

T.C.
Mersin Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

**DOĞAN KARDEŞ DERGİSİNDE YER ALAN METİNLERİN TÜR, İÇERİK VE
ANLATIM ÖZELLİKLERİNİN ÇOCUK EĞİTİMİNE KATKISI AÇISINDAN
İNCELENMESİ (1-75. SAYI)**

Nurten EKER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mersin, 2006

T.C.
Mersin Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

**DOĞAN KARDEŞ DERGİSİNDE YER ALAN METİNLERİN TÜR, İÇERİK VE
ANLATIM ÖZELLİKLERİNİN ÇOCUK EĞİTİMİNE KATKISI AÇISINDAN
İNCELENMESİ (1-75. SAYI)**

Nurten EKER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Orhan ÖZDEMİR

Mersin, 2006

Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

(Başkan) Yard. Doç. Dr. Orhan ÖZDEMİR

(Üye) Yard. Doç. Dr. Orhan ÖZDEMİR

(Üye) Yard. Doç. Dr. Özler ÇAKIR

(Üye) Yard. Doç. Dr. Nilgün ÇIBLAK

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

...../...../200..

Prof. Dr. Serra DURUGÖNÜL

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

“Doğan Kardeş Dergisinde Yer Alan Metinlerin Tür, İçerik ve Anlatım Özelliklerinin Çocuk Eğitimine Katkısı Açısından İncelenmesi (1-75. Sayı)” başlıklı çalışma, yüksek lisans dersleri de eklendiğinde üç yıllık bir çalışmanın ürünüdür. Bu çalışmada, çocuk dergilerinin çocuk eğitime katkısı incelenirken öncelikle Doğan Kardeş dergisinde hedeflenen değerler tespit edilmiş, daha sonra da bu değerler çocuğun gelişim evreleri göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmede Doğan Kardeş dergisinde yer alan bütün metinler içerdikleri değerler ve çocuğa sunulan bilgiler nitelik ve sunuluş tarzı bakımından irdelenmiştir.

Bu çalışmanın planlanmasında ve yürütülmesinde bana yol gösteren, içten ve dostça tutumları ile beni motive eden danışmanım Yrd. Doç. Dr. Orhan ÖZDEMİR’e teşekkürü borç bilirim. Ayrıca tezimin ilk aşamasında her zaman yanımda yer alan değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Hayriye TOPÇUOĞLU’na, görüşlerinden yararlandığım Yrd. Doç. Dr. Zülal ERKAN’a ve Vildan ÖZDEMİR’e teşekkür ederim.

Tezimin her aşamasında bana destek olan aileme, uyarıları ve yorumlarıyla katkıda bulunan Ahmet SETEN’e, teşekkür ederim.

Nurten EKER

ÖZET

“Doğan Kardeş Dergisinde Yer Alan Metinlerin Tür, İçerik ve Anlatım Özelliklerinin Çocuk Eğitimine Katkısı Açısından İncelenmesi (1-75. Sayı)” adlı çalışmada, çocuk dergilerinde hedeflenen değerler ve bunların çocuk eğitime katkısı Doğan Kardeş dergisi aracılığıyla araştırılmıştır. İnceleme, bir çocuk dergisinin taşıması gereken özellikler ve 7-14 yaş arasındaki çocukların bilişsel, kişisel, ahlakî, dilsel ve toplumsal gelişim evreleri göz önünde bulundurularak yapılmıştır.

Araştırmanın evrenini Doğan Kardeş dergisinin Ankara Milli Kütüphane’de 1956 SA 433 kaydıyla yer alan 1945-1978 yılları yayımlanan sayılarının tamamı (1144 sayı) oluşturmaktadır. Evreni oluşturan dergi sayısının çokluğu, evrenin tamamına ulaşılmasını güçleştirdiğinden evrenden örneklem alma yoluna gidilmiştir. Derginin 1144 sayılı koleksiyonunun 23 Nisan 1945 (ilk yayın) ile 4 Mart 1948 tarihleri arasında yayımlanan ilk 75 sayısı örneklem olarak alınmıştır. Çalışma metinlerle sınırlandırıldığı için, resim, karikatür, desen vb. görsel malzeme değerlendirme dışı tutulmuştur.

Çalışma dört bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde, “çocuk edebiyatı” kavramının tarih içindeki gelişimi, bu gelişimin Türkiye’deki yansıması ile ülkemizdeki çocuk dergileri hakkında bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde, Doğan Kardeş dergisi hakkında tanıtıcı bilgilere yer verilmiştir. Üçüncü bölümde, Doğan Kardeş dergisinin araştırmamız kapsamındaki sayılarında yayımlanmış yazılar türlere göre gruplandırılarak değerlendirilmiştir. Dördüncü bölümde, çocukların gelişim süreçleri ve Doğan Kardeş dergisinin bu süreçlerdeki yeri belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın sonucunda, Doğan Kardeş dergisinde yayımlanan metinlerin çocukların bilişsel, toplumsal ve dil gelişimi ile ahlakî ve kişisel gelişimlerine olumlu katkılar sağladığı gözlemlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Çocuk edebiyatı, çocuk dergileri, Doğan Kardeş dergisi, ileti, çocuk gelişimi.

ABSTRACT

In the study, titled “The study of the texts taking place in the Doğan Kardeş Magazine in terms of type, content and literary styles”, the values targeted in child magazines and their contributions have been focused on by means of the Doğan Kardeş Magazine. The study has been based on the features that a child magazine is supposed to include and the phases of social, linguistic, moral, cognitive and personal development of children between the ages of 7-14.

Doğan Kardeş issues published between 1945-1978 (1144 issues) recorded as 1956 SA 433 in the National Library-Ankara form the population of the research. As there are too many Doğan Kardeş issues, which makes it difficult to reach the complete population, we have chosen to take samples from the population. Out of the collection of the magazines 1144 issues total, we have limited our samples to the first 75 issues, between the first issues dated 23rd April, 1945 and 4th March, 1948. Since the study is limited with the texts, visual materials such as pictures, cartoons, designs, etc have been excluded from the study.

The study is comprised of four parts. In the first part, we have included some information about the development of child literature throughout history, the reflection of this development in our country and child magazines. In the second part, we have given some introductory information about Doğan Kardeş. In the third part, the texts published in Doğan Kardeş issues limited to our research have been grouped as four their sorts and evaluated. In the fourth part, the developmental phases of children and the role of Doğan Kardeş magazine in these phases have been determined to a certain extent.

At the end of the study, we have observed that the texts published in Doğan Kardeş positively contribute to children's cognitive, social, linguistic, moral and personal developments.

Key Words: Children's literature, children's magazines, Doğan Kardeş Magazine, message, child development.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTARCT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR.....	xii
GİRİŞ.....	1
I. BÖLÜM: ÇOCUK EDEBİYATI VE ÇOCUK DERGİLERİ.....	6
II. BÖLÜM: DOĞAN KARDEŞ ÇOCUK DERGİSİ.....	16
III. BÖLÜM: DOĞAN KARDEŞ'TE YER ALAN METİNLER VE HEDEFLenen DEĞERLER.....	38
III.1. Edebi Metinler.....	38
III.1.1. Romanlar ve Resimli Romanlar.....	38
III.1.1.1. Hayvan Sevgisi.....	40
III.1.1.2. Çalışkanlığa Övgü.....	41
III.1.1.3. Bilme, Öğrenme Merakı ve Araştırma Heyecanı.....	42
III.1.1.4. Farklı Kültürlere Ait Bilgilerin Aktarımı.....	44
III.1.1.5. Doğayı Sevme ve Koruma.....	47

III.1.2. Hikâyeler.....	48
III.1.2.1. Hayvan Sevgisi.....	49
III.1.2.2. Çalışkanlığa Övgü.....	62
III.1.2.3. ‘Kibir’in Eleştirisi.....	63
III.1.2.4. Toplumsal İlişkilerde Duyarlı Olma.....	65
III.1.2.5. Aile Sevgisi.....	77
III.1.2.6. Olumsuz Davranışlardan Uzak Durma.....	80
III.1.2.7. Sağlığa Özen Gösterme.....	90
III.1.2.8. Doğal Yaşama İlgi Duyma.....	93
III.1.2.9. Farklı Kültürleri Tanıma.....	98
III.1.3. Masallar.....	100
III.1.3.1. Toplumsal İlişkilerde Duyarlı Olma.....	100
III.1.3.2. Bilme, Öğrenme ve Araştırma Heyecanı.....	107
III.1.3.3. Kendini Sevme ve Özgüven.....	108
III.1.3.4. ‘Kibir’in Eleştirisi.....	109
III.1.3.5. Olumsuz Davranışlardan Uzak Durma.....	110

III.1.3.6. Çalışkanlığa Övgü.....	112
III.1.3.7. Aklın Önemi.....	114
III.1.4. Efsaneler.....	119
III.1.5. Tiyatrolar.....	128
III.1.6. Anılar.....	138
III.1.7. Şiirler.....	144
III.1.7.1. Aileyi Sevme ve Yüceltme.....	145
III.1.7.2. Doğayı Sevme ve Koruma.....	147
III.1.7.3. Sevgiyi Yüceltme.....	148
III.1.7.4. Okulu Sevme.....	149
III.1.7.5. Güler Yüzlü Olmanın Önemi.....	150
III.1.7.6. Güncel Olaylardan Haberdar Olma.....	151
III.1.7.7. Sorumluluk Bilinci.....	151
III.1.7.8. Millî Değerler.....	152
III.1.7.9. Dinî Değerler.....	153
III.2. Bilgilendirmeye Yönelik Yazılar.....	154

III.2.1. Biyografiler.....	154
III.2.1.1. Bilme, Öğrenme ve Araştırma Heyecanı.....	156
III.2.1.2. Zorluklar Karşısında Yılmama.....	160
III.2.1.3. Farklı Alanlara İlgi Duyma.....	162
III.2.1.4. Bilim ve Sanatta Başarıyı Yüceltme.....	163
III.2.2. Doğa ve Fen Olaylarını Konu Alan Yazılar.....	167
III.2.2.1. Aktarılan Bilgilerin Çeşitliliği.....	168
III.2.2.2. Bilgiyi Soruya Dönüştürerek İlgi Uyandırma.....	171
III.2.2.3. Bilgi Aktarımında Öykülemekten Yararlanma.....	172
III.2.2.4. Sağlıkla İlgili Uyarılar.....	173
III.2.3. Ansiklopedik Bilgiler.....	175
III.2.4. Tarihî Konular.....	179
III.2.4.1. Bilme, Öğrenme ve Araştırma Heyecanı.....	180
III.2.4.2. Zorluklar Karşısında Yılmama.....	182
III.2.4.3. Bilim ve Sanatta Başarıyı Yüceltme.....	184
III.2.4.4. Tarih Bilgisi ve Tarih Bilinci.....	185

III.2.5. Dil Köşesi.....	187
III.2. 6. Okul İlavesi.....	190
III.3. Eğlendirmeye Yönelik Yazılar.....	196
III.3.1. Bulmacalar.....	196
III.3.2. Fıkralar.....	202
III.3.3. Oyunlar.....	206
III.3.4. El İşleri.....	209
III.4. Okurlara Yönelik Etkinlikler.....	219
III.4.1. Duyurular.....	219
III.4.1.1. Önemli Günlere İlişkin Duyurular.....	220
III.4.1.2. Yetenekli Çocuklarla İlgili Haberler.....	225
III.4.1.3. Ünlü Kişilerden Haberler.....	227
III.4.1.4. Dergiyle İlgili Duyurular.....	229
III.4.1.5.Güncel Olaylar.....	254
III.4.2. Okur Şiirleri.....	255
III.4.3. Mektuplar.....	260

III.4.4. Reklamlar.....	266
III.4.4.1. Çeşitli Yiyecekleri Tanıtıcı Reklamlar.....	266
III.4.4.2. Okurları Yerli Malı Kullanmaya Özendiren Reklamlar.....	267
III.4.4.3. Doğan Kardeş Dergisinin Tanıtımı ve Yayınlarına Yönelik Reklamlar.....	267
III.4.4.4. Banka Etkinliklerine Yönelik Reklamlar.....	270
III.4.4.5. Çeşitli Reklamlar.....	271
IV. BÖLÜM: ÇOCUKLARIN GELİŞİM EVRELERİ VE DOĞAN KARDEŞ DERGİSİNİN BU SÜREÇLERDEKİ YERİ.....	
IV. 1. Çocukların Gelişim Evreleri.....	274
IV. 2. Doğan Kardeş Dergisinde Yer Alan Değerlerin Çocuk Gelişimi Açısından Değerlendirilmesi	294
SONUÇ.....	304
KAYNAKÇA.....	310
EKLER	
Ek-1 Türkiye’de Yayımlanmış Çocuk Dergileri (1869-1945)	
Ek-2 Alfabetik Dizin	

KISALTMALAR

An.	Anlatan
Çev.	Çeviren
Edt.	Editör
Haz.	Hazırlayan
Nr.	Numara
s.	Sayfa
S.	Sayı
Yaz.	Yazan
Yer.	Yerlileştiren

GİRİŞ

“Doğan Kardeş Dergisinde Yer Alan Metinlerin Tür, İçerik ve Anlatım Özelliklerinin Çocuk Eğitimine Katkısı Açısından İncelenmesi (1-75. Sayı)” adlı çalışmayla, etkisi uzun yıllar devam eden ve Cumhuriyet döneminin en uzun süreli çocuk dergisi olan Doğan Kardeş’te yer alan metinlerin tür, içerik ve anlatım özelliklerinin çocuk eğitimine katkısının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Çocuk dergileri bir ülkede çocuk kültürüne, sanatına ve edebiyatına katkı sağlayan yayınlardır. Türkiye’de Tanzimat döneminde başlayan çocuk dergiciliği sonraki yıllarda giderek yaygınlaşmıştır. Ancak birkaçı dışındaki çocuk dergilerinin kısa soluklu olduğu görülmektedir.

Doğan Kardeş çocuk dergisi, 1945-1978 yılları arasında 1144 sayı olarak 33 yıl boyunca yayımlanmıştır. Yapı ve Kredi Bankası’nın kurucusu Kazım Taşkent’in İsviçre’de bir kazada kaybettiği oğlunun ölümünden altı yıl sonra yayımlanan bu dergi, sadece Doğan Taşkent’in anısını yıllar boyunca canlı tutmakla kalmamış, birkaç kuşağın çocukluklarında unutulmaz izler bırakmıştır.

Türkiye’de yayımlanan çocuk dergileri uzun geçmişine ve önemine rağmen bugüne kadar derinliğine araştırma ve inceleme konusu yapılmamıştır. Başlangıcını,“Çocuklar için gazetedir” başlığıyla yayımlanan Mümeyyiz adlı dergiye dayanarak 3 Ekim 1869’a yerleştirebileceğimiz Türk çocuk dergilerinin tarihçesinin henüz yazılmadığı görülmektedir. Böyle bir yayının hazırlanmasını kolaylaştıracak toplu katalog ve bibliyografyaların da az olduğu söylenebilir.Yapılan çalışmaların büyük bir bölümü, Türkiye’de basım ve yayım hareketlerinin doğuşu ve gelişimi konusunu işleyen çalışmalardır. Bu anlamda Fuat Süreya Oral’ın “Türk Basın Tarihi”, Hasan Refik Ertuğ’un “Basın ve Yayın Hareketleri Tarihi”, M.Nuri İnuğur’un “Basın ve Yayın Tarihi”,Hıfzı

Topuz'un "II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi", Cüneyd Okay'ın "Eski Harfli Çocuk Dergileri", İsmet Kür'ün "Türkiye'de Süreli Yayınlar", M.Orhan Bayrak'ın "Türkiye'de Gazeteler ve Dergiler Sözlüğü" adlı kitaplar bu alanda yayımlanmış sınırlı çalışmalar olarak değerlendirilebilirler. Cüneyd Okay kitabını hazırlarken, IRCICA, Milli Kütüphane, TBMM ve Atatürk Üniversitesi Seyfeddin Özege kütüphaneleri kataloglarını tarayarak çocuk dergilerinin isimlerini tespit etmiştir. Eserde, toplam 50 çocuk dergisinin adı verilmektedir (Balcı,2002:3). İsmet Kür eserinde, 1869-1928 yılları arasında yayınlanan çocuk dergilerini konu olarak almıştır ve çalışmasında 28 çocuk dergisini tanıtmıştır. M. Orhan Bayrak ise eserinde, 1831-1983 yılları arasında yayımlanan 94 çocuk dergisinin künyesini vermiştir. Çocuk dergilerine yönelik akademik çalışmaların ise, Emiroğlu (1992), Göktürk (2001), Yanar (2001), Yaşar (2001), Şimşek (2002), Balcı (2002), Bayat (2002) tarafından yapıldığı ve bu çalışmaların son yıllarda arttığı saptanmıştır. Ayrıca Meral Alpay'ın "Türk Çocuk Edebiyatı"adlı makalesinde oluşturduğu liste bu alandaki boşluğu doldurmuştur (Alpay,1980). Alpay ve Okay'ın çalışmasından yararlanılarak 1869-1945 tarihleri arasında yayımlanan çocuk dergilerinin bir listesi oluşturulmuş ve ekte verilmiştir (Alpay,1980;Okay,1999).Bu dergi seçilirken hem cumhuriyet sonrası çocuk dergilerine bir ışık tutmak hem de uzun soluklu bir dergi olan Doğan Kardeş dergisi incelenerek basın, eğitim ve çocuk edebiyatı tarihinde önemli bir adım aydınlatılmış olacaktır.

Bu araştırmanın evreni, 1945-1978 yılları arasında 33 yıl boyunca yayımlanan Doğan Kardeş dergisinin sayılarının tamamıdır (1144 sayı). Evreni oluşturan dergi sayısının çokluğu, evrenin tamamına ulaşılmasını güçleştirdiğinden evrenden örneklem alma yoluna gidilmiştir. Derginin Ankara Milli Kütüphane'de 1956 SA 433 kaydıyla yer alan 1144 sayılı koleksiyonunun 23 Nisan 1945 (ilk yayın) ile 4 Mart 1948 tarihleri

arasında yayınlanan ilk 75 sayısı örneklem olarak alınmıştır. Ayrıca Doğan Kardeş dergisi ve bu derginin yayınlandığı dönemde çocuk edebiyatı ve çocuk dergiciliği ile ilgili tüm kaynaklara ulaşılmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada Doğan Kardeş dergisinde hedeflenen değerler ve bu değerlerin aktarım biçimi betimlenmiş ve açıklanmıştır. Dergideki iletiler, bu açıklamalar doğrultusunda gruplanmış ve aralarındaki ilişkiler saptanmıştır. Doğan Kardeş dergisinin ilk 75 sayısında aşağıda verilen sıra gözetilerek betimsel analize dayalı bir çalışma yapılmıştır:

a. Dergideki bütün yazıların türlere göre dökümü çıkarılmış; her türde yazılar yazar adına göre, alfabetik olarak sıralanmıştır

b. Sırasıyla öykü, roman, tiyatro, şiir ve diğer türler gruplandırılmıştır .

c. Metinlerin içerikleri tespit edilmiş, bilgi veya değer kazandırmaya dönük iletiler ayrıştırılmıştır.

d. Bilgi amaçlı metinler ve iletiler, hangi tür bilgi alanlarına yönelik olduğu açısından değerlendirilmiştir.

e. Değer kazandırmaya dönük iletilerin nitelikleri ve çocuğa hangi düzeyde sunulduğu değerlendirilmiştir.

f. Mevcut bilgi ve değer içeren malzeme çocuğun bilişsel, kişilik, dil toplumsal ve ahlakî gelişim özellikleri açısından irdelenmiştir.

Tezin, bazı sınırlılıkları vardır. Öncelikle çalışma Doğan Kardeş dergisinin ilk 75 sayısında hedeflenen değerlerin tespiti ve bu değerlerin aktarılış biçimleri üzerinedir. Dergi, 7 yaş ve üzerindeki çocuklara hitap ettiğinden ve çocukluk dönemi genel olarak 14 yaşında sona erdiğinden 7-14 yaş arası çocukların gelişim özelliği bu çalışmayı sınırlandıran bir başka husustur.

Tez Şu Şekilde dŐzenlenmiŐtir:

Tezimizin ‘‘Giriş’’ bŐlŐmŐnde, konunun Önemi, araştırmanın amacı, problem, sınırlılıklar, araştırma yöntemi ve veri toplama teknikleri ile tezin dŐzeni verilmiştir.

Birinci bŐlŐmde, ‘‘çocuk edebiyatı’’ kavramının tarih içindeki gelişimi, bu gelişimin TŐrkiye’deki yansıması ile Őlkemizdeki çocuk dergileri hakkında bilgiler verilmiştir.

İkinci bŐlŐmde, DoĒan Kardeş dergisi hakkında tanıtıcı bilgilere yer verilmiştir.

ŐŐncŐ bŐlŐmde, DoĒan Kardeş dergisinin araştırmamız kapsamındaki sayılarında yayımlanmış yazılar tŐrlere göre gruplandırılarak deĒerlendirilmiŐtir. BŐtŐn metinler içerdikleri deĒerler ve çocuĒa sunulan bilgiler nitelik ve sunulıŐ tarzı bakımından irdelenmiştir. Yine DoĒan Kardeş dergisinin okurlarıyla kurduĒu iletiŐimde Őnceliklerinin neler olduĒunu görmek açısından çocuklarla iletişimi saĒlayan duyuru, okur Şiirleri, reklamlar ve mektuplar incelenmiş ve ŐrneklenmiŐtir.

DŐrdŐncŐ bŐlŐmde, çocukların gelişim sŐreçleri ve çocuk dergilerinin taşıması gereken nitelikler ile DoĒan Kardeş dergisinin bu sŐreçlerdeki yeri belirlenmeye çalışılmıştır.

Sonuç bŐlŐmŐnde ise, yapılan deĒerlendirmeler ıŐıĒında varılan bilgiler açıklanmıştır. Bu tezin çocuk edebiyatına yararı, başka çalışmalara olası katkıları açıklanmış ve çocuk dergisi yayımlayanlara Önerilerde bulunulmuŐtur.

Tezimiz metinlerle sınırlandırıldıĒı için, resim, karikatŐr, desen vb. görsel malzeme deĒerlendirme dışı tutulmuştur.

Bir yazarın dergide, aynı yılda birden çok yazısının yayımlanmış olması nedeniyle doğabilecek karışıklıkları önlemek için, metin içinde kaynak gösterirken, tarih yerine ilgili derginin numarası kullanılmıştır.

I. BÖLÜM ÇOCUK EDEBİYATI VE ÇOCUK DERGİLERİ

“Çocuk edebiyatı” çocuk eğitiminde kullanılan, sözlü ürünleri de içine alan yazılı ve basılı araçların tümünü kapsar. Bu edebiyat; 2-14 yaş döneminde bulunan, okul öncesi ve temel eğitim çağındaki insanların ihtiyacını karşılayan geniş alanı içine alır. “Çocuk edebiyatı” veya “çocuklar için edebiyat” terimleri kullanılarak ifade edilen bu alan üzerinde çok konuşulmuş ve tartışılmıştır ve bu tartışmalar hâlâ devam etmektedir (Oğuzkan, 2001:2-3).

Terim tartışmasının yanı sıra “çocuk edebiyatı”nın varlığı, içeriği, sınırları, gerekli olup olmadığı gibi sorular da tartışma konusu yapılmıştır. Bu sorular karşısında iki görüş bulunmaktadır: Edebiyatı bir bütün olarak düşünen “hâlis edebiyat taraftarları” ile bunların karşısında, böyle bir edebiyatın varlığını savunan “eğitimciler” (Şirin,1994: 36).

“Çocuk edebiyatı” alanıyla ilgilenen yazar ve araştırmacılar genelde, edebiyatı bir bütün olarak düşünenlerle birlikte hareket etmektedirler. Çünkü bunlar, çocuk edebiyatının eğitimin bir aracı olduğuna inanmaktadırlar. Yazar ve araştırmacılara göre, son dönemlerde yayın faaliyetleri konusunda başlatılan tartışmalar böyle bir alanın varlığını göstermektedir. Çocuk edebiyatına özel bir önem veren Mustafa Ruhi Şirin, çocuk edebiyatıyla ilgili düşüncelerini şöyle dile getirmiştir:

“Çocuk edebiyatı, çocuklar için yapılan edebiyattır, bence. Genel anlamda edebiyatın içinde bir alandır. Büyükler için yapılan bir edebiyat çocuklar için geçerli değildir ama, çocuklar için yapılan bir edebiyat büyükler için de geçerli olmalıdır” (Şirin,1956:34).

Cumhuriyet öncesi dönemde çocuk edebiyatı, uzun süre tekerleme, bilmece, halk hikâyesi ve masal gibi genellikle sözlü ürünlerle sınırlı kalmıştır. Daha sonraki dönemlerde ortaya çıkan şair Nabi'nin oğluna öğüt veren “Hayriyye” adlı yazma eseri ve Sümbülzade Vehbi'nin ona nazire yaptığı “Lütfiyye” adlı görgü dersleri veren kitabı dil ve anlatım bakımından çocukların anlayabileceği bir düzeyde değildir. Kayserili Doktor Rüştü'nün “Nuhbet'ül Etfal”adlı 1859'da basılan okuma kitabı ise, içerdiği küçük hayvan öykülerine rağmen alfabe niteliğindedir. Türk çocuk edebiyatının başlangıç örnekleri olarak Ahmet Mithat'ın “Hace-i Evvel” ve “Kıssadan Hisse” adlı kitaplarını almak gerekir. Birincisinde aritmetik, coğrafya, doğa bilgileri gibi konularda yararlı bilgiler veren Ahmet Mithat, ikincisinde ise “sabırsızlık”, “Eşek Şakası”, “Az Tamah Çok Zıyan Getirir”, “İki Tilki”, vb fabl türü, öğütlü kısa öyküler yazmıştır. Her iki kitabın da en önemli yanı doğrudan doğruya çocuklar için yazılmış olmasıdır (Alpay,1980:168).

Çocukların özel ilgileri ve okuma yetenekleri göz önünde tutularak onlara seslenen eserlerin hazırlanması girişimleri ancak Tanzimat'tan sonra başlamıştır. Şinasi, Recaizade M. Ekrem, Ahmet Mithat Efendi ve Muallim Naci gibi o dönemin ünlü yazar ve şairlerinin Fransızcadan yaptıkları çeviriler ile kendilerinin yazdıkları fabl türündeki bazı şiirler çocuk edebiyatımızın ilk önemli ürünleri arasında yer alır.

Ülkemizde çocuk edebiyatıyla ilgili düşünce, görüş ve öneriler daha çağdaş bir anlayış çerçevesinde ancak II. Meşrutiyet'ten sonra ortaya çıkmıştır. Geleceğin gençlerini, yeni rejimin kendilerine emniyet edilecek neslini yetiştirmek endişesi çocuk eğitim ve öğretimine verilen önemi arttırmıştır. Bu dönemde Ali Nusret'in ve Satı Beyin çalışmaları önemlidir. Çeşitli eğitim dergilerinde yayımlanan yazılarıyla dikkat

çeken Satı Bey, çocuklar için edebiyatın gereğine değinerek dönemin yazarlarını da bu alanda eserler vermeye yöneltmiştir. Satı Bey'in önerileri doğrultusunda İ. Alaattin Gövsa'nın "Çocuk Şiirleri" (1911), Ali Ulvi Elöve'nin "Çocuklarımıza Neşideler" (1912), Tevfik Fikret'in "Şermin" (1914) adlı eserleri ortaya çıkmıştır (Enginün,1985:178).

Sonraki yıllarda da birçok didaktik manzume ve manzum hikâye yayımlanmıştır. Bunların bazıları, Milli Edebiyat çizgisinde yazılmıştır. İçlerinde genellikle toplumsal sorunları, temel insanlık değerlerini konu alanlara rastlansa da, bu metinlerin çoğu genellikle dersleri kolaylaştırmayı amaçlayan, ancak hiçbir edebiyat değeri taşımadığı gibi eğitime de yardımcı olmayan kuru, yavan manzumelerdir. Zaman zaman dönemin iktidarının (İttihat ve Terakki'nin) politikasını destekleyen, dolayısıyla ırkçı- Turancı öğeler taşıyan ve savaşı yücelten manzumeler de yayımlanır. Okullarda coşkulu bir şekilde manzume okuma geleneği de bu yıllarda başlatılır.

Masal ve hikâye türünde edebiyat ürünlerinin çocuk eğitimi üzerindeki olumlu katkıları yine bu yıllarda ciddi olarak tartışma konusu yapılmıştır. Ziya Gökalp'in halk masallarından derleyerek Türklük değerlerine göre yeni baştan yazdığı masalların bir kısmı manzum, bir kısmı mensurdur. Manzum olanlar çocukların kolayca ezberleyebilecekleri kısa kalıplarla söylenmiştir. Nesir olanlarınsa dili son derece sadedir. Her masal millî ve beşerî bir değer telkin edecek tarzda yeni baştan işlenmiştir. Bu yazılar "Kızıl Elma" (1915), "Yeni Hayat" (1918), "Altın Işık" (1923)'ta toplanmıştır (Enginün;1985:190).

Aynı yıllarda çocuklara yönelik olarak Ali Ekrem Bolayır'ın “Çocuk Şiirleri” (1917) ve “Şiir Demeti” (1923); Mehmet Fuat Köprülü'nün “Mektep Şiirleri” (1918) ve Nasreddin Hoca” (1918) adlı eserleri yayınlanmıştır.

Çocuklar için manzume yazma geleneği Cumhuriyet döneminde de devam etmektedir. Ayrıca Ahmet Kutsi Tecer, Necmettin Halil Onan, Ömer Bedrettin Uşaklı, Kemalettin Kamu, Vasfi Mahir Kocatürk, Hasan Ali Yücel, vb. şairlerin şiirleri çocuklara yönelik kitaplarda yer almıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında Milli Edebiyat akımı siyasal iktidarcı benimsenip desteklendiğinden, çocuklara Anadolu'yu ve Anadolu köylüsünü yüceltiren, “Anadolu romantizmi'ne yönelen ölçülü uyaklı manzumeler ezberlettirilmektedir. Ayrıca yeni rejimin ortadan kaldırdığı Osmanlı Devleti'ni kötüleyen, ırkçılık ve Turancılığa yönelen manzumeler de gündemdedir. Buna karşılık çocuğun düşünme, duyma, yorumlama, yaratma yetilerini göz önünde bulunduran manzume sayısı yok denecek kadar azdır (Enginün;1985:191).

Manzumecilikteki bu gelişmeye karşın, uzun yıllar boyunca hikâye ve romanda herhangi bir hareket görülmez. Bu dönemin çocukları, kitaptan yoksun olarak yetişirler. İlk gençlik çağına adım attıklarında ise; ya Mahmut Yesari'nin “Çulluk”(1925),”Bağrı Yanık Ömer” (1930) ve “Kırlangıç” (1930) gibi toplumsal romanlarını; gazeteci ve yazar Peyami Safa'nın “Cingöz Recai” serisi yanında “Oduncunun Kızı”(1925),”Cesur Çocuklar” (1925) adlı öykülerini; Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun tarih bilinci vermek amacıyla yazdığı “Kızıl Tuğ” (1923), “Atlı Han” (1924), “Türk Korsanları” (1926),”Gültekin” (1928) adlı romanlarını ya da Reşat Nuri

Güntekin, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Halide Edip Adıvar, Aka Gündüz gibi yazarları okurlar.

Aka Gündüz'ün çocuklar için yazdığı yazılar özellikle cumhuriyetten sonra yoğunluk kazanır. Bunlar güçlerini heyecanlı üsluplarından alan yazılardır. Çanakkale ve Millî Mücadele devrinin destanını naklettiği hikâyelerinden başka çocuklar için oyunlar da yazmış olan Aka Gündüz, devrin özlediği tipleri bu oyunlarda işler. “Beyaz Kahraman”da (1932) kimya ve tıp sahasında yetişen bir âlimin sesini bütün dünyaya duyurur. Yetiştigi üniversite, Türkiye Cumhuriyeti'nin başkentinde açılan Ankara Üniversitesi'dir. “Köy Muallimi” (1932) köyü aydınlatacak ülkücü öğretmeni, “Yılmazlar'ın İkizler” (1932) ticaret alanında Türk'ün sesini duyuracak çocuk yaştaki gençleri, “Gazi Çocukları İçin” (1933)'se ilkokul çocuklarına tutum, yerli malı kullanma alışkanlıklarını aşılama amacıyla hazırlanmıştır (Enginün,1985:191-192).

1936'da Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'na bağlı olarak kurulan sürekli büro -çoğunluğu çeviri olmak üzere- birçok çocuk kitabının yayımlanmasını sağladığı gibi, Çocuk Esirgeme Kurumu Çocuk Dergisi'nin (1936-1948) ardından Çocuk ve Yuva dergisini çıkarır. Sonradan özel yayınevleri de çocuk kitabı yayımlamaya başlarlar. Yaşar Nabi Nayır, Naime Halit Yaşaroğlu, Kemal Kaya, Nurullah Ataç, Nihal Yalaza Taluy'un çeviri ve uyarlama alanında önemli katkıları olur.

1930'lu yılların sonunda bazı yazarların çocuklara yönelik roman ve hikâyeler yazdıkları görülür. Ancak Huriye Öniz'in “Köprüaltı Çocukları” (1936) tek özgün örnek olarak kalır. İskender Fahrettin Sertelli'nin “Tahtları Deviren Çocuk”(1936), Cahit Uçuk'un “Türk İkizleri”(1937), Ahmet Hidayet Reel ile başlayıp

Kemalettin Tuğcu'ya uzanan bir çizgide ürün veren yazarların kitapları, henüz çocuk edebiyatından beklenenleri vermekten uzaktır (Alpay,1980:169).

1940'lı yıllarda masal derlemeleri de yapılmıştır. Naki Tezel'in derlediği "Çocuk Masalları"(1943) ile başlayan, Eflatun Cem Güney'in yeniden yazdığı "Dertli Kaval" (1945), "Nar Tanesi"(1946) ile devam eden bu çalışmalar başka yazarların da katkıları ile günümüze kadar sürmüştür.

Aynı yıllarda tarihi romanlar ve hikâyeler yazılırken biyografilerin de kaleme alındığı görülmüştür. Rakım Çalapala'nın "Mustafa Atatürk'ün Romanı" (1944), Falih Rıfkı Atay'ın "Babamız Atatürk"(1955) adlı eserleri Atatürk'ün hayatını çocuklara anlatan bu tür eserlerdendir.

1950'lerde Türkiye'de çok partili siyasal döneme geçiş süreci yaşanmıştır. Bir önceki tek partili dönemin örgün eğitim alanında köye dönük eğitimi amaçlayan Köy Enstitüleri ile yaygın eğitim alanında kültürel kuruluşları olan Halkevleri'nin kapatılması bu sürecin başlangıcına rastlar. Bu süreçte ilerici yazarlar tarafından başlatılan yeni akımda Türk Kurtuluş Savaşı, cumhuriyet toplumunun çelişkileri, köylü ve işçilerin toplumsal sorunları, fakirlik ve zenginlik çelişkisi çocuklar için üretilen kitap ve yazıların ağırlık merkezini oluşturmuştur (Alpay,1980:170).

Yine bu dönemde Orhan Veli Kanık'ın şiir diline uyarladığı "La Fontaine Masalları"(1948) ile "Nasreddin Hoca Hikâyeleri" (1949) çocuk edebiyatı yönünden önemli bir kazanç olmuştur. Nazım Hikmet çocuklar için yazdığı "Sevdalı Bulut" adlı masalında bir toprak ağası ile köylü kızının çelişkisini yansıtır. Şiir alanında Fazıl

Hüsnü Dağlarca “Çocuk ve Allah” (1940), gülmece alanında Aziz Nesin de “Monologlar” (1948) bu dönemde çocuk edebiyatı alanında eserler vermişlerdir.

Anadili eğitimi ve öğretiminde çocuk edebiyatı ürünlerinin önemli bir yeri vardır. Süreli yayınların gazete dışındaki en önemli türü olan dergiler, çocukların okuma alanındaki bireysel ihtiyaç ve ilgilerini doyurucu bir biçimde karşılayan yayınlardır. Ferhan Oğuzkan (2001:338) çocuk bilgilenmesinde süreli yayınların önemini vurgularken gazete ve dergilerin taşınması gereken özellikleri şöyle dile getirmektedir:

“Süreli yayımlar arasında sayılan dergilerde ise türlü konulara ilişkin daha kalıcı, öğretici ve ansiklopedik nitelikte yazılar bulunur; güncel yazılara ve haberlere ayrılan sayfalar ise belirli bir sınırı aşmaz. Şüphesiz, çocuk dergilerinin de genellikle bu özellikleri taşınmaları gerekir. Ancak gazete ile dergi arasındaki bu temel ayrım çok kez dikkate alınmamakta ve birçok yayımcılar çocuklar için çıkardıkları “dergi” niteliğindeki yayımlara “gazete” adını verdikleri gibi, gazete başlığı koydukları yayımları da bir dergi havası içinde hazırlayıp sunmakta hiçbir sakınca görmemektedirler.”

Dünyada çocuklar için yayımlanan süreli yayımlar ilk kez Batı’da ortaya çıkmıştır. Süreli yayımların okunması ve tüketilmesi daha kolay olduğu için çocuklar kitaplara oranla bunlara daha büyük bir ilgi göstermişlerdir. İngiltere’de XVIII. yüzyılda yayımlanan ve ilk çocuk dergisi olan Juvenile Magazine (1788) ve onu takip eden The Children’s Magazine (1799) iyi bir şöhret yapmalarına rağmen kısa ömürlü olurlar (Oğuzkan, 198 : 25).

Türkiye’de süreli yayımların ortaya çıkışı Tanzimat’ın ilk yıllarına rastlamaktadır. İlk dergi olan Vakayi-i Tıbbiye 1849 yılında yayımlanır ve bunu diğer dergiler izler. Süreli yayımlar, Tanzimat’la birlikte resmi olarak başlayan Avrupalılaştırma / Batılılaştırma çabalarının uzantılarından biridir. Bu çabaların diğer bir uzantısı o zamana

kadar arka planda kalan kadın ve çocukların yavaş yavaş da olsa toplumda bir yer edinmeye başlamaları ve sosyalleşmeleridir. Bu iki ayrı değişimin bir noktada buluşması doğal bir sonuçtur ve Osmanlılarda kadınlar ve çocuklar için süreli yayınlar ortaya çıkmaya başlamıştır (Okay,1999:16).

Osmanlı Devleti'nde ilk çocuk dergisi, 15 Ekim 1869'da yayımlanan "Mümeyyiz"dir. Toplam 49 sayı çıkan dergi, Sıtkı tarafından yayımlanan Mümeyyiz gazetesıyla birlikte çocuklar için haftalık ek olarak verilmektedir. Her sayısı ayrı renkte çıkarılan, pedagojik bilgileri içeren, özellikle eğitici öğretici yazılara yer veren bu ek, önceleri küçük boyda dört sayfa olarak basılmış, gördüğü rağbet üzerine sekiz sayfa çıkarılmaya başlanmıştır.

Cumhuriyetten önce ve cumhuriyetin ilk yıllarında yayımlanan çocuk dergilerinin içinde en uzun ömürlüsü 627 sayı yayımlanan "Çocuklara Mahsus Gazete"dir. İlk sayısı, 21 Mayıs 1896 tarihinde basılan dergi, 1896-1908 yılları arasında toplam 12 yıl yayımlanmıştır. Onu 166 sayıyla Çocuklara Rehber ve 113 sayıyla Yeni Yol takip etmiştir. Diğerleri o kadar uzun soluklu olmamıştır. Bazı dergiler çocuklar arasında belli bir düzeyi gözetmiştir. Sözelimi Çocuk Dostu gibi çok küçük yaşlardaki çocukları; Çocuklara Kıraat gibi ibtadiye öğrencilerini; Tercüman-ı Hakikat, Etfal, Mektepli gibi rüştiye ve Talebe Defteri gibi idadi düzeyinde öğrencileri kendine okuyucu kitlesi olarak belirleyen dergilere rastlanmaktadır (Balçı,2002:5).

19. yüzyılın sonlarından itibaren dönemin önemli ve tanınan yazarları da çocuk dergilerinde görülür. Tevfik Fikret, Ziya Gökalp, Rıza Tevfik [Bölükbaşı], Raif Necdet [Ketselli], Hüseyin Cahid [Yalçın], Celal Sahir [Erozan], İsmayıl Hakkı [Baltacıoğlu], Hüseyin Ragıp [Baydur], Faik Ali [Ozansoy], Nigâr binti Osman, Ali

Ulvi [Elöve], Mehmet Emin [Yurdakul], Sabiha [Sertel], Nafi Atuf [Kansu], Yusuf Akçura, Ahmed Cevad [Emre], Enis Behiç [Koryürek], Osman Fahri, Baha Tevfik, Edhem Nejad, Aka Gündüz, Avanzade Mehmed Süleyman gibi isimler yazı ve şiirleriyle mecmualara katkıda bulunurlar (Okay, 1999: 23-24).

Bu dönemdeki çocuk dergilerinin içeriklerine bakıldığında güncel ve toplumsal sorunlara göre değişimler gösterdiği görülmüştür. 1869-1928 yılları arasında yayımlanan çocuk dergilerinde eğitici ve öğretici olma amacı ağır basmakta, içerdikleri bilmece, bulmaca ve güldürücü fıkralarla eğlendirici olmaya da özen göstermektedirler. Bu genel yargının dışına çıkan dergiler de vardır. Örneğin Etfal, Çocuk Bahçesi, Çocuk Dünyası, Çocuk Yurdu, Türk Halk Mektepleri, Sevimli Mecmua gibi olanlar güncel siyasi ve iktisadi konuları da işleyerek geleceğin siyasal açıdan uyanık insanını hazırlamış; Çocuklara Kıraat, Çocuklara Talim, Talebe, Türk Çocuğu gibi olanlar ise okuldaki öğretime destek olmaya çalışmışlardır (Alpay,1980:172).

Batıl inançların yanlışlığı, akıllı insanın davranış biçimleri, vatan sevgisi, ulusal bilincin oluşumunu kolaylaştıracak dili yaratma çabaları bu dönem dergilerinin ortak niteliğidir. Cumhuriyetin başlangıç yıllarında yavaş yavaş köy ve köylünün sorunları da çocuk dergilerinde yer almaya başlamıştır (Alpay,1980:173).

1928'de gerçekleşen, oldukça uzun bir hazırlık dönemi olan Harf Devrimi, beraberinde getirdiği etkin bir yaygın ve örgün eğitim seferberliği nedeniyle, okuyan çocuk sayısını hızla arttırmış, ama çocuklar için yazan yazar sayısındaki artış aynı hızda olmamıştır.

1928-1945 yılları arasında 23 çocuk dergisi yayın yaşamına girmiştir. Bunlar arasında çocuk haklarını savunan bir de çocuk gazetesinin bulunması, Cumhuriyet dönemi aydınlarının çocuğa karşı toplumsal sorumluluklarını yansıtması bakımından ilgi çekicidir. Bu dönemin yazar ve yayıncıları M. Faruk Gürtunca, Rakım alapala, Tahsin Demiray ve R. Gökalp Arkin gibi genellikle öğretmenlik mesleğinden gelmektedir. ocuk dergileri alanında M. Faruk Gürtunca'nın çabaları dikkat çekmektedir. 1957-1960 döneminde milletvekili olan Gürtunca, ocuk Sesi (1932), Afacan (1934), Gelincik (1936) ve ocuk Gözü (1945) dergilerinin yayıncısıdır (Alpay,1980:174).

1940-1950 döneminin başlıca çocuk dergileri Asrın ocuğu (1940), 1001 Roman (1941), Bilmece (1943), ocuk Dünyası (1943), ocuk Haftası (1943), Türk çocuğu (1944), ocuk Gözü (1945), Şen ocuk (1945) ve Doğan Kardeş (1945) olarak belirlenmiştir.

II. BÖLÜM DOĞAN KARDEŞ ÇOCUK DERGİSİ

Doğan Kardeş Çocuk Dergisi, 23 Nisan 1945 tarihinde İstanbul'da Vedat Nedim Tör tarafından yayımlanmaya başlamıştır. Künyesinde her ayın birinde çıktığı yazılıdır. Tör, o günleri anılarında şöyle dile getirmektedir:

“..Ben bu bankanın (Yapı Kredi Bankası) kültür ve sanat hizmetleri çerçevesi içindeki çabalarımın öyküsünü anlatmaya çalışacağım. Önce İsviçre'de bir dağ faciasında cesedi bile bulunamayan Doğan'cığın hatırasını, onun adını taşıyan kaliteli bir çocuk dergisi ve çocuk kitapları yayınlamak yoluyla yaşatmak istedim. Doğan Kardeş Dergisi ve Doğan Kardeş Kitapları.

Şimdi çocuk ve gençlik yayın piyasasını dolduran vurucu, kırıcı, suratları maskeli ya da vahşi ifadelerle deforme olmuş, elleri tabancalı, kargılı, kamalı, kamçılı kahramanlarının çubuk resimlerle dolu saldırganlık, agresyon, vahşet dergileri o zaman pek yoktu. Ama çocuklara okuma zevkini, okuma alışkanlığını aşılayacak, onların yaratıcı gücünü harekete geçirecek, zevklerini yüceltecek, kafa ve ruhlarını besleyecek, kaliteli bir çocuk dergisine de büyük ihtiyaç vardı” (Tör,1999:66-67).

Derginin çalışanları dışında kimse o zaman bu yeni çocuk dergisinin adını, Yapı Kredi Bankası'nın kurucusu Kazım Taşkent'in ölen oğlunun adından aldığını bilmemektedir. Derginin ilk sayısında bu konuya değinen ne bir not ne de bir yazı yer alır. Aksine Doğan Kardeş küçük okurlara gerçek bir kişilik olarak yansıtılmış ve dergi çocuklar için kardeşlik bağı ile sağlamlaştırılacak olan, tamamen onlara ait büyümlü bir dünya yaratmaya çalışmıştır. Daha sonra derginin yayımlanışından on yıl sonra Vedat Nedim Tör imzalı bir yazı küçük okurlara Doğan'ın gerçek hikâyesini anlatmıştır (Söğüt,2003:133):

“11 arkadaştlar...

1939 yılının 10 Nisan Pazartesi günü, İsviçre Flimserstein dağının etekleri 150 yıldır görülmemiş çok acıklı bir faciaya şahit oldu.

Bu dağa adını vermiş olan Flims kasabasında bir çocuk yuvası vardır. Hususi bir bakıma ihtiyaç gösterdikleri için dünyanın dört bucağından gelen çocuklar, bu yuvada temiz dağ havası içinde ve çok iyi hocaların elinde hem vücutçe hem kafaca kuvvetli ve sağlam insanlar olarak yetişirler.

O gün, yuvanın çocukları, havanın güzelliğinden faydalanmak için grup grup Flims'ten 3 kilometre uzakta bulunan Fidaz köyüne bir gezinti yapmağa gittiler. Yollarda çivit mavisi göklere bakarak şarkılar söylediler. Bahar güneşinde ısınmak için topraktan başlarını çıkartmaya başlayan renk renk dağ çiçekleri topladılar. Çamların uçlarındaki yeni sürgünlerin taze yeşilini okşadılar. Daldan dala sıçrayan, kalkık ve kabarık kuyruklu, fıldır fıldır gözlü insancıl sincaplara avuçlarından fındık fıstık yedirdiler. Cıvıl cıvıl ötüşen kuşlarla selamlaştılar. Kısaca dağ baharının kuru serin aydınlığı içinde yanakları al al olmuş çocuklar şen şatır oynastılar.

Vakit öğleye yaklaşıyordu. Ta uzaktan, okulun çocukları yemeğe çağırın çanları duyuldu. Karınları da zil çalmaya başlamıştı. Çocuklar bu sefer de gene grup grup şarkılar söyleyerek, kahkahalar atarak, şakalaşın oynasarak, tabiatın çeşit çeşit güzelliklerini, daima değişen renklerini seyrederek yuvanın yolunu tuttular.

Bir grup çocuk yuvaya birkaç yüz metre yaklaşmıştı ki, yamacından geçtikleri Flimsenstein dağının tepesinden kopan ve korkunç bir süratle yuvarlanan beş yüz bin metreküplük bir dağ parçası, sinsi bir dev gibi bu yavruları avlayıp altına aldı. 11 arkadaşlılar. Dördünün cesetleri bile bulunamadı. Sanki toprak ana onları bağırına çekip almıştı. Bu dört arkadaşın biri bizim Doğan Kardeş'ti.

Facia yerinde Doğan'dan bulunan tek hatıra daima yanında taşıdığı bir küçük Türk bayrağıdır.

Bu 11 arkadaşın bir an içinde yokluğa karıştığı bu yerde şimdi körpe canlarına kıyan dağa karşı kollarını kaldırmış bir çıplak çocuk heykeli vardır.

Bizim Doğan Kardeşimizin heykeli de Türk çocuklarına değerli dergiler ve kitaplar hazırlasın diye babası Kazım Taşkent'in ilhamile kurulmuş olan Basım ve Yayınevimizdir. Ruhu şad olsun!" (D. K. Nisan 1955,Nr.433:4).

10 yaşındaki Doğan'ın İsviçre'deki beklenmedik ölümünün ardından, altı yıl sonra 1945 yılında, onun yıldönümü olan Nisan ayında İstanbul'da yayımlanmaya başlayan Doğan Kardeş, Beyoğlu'nda Yeni Han'da hazırlanmaktadır ve sadece

sürdürümcülere gönderilmektedir. Sürdürümcü şartları on iki sayı hesabıyla yıllık beş lira, altı aylığı üç liradır.

Doğan Kardeş İstanbul'daki belli başlı bazı merkez bayilerde satılmış, sürdürümcülerin adresine gönderilmiş ve banka şubelerinden alınabilmektedir. Okurlara ulaşmasının en kolay yolu sürdürümcülük sistemidir. Bunun için çıktığı ilk günden beri sayfalarında mutlaka küçüklere sürdürümcülüğün önemini ve gerekliliğini anlatan kısa notlar yayımlamıştır. Hatta başkalarını sürdürümcü yapan okurlara hediyeler vaat edilmiş ve tüm Türkiye'ye yayılmış geniş bir sürdürümcülük ağı oluşturulmaya çalışılmıştır. Sürdürümcülüğü istemek küçük okurun, ama parayı ödeyip işlemi gerçekleştirmek genelde anne ya da babanın üzerine düşen bir görevdir. Dergi küçük okurlarının sürdürümcülük hevesinin göz ardı edilmemesi için şöyle bir yöntem bulmuştur:

“İstanbul'da oturan bir kardeşimiz diyor ki:

Babam aboneliğimi tazelemeği hep unutuyor. Her akşam eve gelince soruyorum:

Baba, Doğan Kardeş'in abonesini tazeledin mi?

— Ah yavrum yine unuttum. Ama yarın muhakkak postahaneye gider, abone parasını yatırırım, diyor ama, ertesi günü yine unutuyor. Ben artık ümidimi kestim. Ne yapayım Doğan Kardeş sen söyle?

Bu kardeşin yapacağı iş gayet kolaydır: 42933'e telefon edip babasının iş adresini söylemek. Biz o adrese bir arkadaşımızı yollar, abone parasını aldırırız. Babası bu zahmetten kurtulmuş, o da abonesine kavuşmuş olur” (D.K.15 Haziran1946,Nr.22:3).

Dergi, yazar kadrosunda Nihal Yalaza Taluy, Eflatun Cem Güney, Şükrü Enis Regü, Orhan Arıburnu gibi devrin tanınmış edebiyatçıları; Adem Şakar, Fahrünnisa Seden, Nahit Tendar, Münevver Alpar, Selçuk K. Emre, Münir Aysu,

Türker Acaroğlu, Füsün Barbarosoğlu, Ayhan Bükür, Enver Esenkova, Nazım Dersan, Muammer Ekonom, Mine Elbi, Engin Tör, Gülseren Gök, Hidayet Cumalı, Aykut Görkey, Agah Sekizler, Nur Gülen, Belma Uluman, Beyhan İnel gibi çeşitli türlerde hem özgün hem de çeviri eserler veren yazarları; Cemal Nadir Güler, Selma Emiroğlu gibi hem yazar hem de usta çizerleri; Hatice Arutay, Talat Halman ve Klaus Eckstein gibi okurluktan yazarlığa soyunan küçük yazarlarıyla kocaman bir ailedir.

Derginin yayımcısı olan Vedat Nedim Tör, 1897 İstanbul doğumludur. Galatasaray Sultanisi'ni bitirdikten sonra yüksek öğrenimini Berlin'de yapar ve iktisat doktoru olur. Dönüşünde Basın- Yayın Genel Müdürlüğü, Ankara Radyosu Müdürlüğü gibi görevlerde çalışır, daha sonra İstanbul'da bir iki bankanın kültür işlerini yönetir. Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Şevket Süreyya Aydemir, vb. arkadaşlarıyla "Kadro" sonra da "Hep Bu Topraktan" dergilerini çıkarır. Makale ve fıkra yazarlığı yanı sıra, romanı "Resim Öğretmeni" (1943) ve sahne oyunları ile tanınır: "İşsizler" (1924), "Üç Kişi Arasında" (1927), "Fevkalasriler" (1928), "Kör" (1928), "Hayvan Fikri Yedi" (1928), "Köksüzler" (1937), "İmralı'nın İnsanları" (1940), "Değişen Adam" (1941), "Sanatkar Aşkı" (1945), "Hep ve Hiç" (1951), "Siyah- Beyaz" (1952), "Aşağıdan Yukarı" (1952), "Sahte Kahramanlar" (1975). Anılarını "Yıllar Böyle Geçti" (1976) kitabında derlemiştir. "Kemalizmin Dramı" (1980) ve "Atatürk Olmasaydı" (1982) adlı deneme kitapları vardır (Necatigil,1998:364).

Dergiye emeği geçen yazarlardan Nihal Yalaza Taluy, 1900 Kafkasya doğumludur. Liseyi Rusya'da bitiren yazar, Fransızca ve Almanca da bilmektedir. Türkiye'ye geldikten sonra "Resimli Ay" dergisinde Rus mizah yazarlarından seçmelerle başlayan, Varlık dergisinin ilk ciltlerinde hikâye ve şiirlerle devam eden

çeviri denemelerinden büyük eserlere geçer. Türk edebiyatı başta Dostoyevski ve Rus klasiklerinin pek çoğunun temiz, titiz bir Türkçe ile asıllarından yapılmış; önce Milli Eğitim Bakanlığı ve Varlık yayınlarında çıkmış, yirmiye aşkın çevirisini ona borçludur (Necatigil,1998:347).

Dergi sayfalarında yer alan şiirlerin birçoğu Şükrü Enis Regü'ye aittir. 1923 Çankırı doğumlu olan şair, lise öğrenimini yarıda bırakarak hayata atılır, İstanbul'da Doğan Kardeş dergisi yazı işlerinde, gazete ve yayınevlerinde çalışır. İlk şiir ve yazıları Varlık dergisinde ve Vakit gazetesi sanat ekinde yayınlanmıştır. Şiir kitapları: “Buğu” (1942), “Yağmur” (1944), “Canım Dünya” (1945), “Elma Ağacı” (çocuk şiirleri, 1971), “Onlar da Çocuktu” (çocuklar için ünlü kişilerin hayat hikâyeleri, 1972) (Necatigil,1998:311).

Dergide “Dil Köşesi”ni hazırlayan ve yazdığı masallarla dergiye katkı sağlayan Eflatun Cem Güney, 1896 Hekimhan doğumludur. Sivas Sultanisi’ni bitirir. Anadolu’nun çeşitli illerinde, İstanbul’da Haydarpaşa Lisesi’nde öğretmenlik yapar, İstanbul Millî Eğitim müdür yardımcısı ve Halk Eğitim Müdürü olur. “Matem Sesleri” adlı bir şiir kitabı 1920 yılında yayımlanır. Konya, Kayseri ve Kütahya’da çıkan gazetelere fıkralar yazmış, “İrat” (Konya), “Duygu ve Düşünce” (Sivas), “Duygu ve Dilek” (Samsun), “Taşpınar” (Afyon) adlı dergileri çıkarır. 50 yaşından sonra folklor araştırmalarına hız verir, halk şairleri üzerine incelemeler yapar; halk hikâye, masal ve efsanelerini, yapı ve havalarını bozmadan, bir edebi eser düzeyine çıkarmaya çalışır. Türk folklor ürünlerini sadece sözden yazıya geçirmek, derlemekle kalmayarak, onları değerlendirir ve bir masal yazarı olur. 1956 yılında Danimarka’daki “Hans Christian Andersen Medal Kurumu” çağdaş masal yazarları içinde, Eflatun Cem’in “Açıl Sofram

Açıl” adlı kitabındaki masalları, 55 milletten şeref listesine aldığı 11 eser arasında en mükemmeli kabul eder ve ona Andersen Payesi Şeref Diploması ve Dünya Çocuk Edebiyatı Sertifikası verir. Yazar 1960 yılında aynı ödülü “Dede Korkut Masalları” ile ikinci kez alır. 1981’de İstanbul’da vefat eder. Eserleri: “Dertli Kaval” (1945), “Halk Şiiri Antolojisi” (1947), “En Güzel Türk Masalları” (1948), “Halk Türküleri” (2 cilt, 1953/1956), “Bir Varmış Bir Yokmuş” (1956), “Nasreddin Hoca Fıkraları” (1957), “Evvel Zaman İçinde” (1957), “Dede Korkut Masalları” (1958), “Aşık Garip” (1958), “Kerem ile Aslı” (1959), “Tahir ile Zühre” (1960), “Gökten Üç Elma Düştü” (1960), “Az Gittim Uz Gittim” (1961), “Folklor ve Eğitim” (inceleme,1966), “Folklor ve Halk Edebiyatı” (inceleme, 1971),vb. (Necatigil,1998:175).

Derginin künyesindeki en önemli isimlerden biri de Cemal Nadir’dir. 1902’de Bursa’da doğan Cemal Nadir Bursa Lisesi’ndeki öğreniminden sonra, bir süre tabelacılık ve resim öğretmenliği yapar. İlk karikatürleri, Sedat Simavi’nin “Diken” adlı mizah dergisinde yayımlanır (1920). “Akbaba” dergisine gönderdiği karikatürü ilgi çekince, Akşam gazetesinden davet alır ve İstanbul’a yerleşir (1929). Akşam’da günlük karikatürler çizmeyi 1943’e değin sürdürür; daha sonra Cumhuriyet gazetesine geçer. “Resimli Dünya”, “Karikatür”, “Yücel” dergilerinde de karikatürleri yayımlanır. Cemal Nadir, Türk karikatürünün resmin etkisinden uzaklaşmasına katkıda bulunması, karikatürde yerli tipler yaratması ve halka özgü mizah anlayışını karikatüre yansıtmasıyla, çağdaş Türk karikatürünün öncüsü kabul edilir. Cemal Nadir’e değin Türk karikatüründe resim çizgisi kullanılmakta, tiplerde ve mizah anlayışında Fransız etkisi göze çarpmaktadır. Cemal Nadir’in “Amcabey”, “Efruz Bey”, “Dalkavuk”, “Akla Kara”, “Yeni Zengin” gibi yeni ve yerli tipler yaratması, karikatürlerinde toplumsal olaylara yer vermesi, yerli özelliklere ağırlık vererek

çizmesi, karikatür sanatının yaygınlaşmasında önemli bir etkidir. Cemal Nadir kendisinden sonraki karikatürcüler kuşağının yetişmesine de önemli katkılarda bulunmuştur. Viyana Uluslararası Karikatür Yarışması'nda birincilik alan, karikatürleri pek çok yabancı dergide yayımlanan Cemal Nadir beş kişisel sergi açmıştır. Özellikle ABD'de açtığı sergi büyük ilgi uyandırır. Karikatürlerini “Amcabey'e Göre” (1932), “Karikatür Albümü” (1939), “Akla Kara” (1940), “Dalkavuk Karikatür Albümü” (1946) ve “Amcabey Albümü” (1946) adlarıyla yayımlar. Çağdaş Türk karikatür sanatının öncüsü Cemal Nadir Güler girdiği komadan kurtulamayarak 27 Şubat 1947'de İstanbul'da ölür. Ölümünden sonra Cağaloğlu'nda Akşam gazetesinin bulunduğu sokağa ve Bursa'da bir caddeye adı verilmiştir. Ölümünün 20. yıldönümünde Galatasaray Lisesi'nde, yapıtlarından derlenen bir sergi açılmıştır (Necatigil, 1998: 168).

Dönemin bu ünlü karikatüristi çocuklara karikatürü sevdirmek, onları karikatür çizmeye özendirmek için büyük bir çaba harcamıştır. Bunun yolu küçükleri karikatür çizebileceklerine inandırmaktan, cesaretlendirmekten geçmektedir. Selma Emiroğlu daha 10 yaşındayken Cemal Nadir'in karşısına çıkmış, onu yeteneğiyle etkilemiş ve desteğini almıştır. Doğan Kardeş çıkar çıkmaz Cemal Nadir bu genç çizeri küçük okurlara “Selma Abla” olarak tanıtmış ve küçükleri onun çizgi dünyasıyla başbaşa bırakmıştır. Derginin ikinci sayısından itibaren kapak resmiyle işe başlayan Selma Abla, resimli serüvenlerle çalışmalarına devam etmiştir. “Kara Kedi Çetesi”(8-), “Cin'le Can”(19-54),”Mercan Balığının Serüvenleri”(50-68),Oya'nın Hikâyesi”(69-75) gibi pek çok serüveni resimleyen Selma Emiroğlu, Doğan Kardeş'in düzenlediği müsamerelerde Cemal Nadir'le sahnede karatahta üzerine resimler çizerek küçük okurlarının bu konudaki merakını gidermiştir.”Tarzan Türkiye'de”adlı uzun öyküyü ve

“Amcabeyle Başbaşa” adlı resimli fıkraları resimleyen Cemal Nadir’in ölümünden sonra da Selma Emiroğlu yoluna devam etmiş ve sonraki yıllarda Türkiye’nin sayılı karikatürisleri arasındaki yerini almıştır.

Doğan Kardeş çıktığı ilk günden itibaren bu usta karikatüristin çizgilerini hiçbir zaman unutmamış, hemen her ölüm yıldönümünde Cemal Nadir’i anmıştır. Ölümünden iki yıl sonra yayımlanan anma yazısını da öğrencisi Selma Emiroğlu kaleme almıştır.

Doğan Kardeş’in ilk sayısının kapağında İsmail İnel tarafından yapılmış çocuk resimlerinden oluşan bir kolaj vardır ve okurlar bu resimleri kimin yaptığını yine dergi aracılığıyla öğrenirler:

“Kapakdaki güzel çocuk fotoğraflarını Doğan Kardeş’e Sabah Fotoğrafhanesi sahibi İsmail İnel ağabey hediye etti.” (D.K. Mayıs 1945,Nr.1:7).

Üçüncü sayıdan itibaren Doğan Kardeş’in ön ve arka kapak resimleri Selma Emiroğlu tarafından çizilmiştir. Kapak resimleri için seçilen konularda; mevsimler, derginin düzenlediği önemli etkinlikler, Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan, 19 Mayıs, 10 Kasım gibi önemli günler belirleyici olmuştur. Her sayıda kapak resminin altında konu başlığı olarak “Kış Sevinci”, “Güler Yüzlü Fotoğraf Çektirenler”, “23 Nisan Çocuk Bayramı”, “Doğan Kardeş’in 3. Yaşını Kutlayan Çocuklar” gibi bir cümle yazılmış, bunlar derginin üçüncü sayfasında “Kapağımız” başlığı altında bir paragrafla açıklanmış ve isterlerse okurların da resim, şiir ya da şarkı ile bu konuyu canlandırabilecekleri ifade edilmiştir. Çocukların okuma zevki edinmesine yönelik olarak sayfalar genelde üç sütun halinde düzenlenmiştir. Metinlerin başlıklarında farklı

yazı karakterleri kullanılmıştır. Dergideki metinlerde daha çok metin içeriklerine uygun, metni destekler nitelikte resimlere yer verilmiştir. Resimli romanlar dışında, yer alan resimlerin kime ait olduğu belirtilmemiştir.

Derginin bazı sayılarında çocukların el becerisini ve psikomotor becerileri geliştirici çalışmalara da yer verilmiştir. Düzenli olmamakla birlikte çocuğun okulda gördüğü dersleri, belirli gün ve haftalarla ilgili bilgileri pekiştirmesine yarayacak bilgiler de öyküleştirilerek sunulmuştur.

Doğan Kardeş, Kazım Taşkent'in hayalindeki Türk çocuğudur. Vedat Nedim Tör, bu çocuk karakterini Doğan Kardeş'le birlikte çocukların el değmemiş dünyasına sokmaya çalışmıştır. Bu başarının sırrının "kardeş" sözcüğünde gizli olduğu düşünülebilir. İlk sayıdan başlayarak dergide adı geçen her küçük, adının sonuna eklenen bir kardeş sıfatıyla anılmıştır. Büyükler de yaşlarına göre abla, amca, teyze ya da ağabeydirler. Bu pencereden bakıldığında tüm Türkiye birbirine sıcacık duygularla yaklaşan ve geleceğe umutla bakan kocaman bir ailedir.

1940'ların sonuna doğru Türkiye'deki yayın hayatı hareketlenmiştir. Amerikan modeli kadın dergileriyle bu uzak kıtadaki hayatın esintileri Türkiye'de yayılmaktadır. Dergi izlemek belli bir sınıf için bir statü değeri taşımaya yeni yeni başlamıştır. Çocuk dergileri de, küçük okurlara kendilerini beğendirmek için kıyasıya bir rekabet içindedirler.

1946 yılının Aralık ayında Eminönü Halkevi'nde dönemin Milli Eğitim Müdürü'nün düzenlediği toplantının konusu, çocuk dergileridir. Toplantıya davet edilen 500 küçük çocuk, dergilerden neler beklediklerini anlatmış, varolan dergiler hakkındaki

görüşlerini söylemişlerdir. Bu toplantının ardından Akşam gazetesinde çıkan bir yazı Doğan Kardeş'in diğer çocuk dergileri arasından nasıl sıyrılıp yükseldiğini gösterir.

“Toplantı en ciddî kongrelerin toplantıları kadar ciddî bir hava içinde geçti. Küçükler sanki büyüklermiş gibi ciddiyetle konuştular. Tartışmalar çıktı fakat kavga olmadı. Çocukların gösterdikleri olgunluk manzarası seyircileri hayretler içinde bıraktı.

Çıkmakta olan çocuk dergilerinin iyi ve noksan taraflarını belirtmeye, nasıl dergiler istediklerini söylemeğe gelmiş olan bu yaman çocukların iki buçuk saat süren konuşmalarından anlaşıldı ki en çok okudukları dergiler başta Doğan Kardeş olmak üzere Çocuk Haftası, Şen Çocuk ve Çocuk Esirgeme Derneğinin neşriyatıdır.

Önce Doğan Kardeş dergisi etrafında konuşuldu. Birçok hatipler bu dergiyi pek sevdiklerini, kendilerine bir çok şeyler öğrettiğini fakat kapağı ince olduğu için koleksiyon yaparken yırtıldığını söylediler. Delegelelerden biri derginin 25 kuruşa pahalı olduğunu işaret ederek dedi ki:

—Arkadaşlar, bu Doğan Kardeş dergisi iyidir. Ben de her nüshasını alıyorum. Fakat niçin saklanmalı? 25 kuruş fiat pahalıdır. Her arkadaş satın alamıyor. Eğer 10 kuruşa inerse bunu geliri az arkadaşlar da satın alıp faydalanabilir” (D.K.15 Ocak 1947, Nr.36:10).

Doğan Kardeş yayın hayatına 23 Nisan 1945 tarihinde aylık olarak başlamış ama bu uzun sürmemiştir. Altı ay sonra okurlarına artık onbeş günde bir çıkacağı müjdesi verilmiştir. Daha sonra ise haftalık olarak yayın hayatına devam etmiş ve bunu da okurlarına duyurmuştur (Söğüt,2003:99):

“Ben sevgili kardeşlerim bu sayımızla 4 yaşına basıyorum, ilk sayım 23 Nisan 1945'te çıkmıştı. O vakit aylık ve 50 kuruştum. Ah o ilk çıktığım günü hiç unutamıyorum. Ne kadar heyecanlıydım. Kardeşlerim beni beğenecekler mi, sevecekler mi diye meraktan çatlıyacaktım. Aradan çok geçmeden, sevinerek anladım ki, beni görüp okuyanlar hep beğeniyor ve seviyorlar. Yalnız bir çok kardeşler benim aylık olmama kızıyorlar, bir çokları da 50 kuruş olmamı pahalı buluyorlardı. Hakları da yok değil. Hiç yanlışsız iş yapmak kolay mı? Ben de yanlışımı derhal anladım ve 7.nci sayımdan sonra 15 günlük ve 25 kuruş oldum. O vakit okuyucularımın sayısı daha çok arttı. Fakat aradan çok geçmeden yine şikâyetler başladı: Bu sefer de bir çok kardeşler, benim haftalık olmamı istiyorlardı. ‘Seni 15 gün bile beklemek bize çok uzun geliyor. Ne olur haftalık olsana...’ diye mektup üzerine mektup

yağdırıyorlardı. Kâğıt sıkıntısı da biraz ortadan kalkınca, bu kardeşlerin de istediklerini yerine getirmek için 53. üncü sayımdan itibaren hem haftalık hem de 15 kuruş oldum. Artık şimdi görüyorsunuz ki kimsenin bir diyeceği kalmadı. Herkes benden memnun. Okuyucularım, abonelerim haftadan haftaya çoğalıyor.

Bu üç yıl içinde bir çok çocuk dergileri çıkıp kayboldular: Bilmece, Şen Çocuk, Afacan, Türk Çocuğu, Can Kardeş gibi daha şimdiden adlarını hatırlayamadığım bir çok arkadaş sizlere ömür hep yok oldular. Allah kalanlara uzun ömürler versin... " (D.K.,22 Nisan 1948,Nr.82:3).

Doğan Kardeş bir çocuk dergisi olarak doğmuş ama küçüklerden gelen yoğun ilgi Vedat Nedim Tör'ü aynı adla bir de kitap serisi yayımlamaya heveslendirmiştir. Dünya çocuk edebiyatından birçok ünlü adın eseri bu seride Türkçeye kazandırılmış, böylece küçüklerin ufku birbirinden renkli hikâye ve romanlarla olabildiğince genişletilmeye çalışılmıştır. Çevrilen ilk kitap Tolstoy'un küçükler için yazdığı 17 hikâyeden oluşmaktadır ve çevirileri Rusça aslından Vâlâ Nurettin yapmıştır. Bunu birçok kitap izlemiş ve kısa sürede Doğan Kardeş kitaplığı büyük bir zenginliğe kavuşmuştur (Söğüt, 2003: 71).

Doğan Kardeş kitapları okuyucu kitlesinden aldığı güçle 1949 yılında bir de "Güzel Kitaplar Servisi" kurmaya karar vermiştir. Bu seriden çıkan kitaplar tıpkı Amerika ya da Avrupa'da basılan çocuk kitaplarına benzeyen, iyi kâğıda basılmış, bez ciltli, güzel resimli kitaplardır. Türkiye'de o dönemde küçükler için böylesine kaliteli bir cilt ve baskı sunmak gerçekten büyük bir cesaret göstergesidir. Çünkü bu kitapların maliyeti diğer kitapların basımından kat kat fazladır (Söğüt,2003:72).

Bez ciltleri Viyana'dan ithal edilen kitaplar, başlangıçta sadece bu seriye sürdürümcü olanlara gönderilmektedir. Sürdürümcü olmanın şartı ise yılda 25 lira

ödemektir. Bu paranın küçüklerin gözünü korkutmasını istemeyen Doğan Kardeş her zamanki gibi onlara durumu ayrıntılı bir şekilde açıklar:

“...25 lirayı gözünüzde pek o kadar büyütmeyin. 25 lira demek, günde 7 kuruş bile değildir, inanmazsanız siz de 3 ay günü 7 kuruşla çarpın, bakın kaç lira tutuyor. Onun için günde 7 kuruş biriktiren her kardeş, bir yıl sonra 'Güzel Kitaplar Servisi'ne abone olabilir. Hali vakti yerinde olan kardeşlerimize ise 'Güzel Kitaplar Servisi'ne derhal abone olmalarını sağlık veririz...” (D.K.,3 Mart 1949, Nr.127:3).

Uzun süre hikâye ve romanlar basan yayınevi, 1949 yılında Amerika’da Chicago Üniversitesi profesörleri tarafından çocuklar için hazırlanmış bilgi kitaplarının çevirilerini de yapmaya başlamıştır. Bu yeni serinin adı “Nedir, Niçin, Nasıl?” kitaplarıdır. Seriden ilk olarak “Ses nedir?”, “Hava nedir?” ve “Ateş nedir?” adlı üç kitap yayımlanmıştır. Rengârenk kapakları olan bu 32’şer sayfalık kitaplar 15 kuruşa satılmıştır. Doğan Kardeş sürdürümcüleri için ise fiyatı 12 kuruştur (Söğüt,2003:72).

1950 yılında Doğan Kardeş Yayınları bir de “Dünya Çocuk Romanları” serisini başlatmıştır. Bu romanlar da diğerleri gibi çok sayıda okuyucu bulmuştur.

Doğan Kardeş dergisi 1945 ile 1988 yılları arasında, aralıklı da olsa ayakta kalmış ve bu uzun ömür, birkaç neslin çocukluğuna denk gelmiştir. Ama Doğan Kardeş Kitapları’nın ömrü dergiden daha uzun olmuş ve bu serideki kitaplar varlığını 2000’li yıllarda da sürdürmüştür.

İdil Biret, Doğan Kardeş’le öylesine yakın bir dostluk kurmuş ki 1948 yılında onun için bir marş bile bestelemiştir. Dergi bu müjdeli haberi okurlarına şöyle duyurmaktadır:

“...İdil Biret dünyaca tanınmış bir sanatkar olunca Doğan Kardeş marşını söyleyecek, bütün kardeşler de onunla öğüneceklerdir” (D.K. 5 Ağustos 1948,Nr.97:3).

İdil Biret'in besteleyeceği marşın sözlerinin Doğan Kardeş okurlarınca yazılması beklenmiş ve açılan yarışmada 10 yaşındaki Tomris Sunter'in şiiri birinciliği kazanmıştır (Söğüt,2003:97):

“Tuğla tuğla ev olur
Damla damla göl olur
Zevkle bilgi birleşince
Doğan Kardeş var olur

Seni biz hep özleriz
Her hafta yol gözleriz
Doğan Kardeş neredesin
Diye seni bekleriz

Bilgi doludur içi
Yazıları hep cici
Dergilerin içinde

Doğan Kardeş birinci (D.K.22Temmuz1948, Nr.95:3).

Bu sözler İdil Biret'e gönderilmiş, o da yaptığı besteyle şiiri birleştirmiş ve ortaya çok beğenilen bir Doğan Kardeş marşı çıkmıştır. Çok geçmeden Ayşe Abla (Neriman Hızır), Radyo Çocuk Kulübü'nün korosunun bu marşı söylemesini sağlamış, dergide marşın notaları da yayımlanmıştır.

1950'li yıllarda Türkiye'de siyaset fazlasıyla hareketlidir ve Doğan Kardeş dergisi de bu siyassî hareketlilikten etkilenmiştir. Ülke tek partili dönemden çok partili döneme geçmiş, Atatürk'ün kurduğu CHP'ye rakip olan Demokrat Parti sahnedeki

yerini almıştır. Türkiye için yeni bir süreç sayılan bu politik hareketlilik doğal olarak Doğan Kardeş dergisine de yansımıştır. Mayıs ayındaki sayılardan birinde İnönü'den cumhurbaşkanlığını devralan DP'li Celâl Bayar'ın resmi vardır:

“14 Mayıs'ta yapılan Milletvekili seçimlerinde çoğunluğu kazanan Demokrat Parti'nin Başkanı Sayın Celâl Bayar'ın Cumhurbaşkanlığına seçildiğini biliyorsunuz. Atatürk'ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti'nin üçüncü başkanı Celâl Bayar'ı bütün Türk çocukları adına saygı ile selâmlar ve kendisine candan başarılar dileriz” (D.K. 8 Haziran 1950,Nr.193:3).

1950 yılında Doğan Kardeş dergisinde alışılmamış türden bir yazı yayımlanmıştır. Derginin üçüncü sayfasında siyah çerçeveli bir kutuya alınmış bu yazı, “Kore'de Şanlı Kahramanlarımız” başlığıyla verilmektedir:

“Kore'de milletlerin hürriyeti uğruna kızıl düşmanlarla boğuşan Birleşik Milletler orduları içinde görülmemiş bir kahramanlıkla döğüşen Türk tugayını bütün Türk çocukları heyecanla, hayranlıkla selâmlıyorlar!... Ve şehit düşen ağabeylerini de saygı ve rahmetle anıyorlar!...” (D.K. 14 Aralık 1950,Nr.220:3).

Türkiye gündeminde önemli bir yer tutan Kore Savaşı doğal olarak derginin gündemine de girmiştir. Büyük bir olasılıkla Doğan Kardeş okurları arasında babası ya da ağabeyi savaşa katılan birçok küçük vardır. Dergi onların endişelerini azaltmak, büyüklerin ağzından sık sık duydukları savaş kelimesi karşısında güçlü olmalarını sağlamak ister. 18 Ocak 1951 tarihli derginin kapağında “Kore'deki Kahraman Babaya Mektup” başlıklı bir resim yer alır. Aynı sayının üçüncü sayfasında da Doğan Kardeş, akrabaları Kore'de savaşan okurlara seslenmektedir:

“Bugün bazı kardeşlerimizin babaları veya amcaları, dayıları, ağabeyleri Kore'de kızıl düşmana karşı kahramanca döğüşüyorlar. Ve bütün dünyanın hayranlığını kazanıyorlar. Bizden de kahramanlarımıza selamlar!...” (D.K. 18 Ocak 1951,Nr.225:3).

Demokrat Parti'nin iktidarda olduğu 50'li yıllarda gazetelerde sık sık Atatürk'e sözle saldıranlar ya da büstünü parçalayanlarla ilgili haberler görölmektedir.

Doğan Kardeş sayfalarında bu konuyu gündeme getirmekte gecikmemiştir:

“Atatürk'ün heykellerine el uzatanlara karşı ve Atatürk'ün inkılâplarına dil uzatanlara karşı içimizde büyük bir tiksinti duyuyoruz. Ercüment Ekrem Talu amcamızın 13/6/951 tarihli Son Posta gazetesinde yayınlanan 'Varol Mehmet Ali' adlı yazısı bütün kardeşlerimizin duygularını dile getirdiği için aynen aşağıya alıyoruz:

Ticanî tarikatine mensup bir yobaz, Eskişehir'in Muttalıp köyündeki bakkala gitmiş. Bakkal dükkânında Atatürk'ün minimini bir büstü duruyormuş. Yobazın kör olası gözleri bu büste ilişir ilişmez, tutarağı tutan herif bir yandan ağız dolusu küfürler savururken bir yandan da elindeki bastonla üzerine yürüyerek kırmağa teşebbüs etmiş.

Bu sırada dükkânda, Mehmed Ali adında 12 yaşında bir köylü çocuğu bulunuyormuş. Bu asıl Türk yavrusu büstü kaptığı gibi bağırına bastırarak:

O benim Atamdır! diye bağırmış; onu sana kırdırmam!

Ey Atatürk'ün aziz hatırasına ve inkılâplarına sadık olanlar!.... Yeise düşmeyin. Birkaç vicdansız, imansız otuz yılın eserini ne yapsalar, ne etseler yıkamıyacaktırlar. Yurdda Mehmed Ali'ler var. Bu 'Mehmed Ali'leri yetiştiren öğretmenler var. Öyle bir nesil yetişiyor ki Atasına el sürdüremek, inkılâplarına dokundurmak azmindedir” (D.K.,26 Temmuz 1951,Nr.252:3).

Doğan Kardeş dergisi başka ölkelerdeki gelişmelerle de ilgilenmiştir. 1950'li yıllar Amerika'da siyah-beyaz çatışmasının en yoğun yaşandığı dönemlerdir. Dünyaya Amerikan gözlükleriyle bakan Türkiye'de de bunun etkilerini görmek mümkündür (Söğüt,2003:135). 1953 yılında Doğan Kardeş'te yayımlanan bir fotoğrafın altında şunlar yazmaktadır:

“Şu zenci yavrusunun keyfine bakın! Ata biner gibi dev kaplumbağanın sırtına binmiş, deh deh diyerek hayvancığı yürütmeye çalışıyor...” (D.K.19 Aralık 1953,Nr.373:3).

1954 yılı Mart ayında derginin üçüncü sayfasında yayımlanan, birbirine dondurma yediren biri kız biri erkek iki zenci çocuğunun fotoğrafının altındaki yazının başlığı şöyledir:

“Beyaz olmağa özenen zenci çocukları

Yukarıda gördüğünüz bu iki zenci çocuğu, esmer yaratıldıklarından şikayetçi. ‘Tanrı bizi niçin böyle siyah yaratmış. Biz de Avrupalılar gibi beyaz olamaz mıydık?’ diyorlar. Bazen Acaba beyaz olsaydık nasıl olurduk?’ diye yüzlerine yoğurt sürüp aynada saatlerce kendilerini seyrediyorlar. Resimde beyaz olmağa özenen bu iki zenci çocuğunu yüzlerine yoğurt sürerken görüyorsunuz” (D.K. 18 Mart 1954,Nr.390:3).

1954 yılında Hikmet Feridun Es, Afrika’yı ve Afrikalı çocukları anlatan bir yazı dizisi hazırlamıştır. Yine o günlerde dergide Afrika’nın Mombosa şehrinde oturan Tonuka adlı zenci bir çocuğun İstanbullu arkadaşına yazdığı mektup yayımlanmıştır ve mektup Afrika’da yaşanan sorunlardan daha çok Afrika’nın ilginç coğrafyasından bahsetmektedir (Söğüt,2003:136)

Doğan Kardeş okurları Afrika’da yaşayan siyahların bağımsızlık savaşı verdiği gerçeğini ancak 1957 yılında bir fotoğraf altı haberiyle öğrenmişlerdir:

“Karanlık Afrika’da medeniyet ışığı

Şu gördüğünüz siyah yavrular Güney Afrika’da zenciler için açılmış bir ana okulunun çocuklarıdır. Üstleri başları tertemiz, bakışları manalı, birbirinden sevimli. Kendi boylarına göre yapılmış musluklarda yıkananlara bakın: Yalnız bir yüzünü fotoğrafa çevirmiş, ötekiler bütün dikkatlerini o andaki işe vermişler.

Hele şu yemekten sonra dua edenlere ne dersiniz?

‘Çok şükür dinlediğimiz güzel sözlere, çok şükür yediğimiz nimetlere.’ Baştaki yavrunun gözleri ve yüzü bu duanın gönülden doğma olduğunu ne güzel ifade ediyor.

Daha yakın zamanlara kadar Afrika’da Habeşistan ile Liberia’dan başka bağımsız yerli devlet yoktu. Şimdi Fas, Tunus, Libya, Mısır, Sudan bağımsızdır. Beş ay önce de eski Altın Sahil memleketi de Ghana adı ile bağımsız devlet oldu. Ghana, ahalisi hep zenci olan yerli bir devlettir. Hürriyet, bağımsızlık fikirleri yavaş yavaş Afrika’nın içlerine kadar yayılmaktadır.

Avrupalıların idaresi altındaki topraklarda da zenciler artık kendilerini beyazlardan aşağı görmüyorlar; beyazlarla eşit haklar istiyorlar ve bu haklara layık olduklarını da her fırsatta gösteriyorlar.” (D.K.Aralık 1957, Nr.465:14).

1958 yılında İzmit Körfezi’nde bir Üsküdar vapuru, tatillerini geçirmek üzere okullarından evlerine dönen küçük öğrencilerden oluşan yolcularıyla birlikte batmıştır. Doğan Kardeş dergisi Doğan’ın dramıyla bu faciayı örtüştürerek anmış, küçük okurlarına bir kez daha Doğan Taşkent’in başından geçen korkunç olayı anımsatmış ve yaşanan acıyı paylaşarak hafifletmeye çalışmıştır. Doğan’ın yaşadığı trajedi, ilk yılların aksine gizlenmemekte, her fırsatta dergide dile getirilmektedir (Söğüt,2003:152).

Doğan’ın yirminci ölüm yıldönümünde (1959), ilk kez Ayşe Taşkent’in imzası dergide yayımlanmış ve Ayşe Taşkent, yıllar önce kaybettiği oğlunun anısına dokunaklı bir mektup kaleme almıştır:

“Bundan tam yirmi yıl önce, bir tabiat olayı sonunda vatanımız bir evladını, anası ve babası da çok sevgili yavrularını kaybettiler.

Onun adını bazılarınız, bu felaketi bilerek; fakat pek çoğunuz da hiç bilmeden her zaman anıyorsunuz. Bu kardeşiniz, Doğan Kardeş’tir. 14 yıldan beri sizin için iyi bir arkadaş olmağa çalışan bu dergiye adını veren DOĞAN bugün yaşasaydı sizin büyük ağabeyiniz olacaktı. İşte Doğan’ın yerini doldurmağa çalışan bu dergiyi okuyan çocuklar, onun aziz vatanımıza karşı yapamadığı hizmetleri siz üzerinize alınız. Her biriniz daha fazla çalışarak memleketimize, milletimize onun hesabına da faydalı olmağa gayret ediniz. Onun çalışma payını siz yükleniniz ki, vatanımız onun hizmetlerinden mahrum kalmasın, onu kaybeden anası ve babası da siz evlatlarıyla övünsünler. Doğan Kardeş’in sevgili okuyucuları, aziz Türk çocukları.

Doğan Kardeş’in annesi Ayşe Taşkent.” (D.K. Nisan 1959,Nr.481:3).

Yıllar boyu Doğan Kardeş’in düzenlediği yarışmaların hemen hepsi büyük ilgi görmüştür. Küçükler hünerlerini gösterebilmek için kağıda kaleme sarılmış, resim

ve karikatürler çizmiş, şiirler yazmış, fotoğraflar çektilirip “Güler Yüzlü Fotoğraf” yarışmasına katılmışlardır. Çocukları yarışmaya heveslendirmek konusunda Doğan Kardeş çok başarılı olmuştur. Onca farklı yarışmanın içinde hiçbir zaman yapılamayan tek yarışma yüzmedir, çünkü yarışmaya katılacak yeterli sayıda kardeş hiçbir zaman bulunamamıştır.

1965 yılında Doğan Kardeş’in yirminci yaşı gelenekselleşen bir müsamereyle kutlanmıştır. Spor ve Sergi Sarayı’nda düzenlenen Sanat Müsameresi’nin açılış konuşmasını daha önceki müsamerelerde olduğu gibi yine Vedat Nedim Tör yapmıştır. Tör; küçük Doğan’ın trajik, Doğan Kardeş dergisinin ise başarı ve umutlarla dolu öyküsünü anlattıktan sonra artık yetişkin birer sanatçı olan Yıldız Kenter, Suna Kan, Selma Emiroğlu, Yalçın Çetin, Ferruh Doğan, Altan Erbulak, Güngör Kabakçioğlu, İbrahim Ersaraç, Öztürk Serengil ve Garo Mafyan gibi eski Doğan Kardeş okurları teker teker sahneye çağırılmıştır (Söğüt, 2003:175).

Doğan Kardeş 1945 yılının Nisan ayından, 1965 yılının Aralık ayına kadar, değişen sürelerle, aylık, iki haftalık ya da haftalık olarak ama aralıksız çıkmış; 1965 yılının sonunda derginin yenileneceği gerekçesiyle bir süreliğine kapatılmıştır. 10 ay sonra 31 Ekim 1966 tarihinde yeniden yayımlandığında haftalıktır, pazartesi günleri çıkmaktadır ve artık künyede Vedat Nedim Tör’ün adı yoktur.

Derginin giriş yazısını Ayşe Taşkent kaleme almış ve küçük Doğan’ın hüznünlü öyküsünü anlatmıştır. Birkaç sayı sonra Doğan Kardeş imzasıyla yayımlanan bir başka giriş yazısında derginin 70 bin okuru olduğundan söz edilmiştir. Ancak 70’li yıllara yaklaşırken değişen değerler ve okur istekleriyle birlikte Doğan Kardeş de değişmeye başlamış, eski naif çizgi romanların yerini artık popüler öyküler almıştır.

Küçükler ormanlar hakimi Tarzan'la tanışmış; Kaptan, çocukları Edi ile Büdü ve Şakire Dudu'nun maceralarını okumaya başlamıştır. Üstelik artık daha fazla çeviri öyküye yer verilmektedir (Söğüt,2003:190).

Değişen önemli bir şey de derginin küçüklere verdiği hediyelerdir. Eskiden defter, kitap gibi ucuz ama işlevsel hediyeler dağıtan Doğan Kardeş artık hediye yelpazesini genişletmiş ve dağıtacağı kuponlarının çekilişi sonucunda kurayı kazanacak olan okurlara vereceği hediyelere kitabın yanı sıra transistörlü masa radyosu, elektro gramofon, cep radyosu, mikroskop, ışıklı küre, fotoğraf makinası ve ev teleskobu gibi oldukça cazip teknoloji harikası hediyeler de eklemiştir (Söğüt,2003:191).

1945 yılında başlayan Doğan Kardeş macerası 1978 yılında son bulmuştur. 33 yıl boyunca neredeyse aralıksız olarak çıkarılan ve üç neslin çocukluğunu renklendiren dergi artık yolun sonuna gelmiştir. 1945-1978 yılları arasında Türkiye gibi Doğan Kardeş de birçok değişim geçirmiş, hem okurlarının dünyasına ayak uydurabilmek hem de onlara ışık tutup yeni dünyaların kapılarını aralamak için kendini sürekli yenileyerek çok uzun ve eğlenceli bir yol kat etmiştir.

Ama 1978 yılına gelindiğinde Türkiye'nin genelinde olduğu gibi dergicilik alanında da birtakım sıkıntılar görülmüştür. Bu arada Doğan Kardeş dergisi artık Yapı ve Kredi Bankası'nın bir yayını değildir, hisseleri onu yönetenlere devredilmiştir. Ülkenin genelindeki grev dalgası, sonunda Doğan Kardeş'i de etkilemiştir. Grev dokuz ay sürmüş, sonuçta Şevket Rado şirketteki hisseleri satmak zorunda kalmıştır.

Çıktığı ilk günden beri attığı her adımı küçük okurlarına ayrıntılı bir biçimde anlatan Doğan Kardeş, beklenmedik bir biçimde, tek bir veda sözcüğü bile yazmadan yayın hayatından çekilmek zorunda kalmıştır.

Yapı Kredi Yayınları on yıl sonra yeniden satın aldığı dergiyi diriltmiş ve Doğan Kardeş'i yeniden yayımlamaya başlamıştır. 1988 yılının Ekim ayında artık Türkiye'de adı eski ama her şeyiyle yepyeni bir çocuk dergisi çıkmaktadır.

Doğan Kardeş dergisi çıktığı ilk günden başlayarak ilkökul ve ortaokul çağındaki çocukları kendine hedef kitle olarak seçmiştir. Ama 1990'lı yıllara gelindiğinde hedef kitlesi eskiden olduğu gibi naif bir dünyada yaşamamaktadır. Gençlik sınırı iyice aşağıya inmiş, zamane çocukları artık eskisinden daha hızlı büyümeye başlamışlardır. Bu durum dergi sayfalarına da yansımış ve Doğan Kardeş, bir çocuk dergisiyle gençlik dergisi arasında gidip gelmeye başlamıştır. 1993 yılında artık derginin sayfalarında çok dinlenen kasetlerin tanıtımı, yabancı rock şarkıcılarıyla ilgili yazılar, Türk popunun starlarıyla röportajlar vardır (Söğüt,2003:230).

O yılların popüler şarkıcısı Tayfun, Doğan Kardeş'e kendini şöyle anlatmıştır :

“Merhaba sevgili Doğan Kardeş okurları. Dergimiz aracılığıyla sizlere seslenmek ne kadar hoşuma gitti anlatamam. Dergimiz diyorum, çünkü sizin yaşlarınızdayken ben de Doğan Kardeş okuyordum. Özellikle çizgi roman ve öyküleri çok hoşuma giderdi. Hala da öyle... Şu anda bir yaşında olan bir yeğenim var, okumayı öğrenene kadar ona Doğan Kardeş'i ben okuyacağım.

Biraz kendimde söz edeyim. Müzisyen bir aileden geliyorum. Dedem Zeki Duygulu Türk sanat müziği bestecisi, hani şu 'Fosforlu Cevriye' adlı şarkı var ya, işte onu dedem bestelemiş. Babam Erol Duygulu ise bir caz müzisyeni. Bense popçuyum. Gördüğünüz gibi bizim ailede her türlü müziğe yer var. Öyle birden hop diye popçu olmadım.

Konservatuarda on beş yıl eğitim gördüm. Viyola, piyano, saksofon ve klarnet dersleri aldım. Tek başıma çalışmadan önce Yeni Türkü grubundaydım. Ayrıca Nükhet Abla'ya (Duru) eşlik ettim. Şarkı söylemeyi çok seviyorum. Beğendiğim sanatçılar Michael Jackson ve David Sanborne. Geçen yıl Michael Jackson hastalanıp da konserini iptal etmek zorunda kalınca çok üzülmiştim. Umarım bu yıl gelir.

Bu yaz birçok konser vereceğim. Umarım sizlerle birinde karşılaşırım. En çok sevdiğim şeylerden biri de mektup almaktır. Eğer bana yazmak isterseniz onları Doğan Kardeş aracılığıyla gönderin. Konserlerden olanak buldukça yanıtlamaya çalışırım. Evet, okullar kapandı. Şimdi tatil zamanı. Tabii ki ben de yüzmeyi ve balıklama atlamayı çok seviyorum. Balıklama atlama dedim de aklıma geldi, tabii iyice öğrendikten sonra ve uygun yerlerden.

Hepinize iyi tatiller! Görüşmek üzere..." (D.K.Haziran 1993,Nr.57:5).

Yarım asrı aşkın bir süre kuşaktan kuşağa aktarılan bir alışkanlık olarak var olmayı sürdüren Doğan Kardeş, 1993 yılında yayın hayatından çekilmiştir. Dergi, veda yazısında yine geleneğini bozmamış ve neden kapandığını küçük okurlarına ayrıntılı olarak anlatmıştır:

"Yapı Kredi Yayınları olarak Doğan Kardeş çocuk dergisinin yayınına son veriyoruz. Beş yıl iki ay süreyle, gerek içeriğine, gerek sunumuna elimizden geldiğince özen gösterdiğimiz, adının çevresinde oluşmuş ve birkaç kuşağı derinden etkilemiş 'efsane'ye sadık kalmaya çalışarak çıkardığımız bir dergiydi Doğan Kardeş.

...Ne ki, beş yıl iki ay süren bunca çaba, bunca faaliyet, Sisiphos'unkinden farklı olmadı. Doğan Kardeş, yayıncılarının ve okuyucularının müdahale edemeyeceği, etkileyemeyeceği emperatiflerin dayatması yüzünden varlığını sürdürebilme olanaklarını yitirdi. Kaya, çıkartıldığı dorukta ellerinden kurtuldu, aşağıya yuvarlandı.

Bizi bugünkü noktaya getiren nedenlerin bir kısmı ekonomiktir: 1988'de yayına başlarken, kilosunu 2500-2750 liradan sağladığımız kâğıdın bugünkü piyasa fiyatının 20 bin liranın üzerinde seyredişi (KDV hariç elbet) esasen Türkiye'de yayıncılığın ne tür bir açmazla boğuşmak zorunda olduğunu gösteriyor.

...Bizi bugünkü noktaya getiren nedenlerin bir kısmı 'toplumsal' olarak nitelendirilebilir: Pedagojinin insanlarımızın birincil kaygılarından olmadığı, 500 küsur yıl önceki 'kardeş katli yasası'nın şerh düştüğü tarihimizden de belli, itaatkâr bir ümmet yaratma hedefi, yaşama kültürümüz içinde, çocuğun eğitimini de korkutma-sindirme-

cezalandırma üçgeni içinde halletmeye koşullandırmış bizi. Şüphesiz günümüzde eni konu değişti bu durum. Artık çocuğa daha çağdaş ölçülerle yaklaşıyoruz; ama eski refleksler, bu kez ülkenin bilinen koşulları içinde, ona olabildiğince iyi bir gelecek sağlama gayreti uğruna devreye giriyor” (D.K.Aralık 1993,Nr.63:3).

Veda yazısında kapanma nedenleri ekonomik ve toplumsal yönleriyle irdelendikten sonra dergiye emeği geçenlere de teşekkür edilmiştir:

“...Bütün bu nedenler birleşince bu günlere geldik. Giderek düşen tiraj, bizi önce dergiyi piyasadan çekip salt abonelerle (sayıları düzenli biçimde azalan) yetinmeye itti. Bu durum 10 bin lira fiyatla satılan (ki bunun üzerinde bir fiyat, satışı hepten imkânsızlaştıracak bir insafsızlık olur) beher derginin maliyetini 20 bin liranın da üzerine çıkardı. Ve Doğan Kardeş bu yayınevının başka yayınlarının, en başta da çocuk kitaplarının geleceğini tehlikeye atan büyük bir zarar kalemine dönüştü.

...Bizimse bu görevi onlardan bekleyerek, günahımızı başka sevaplarla başışlatmaktan başkaca çaremiz yok. Onun için geride kalan beş yıl boyunca, başta Ergin Telci, Nevzat Basım, Türkel Minibaş, Erdoğan Uğurlu, Sema Polat Öğüt, Selda Baybara, Ayşegül Koşan, Zeynep Arslan, Behice Balta, Zahide Gören, Pelin Aykut, Metin Meriçboyu olmak üzere, çeşitli dönemlerde tutkuyla, özveriyle bu dergi için çalışmış insanları şükranla anarken, ELVEDA DOĞAN KARDEŞ diyoruz...” (D.K.Aralık 1993,Nr.63:3-4).

1945-1993 yılları arasında aralıklı da olsa yarım asra yakın bir süre yayın hayatını devam ettiren Doğan Kardeş, bu veda yazısından sonra yayın hayatından çekilmiştir.

III. BÖLÜM DOĞAN KARDEŞ'TE YER ALAN METİNLER VE HEDEFLenen DEĞERLER

Doğan Kardeş dergisinde yayımlanan bütün metinlerde bilgilendirme ve değer kazandırma esastır. Edebi türlerde, romanlar, hikâyeler, masallar, şiirler, efsaneler, anılar ve tiyatrolar yayımlanmıştır. Dergide yer alan biyografiler, tarihi bilgiler, okul ilaveleri, doğa ve fen olaylarını konu alan yazılar, “ansiklopedi” sütunundan aktarılan bilgiler tamamen bilgilendirmeye yöneliktir. Dergideki bulmacalar, fıkralar, oyunlar ve el işleri ise hem eğlendirmeye yöneliktir hem de psiko-motor becerilerin gelişmesine olanak sağlar. Okurlarla iletişim çeşitli duyurularla, okur mektuplarıyla, düzenlenen müsamereler ve yarışmalarla karşılıklı olarak sürdürülmüş, küçük “kardeş” okurlar derginin etkin bir parçası olmuştur.

III. 1. Edebi Metinler

III.1.1. Romanlar ve Resimli Romanlar

Doğan Kardeş'in 1-75. sayılarında sekiz roman ve yedi resimli roman yayımlanmıştır. 1945'te Cemal Nadir'in hazırladığı “Tarzan Türkiyede” (Nr.1-18) ve “Amcabeyle Baş başa” (Nr.20-39) gibi resimli romanlara tek sayfalık yer ayrılırken, daha sonra dergi çizirlerine Selma Emiroğlu'nun da katılmasıyla “Kara Kedi Çetesi” (Nr.8-75), “Cin'le Can” (Nr. 19-54), “Mercan Balığının Serüvenleri” (Nr.50-68), ve “Oya'nın

Hikâyesi” (Nr. 69-75) ile Tülin’in hazırladığı “Tonton Dede Ne Diyor” (Nr. 62-75) adlı resimli romanlar basılmıştır.

Çalışmamızın genel malzemesi metinlerle sınırlandırıldığı için resimli romanlar değerlendirme dışı tutulmuştur. Dergide yayımlanan romanların yedisi de çeviri romandır. İlki 1945 yılında ve yedinci sayıda yayımlanmaya başlayan bu romanların dördü Füsun Barbarosoğlu’nun Dorothy Clewes’ten çevirdiği “Vahşi Ormandaki Kulübe”(Nr.16-19) ,George Eliot’tan çevirdiği “Kaybolan Çocuk” (Nr.26-30), Victor Hagen’den çevirdiği “Kızıl Derili Kahraman”(Nr. 7-15) ve Jack O’Brien’den çevirdiği “Gümüş Kaptanın Dönüşü” (Nr.20-25) adlı romanlardır ve hem romanın yazarı hem de çevireni belirtilmiştir. 1947 yılında Selçuk K. Emre’nin çevirdiği “Dünyayı Dolaşıyorum” (Nr.40-52), Nihal Yalaza Taluy’un çevirdiği “Küçük Robinsonlar” (Nr.53-75) ve Adem Şakar’ın çevirdiği “Yıldırımın İnanılmaz Serüvenleri”(Nr.53-70) ile “Yıldırımın Aya Seyahati” (71-75) adlı romanların yazarı belirtilmemiş, sadece çevireni verilmiştir. “Yıldırımın Aya Seyahati” adlı romanının son bölümü, tezimizin kapsamında yer almadığı için bu bölümde değerlendirilmemiştir.

Çeviri romanlarda hayvan sevgisi, öğrenme merakı, yardımseverlik, iyilik etme, dürüstlük gibi değerlerin yanı sıra yaramazlık, yalan söyleme gibi olumsuz değerler de öne çıkmaktadır. Olayların geçtiği yerler hakkında verilen bilgiler aracılığıyla çocuklar farklı kültürlerle de tanışma olanağı bulmuştur.

III.1.1.1. Hayvan Sevgisi

Hayvan sevgisinin en belirgin işlendiği “Gümüş Kaptanın Dönüşü” adlı romanda, başkarakterin en yakın dostu olan hayvanın adı aynı zamanda romanın başlığıdır. Jim Thorne, Kanada polisine mensup bir çavuştur ve köpeği Gümüş Kaptan çavuşu tehlikelere karşı korumuş ve yanından hiçbir zaman ayrılmamıştır. Gizli bir görev için Jim Thorne ve köpeği Gümüş Kaptan, Hudson Körfezi civarındaki Cameron’a gönderilir. Yirmi kulübelik bir köyde görevin ne olduğunu bilmeden beklemeye başlarlar. Bir gün Frank Blaine adlı bir kişi karısının hasta olduğunu söyleyerek yardım ister. Doktor karısını kurtaramaz, o da küçük kızı Pat’i Çavuşa emanet ederek gider.

Birkaç gün sonra Kızılderililer beyazlara ait ayak izleri gördüklerini söylerler. Çavuş yaptığı araştırmalar sonucunda siyah kaplı bir defter bulur. Bunu Aklavik’teki merkeze götürdüğü zaman iki kaçak Nazi askerine ait olduğunu öğrenir. Onların peşine düşer. Frank Blaine’in evinde bir mektup bulur. Mektuptan Nazilerin Blaine’in evinde gizlendiklerini ve Blaine’nin de ellerinde esir olduğunu öğrenir. Peşlerinden gider. Yolda Naziler Blaine’i öldürürler. Çavuş Nazileri yakalar ve merkeze götürmek için yola çıkar. Yolculuk sırasında askerlerden biri Gümüş Kaptan’ı paslı bir balta ile yaralar. Gümüş Kaptan yapılan tedavi sonucu iyileşir ama sakat kalır. Çavuş askerleri merkeze teslim eder ve evine yakın bir merkez komutanlığının amirliğine terfi ettiğini öğrenir. Gümüş Kaptan Cameron’da çavuşa çok destek olur; hem kızağı idare etmedeki başarısı hem de iki Nazi subayının yakalanmasında gösterdiği çaba Gümüş Kaptan’ı bir kahraman yapar. Son görevde aldığı darbe sonucu artık ömrü boyunca sakat kalsa da sahibi Jim Thorne onu da yanına alarak evine döner.

Romanda hayvanların insanların en yakın dostu olduğu, ne olursa olsun birbirlerini bırakmayacağı mesajı, anlatılan olaylarla içiçe verilmiştir (O'brien, Nr.20-25).

III.1.1.2. Çalışkanlığa Övgü

Çeviri romanlarda vurgulanan başka bir değer de çalışkanlığın önemidir. “Kızıl Derili Kahraman” adlı romanın kahramanı olan Masa, meraklı, cesur, akıllı bir çocuktur. Zor durumlarda çözüm üretebilmektedir. Yaratıcıdır. Öğrendiği bilgileri, günlük hayatında kullanma becerisine sahiptir. Masa'nın karakteri ve olaylar karşısında gösterdiği tepkiler aracılığıyla, bilgi sahibi olmanın ve bu bilgileri günlük yaşamda kullanmanın önemi belirtilmiştir. Büyük babası Sukya'yı ölümden kurtarmak için yollara düşen Masa, karşılaştığı olumsuzluklar karşısında hiçbir zaman umutsuzluğa düşmemiş, dinlediği hikâyeler ve daha önceden yaşadığı deneyimler zor durumlarda onun yardımcısı olmuştur:

“Haydi yürü. Sukya, sana ad bulacağımı vadetti. Yürü bakalım. Hem düşün ki, ormandan korkarsan felaketle karşılaşsın. Cesur olanlar muzaffer olurlar. “ Ben ormandan korkmuyorum!” “ Öyleyse yoluna devam et!” “Gidiyorum! Gideceğim!” Verdiği kesin kararlar yürümeğe başladı” (Hagen, Nr.13:9).

“Küçük Robinsonlar” adlı romanda çalışkanlık, onur, dürüstlük ve gurur gibi değerler başkarakter Tom'un kişilik özellikleriyle yansıtılmıştır. Hayatın güçlükleri, acıları ve felaketleri ile tanışan ve bunlarla tek başına savaşmak zorunda kalan Tom umutsuzluğa düştüğü anlarda annesinin sözlerini hatırlar:

“Her işin başlangıcı güçtür Tom. Kardeşlerinle beni düşün. Çalışkan ol” (Taluy,Nr.57:10).

“Dünyayı Dolaşıyorum” adlı romanda Jak’a da meraklı, akıllı, araştırmacı kişilik özellikleri yüklenmiştir. Dikkatli ve ihtiyatlı bir çocuk olan Jak, diğer kardeşlerinin aksine planlı hareket eder, boş zamanlarında bir gemi yapmakla uğraşır. Bu özellikleri sayesinde Jak, romanda düğümlerin çözülmesinde önemli rol oynar. Babasına Türkiye’ye gitmek istediğini söylediğinde, babası önce eğitimini tamamlaması gerektiğini belirtir: “Bunun için ilkin tahsilini tamamlaman lazım oğlum. Çünkü hayatta başarı kazanmak fazla bilgili olmaya bağlıdır”(Emre, Nr.44:21).

III.1.1.3. Bilme, Öğrenme Merakı ve Araştırma Heyecanı

“Küçük Robinsonlar” romanının diğer romanlarla tek ortak yönü, bir maceraya dayanmasıdır. Bu kez bir hayvanla karşılaşmayız. Jüd, Mab, Cunk ve Tom dört yaramaz kardeştir. Anneleri hastalanınca doktorun tavsiyesiyle deniz kenarına gider ve çocuklarını da evin hizmetçisi Raşel Kalfa’ya emanet eder. Tom ve hizmetçi bir deniz kenarına akrabalarını ziyarete giderler ve Tom orada hastalanınca hizmetçi onu orada bırakarak eve döner. Tom deniz kenarında gezinirken içi boş bir yat görür. Yatla gezintiye çıkmanın güzel olacağını düşünür. Bir müddet sonra Tom kardeşlerine bir mektup yazar ve yatla uzun bir geziye çıkmak için kardeşlerini yanına çağırır. Kardeşleri sevinçle gelirler ve boş yatta bir kamp yaşamı sürdürmeye başlarlar.

Bir gece aniden bir gürültü duyarlar. Tom dışarı çıkıp baktığında ağaçların arasından bir gölge görür. Gölgenin peşinden gider ama yakalayamaz. Gölgenin kim olduğunu araştırmaya başlarlar. Dört kardeş gölgenin peşinden giderek

yeraltındaki mağarayı bulurlar. Mağarayı inceledikleri sırada iri yarı bir adam mağaraya girer ve onları yakalamaya çalışır. Onları yata kadar kovalar. Çocuklar nöbet tutmaya başlar. Yiyecekleri biten çocuklar kasabaya yiyecek almaya giderler. Hizmetçilerinin kızkardeşi onları tanıyınca terkedilmiş bir değirmene saklanırlar ve geceyi orada geçirirler. Sabah yata döndüklerinde bazı eşyalarının kaybolduğunu görürler ve gidip eşyalarını mağarada yaşayan adamdan geri alırlar. Adam çocuklara bir yelken verir ve denize açılmayı teklif eder ama çocuklar kabul etmezler. Yiyecek için gittikleri kasabada hizmetçileri onları görür ve eve götürmek ister. Hizmetçiyi kandırıp yata bindirirler ve denize açılırlar.

“Küçük Robinsonlar” adlı romanda yaramaz bir çocuk olan Tom, nasıl davranması gerektiğini, yaptığı yanlışları, zorluklardan kurtulma yollarını deneyim sonucunda öğrenmiştir. Yazar, Tom’un hayatını tehlikeye attığı bir olayda, onun içinden geçenleri şöyle açıklar: “Şimdi, eskiden yaptığı bütün yaramazlıklar için bir kere daha pişmanlık duyuyor, ailesini, okulunu, hatta Brok ailesini bile arıyordu” (Taluy, Nr.66:10).

Doğan Kardeş’te yayımlanan romanların kurgusunda “Küçük Robinsonlar” örneğinde olduğu gibi olumsuz kişilik özellikleri yüklenen kahramanların cezalandırılması ve ceza sonunda yaptıklarından pişman olmaları dikkati çeken ortak bir özelliktir. “Yıldırım’ın İnanılmaz Serüvenleri” adlı romanının kahramanı da benzer bir özellik göstermektedir. Çok yaramaz bir çocuk olan Yıldırım, evinden kaçıp Füt adlı bir şeytanla dost olur. Onunla yaşamaya başlar. Birlikte birçok yaramazlıklar yaparlar. Oğullarını aramaya çıkan Yıldırım’ın annesi ve babası yolda “Yıldırım burada yatıyor” yazılı bir mezara rastlarlar. Mezarı kazıp Yıldırım’ı içinden çıkarmak isterler. Fakat

mezardan bir karga çıkar ve Yıldırım'ın şeytanlarla dost olduğunu söyler. Füt ve Yıldırım insanlara kötülükler yaparlar. İki arkadaş bir dükkanın önünde çamurdan bir çocuk görürler. Çamur çocuk canlanır ve Füt, Yıldırım ile çamur çocuğun başını değiştirir. Yıldırım'ı kandırarak şeytanların ülkesine götürür. Yıldırım oradan kurtulmak için çok mücadele eder. İyi kalpli insanların yardımıyla kurtulup ailesinin yanına döner (Şakar, Nr.53-70).

“Kaybolan Çocuk” adlı romanda ise, Silas Marner, bir dokumacıdır ve Reveloe kasabasına yerleşir. Çok çalışır, zengin olur ama hep yalnızdır. Çünkü kasaba halkı onun esrarengiz biri olduğunu düşünür ve ondan uzak durur. Kasabanın zenginlerinden Squaire Cass'ın Dunstan ve Godfrey adlı iki tane tembel oğlu vardır. Günlerden bir gün Dunstan Silas'ın evine girerek altınlarını çalar. Hırsız yakalanmayınca Silas bu duruma çok üzülür ve her gece ağlar. Godfrey'in herkesten sakladığı ayyaş bir eşi ve o eşinden bir kızı vardır. Bir Noel gecesi eşi Molly soğukta donarak ölür ve kızı sürünerek Silas'ın evine gelir. Godfrey kızına sahip çıkmaz ve Nancy ile evlenir. Silas büyük bir çaba harcayarak kızı büyütür ve kızı Epie adını verir. Aradan yıllar geçer. Dunstan'ın cesedi maden ocaklarında bulunur ve yanında Silas'ın altınları vardır. Godfrey de yıllar sonra Epie'ye babası olduğunu açıklar ama Epie onu reddeder ve Silas'la kalacağını söyler (Eliot, Nr. 26-30).

III.1.1.4. Farklı Kültürlere Ait Bilgilerin Aktarımı

Doğan Kardeş'te yer alan çeviri romanların hepsinde olaylar farklı ülkelerde geçmektedir. Doğan Kardeş okurları bu romanlar aracılığıyla çeşitli ülke ve

kentlerin farklı yaşam biçimleri ve kültürleriyle tanışma olanağı bulurlar. “Dünyayı Dolaşıyorum” adlı romanda olaylar İngiltere’de başlar. Jak’ın babası Almanya’daki bir arkadaşından davet alınca oğlunu da beraberinde götürür. Trenle Harwich’e, oradan da gemiyle Rotterdam’a giderler. Yolculuk boyunca babası Hollanda hakkında çeşitli bilgiler verir. Bir gece Almanya’da kaldıktan sonra bir yelkenliyle Ren nehrinde uzun bir yolculuk yaparlar ve bir otelde konaklarlar. Ertesi gün İsviçre’ye giderler. Anlatılan olaylarda İsviçre'nin bir kayak merkezi olduğu bilgisi verilir. Rusya, İtalya, Fransa, Londra, Paris, Türkiye, Amerika, Afrika, Asya, Moğolistan, Tibet romanda geçen diğer yerlerdir.

Jak, bir gün Londra’da gezerken bir bayrak görür ve babasına sorduğunda onun Türkiye Cumhuriyeti’ne ait olduğunu öğrenir:

“-Bu bayrak Türkiye cumhuriyetininindir yavrum! Dünyadaki bayrakların en güzeli ihtimal ki onlarındır.

-Türkler hakkında bana biraz bilgi verir misin?

-Türkler ince ruhlu, misafir sever ve mert insanlardır Jak. Onların çok eski tarihleri vardır. Bundan yüzyıllarca önce, Orta Asyadan çıkarak Asyanın ve Avrupa’nın birçok yerlerine yayıldılar. Ayrı ayrı birçok devletler kurdular.

-Türkler şimdi nerede oturuyorlar?

-Anadolu yarımadasında. Onlar ilk önce orada ufak ufak beylikler halinde yaşıyorlardı. Sonraları Selçuk Devletini ve Osmanlı İmparatorluğunu kurdular. Osmanlı İmparatorluğu altı yüzyıl yaşadıktan sonra bundan 25 yıl önce yerini Türkiye Cumhuriyetine bıraktı.

Jak, bu sırada söze karıştı:

-Okulda öğretmenimiz bize Türkiye Cumhuriyetini Atatürk adında büyük bir adamın kurduğunu söylemişti.

-Evet yavrum. Türkiye Cumhuriyetini kuran Atatürk'tür. Birinci Dünya Savaşında, Türk topraklarını birçok milletler işgal etmişlerdi. Bu sırada halk arasından Atatürk adında bir kahraman çıktı. Milletin başına geçerek yabancıları memleketten kovdu. Türkiye, şimdi bağımsız, daima ilerleyen, çalışkan bir milletin vatanıdır.

Türkiye'nin en büyük nehirleri Kızılırmak, Yeşilirmak, Fırat ve Dilcedir. Fıratla Dicle güney Anadoludan doğarlar, bir müddet Türk topraklarından aktıktan sonra, Irak'ın geçişleri ve Basra körfezinde denize dökülürler. Haritaya bakarak bana Irak'ı ve Basra körfezini bul bakayım!

Jak, Batı Asya haritalarını gözden geçirdikten sonra, önce Anadoluyu, Kızılıрмаğı, Yeşilırmağı ve sonra da Fırat'ı, Dicleyi, Irak'ı ve Basra körfezini buldu.

.....

-Türkiye'nin başkenti neresidir baba?

-Ankara'dır yavrum. Burası Osmanlı devleti zamanında küçük bir kasabaydı. Cumhuriyet hükümeti Ankara'yı modern büyük bir şehir haline getirdi" (Emre, Nr.48:15).

"Kızıl Derili Kahraman" adlı romanda olaylar Afrika'daki Miskito kabilesinde geçer. Ayrıca romanda Kızılderililerle ilgili pekçok bilgiye de yer verilmiştir. Masa, zenci bir baba ile Kızılderili bir annenin oniki yaşındaki oğludur. Masa "adsız oğlan" demektir. Kızılderili geleneğinde çocuklara kendilerini ispatlayana kadar bu ad verilir. Adından hiç hoşlanmayan Masa da Büyük Av'da bir ada sahip olmak ister. Büyük Av'da Masa en öndeki sandaldadır ve İhtiyar Dama Wa-bul (muzlu şıra) içmek ister:

"Masa, büyük Kusu, daha omuzuna vurmadan, ihtiyar Damanın istediğini içmişti. Yerinden kalktı; dar sandalın başına sürünerek uzandı. Kırmızı topraktan yapılmış küp devrilmesin diye oraya yerleştirilmişti. Masa, sarmaşık dalından bağı çözdü. Küpün ağzındaki muz yapraklarını kaldırdı. Bardak gibi kullandıkları içi oyuk su kabağını küpe daldırdı, muzlu şırayla ağzına kadar doldurdu. Sonra dudaklarına götürdü. Masa, Wa-bul'un kokusuna bayılırdı. Küçükliğünden beri içtiği bu muzlu şıranın keskin kokusunu severdi. Bu şıra Kızılderililerin başlıca gıdalarından biridir. Kocaman bir küp dolusu muzlu şıra olmadan ava çıkılmaz" (Hagen, Nr.7:12).

Masa'nın yardımıyla Büyük Av'da bir Iguan ve Mantana (su aygırı) avlarlar ve evlerine dönerler. Ancak domuz avına giden ekip dönmemiştir. İki gün sonra elleri boş bir şekilde gelirler ve başarısız olmalarından sihirbaz Sukya'yı sorumlu tutarlar. Onu öldürmeye karar verirler. Sukya, Masa'nın büyükbabasıdır ve Masa ona haber vermek üzere yola çıkar. Çeşitli tehlikeler geçirir ve büyükbabasına ulaşır. Büyükbabası da onu domuzların mağarasına bir hediye götürmekle görevlendirir. Masa görevini başarır ve dönerken yanına Wari- yula adlı kuşu da alır. Bu kuş, domuzların kuşudur ve onun sayesinde domuzları avlamayı başarırlar. Masa'ya da "Yula" (domuzların yol göstericisi) adı verilir (Hagen, Nr.7-15).

III.1.1.5. Doğayı Sevme ve Koruma

Doğan Kardeş dergisinde yayımlanan romanlarda vurgulanan bir başka değer de doğa sevgisidir. "Vahşi Ormandaki Kulübe"de yıllardır boş olan ormandaki bir kulübeye insanların yerleşmesi, onların doğaya verdikleri zararlar ve ormanda yaşayan hayvanların onları ormandan göndermek için verdikleri mücadele anlatılmaktadır. Bu mücadelede baykuşun bilgisi ve tecrübesi hayvanlara yardımcı olur.

Vahşi ormanda sıradan bir gündür. Birdenbire bir gürültü duyulur. Hayvanlar sesin geldiği tarafa baktıklarında bir kırlangıç sürüsünün çaylakların evlerini bastığını görürler. Karaağaçlar, çaylakların belli başlı evleridir ve yıllardır orada yaşarlar. Kırlangıçların bu davranışları onları çok öfkelenendirir ve kırlangıçları kovmaya çalışırlar. Duruma Batı Rüzgarı müdahale eder ve kırlangıçlara haksız olduklarını söyler. Kırlangıçlar da haksız olduklarını bildiklerini ama gidecek evleri olmadığı için böyle davrandıklarını

anlatırlar. İnsanların geldiğini, evlerini yıktıklarını, duvarlardaki sarmaşıkları söktüklerini ve sadece evlerini yapıncaya kadar burada kalmak istediklerini söylerler. Hayvanlar toplanıp baykuşa giderler. Baykuş da bir plan yapar ve bütün hayvanlar sorumluluklarını yerine getirirler. Başlangıçta içlerinden sadece dere tehlikesinin büyüklüğünü anlamaz, yaşadığı bazı olaylardan sonra hatasını anlar ve görevini yerine getirir. Böylece insanlar vahşi ormanı terk ederler (Clewes, Nr.16-19).

Romanda hayvanlar kendi sorumluluklarının farkında oldukları için başarılı olurlar:

“Güneşin sıcaklığı köstebeğin sırtını okşadı. Yere biraz daha yaklaşıp Tavşanın kendine hazırladığı yeraltındaki evlere baktı. Ah o da böyle serin bir yere girip oturabilseydi. Tam o sırada Baykuşun sözlerini hatırladı: ‘Görevimiz güçtür. Ama hep beraber çalışırsak başarabiliriz.’

Bu sözleri hatırlayınca ‘Geliyorum Tırtıl.’ dedi. Yeraltındaki temiz serin yerlere girmenin sırası değildi. Onları gereken bir çok işler bekliyordu” (Clewes, Nr.16:13).

Hayvanlar arasında yardımlaşma ve dayanışmanın vurgulandığı romanda kibirli olmanın eleştirisi de yapılmıştır:

“Batı Rüzgarı esti, gri gök biraz daha alçaldı. Güneş, olup bitenleri anlamak için arada bir aşağıya şimşekler yolluyordu. Gök gürültüsü Vahşi Ormanda uğultular yapıyor ve Yağmurla Doluyu yardıma gönderiyordu. Derenin kendisinden daha çok işe yaramasına tahammülü yoktu” (Clewes, Nr. 19:8).

III.1.2. Hikâyeler

Doğan Kardeş dergisinde en çok yer verilen tür hikâyledir. Tezimizin kapsamındaki sayılar dahilinde, toplam yüz elli altı hikâye yayımlanmıştır. Bunların on biri

imzasızdır. Hikâyesi en çok yayınlanan yazarlar Adem Şakar, Nihal Yalaza Taluy, Hikâyeci Teyze ve Ayşe Abla'dır. Şakar'ın yirmi yedi, Taluy'un yirmi sekiz hikâyesi basılmıştır. Dergide Hikâyeci Teyze imzasıyla yayınlanmış yirmi iki, Ayşe Abla imzasıyla yayınlanmış yirmi sekiz hikâye yer almıştır. Münir Aysu'nun beş; Mine Elbi ve Ömer Selçuk'un üç; Koray Yaman, Muammer Ekonom, Klaus Eckstein ve Sevinç Tör'ün iki, Burhan Arpad, Hidayet Cumalı, E. Esenkova, Nazım Dersan, Selma Emiroğlu, F. Girgin, Gülseren Gök, Aykut Görkey, Nur Gülen, Gönül Güler, Yılmaz Karataş, Ş. Özdzidar, Fahrünnisa Seden, Agah Sekizler, Nahit Tendar, Engin Tör ve Ayhan Büker'in de birer hikâyesi yayınlanmıştır. Genel döküm, Ek'te derginin türlere göre gruplandırılmış alfabetik dizininde verildiği için burada tekrar edilmeyecektir.

Kahramanlarının çoğunun hayvanların oluşturduğu hikâyelerde, çocuklara hayvan sevgisi, iyilik, dürüstlük gibi değerler sunulmuş; ayrıca sağlık ve doğayla ilgili konularda bilgiler aktarılmıştır. Bilgilendirici metinlerde olay ikinci planda kalmış, iletiler genellikle araştırmacı çocukların ya da ailelerinin ağzından verilmiştir.

III.1.2.1. Hayvan Sevgisi

Hikâyelerde en çok işlenen konu hayvan sevgisidir. Hikâyelerin kahramanları genelde çocuklar ve hayvanlardır.

Ankara Hayvanat Bahçesi'ndeki hayvanların anlatıldığı yazı dizisinde Ayşe Abla, hem hayvanları küçük okurlara tanıtır hem de çocuktaki merhamet duygusunun geliştirilerek hayvan sevgisinin pekiştirilmesine olanak sağlar. Çünkü Doğan Kardeş'teki hikâyelerde çocuk kahramanlar hayvanlar karşısında çok duyarlıdır.

“Zavallı Yıldırım”da Ankara’nın Gazi Çiftliği’ni ziyaret eden Ayşe Abla, oradaki bir bakıcıyla konuşarak, hayvanların kişilikleri hakkında bilgi almak ister. Hayvanat bahçesi müdüründen öncelikle “Yıldırım” adlı aslanın özelliklerini anlatmasını ister. Bunun üzerine müdür, Yıldırım’ın öyküsünü anlatır: Yıldırım, eşi “Yıldız” öldüğünden beri vahşileşmiş, yemek konusunda oldukça titiz bir aslandır. Yavrusunu doğururken ölen Yıldız, Atatürk’ün isteği üzerine Bulgaristan’dan getirtilmiştir. Yıldırım’ın ve Yıldız’ın öyküleri anlatılırken, satır aralarında hayvanat bahçesinde, vahşi hayvanların eğitimiyle ilgili bilgiler verilmiştir:

“Böyle birbirine yabancı hayvanları bir araya koymadan önce, onları uzaktan gözleriyle, kokularıyla birbirine alıştırmak lazımdır” (Ayşe Abla, Nr.1:10).

Metinde hayvanların da birer benlik kavramı olduğuna dikkat çeken yazar, bu bilgiye ancak gözlemlerle ulaşabileceğinin altını çizmiş, düşüncesini kanıtlamak için örnekler vermiştir:

“Ben size Ankaramızın hayvanat bahçesindeki hayvanları, herhangi bir ayıyı, bir arslanı, bir kurdu anlatır gibi değil de, onların her birini, birer benlik sahibi varlıklar olarak anlatmak istiyorum. Tıpkı sizin bana kendi kendinizi veya kedinizi anlatacağınız gibi.../ sizin kedinizi dünyadaki bütün kedilerden ayıran şey onun benliğidir.” (Ayşe Abla, Nr.1:9)

Metnin anlatıcısı Ayşe Abla tarafından, hayvanları seven insanların kötü olmayacağı mesajı verilir:

“ ‘Hayvan seven insan kötü insan olmaz’ derler” (Ayşe Abla, Nr.1:10).

Hayvanlarla ilgili hikâyelerde, hayvanlar dünyasına ait birçok bilgi de olaylara yayılarak veya doğrudan ansiklopedik üslupta küçük okurlara sunulmuştur. Bu türden malzeme azımsanamayacak kadar çoktur. Hayvanlarla ilgili bilgilerin verildiği hikâyeler, çocukların çevrelerini ve doğayı daha iyi gözlemlemelerine ve dünyanın farklı bölgelerinde

yaşayan timsah, devekuşu, penguen gibi hayvanlar hakkında fikir sahibi olmalarına olanak sağlamaktadır.

“Cemile’yi Tanır mısınız?” adlı hikâyede oğlunu Ankara Hayvanat Bahçesi Gazi Çiftliği’ne götüren Ayşe Abla, “Cemile” adlı bir maymunun hikâyesini dinlerken, maymunların özellikleri ve hayvanat bahçesinin kurallarıyla ilgili bilgiler de edinir.

Hayvanat bahçesinin kurallarıyla ilgili bilgiler de Ayşe Abla tarafından verilmiştir:

“O daha küçük olduğu için hayvanat bahçesinde hayvanlara rastgele öteberi verilmemesi lazım geldiğini bilmiyor” (Ayşe Abla, Nr.2:8).

Metinde bir yandan maymunların genel özellikleriyle ilgili bilgiler verilirken bir yandan da hayvanların ayrı ayrı kişilik özellikleri üzerinde durulmuş, Cemile’nin alıngan kişilik özelliği üzerinde durulmuş ve çocukların da bir ders çıkarması amaçlanmıştır:

“Ah tabi bir defa müthiş alıngandır. Çok çabuk gücenir..” “bakın çocuklar, aldatılmak ve alay edilmek ufacak bir maymunu bile ne kadar üzdü. Bir de aldatılan, alay edilen insanları bir düşünün! Kim bilir onların kalpleri, izzeti nefisleri nasıl kırılır, kendileriyle alay edenle nasıl gücenirler?” (Ayşe Abla, Nr.2:8).

“Gökten Yağan Dadı” adlı hikâyede fırtınada hayvanat bahçesine düşen bir yaban kazının hikâyesi anlatılmış ve burada yaşayan su kuşlarının adları, çift çift yaşadıkları gibi bilgiler verilmiştir:

“Su kuşları da birçok başka cins kuş gibi, çift çift yaşarlar, o yüzden bu zavallı kazcık da kendine bir eş bulamamış” (Ayşe Abla, Nr.7:18)

Kendine bir eş bulamayan kaz, bahçede kuluçkadan çıkan su kuşu yavrularını büyütme işini kendine vazife edindiği için bu kaza “dadı” ismi verilmiştir.

“.../ama pek aldatılmağa gelmezler...Aldatıldıklarını anlayınca, arkalarını dönüp kaile kafile geldikleri yere dönerler..” (Ayşe Abla, Nr.7:18).

“Ahmet’in Güvercinleri” adlı hikâyede ise, Ayşe Abla’nın bir tanıdığı olan Ahmet’in güvercinlere olan merakı aracılığıyla, güvercinlerin yuva yapmaları, yumurtlamaları, beslenmeleri, güvercin beslemek, “kandırma” oyunu ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Ahmet meraklı, araştırmayı seven bir çocuktur. Bu yönüyle bir model oluştururken, Ayşe Abla merakın önemini vurgulamıştır:

“Merak ne iyi şeydir. İnsan o sayede ne çok şey öğrenir. İnsan da merak olsun da, ne merakı olursa olsun, yine de faydalıdır”(Ayşe Abla, Nr.11:18).

Metnin anlatıcısı Ayşe Abla hayvanları anlattığı kimi hikâyelerde empati kurarak çocukların dünyasından olaylara bakar:

“Çocuk deyince onu sizin kadar bir şey zannemeyin. O büyüdü ama ben daha bu büyümeye kendimi bir türlü alıştıramadım. Zaten bütün büyükler öyle değil midirler?.. siz kendiniz de bilirsiniz büyürsünüz, büyürsünüz, durmadan büyürsünüz de, etrafınızdaki büyükler, yine de size bebek muamelesi ederler değil mi? Ne tuhaftır şu büyükler” (Ayşe Abla, Nr.11:18-19).

“Cemile’nin Komşuları” adlı hikâyede Hayvanat bahçesini ziyaret eden Ayşe Abla yazısında daha önce ziyaret ettiği “Cemile” adlı maymunun komşularını anlatmaya karar verir. Bunlar Yusuf ve Çıta adında Mısır’dan gelmiş olan iki şebektir. Bunlarla ilgili bilgileri de yine hayvanat bahçesinin müdürü Necdet Beyden öğreniriz.

Maymunlardan birinin insana saldırmasına tanık olan anlatıcı, şöyle bir dilekte bulunur: “Allah insanı bir ormanda öyle bir maymunla karşılaştırmasın!”. Bu yazıda da maymunların genel özelliklerinin yanında, onların kişisel özellikleri hakkında da bilgiler verilmiş, metnin sonunda hayvan sevgisinin önemi vurgulanmıştır:

“Hayvan diyip, maymun diyip geçmeyelim çocuklar. Bakın onların da kendilerine göre ne içli bir hayatları var. Kıskanmağı, tahakküm etmeğı, acımağı, sevmeye, korumağı bilen bu hayvanlar, muhakkak ki biz insanlardan sevgi ve merhamet beklemeğı de bilirler. Bu kadcarcığını olsun onlardan esirgemeyelim, yavrularım” (Ayşe Abla, Nr.3:30).

“Kurttan Köpek Olur mu?” adlı hikâyede Ankara Hayvanat Bahçesindeki hayvanların anlatıldığı yazı dizisinde, kurtların yavrularına düşkünlüğü anlatılırken, Bay Necdet bir önceki sene tanık olduğu bir olayı anlatır. Kurt çiftin beş yavrusu olmuştur. Ancak bu beş yavrunun üçünü yiyip, ikisini bırakmışlardır. Ayşe Abla bu olayın nedenini tarihten anımsadığı bir olayla açıklar:

“Eski Ispartalılarda bir adet varmış. Bir çocuk doğunca muayene olunur, eğer cılız, kusurlu falansa, yaşamasına müsaade edilmez, bir dağa götürülüp orada yok edilirmiş. Nesil kuvvetli ve sıhhatli olsun diye, kuvvetsiz ve sıhatsız doğanları yaşatmazlarmış. Bu kurtlarda da galiba öyle bir his var. Bilmem doğru, bilmem yanlış, bana öyle geldi” (Ayşe Abla, Nr.4:13).

Hayvanat bahçesi müdürü Necdet Bey, evcilleştirmeye çalıştığı yavru kurdun bakıcısının kolunu ısırması üzerine onu öldürmek zorunda kalır. Bu olay insan sevgisiyle açıklanır:

“O gün bu gündür yüreğim sızlar ama, ne yapalım, hayvanları ne kadar seversek sevelim, biz insanlarda insan sevgisi her şeyden üstün” (Ayşe Abla, Nr.4:13).

Ayşe Abla, hayvanat bahçesinde yaşamak zorunda olan hayvanların durumunu değerlendirir, aslında bunu çok doğru bir davranış olmadığını belirtir:

“Burada, hayvanların bakımsızlığına acımağa mana yok. Eğer mutlaka acımak istiyorsak, onların kaybolmuş hürriyetlerine acıyalım. Biz insanları eğlendirmek için dağlarından ormanlarından ayrılıp ta küçük birer kafes içinde yaşamağa mecbur oluşlarına acıyalım”(Ayşe Abla, Nr.4:14).

“Bahçenin İlk Hayvanı: Dilber” adlı hikâyede Ayşe Abla Ankara Hayvanat Bahçesine beşinci ziyaretinde, bahçenin en yaşlı ayısı olan Dilber’in öyküsünü anlatır. Necdet Bey, Dilber’i içini doldurup müzeye koymak bahanesiyle jandarma komutanından satın alır. Onu küçük bir kafese koyar. Atatürk, müzeyi ziyareti sırasında Dilber’i görerek onun için daha iyi bir yer yapılmasını ister. Metinde Dilber’in özellikleri ve Milli Eğitim Bakanlığı müfettişlerinden Hayrullah Örs’ün yurt dışındaki hayvanat bahçelerindeki izlenimleri anlatılmıştır.

Metinde ayıların özellikleri, hayvanat bahçesindeki vahşi hayvanlara karşı dikkatli olmak gerektiği anlatılmış, arada da hayvanlarla ilgili küçük hikâyelere yer verilmiştir.

“Ormanda Kış Hazırlığı” adlı hikâyede ormandaki bütün hayvanlar kış için hazırlık yaparken, oyun peşinde koşan bir sincabın hikâyesi anlatılmaktadır. Ormanda güz mevsimidir. Havalarda soğumasına aldırmayan sincap oynarken, dağ faresine rastlar. Fare sincabın oyun teklifini reddeder ve ona karayelin geldiğini, saklanacak bir yer bulması gerektiğini söyler. Sincap ormanda rastladığı kirpi, kurbağa, porsuk gibi hayvanlara da kendisiyle oynayıp oynayamayacaklarını sorar ancak hepsinden aldığı yanıt aynıdır: kış gelmektedir, yapılacak işler vardır. Soğuğu hissetmeye başlayan

sincabın akli başına gelir. Evine doğru koşmaya başlar. Palamut ve fındıkların bulunduğu bir ağacın deliğine girerek kış uykusuna o da yatar.

Metinde hayvanların kış hazırlığıyla ilgili bilgiler verilmiş, sincabın neden böyle bir hazırlığa girişmediğinin yanıtı bir soruyla çocuklara bırakılmıştır:

“Sincap, acaba neden, diğer gibi çok çalışmadı, kışı geçirmek için beğendiği eve yiyecek biriktirmedi? Bir düşünün bakalım” (Tendar, Nr.9:7-8).

“Karıncalar” adlı hikâyede Gönül okulda öğrendiği “Karınca ve Ağustos Böceği” şiirinden hareketle, karıncaların gerçekten çalışkan olup olmadığını öğrenmek ister. Bunun üzerine Gönül’ün babası ve abisi karıncaların çalışkanlığı, yaşam biçimleri, yuvaları, aralarındaki işbölümü gibi bilgiler aktarır.

Gönül ilkokula giden bir çocuktur. Babası onun sorduğu soruları açıklar. Metindeki çocukların ortak özellikleri araştırmacı, meraklı çocuklar olmalarıdır.

Metinde karıncalarla ilgili bilgiler Gönül’ün babası ve abisi tarafından, çocukların sorduğu sorular doğrultusunda verilir. Karıncalarla ilgili ansiklopedik bilgiler aktarılırken, arada anlatılan küçük hikâyeler anlatımı canlı tutmaktadır:

“Bir gün Nikaragua’da bir karınca sürüsü, bir tren yolunun bir tarafından öbür tarafına geçiyormuş. Bunu yapabilmek için tabii rayların üzerinden geçmek mecburiyetindedirler. Tam o sırada bir tren gelmiş, geçerken ray üzerindeki bir çok karıncayı ezip öldürmüş. Tren geçtikten sonra öbür karıncalar ne yapmış, tren yolunun öbür tarafına nasıl geçmişler, tahmin edebilir misiniz?../ bakmışlar ki, rayların üzerinden geçmek tehlikeli. Tutup rayların altından bir tünel kazmışlar ve tehlikesizce ordan geçmişler” (Ayşe Abla, Nr.19:5).

“Karınca Düğünü” adlı hikâyede iyi ve kötü karıncalar karşı karşıyadır. Sıcak bir gün telaş içinde yuvalarına bir şeyler toplayıp getirirler, çünkü düğün hazırlığı içindedirler. Söz kesilinceye kadar taraflar arasında birçok anlaşmazlık çıkmıştır.

Günlerce süren pazarlıktan sonra anlaşılırlar. Ancak bir sorunları daha vardır. O da düşman oldukları beyazlı karalı karınca kabilesidir. Düğün hazırlığından yararlanarak onlara saldırmalarından korkarlar. Ormana birini göndererek durumu anlamaya karar verirler. Ancak aralarında bir tek iki gün sonra evlenecek olan damat gitmeye gönüllüdür. Delikanlı bir sorun çıkmaması için karınca kabilesinin yuvasını bozmaya karar verir. Bunu yalnız yapmak oldukça güçtür. Yardım etmesi için Tanrı'ya yakarır. Bu isteği yerine gelir. Oyuna çıkan çocuklar değnekleriyle yuvaları bozarlar. İki gün sonra da düğünleri neşe içinde yapılır.

Doğan Kardeş sayfalarında hayvan sevgisi konulu birçok yazıya yer vermiştir. Ancak bu öyküde çocukların düşman karıncaların yuvalarını bozması olumlu sonuçlar doğurmuştur:

“Çayıra oyuna çıkan çocuklar, yuvaları değneklerle bozdular. Bazı yaramaz çocukların bu kötü huyları bir kerecik olsun hayırlı bir işe yaradı” (Tör, Nr.20:4).

“Aptal Fare” adlı hikâyede deneyimsiz küçük fare ve annesi anlatılmaktadır. Küçük fare dolaşmaya çıkar ve dönüşte annesine iki tuhaf hayvan gördüğünü söyler ve onları betimler. Annesi gördüğü hayvanlardan birinin horoz diğerinin ise en büyük düşmanları olan kedi olduğunu söyler.

Deneyimsiz olan yavru fare düşmanı olan kediyi bile tanımayacak kadar dünyadan habersizdir. Annesi onu bu konuda uyarır. Küçük yaşlarda büyüklerin deneyimlerinden faydalanmanın gereği sezdirilmiştir (Taluy, Nr.22:4).

Çocukta hayvan sevgisini beslemenin bir yolu da hayvanların insan yaşamına verebileceği desteği ve özellikle ne kadar sadık olduklarını fark ettirebilmektir.

“Yiğit” adlı hikâye de sadık bir köpeğin hikâyesi anlatılır. Hayatta hiç çiftlik görmeyen Hasan, babasının bu yazı amcalarının çiftliğinde geçirme fikrine çok sevinir. Hasan bitkileri çok sevmesine rağmen hayvanlara karşı çok soğuk bir çocuktur. Çiftliğe vardıklarında amcası ve yengesi onları çok iyi karşılarlar. Yıllardır yalnız yaşayan bu çift Hasan’ı görünce çok sevinirler. Amcadan ve yengeden sonra çiftlikte onu iyi karşılayan birisi daha vardır. Amcanın emektar köpeği “Yiğit”. Yiğit’in Hasan’a gösterdiği sevecenliğe Hasan sert karşılık verir. Çünkü Hasan hayvanları sevmemektedir. Ertesi gün Hasan koruyu dolaşmaya çıkar. Bir süre yürüdüktan sonra arkasından gelen Yiğit’i fark eder ve onu yanından uzaklaştırır. Yoluna devam eden Hasan bir zaman sonra yolunu kaybettiğinin farkına varır. Hava da karamak üzeredir. Telaşlanan Hasan ne yapacağını şaşırır ve bir ağacın dibine oturur. O anda kolunda bir sıcaklık hisseder ve çığlık atar. Sonra bu sıcaklığın Yiğit’ten geldiğini anlar ve çok sevinir. Yiğit önde, Hasan arkada eve dönerler. O günden sonra Yiğit, Hasan’ın en iyi dostu olur (Emiroğlu, Nr.41:15).

“Bulka” adlı hikâyenin kahramanı da bir köpektir. Yazarın “Bulka” adlı buldok cinsi bir köpeği vardır. Yazar Bulka’yı çok sevmektedir. Bulka aynı zamanda iyi bir av köpeğidir. Yazar bir kasım ayında av arkadaşlarıyla beraber Bulka’ yı da alıp ava gider. Bir yaban domuzu avlamak niyetindedirler. Bunun için epey çaba harcarlar. Bulka yaban domuzunun yerini keşfedip yazar ve arkadaşlarına öncülük eder. Cesaretli olan Bulka bu sırada yaralanır. Yazar, yaban domuzunu avlar. Bulka’ yı da tedavi edip eve getirirler. Bulka bir süre hasta yatar ve altı ay sonra iyileşir (Taluy, Nr.37:25-26).

Kahramanı köpek olan bir başka hikâye ise, “Emektar Köpek” adlı hikâyedir. Bir kış gecesi dede ile torun otururken dışarıdan bir köpek havlaması

duyarlar. Dede köpeği içeriye alır. Onu çok severler ve adını “Alaca” koyarlar. Alaca, bahçedeki bütün hayvanları tanır, yabancı hayvanları bahçeye koymaz. Bir gün köyedeki evlerini satarlar, şehre taşınırlar. Alaca’yı da götürmek isterler ancak Alaca evi bırakıp şehre gitmek istemez. Çünkü evi çok sever. Dede ile torun köye Alaca’yı ziyaret etmeye giderler. Çok uğraşmalarına rağmen onu şehre gitmeye ikna edemezler. Bir gün Alaca’nın ölüm haberini alırlar ve çok üzürlürler (Şakar, Nr.35:7).

“Can’ın Kurtardığı Kedi”de gündüz kurtardığı kediyi gece rüyasında gören Can’ın hikâyesi anlatılır. Can annesine babasına iyi geceler dedikten sonra yatmak için odasına gider. Uykuya daldığı sıralarda aklına gündüz yaşadıkları gelir. Can, bahçede kendisine düdük yaparken bir kedinin söğüt ağacına asılı olduğunu görür ve kedinin ağaçtan kurtulmasını sağlar. Can’ın bu davranışını takdir eden peri Can’ın odasına girer. Can’ı güzel bir otomobille gezdirerek ödüllendirir. Şehirde gezerlerken başka bir kedi, şehrin kendilerine ait olduğunu ve herhangi bir insanoğlunun yaşadıkları yere ayak basamayacağını söyler. Bunun üzerine peri, kedilerin hakarıyla görüşmek ister. Can, korku içindedir. Hakanın yanına gittiklerinde Can çok şaşırır çünkü hakan gündüz hayatını kurtardığı kedidir. Peri ortadan kaybolur. Kedilerin hakarı Can’ın şerefine şenlik yapılacağını söyler. Can kedilerin hakarının sunduğu odada uyur. Daha sonra kendi odasında uyanır. Odasına gelen annesine sarılır ve hayvanları çok seveceğini söyler (Karataş, Nr.34:9-10).

“Gezgin Çalgıcılar” adlı hikâyede ise, hayvanların da duygularının olduğu vurgulanmıştır. Bir gün bir eşek, sahibi olan çiftçi ve karısının kendisini yaşlandığı için öldüreceklerini duyar, evden kaçır ve ormana gider. Ormanda köpek, kedi ve horozla karşılaşır. Bu diğer üç hayvan da aşağı yukarı eşekle aynı durumda oldukları için evden

kaçmışlardır. Sonra orman içindeyken, lambası yanan bir ev görürler, oraya doğru giderler, pencereden içeriye göz atarlarken, onların hırsız olduğunu anlarlar. Pencereden içeri girerler. Hırsızlar, seslerden korkar ve evden kaçarlar. Ev artık bu dört hayvana kalmıştır. Burada rahat rahat yaşarlar.

Metnin başında “Bu konuşmalı hikâye, sınıfta rolleri dağıtılarak tıpkı bir piyes gibi okunursa, çok canlı ve eğlenceli olur. Öğretmenlerinizden bunu böyle yaptırmasını rica edin!” önerisi de yer almıştır (Ayşe Abla, Nr.38:21).

“Kaplumbağa” adlı hikâyede de hayvanların duyguları anlatılır. Hikâyenin kahramanı yazar bir gün köpeğiyle ava çıkar. Av sırasında köpeği bir canlı bulur. Avcı, köpeğin bir av bulduğunu düşünür. Ama bulduğu bir kaplumbağadır. Avcı, kaplumbağayı alır ve inceler. Sonra bırakır. Köpek tekrar ağzına alır. Kaplumbağa bu sırada patisiyle köpeği tırmalar. Köpek de birden bırakır. Köpek bunun üzerine çok sinirlenir ve ayaklarıyla yeri kazar. Kaplumbağayı buraya iter ve toprağı kapatır. Kaplumbağadan hırsını alır.

Metnin sonunda kaplumbağalar hakkında çeşitli bilgiler de verilmiştir:

“Kaplumbağaların da, kara yılan ve kurbağalar gibi, hem karada, hem de suda yaşayan cinsleri vardır. Yavruları yumurtadan çıkar. Yumurtayı toprağa gömer, üstünde hiç yatmazlar. Bu yumurtalar, balık yumurtaları gibi, kendiliğinden patlarlar. Yavru kaplumbağalar işte böyle dünyaya gelir.

Kaplumbağalar boy boydur. Bir çay fincanı büyüklüktekilerden tutun da, iki, iki buçuk metre, 200-300 kilo ağırlığında olanlara kadar türlü türlü kaplumbağalar vardır. Böyle büyük kaplumbağalar, denizlerde bulunur. Bir kaplumbağa ilkbaharda yüzlerce yumurta çıkarır. Üstündeki kabuk, kaburga kemiği ödevini görür. Ama insanlarda ve başka hayvanlarda, kaburga kemikleri birbirinden ayrıken, kaplumbağada bunlar bitişmiş, tek bir kabuk halini almıştır. Öte yandan başka bütün hayvanların kaburga kemikleri etin altındadır; kaplumbağalarda, tersine, dıştadır ve hayvanın bütün vücudunu kaplar (Tolstoy, Nr.38:4).

Eziyet edilen hayvanın çektiği acıyı, empati yoluyla okura hissettirebilmek, hayvanlara karşı daha duyarlı olabilmeye katkı sağlar. Hayvan sevgisi kimi hikâyelerde, olumsuz kişilik özellikleri yüklenen kahramanlar aracılığıyla verilmeye çalışılmıştır. Hayvanlara eziyet eden çocukların yaptıkları yanlış, kendilerini o hayvanın yerine koyarak anlamaları sağlanmıştır.

“Yaban Kazı” adlı hikâyenin kahramanı bir yaban kazıdır. Kenan Amca bir gün avdan dönüşte yeğenlerine yaban kazı getirir. Kenan Amca yaban kazını bakması için Zeynep baciya emanet eder. Zeynep ve çocuklar kazı çok severler. Birbirlerine iyice alışır. Melih ile Yaşar kaza yemek götürürler. Bir gece herkes uykudayken kazın yanına giderler. Havada başka kazlar çılgık çılgıktır. Kümesteki kaz da dövünmektedir. Yaşar’la Melih yaptıkları eziyetten utanır ve ağlarlar. Kazı serbest bırakılır (Taluy, Nr.35:23-24).

“Serçe” adlı hikâyede ise, bir evde anne ve iki çocuğu vardır. Dışarıda hava çok soğuktur ve yağmur yağmaktadır. Nuran ve Güngör çok korkarlar ve annelerinin yanına sokulurlar. Yağmur dindikten sonra çocuklar dışarı koşarlar. Meyveler her tarafa dökülmüştür. Nuran meyveleri toplarken küçük bir kuş görür ve ağabeyine söyler. Ağabeyi hemen kuşu tutmaya çalışır. Nuran; kuşun kendisine ait olduğunu söyler. Kardeşler birbirleriyle çekişirken bir kedi kuşu alıp götürür ve onu yer. Güngör, çok üzülür. Güngör serçenin ölümünden dolayı kendini hiç affetmez. (Şakar, Nr. 47:16).

“Altın Kalp”te, derslerinde başarılı, akıllı bir çocuk olan Hasan arkadaşlarının hayvanlara eziyet ederek eğlendikleri için onlarla oyun oynamaz. Öğretmen Hasan’a arkadaşlarıyla oyuna katılması için ısrar edince Hasan, “Bu nasıl oyun? Bir kuşun yuvasını bozmak, bir arkadaşın canını acıtmak, zavallı bir kirpi yavrusunu top gibi

savurmak oyun mudur? Lütfen söyleyiniz! Eğer bunlar oynusa ben de oynayayım.” (Şakar, Nr.32:23) diyerek, arkadaşlarını eleştirir. Öğretmen çocukları uyarır ve hayvanlar eziyet edilmekten kurtulur.

Bazı hikâyelerde ise bir değer kazandırma amacı güdülmemiş, hayvanlarla ilgili bilgilerin verilmesinde hikâye araç olarak kullanılmıştır:

“Meraklı Leylek” adlı hikâyede, leylek yavruları meraklıdır, çevrelerinde görüp de anlamadıkları bir hayvanı tanımak isterler. Bunun üzerine anne leylek yavrularının merakını gidermeye çalışır, hayvana kim olduğunu sorar. Yarasa kendini tanıtır:

“Ben uçan memelilerdenim. Kuşlara fenalığım dokunmaz, hiç korkma! Böceklerle geçinirim. Vücuduma bir bak! Sizininki gibi kanatlar ve tüylerden yapılmış değildir. Şu gördüğün şeyler tüsüz derimi gergin tutmağa yarayan parmaklarımdır. Baş parmağım çengel gibi vücudumu çeker. Sarkarak uyurum. Sizin gibi yumurta yapmam, ben yavrularımı doğurur ve sütle beslerim” (Hikâyeci Teyze, Nr.56: 9).

Karacaların başlarından geçen bir av macerasının anlatıldığı “Eden Bulur!” adlı hikâyede, karacalarla ilgili bilgiler anlatıcı tarafından verilmiştir: “En keskin, en dik kayaların üstünde yıldırım hızıyla koşan karacaları, hiçbir yırtıcı hayvan yakalayamaz. Bunların yaşadıkları yerlere çıkabilen insanoğlu bile, ne tehlikeler ne büyük kazalar geçirir. Silahlarıyla vurdukları karacaları, kayalara tırmanıp almak, aslan avına çıkmaktan daha tehlikelidir”(Şakar, Nr.36:8).

“Çalışan Hayvan”da, Ali ve Orhan tarla sürerken bir çukur görürler. Çukurun içi iri fındık taneleriyle doludur. Orhan bu işi tarla farelerinin yapmış olabileceğini söyler. Orhan tarla fareleriyle ilgili öğrendiği bilgileri okuduğu kitaba borçludur: “Tarla fareleri senede altı defa yavru dünyaya getirirlermiş. Yavrularını bahçeye yaptıkları zaman

ağaçların kabuklarını yiyerek geçinirlermiş.” Çocuklar çukurda buldukları fındıkların bir kısmını toplayıp, bir kısmını farelere bırakırlar (Dersan, Nr.67:5).

Hikâyelerde yer alan hayvanlar aracılığıyla türlü insan tipleri üzerinde düşünme fırsatı sağlanmış, çocuklara kazandırılmak istenen değerler, onlara yüklenen kişilik özellikleriyle verilmiştir, iyilik, kibir, çalışmanın önemi, kendini tanımak gibi değerler hayvanların başlarından geçen olaylarla vurgulanmıştır.

III.1.2.2. Çalışkanlığa Övgü

Hikâyelerde vurgulanan bir başka değer de çalışkanlığın övülmesidir. “İki Sincap”ta sincapların hikâyesi anlatılır. Büyük bir ormanda iki sincap yaşar, bu sincaplardan biri yaz-kış demeden çalışır, çabalar. Her şey varken, havalar soğumadan yuvasını sıcak yapar ve yiyeceklerle doldurur. Diğer sincap ise, yazını hep gezerek tozarak geçirir. Sonra kış bastırır. Çalışkan sincap, sıcak yuvasında kışı çok güzel geçirir, ama tembel sincap, tam tersi bir durumdadır. Yuvası buz gibidir, yiyecek de hiçbir şeyi yoktur. Gider, çalışkan arkadaşına derdini anlatır. Arkadaşı onu yuvasına kabul eder ve iyilik eder. Tembel sincapla kışı geçirirler. Tembel sincap, bir daha tembellik etmemeye kendi kendine söz verir (Şakar, Nr.38:9).

Yaşlandığı halde çalışmadan duramayan “İhtiyar At”ın hikâyesinde, atın abartılı çalışma tutkusu görülür. Sonunda kendine uygun bir iş bulan ihtiyar at, mutluluğa kavuşur. Çalışmanın önemi, atın karakteri ve yazarın sözleriyle vurgulanmıştır:

“Çalışmak, didinmek için yaratılan birisi için, boş oturmak çok ağır, çok üzücü bir şeydir. İhtiyar at da boş oturmaktan sıkılıyor, onun için ağlıyordu. Onun gözündeki boş oturanlar, hazır yiyiciler en fena yaratıklardır. Kafası ve kalbi işleyen bir canlının boş oturmasını kimse affetmez” (Taluy,Nr.21:4).

“Bal Arısı” adlı hikâyenin kahramanları bal arısı ile at sineğidir. Arı çalışarak bal yapmakta, at sineği ise çalışmanın aptallık olduğunu düşünmekte, zahmetsizce yaşamaktadır. At sineğinin başkalarının emeklerinin üstünden yaşamını sürdürmesine sinirlenen, bal arısı ona bir oyun hazırlar. At sineği çalışmamanın cezasını, açgözlülüğünü ölümle öder (İmzasız, ,Nr.33:19).

“Tembel Gelin” adlı hikâyede kahraman güzelliği dillere destan bir genç kızdır. Gelinlik çağına gelmiştir ama hiçbir iş bilmemektedir. Bu yüzden de eve gelen görücüler geri dönmektedir. Bir gün yaşlı bir adam Çiçek’i oğluya evlendirir. Düğünden sonraki gün Çiçek evdeki hiçbir işe karışmaz. Yaşlı adam da ona yemek vermez. İlk geceyi aç geçiren Çiçek ertesi gün bütün işleri yapar ve yemekten en büyük payı o alır (Şakar, Nr.72:5).

III.1.2.3. ‘Kibir’in Eleştirisi

Kibirli olmanın yanlışlığının anlatıldığı hikâyelerde genelde, kibirli olan karakter hikâyenin sonunda cezalandırılmıştır.

“Sarı Mustafa” adlı hikâyede saçları sarı olduğu için “Sarı Mustafa” denilen bir çocuk vardır. Sarı Mustafa çok yaramaz ve şımarık bir çocuktur. Ayrıca

çok titizdir. Dışarıdan bir şey almaz, herkese pis nazarıyla bakar, hatta arkadaşlarından bir defter alınca bile elini yıkar. Bir gün öğretmen Sarı Mustafa'nın sınıfını pikniğe götürür. Pikniğe giderken yorulan çocukları dinlendirmek için öğretmen ihtiyar bir kadının bahçesinde çocukları durdurur ve kadından su ister. Ancak Sarı Mustafa kadının pis olduğunu söyleyip biraz ilerideki kuyudan su içer. Ancak o kuyuya bir saat önce köpek düşmüştür ve su zehirlenmiştir. Yaşlı kadın ve öğretmen hemen Mustafa'yı kusturup suyu çıkarırlar. Mustafa da bir daha böyle davranmayacağına söz verir (Ekonom, Nr.50:7).

İmzasız olarak verilen "Hop Hop Tavşan Öç Alıyor!" adlı hikâyede kibirli olmanın beğenmenin yanlışlığı vurgulanmaktadır. Ala Ceylan her zaman hop hop tavşanın küçük ayaklarıyla dalga geçer. Kendi bacakları uzun olduğu için onunla övünür. Hop hop tavşan da Ala Ceylan'a bir oyun oynamaya karar verir. Dalları yere yakın bir ağacın yanından geçerken ceylana takla atmayı öğrendiğini söyler ve kendisine de öğreteceğini söyler. Ceylan buna çok sevinir ve takla atarken ayakları ağacın dallarına asılı kalır. Bu duruma çok gülen tavşan bunu yaptığına üzülür. Ama Ceylan'a ders verdiği için bir yandan da sevinir. Ala Ceylan'a her zaman uzun bacaklı olmanın işe yaramadığının mesajını verir (İmzasız, Nr.42:2).

"Kartalın Oğlu" adlı hikâyede anne kartal yavrularına kendilerinden daha güçlü bir hayvanın olmadığını anlatır. Bir gün anne kartal avlanmaya çıktığında, en büyük yavru kardeşlerini, anneleri gibi çıkıp avlanmaya ikna eder. Avcılarla karşılaşan yavru kartallar yuvayı terk ettiklerine ve fazla böbürlendiklerine pişman olurlar. İnsanların kendilerinden daha üstün olduklarına karar verirler.

Metinde kartalların neden kibirli oldukları yazar tarafından şöyle açıklanmıştır:

“Kartal etoburların hatta bütün kuşların kralı sayılır. O, bu unvanı boş yere almış değildir. Gücü, cesareti, atılganlığı ona bu sıfatı verdirmiştir. Kuşlar kralı, her zaman en yüksek dağların, sarp kayalıkların üstünde sarayını kurar, yeryüzüne yükseklerden bakar. Bu bakışla bütün canlılar onun gözüne çok küçük, çok zavallı görünür. O koca fil bile birkaç bin metreden ancak karınca kadar görünebilir. Kuşlar kralının böbürlenmesine başlıca sebep de budur. Her yaratığın uzaktan küçük ve miskin görünüşü” (Güler,Nr.31:19).

“Kibirli Çam Fidanı” adlı hikâyenin kahramanı da kibirli olmanın bedelini ağır ödemiştir. Çam fidanı, yeşil bir filiz halinde topraktan çıkar. Başını göğe uzatarak, bu dünya ne güzel olduğunu haykırır. Birden bir gürültü duyar ve çok ürker. Gürültünün nereden geldiğini merak eder. Arkalardan bir meşe, ormanın sesi olduğunu söyler. Küçük çam fidanı etrafına bakınır. Bütün ağaçlardan farklıdır. Diğer meşeler ona; burasının ormanın alt tarafları olduğunu, burada meşelerin yaşadığını, onun bir çam fidanı olduğunu, çamların kibirli olduğunu ve yükseklerde yaşayan bir tür olduğunu ve onun da buraya yanlışlıkla düştüğünü anlatırlar. Küçük çam fidanı bunları duyunca diğer meşelerle konuşmaz. Çünkü kendisinin kibirli bir tür olduğunu ve yükseklerde yaşaması gerektiğini düşünür. Küçük çam fidanı, kibirli çam fidanı olup çıkar. Günler geçer. Kibirli çam fidanı gövdesine bakmadan boy atmaya çalışır. Meşelerin gökyüzüne daha yakından bakmaları onu çıldırtır. Çünkü en yüksektekinin kendisi olması gerektiğine inanır. Bir gün bir meşe ona; çok toy olduğunu, ormanı tanımadığını, böyle boy atmasının tehlikeli olduğunu ve bir fırtına çıkarsa küçücük gövdesiyle baş edemeyeceğini söyler. Ancak kibirli çam fidanı çok öfkelenir. Hiçbir şey demeden boy atmaya devam eder. Çok geçmeden yaşlı meşenin dediği olur. Ormanda büyük bir fırtına başlar. Kuvvetli meşeler bu fırtınaya dayanabilmek için birbirlerine dayanırlar. Yağmurlar yağar, şimşekler çakar, soğuk sert rüzgarlar eser.

Sonunda orman eski huzurlu haline döner. Fırtına dindiğinde meşeler, kibirli çam fidanının minik gövdesinin yerde cansız yattığını görürler (Şakar, Nr.52:4).

III.1.2.4. Toplumsal İlişkilerde Duyarlı Olma

Kişiler arası ilişkilerde iyiliğin, dürüstlüğün, yardımseverliğin, işbirliğinin ve dostluğun gözetildiği görülür. Bu değerlerin edinilmiş olması gerektiği sıklıkla vurgulanır. Birçok hikâyede iyiliğin ödüllendirildiği, işbirliğinin kişileri güçlü kıldığı ve dostluğun insani ilişkileri pekiştirdiği mesajı verilmiştir.

“Neşeli Prens” adlı hikâyede şehrin yüksek bir yerinde Neşeli Prens’in heykeli durur. Bir gece küçük bir kırlangıç uçup gelir. Kendisi bir saza aşık olmuş, arkadaşları onu budalalıkla suçlamış, ancak o aşkıdan vazgeçmediği için onlarla gitmemiştir. Ancak ne kadar uğraşırsa da sazı konuşturamaz. Bunun üzerine Mısır’a gelir ve Neşeli Prens heykelinin üstüne konar. O sırada üzerine bir damla düşer. Neşeli Prens’in gözlerinden yaşlar aktığını görür. Prens şehrin bütün acılarını ve çirkinliklerini gördüğü için ağlamaktadır. Kırlangıca hasta, yoksul bir çocuktan söz eder. Kamasındaki taşı alarak ona götürmesini rica eder. Kırlangıç uçarak değerli taşı fakir eve götürür. Mısır’a gitmeye hazırlanırken Prens ondan iki iyilik daha ister. Yine yardıma muhtaç insanlara gözlerindeki taşları kör olmak pahasına ulaştırmaktır istediği yardım. Kırlangıç prensin bu isteğini de yerine getirdikten sonra, Mısır’a gitmekten vazgeçer ve hep Neşeli Prens’le kalmaya karar verir. Ona hikâyeler anlatır. Ancak soğuklara fazla dayanamayarak bir gün Neşeli Prens’in yanında can verir.

Zor durumda olan insanlara yardım etmenin, acılara kayıtsız kalmamanın önemi vurgulanmıştır (Wilde, Nr.2:12-13).

“Kartalla Çarpışan Hasan” adlı hikâyede anlatıcı, Ilgaz dağlarının bir köyünde yaşayan amcasını ziyarete gider. Bir gün ormanda dinlenirken, bir köylü kadının gökyüzüne bakıp ağladığını görür. Bir kartal kadının kundaktaki bebeğini kapmıştır. Köye doğru koşarlarken rastladıkları sığırtmaç Hasan’la birlikte kartalı takip ederler. Kartalın bebeği götürdüğü yuvasını bulurlar. Ancak kartal onları rahat bırakmaz ve üstlerine saldırır. Hasan ucu sivri demirli sopayı kartala saplar, böylece bebeği kurtarırlar.

Konusu bir maceraya dayanan öyküde, bir çocuğun hiçbir çıkarı olmadığı halde, köylü bir kadına yardım ederek, kartalın elinden bebeği kurtarması anlatılır. İyiliğin önemi olaya yayılarak verilmiştir (Girgin, Nr.4:9).

“Kuş Tüyü Adası” adlı hikâyede Yalçın ve arkadaşı tavşan Kuş Tüyü adasına giderler. Buranın kralı, tilkinin gelip en semiz hayvanları yediği için çok üzgündür. Yalçın ve tavşan kardeş krala yardım etmeye karar verirler. Sonra bir plan yapıp tilkiyi yakalarlar. Bu iyiliğin karşılığında kral Yalçın’ı saraydaki en yüksek memuriyete getirmek ister ancak Yalçın teklifi kibarca reddeder ve evine dönmek ister. Bunun üzerine kral onları, martı ve kuğulara bindirerek evlerine gönderir.

Metinde yardım etmenin önemi ve yapılan iyiliklerin karşılıksız kalmayacağı vurgulanmaktadır (Ayşe Abla,Nr.70:9).

“Çiftçi ile Talih” adlı hikâyede ise, yapılan iyiliklere karşılık teşekkür etmenin önemi vurgulanmıştır. Çiftçinin biri tarlasını sürerken bir küp altın bulur ve

çok sevinir. Bunu toprağın kendisine verdiğini düşünerek eğilir ve toprağı öper. Talih de bir gün karşısına çıkarak onu kendinin ona verdiğini, asıl ona teşekkür etmesinin gerekli olduğunu söyler (Selçuk, Nr.45:5).

“Napolyon’un Sabah Kahvaltısı” adlı hikâyede karşılık beklemeden iyilik yapmanın önemi vurgulanmıştır. Birinci Napolyon kıyafetini değiştirerek, Mareşal Durac’ la Paris’te dolaşmayı çok sever. Bir gün yapılmakta olan bir kışlayı görmek için saraydan çıkarlar. Gezerlerken Napolyon acıkır ve bir lokantaya girerler. Yiyip içtikten sonra Napolyon, Mareşal’e hesabı ödemesi için işaret eder ve kapıda Mareşal’i bekler. Yanlarına cüzdan almadan çıktıklarını fark eden Mareşal kadına, mahçup bir şekilde durumlarını izah eder ve parayı bir saat sonra getireceğini, kadın da bu durumla sık sık karşılaştığını ve gidenin bir daha gelmediğini söyler. Bu konuşmayı duyan lokanta çırağı, Napolyon ve Mareşal’in yerine parayı öder. Ertesi gün lokantaya Mareşal’in gönderdiği bir emir subayı gelir ve çırağı yaptığı iyilikten ötürü bir kese altınla ödüllendirir (Aysu, Nr.34:21).

“Kötülüğe İyilik” adlı hikâyede ise, kötülüğe karşı yine de iyilik yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Eskiden Vladimir şehrinde Aksenov adında bir tüccar ve ailesi yaşar. Bir yaz Aksenov, civar şehirlere birindeki panayıra gitmeye karar verir. Karısı, onu rüyasında kötü bir şekilde gördüğünü ve panayıra gitmesini istemediğini söyler. Aksenov bu rüyanın iyi olduğunu düşünerek yola çıkar. Aksenov yolun yarısında tanıdığı bir tüccara rastlar. Geceyi aynı handa geçirirler. Ertesi sabah Aksenov erkenden kalkar, yola çıkar. Başka bir handa yeniden mola verdiğinde yanına iki er ve bir memur gelir. Bir gün önce kaldıkları handaki arkadaşının öldürüldüğünü ve kendisinden

şüphelendiklerini söylerler. Aksenov'un çantasında kanlı bıçak bulunur. Aksenov'u katil zannedip suçsuz olmadığı halde Sibiry'a sürgüne gönderirler.

Aksenov, yirmi altı yıl cezaevinde kalır. Bir gün cezaevine yeni bir suçlu kafilesi gelir. Aksenov, içlerinden Makav adlı suçlunun da Viladimirli olduğunu öğrenir. Ona tüccar cinayetini bilip bilmediğini sorar. Adam, Aksenov'la konuşurken cinayeti kendisinin işlediğini belirten, bir ipucu verir. Aksenov bunu anlar fakat belli etmez. Bir gün Aksenov, Makav'ın kaçmak için tünel kazdığını görür. Ertesi gün muhafızlar Makav'ın tünelini bulurlar. Bütün mahkumları sorgularlar. Cezaevi müdürü en son Aksenov'u çağırır. Aksenov bu konuyla ilgili bir şey bilmediğini söyler. Ertesi gece Makav, Aksenov'un yanına gidip tüccarı kendisinin öldürdüğünü ve bıçağı da Aksenov'un heybesine attığını söyler. Aksenov'dan kendisini affetmesi için yalvarır. Aksenov, Makav'a "Seni Allah affetsin!" der. Makav dayanamaz suçunu itiraf eder ama Aksenov artık yaşamamaktadır (Tolstoy, Nr.28:15-16).

Dostluk konulu hikâyelerin kahramanları de hayvanlar arasından seçilmiştir. Bu hikâyelerde dostların birbirlerini yalnız bırakmaması gerektiği olaya yayılarak verilmiştir.

"Üç Arkadaş Kelebek" adlı hikâyenin kahramanları da üç kelebektir. Kırmızı, beyaz ve sarı renkte üç kelebek bir gün çayırdaki gezerlerken yağmur yağmaya başlar. Kendilerine sığınacak yer ararlar. Bir papatyadan kendilerini korumasını isterler. Papatya rengi uygun olduğu için sadece beyaz kelebeği koruyabileceğini söyler ama beyaz kelebek arkadaşlarını bırakmak istemediği için kabul etmez. Biraz uzakta altın renkli bir fulyaya rastlarlar. Fulyadan kendilerini saklamasını isterler. Fakat fulya rengi uygun olduğu için sadece sarı kelebeği saklayabileceğini söyler. Bu teklifi sarı kelebek

de kabul etmez. Biraz daha uçtuktan sonra bir gelinciğe rastlarlar. Gelincikten de kendilerini saklamasını isterler ama gelincik sadece kırmızı kelebeği saklayabileceğini söyler. Böyle bir teklifi kırmızı kelebek de kabul etmez. Sonra üç arkadaş bir çınar ağacı bulup yapraklarının altına saklanırlar. Üçü de yağmurdan birlikte kurtulduklarına sevinirler (Görkey, Nr.28:5).

“Kartalla Yaban Domuzu” adlı hikâyede kartal bir ağacın dalına yuva yapar. Yaban domuzu da aynı ağacın altına yuva yapar. İkisi de yavrulamışlardır. Her gün ormana yiyecek aramaya giderler. Çok iyi komşudurlar. Onların bu dostluklarını çekemeyen yaban kedisi, önce kartala gidip yaban domuzunu kötüler. Sonra yaban domuzuna gidip kartalı kötüler. Oğünden sonra kartal da yaban domuzu da yuvasından ayrılmaz. Yavruları açlıktan ölür. Yaban kedisi de isteğine ulaşır.

Başkalarının sözlerine inanarak dostlar hakkında yanlış düşüncelere kapılmanın sakıncaları çarpıcı bir şekilde verilmiştir. (İmzasız, Nr. 26:4)

“Kümeadaki Kavga” adlı hikâyede olay Ferit Amca'nın bahçesinde geçmektedir ve birbirine ihtiyacı olan kişilerin dargınlıklarının başkalarının işine gelebileceği vurgulanmıştır.Ferit Amca'nın köpeği Pamuk, kümeadaki hayvanları korumakla görevlidir. Çok soğuk olduğu bir gün Pamuk kümeade sığınır ama kümeadaki tavuklar onun kümeade gelişini yanlış anlarlar ve bağırılmaya başlarlar. Kümeadaki horoz Pamuk' a sinirlenir ve ondan rahatsız olduğunu söyler. Horozu göre Pamuk onları korumuyor, sabaha kadar ölü gibi uyuyordur. Pamuk da horozun hiçbir işe yaramadığını söyler. Gece olmuştur. Pamuk bir tilkinin kümeade yaklaştığını görür ama onlara sinirlendiği için hiç tepki vermez. Tilki kümeadaki horozun kuyruğunu yolar, Ferit Amca da Pamuk' u hayvanları korumadığı için sopayla döver. İkisi de yaralanır. Aralarındaki anlaşmazlık, düşmanlarının işine gelmiş ve kendileri zararlı çıkmıştır (Şakar, Nr.46:16).

“Üç Fındık” adlı hikâyede Petka ile Yanka iki samimi arkadaştır. Petka ile Yanka bir gün diğer çocuklardan gizli olarak fındık toplamağa çıkarlar. Ancak koruya geldiklerinde yeni dikilmiş fidanların kırıldığını, onlardan önce davranan çocukların hiç fındık bırakmadıklarını görürler. Koruyu baştan uca dolaşırlar, yolun kenarındaki bir ağacın tepesindeki üç fındıktan başka bir şey bulamazlar. O üç fındık için de birbirleriyle kavga ederler. Sonunda Petka ağaca çıkar ve fındıkları alır. Ancak fındıkların hepsi çürük çıkmıştır. Yanka da kavgada yaralanmıştır, Petka’ya bunun hesabını soracağını söylemektedir. Böylece Petka hem fındıkları yiyememiş hem de en yakın arkadaşından olmuştur (Taluy, Nr.23:4-5).

Metinde iki arkadaşın dostluğu aralarında paylaşamadıkları üç fındık yüzünden bozulmuştur. Paylaşmanın önemi ve dostlukla ilgili değerler metinde iki arkadaşın başından geçen olayla verilmek istenmiştir.

“Kuzeyden Gelen Adam” adlı hikâyede olay bir demirci dükkanında geçmektedir ve şartlar ne olursa olsun yardımlaşmanın önemi vurgulanmıştır. Bir gün üç çocuk bir kardan adam yaparlar. Sağ eline bir süpürge verirler, başına delik bir kalpak takarlar. Patatesten burun yapıp ağızına eski bir pipo takarlar. Hava kararıp herkes evine gidince kardan adamın canı sıkılır ve dolaşmaya çıkar. Bir demirci dükkanının önünde durur. Dükkana girer ve demirciyle konuşmaya başlar. Demirci, ateşi yakacak körüğü olmadığını söyler. Kardan adam süpürgesini demirciye verir. Bir süre sonra demircinin oğlu gelir. Babasından çorba yapmak için patates ister. Kardan adam bu sözleri duyunca burnu olan patatesi çocuğa verir. Demirci, kardan adama nereli olduğunu sorar. Kardan adam da kuzeyli olduğunu söyler. Kardan adam oradan çıkar. Yolda bir köylüye rastlar. Köylü ağlamaktadır. Kardan adam köylüye neden

ağladığını sorar. O da şapkasını çaldıklarını söyler. Kardan adam ona kalpağını verir. Bahar geldiğinde güney rüzgarları kardan adamı alıp başka büyük bir şehre götürür. Bu arada demirci müşterilerine kuzeyden gelen adamı anlatır durur (Şakar, Nr.28:4).

“Bayram Hediyesi” adlı hikâyede vurgulanan değer yardımseverliktir. Ayşe annesini ve babasını çok küçük yaşta kaybetmiş, bir köyde dayısı ve yengesi birlikte yaşamaktadır. Yengesi tarafından evin bütün işleri ona yüklenmesine rağmen itiraz etmeden sürekli çalışmaktadır. Ayşe en çok şehri, şehrin nasıl bir yer olduğunu, orada nelerin olduğunu merak etmektedir. Bir gün Ayşelere şehirden misafir bir çocuk gelir. Ayşe, şehirden gelen bu misafir çocuğa şehirle ilgili merak ettiği pek çok şeyi sorar ve öğrenir. Ayşe’ye en ilginç elen şey ise, şehirde elektrikle çalışan tramvaylardır. Ayşe’nin en büyük en büyük isteği şehre gidebilmektir.

Bir bayram günü dayısı Ayşe’ye bir lira vererek onun Recep Ağa ile beraber şehre giderek kendisine bir bayram hediyesi alabileceğini söyler. Ayşe buna çok sevinir. Hemen hazırlanır ve Recep Ağa ile birlikte yola çıkıp şehre giderler. Recep Ağa Ayşe’yi تنها sokakta bırakıp ona biraz işinin olduğunu, kendisine işlerini halledinceye kadar istediğini almasını, bu arada otobüs ve tramvaylara dikkat etmesini söyler. Bir iki saat sonra kendisini aynı yerden alacağını söyler. Ayşe bir oyuncakçı dükkanının önüne gelir. Birkaç çocuğun hayranlıkla, yatırınca gözleri kapanıp kaldırıncaya açılan bir bebeğe baktığını görür ve bu bebeği çok beğenerek almaya karar verir. Tam bu sırada bir çocuk ağlaması duyar. İki yaşlarında bir çocuk ağlamaktadır. Ayşe, çocuğun annesine ne olduğunu sorar. Çocuk oyuncakçıyı yere düşürmüş ve oyuncakçı tramvayın altında ezilmiştir. Çocuk ezilen oyuncakçı için ağlamaktadır. Ayşe de elindeki parasını oyuncak bebek alması için çocuğun annesine verir ve çocuğa da

ağlamamasını söyler (Özdizdar, Nr.37:20-21).

“Define”de Filiz’in hikâyesi anlatılır ve başkalarına yardım etmenin önemi vurgulanmıştır. Filiz, katı yürekli yalnız kendini seven, yalnız kendini düşünen bir kızdır. Bir gün eşkiyaların gömdüklerine inandığı defineyi aramak için evden ayrılır ve kaybolur. Daha sonra bir ihtiyarla karşılaşır. Tanımadığı insanlarla hiç konuşmayan Filiz, bir insan gördüğü için mutlu olur. İhtiyarla konuşunca sohbet arasında ihtiyarın köy köy dolaşan bir dilenci olduğunu öğrenir. Kaybolduğundan beri hiçbir şey yemeyen Filiz çok acıktır. İhtiyar, kuru ekmeğini ve suyunu Filiz’le paylaşır. İçtiği suyun tadı her gün evde içtiği içeceklerin tadından daha lezzetli gelir. İlk defa bir başkasına teşekkür için, kendine ait değerli bir eşyasını verir, annesinden kalma altın yüzüğünü ihtiyara hediye eder. İhtiyar yoluna, Filiz yoluna gider. Filiz yürürken fakir bir köye varır. Bir evden, bir çocuğun feryatlı sesini işitir. Eve yönelir ve içeri girer. İçeride küçük bir çocuk, hasta annesinin başında ağlamaktadır. Filiz, çocuk ve annesiyle konuştuğundan sonra çocuğun haline acır. Susayan kadına, çocuğun da yardımıyla su getirir. Filiz, ilk defa birine hizmet etmiştir. Daha sonra içeri, Filiz’i köşkten tanıyan yaşlı bir kadın girer. Filiz’i köşke götürebileceğini söyler. Filiz köşke gidip ailesiyle konuştuğundan sonra, hasta kadını ve çocuğunu köşke aldırabileceğini düşünerek içi rahat bir şekilde evden ayrılır. Filiz, köşke insanları sevmek, başkalarına yardım etmek gibi güzel huylar kazanarak döner(Taluy, Nr.33:26-26).

“Oya’nın Hikâyesi” adlı hikâyede de zor durumda olanlara yardım etmenin önemi vurgulanmıştır. Oya sihirli bir tılsım sahibidir. Kasabada bir cücenin başına gelen olayı öğrenir. Mantar cücesi kurbağaya dönüşmüştür ve oya bu cüceyi kurtarmak için tılsımını kullanmaya karar verir. Küçük peri ve oyuncakları ile birlikte göl kenarına giderler. Gölde

kurbağa kendini belli etmek için durmadan zıplamaktadır. Oya bu çok zıplayan kurbağayı yakalar ve eline alır. Tılsımını kurbağaya değdirir ve eski haline dön, der. Kurbağa Oya'nın elinde erimeye başlar ve ortaya sakallı bıyıklı minnacık bir adam çıkar. Hikâyenin sonunda cüce diz çökerek Oya'ya kendisini kurtardığı için teşekkür eder ve sevinçle evine gider (Hikâyeci Teyze, Nr.75:4).

“Kar Baba” adlı hikâyenin kahramanı bir kardan adamdır ve çocuklar yardım etmenin mutluluğunu yaşarlar. İki kardeş sabahtan akşama kadar yağın karın durmasıyla birlikte bahçeye çıkar ve bir kardan adam yaparlar. Kardan adama eski bir gocuk giydirirler. Başına şapka takarlar. Yanaklarına da birer tane elma koyarlar. Akşam evde otururlarken kapı çalınır içeriye giren adamın üstünde kardan adamın gocuğunu ve şapkasını görünce şaşırırlar, kardan adamın dirildiğini sanırlar. Adam hasta çocuğu için şeker ister. Anneleri verir. Bir gün sokakta araba sesi duyarlar. Kardan adamın çocuğunu arabayla bir yere götürdüğünü görürler (Şakar, Nr.35:22).

“Ördek Yavrusunun Marifetleri” adlı hikâyede ise dayanışmanın önemi vurgulanmıştır. Güneşli bir kış günü bir ördek yavrusu yolda giderken buzulların arasında duman görünce dünyanın yandığını sanıp kaçmaya başlar. Koşarken yolda gördüğü horozu, kediyi, köpeği, eşeği, öküzü de peşine katarak ormana giderler. Ormanda öküz diğer hayvan arkadaşlarına havalar soğuyunca donmamak için ev yapmayı önerir. Hiçbiri bu fikre katılmaz. Öküz tek başına evini yapar, sobasını kurar. Havalar soğuyunca donmaktan korkan diğer hayvanlar teker teker öküzün evine gelirler. Eğlenirken içeriye o sırada kurt girer. Hep birlikte kurdu dövüp evden atarlar. Kurt da arkadaşlarının yanına giderek olup biteni anlatır (Şakar, Nr.42:21-22).

“Kargayla Yavruları” adlı hikâyede ise vurgulanan değer dürüstlüktür. Karga bir adada yaşar. Yavruları çoğalınca karga yavrularını karaya çıkarmaya karar verir. Yavrularını tek tek ağızıyla adadan karaya taşımaya karar verir. İlk yavrusunu ağzına alıp denizin üstünde havalanır, denizin tam ortasına geldiğinde karga çok yorulur ve yavrusuna ileride yaşlandığında kendisini bu şekilde taşıyıp taşımayacağını sorar. Yavrusu da korkudan taşıyacağını söyler. Fakat karga yavrusuna inanmaz ve denizin tam ortasındaiken yavrusunu denize bırakır. Karga bütün yavrularını bu şekilde taşır ve denizin ortasına geldiğinde hepsine aynı soruyu sorar ve hepsinden aynı cevabı alınca onları denize atar. Sadece en sonuncu yavru soruya hayır cevabını verir. Çünkü o zaman gerektiğini söyler. Bunun üzerine karga bu yavrusunu bütün gücüyle karaya taşır (Taluy, Nr.30:19).

“Şeftaliler” adlı hikâyede ise, paylaşmanın insanı iyi ve temiz yürekli yaptığı vurgulanır. Mehmet Amca şehirden yeğenlerine babaları Ahmet Ağa ile şeftali gönderir. Çocuklar hayatlarında ilk defa gördükleri bu meyveyi çok severler. Akşam Ahmet Ağa çocuklarını yanına çağırır ve meyveleri nasıl bulduklarını sorar. Mahmut şeftaliyi çok beğenir. Çekirdeğini saksıya diker. Diğer çocuk şeftalinin çekirdeğini satar. Recep ise şeftalisini hasta olan arkadaşı Ömer’e götürür. Babası Mahmut’un iyi bir bahçıvan olacağını, diğer çocuğun ticarete erken başlayacağını, Recep’in ise çok iyi ve temiz yürekli bir çocuk olduğunu söyler (Aysu, Nr.35:6).

“İki Fare” adlı hikâyede şehirli bir fare, köylü bir fareye misafirliğe gider. Onun yoksulluk içinde yaşamasını yadırgar ve köylü fareyi şehre davet eder. Köylü fare bir gün şehre gider. Kibar fareyle birlikte ev halkının uyumasını beklerler. Daha sonra masaya çıkıp karınlarını doyurmaya başlarlar. Köylü fare yemek çeşitlerini görünce

şehre yerleşmeye karar verir ve bu kararını arkadaşına açıklar. Aniden bir ses duyarlar. Bir çocuk elinde ışıkla içeri girer ve fareleri kovalamaya başlar. Hemen deliklere kaçarlar. Bunun üzerine köylü fare, böyle korku içinde yaşamaktansa tarlada yaşamanın daha iyi olduğunu söyler (İmzasız, Nr.26:4).

Hikâyelerde vurgulanan bir başka değer de işbirliğinin önemidir.“Karanlık Yer” adlı hikâyede olay bir mağarada geçmektedir. Bir sabah ayının biri, bir mağaraya girer. Mağaranın aşırı karanlık olmasından çok korkar ve hemen kendini mağaranın dışına atar. Bu durumu gören kurt, böbürlenerek mağaraya girer. Kurtta mağaradan ayı gibi korkarak çıkar. Daha sonra bir baykuş, karanlıkların dostu olduğunu ve korkmayacağını söyleyerek mağaraya girer. Onun da mağaraya girmesi ile mağaradan çıkması bir olur. Ayı, kurt ve baykuşun yaşadıklarını gören gün ışığı kendisine anlatılanların ardından mağaraya girer. Ama çıkması zaman alır. Çıktığında içeride korkulacak bir karanlığın olmadığını söyler. Tekrar mağaraya girmeleri için ayı, kurt ve baykuşu ikna eder, içeriye girerler. İçeride hakikaten korkulacak bir şey yoktur çünkü artık gün ışığı içeriyi aydınlatmıştır (Şakar, Nr.34:20).

“Bir Taş Kömürünün Anlattıkları” adlı hikâyede olaylar Kenan, Sevim, Leyla ve bir taşkömürü arasında geçmektedir ve işbirliği yapmanın önemi vurgulanmıştır. Okuldan dönen kardeşler evlerindeki sobanın sönmek üzere olduğunu görürler ve hiçbiri inip bodrumdan kömürleri getirmeye yanaşmaz. Bu sırada sobanın içinden bir kömür tanesi çıkar ve konuşmaya başlar. Kömür tanesi çocuklara kömürün ne zahmetlerle ve ne şekilde maden ocaklarından çıkarıldığını anlatır. Onlara bodrumda hazır bulunan kömürü getirmeye üşendikleri için kızar. Çocuklar da bunun üzerine el

birliğiyle sobayı yakarlar ve masaya geçip derslerini yaparlar (Hikâyeci Teyze, Nr.69:5).

“Kurnaz Serçe” adlı hikâyede vurgulanan değer ise aklın önemidir. Serenin biri arpa taneleri yerken kedinin biri onu yemeğe kalkar. Serçe de elini yüzünü yıkamadan yememesi gerektiğini söyler. Kedi utanır. Elini yüzünü temizlerken serçe fırsatı değerlendirip uçar. Bu olaydan sonra kediler karınlarını doyurduktan sonra ellerini yüzlerini temizler (Selçuk, Nr.45:5).

“Tilki ile Horoz” adlı hikâyenin kahramanı bir horozdur ve tilkiye yem olmaktan akılı sayesinde kurtulur. Tilkinin biri bir gün bir horoz yakalar. Tilki, horozu ağzında götürürken bir kız onları görür ve bağırmaya başlar. Horoz da tilkiden kurtulmak için kızın ağzının payını vermesini ister. Tilki konuşmaya başlayınca horoz kaçar ve çıktığı ağacın üstünden tilkiye güler (Selçuk, Nr.45:5).

“Hindinin Başına Gelenler” adlı hikâyede başkalarının akılıyla hareket eden bir hindinin hikâyesi anlatılır. Büyük bir ormanda tek başına yaşayan bir hindi vardır. Ormanda yaşayan hayvanları kızdırır, hayvanlar ondan kaçarmış. Hindi, bir gün bir kuş ile karşılaşır. Kuş ormanın dışında insanların yaşadığını, hindinin onları kızdıramayacağını söyler. Hindi gaza gelir, ertesi gün erkenden insanların şehrine gider, çocuklar hindi ile dalga geçerler. Hindi sinirinden kabırır. Çocukların bağrışmalarını duyan anneleri hindiyi yakalayıp kümese koyarlar. Kesip yemek üzere beslemeye karar verirler. Böylece hindileri insanlardan başka kimsenin kızdıramayacağı belli olur. “Kabaramazsın kel Fatma, annen güzel sen çirkin!” sözü çocuklar arasında yayılır (Ekonom, Nr.48:22).

III.1.2.5. Aile Sevgisi

Doğan Kardeş'te yayımlanan bazı hikâyelerde kardeş sevgisi ile annelerin fedakarlığı, çocuklarını korumakla yükümlü olması ve anne-çocuk ilişkisi ön plana çıkarılmıştır.

“Anne Sevgisi”nde kırlangıcın biri istasyonun kıyısında boş bir vagona yuvasını yapar. Kırlangıcın üç tane yavrusu vardır ve onlara çok iyi bakar. Bir gün yuvanın olduğu vagonu trene bağlarlar, yavruların içinde bulunduğu vagon da trenle birlikte gider. Anne kırlangıç uzaktan bunu görür ve trenin peşine düşer. Tren memurları kırlangıcın sürekli vagonun üstünde uçtuğunu görünce vagona giderler ve yavruları görünce durumu anlarlar. Tren diğer istasyonda durunca yavruları indirirler ve “Anne sevgisine bakın!” diye mırıldanırlar. Anne ve yavruları yeniden birbirine kavuşur (Şakar, Nr.60:8).

“Dört Direk Üstündeki Tavuk”ta bir yaz mevsimi evin sahibi kara tavuğu kuluçkaya yatırır. Tavuğun altına komşularının hediye ettiği dört kaz yumurtasını da koyarlar. Kara tavuk yumurtaların üzerinde yeteri kadar yattıktan sonra civcivler ve kazlar yumurtadan çıkar. Kazlar civcivlerden farklı olmalarına rağmen kara tavuk onları kendi yavruları olarak görür. Onların farklı davranışlarını tuhaf bir şekilde karşılar. Bir gün yağmur yağar. Horozun ötmesiyle kara tavuk civcivler ve kazlar kümese girer. Yağmur bitince kazlar dışarı çıkmak isterler. Kara tavuk buna karşı çıkınca dört kaz kara tavuğu havaya kaldırır. O günden sonra kara tavuk onların kendi yavrusu olmadığını anlar (Hikâyeci Teyze, Nr.33:21).

“Kurnaz Tilki ve Tenbel Ayı”da annesinin sözünü dinlemediği için canı yanan bir ayının hikâyesi anlatılır. Tembel bir ayı vardır. Anne ayı bu tembel ayıya bir

görev verir, gidip karşiki tarladan karadut toplamasını ister. Yavru ayı yolda kurnaz tilkiyle karşılaşır. Tilki onu kandırır ve oyun oynamaya başlarlar. Ancak oyunun sonunda canı yanan tembel ayı olur. Tilkiyi kovalarken düşmüş, kendisi bir tarafa annesinin dut toplaması için verdiği kova ise başka bir tarafa savrulmuştur (Hikâyeci Teyze, Nr.46:7).

“Apdullah” adlı hikâyede Apdullah’ın babası ölmüştür. Annesi de çok çalıştığı halde durumları pek iyi değildir. Apdullah annesinin üzerindeki yamalı elbiselerine içlenir ve bir gün köpeği Karabaş ile dağa çıkar, satmak için odun toplar. Sonra şehre inecekken bakar ki topladığı odunlar yoktur. Odunları koyduğu yerdeki izi sürer ve odunları Çopur Osman’ın çaldığını görür. Bir şekilde Apdullah odunları Çopur Osman’dan alır ve odunları şehre götürüp satar. Döndüğünde, kazandığı paraları annesine verir ve bundan sonra ona maddi konuda yardımcı olacağını belirtir. Annesi çok duygulanır (Taluy, Nr.38:25-26).

“Bayan Fil”de, çocuklarını koruma güdüsüyle, onlara öğütler veren anne ile çocukları arasındaki çatışma işlenmiştir. Hikâyenin kahramanları fillerdir. Kınalı diğer kardeşlerinden farklı olarak, annesinin uyarılarını abartılı bulmakta, dünyanın söylendiği gibi kötü olmadığına inanmaktadır. Anne sözü dinlemeyen Kınalı’nın başı derde girince, anne fil, çocuklarını korumak için getirdiği kısıtlamaların nedenini açıklar:

“Güzel şeyleri gizleyen fenalıkları, ışıkları örten karanlıkları düşünmek benim hakkımdır. Çünkü ben anneyim” (Hikâyeci Teyze,Nr.52:21-22).

“Evin Acısı”nda babalarının ölümünü çocuklarına söyleyemeyen bir annenin dramı anlatılır ve her şeye rağmen hayatın devam etmesi gerektiği vurgulanır. Boyacı Nef çalışırken çocukları da atölyede babalarına yardım ederler. İşlerini bitirip eve geçtiklerinde, Boyacı Nef pencereden manda arabası süren sarhoş birinin hızla uçuruma doğru gittiğini görür. Hemen dışarı çıkar ve bağırır adama. Adam duymaz. Boyacı Nef de arabanın arkasından koşar. Sonra manda arabası boyacı Nef’i de sürükler ve Nef çok kötü bir şekilde yaralanır. Günlerce evde hasta yatar ama iyileşemez. Hastaneye kaldırılır. Karısı ve çocukları çok üzülürler. Bir süre sonra babalarının öldüğünün haberi gelir. Kadın uzun bir süre babalarının ölümünü çocuklarından gizler. Sonra söylemek zorunda kalır. Çok üzülürler ama hayata devam ederler (Elbi, Nr.38:8).

“İki Adaşın Hikâyesi” adlı hikâyede Küçük Mura Oşınalar’ın tek kızıdır ve hikâyede kardeş sevgisi vurgulanmaktadır. Hayatta istediği her şeye sahiptir. Ama büyük bir eksiklik hisseder. Hep yalnızdır. Kardeşi yoktur. Bu nedenle mutsuzdur. Annesi kendini iyi hissetmesi için Mura’yı Spartov’lara göndermeye karar verir. Çünkü Spartov’ların yedi tane çocuğu vardır. Ancak çok fakirdirler. Anneleri hem çiftlik hem de ev işleriyle uğraştığından çocuklarıyla fazla ilgilenemez. Çocuklar kendi işlerini kendileri hallederler. Spartov’ların çocuklarından birinin adı da Mura’dır. Mura Oşına Spartov’ların çocuklarını çok sever, onlarla tüm gün oyunlar oynar. Ancak adaşı Mura’nın ertesi gün ihtiyar ve zengin teyzelerinin yanına gideceğini öğrenir. Kardeşler buna çok üzülmemektedir. Bu nedenle Oşına’nın kardeşleri, Mura’dan kardeşlerinin yerine yazı geçirmek için teyzelerine gitmesini isterler. Mura bunu kabul eder. Ertesi gün kardeşler Mura’yı yolcu ederler. Şaşa Teyze Mura’yı karşılar. Ancak Mura hiç yoksul gibi görünmemektedir. Buna şaşırır ve Spartov’ların kendisini kandırdığını düşünür. Her şey ertesi gün ortaya çıkar. Bayan Spartov kızının gitmediğini öğrenir ve hemen Şaşa Teyze’ye telgraf çeker.

Bayan Spartov da Mura Oşına'yı almaya gider. Bu arada Mura, Şaşa Teyze'ye Spartov'lar hakkında her şeyi anlatır. Şaşa Teyze bunun üzerine Spartov'ların yedisini birden köşküne davet eder (Çıstyakova, Nr.26:16-17).

“Balıkçının Oğlu” adlı hikâyede Pihero adlı bir çocuğun kardeşini bulmak amacıyla Paris'e yaya olarak gidişi ve karşılaştığı zorluklar anlatılır. Yolda giderken dağda yatmak zorunda kalır, kıyafetleri eskir, aç kalır ve zengin iki kızla karşılaşır onların hakaretlerine maruz kalır. Bütün cesaretini ise sadece yıldızlardan alır (Hikâyeci Teyze, Nr.51:4).

III.1.2.6. Olumsuz Davranışlardan Uzak Durma

Hikâyelerde evden kaçma, ön yargılı olma, yalan söyleme, düşüncesizce hareket etme, hırsızlık, bencillik, büyüklerin sözünü dinlememe gibi olumsuz huy ve davranışlar kötü sonuçlarıyla gösterilmiş ve çocuklara nelerden sakınmaları gerektiği sezdirilmek istenmiştir.

“Kırık Saat” adlı hikâyede Ülkü, doğum gününde kardeşlerinin aldığı kol saatini çok sevmektedir. Bir gün deniz kenarında oynarken fırtına nedeniyle koşarak eve gelirler. Ancak Ülkü saatinin olmadığını görür. Deniz kenarına gidip aramaya başlar ve onu kumların arasında bulur. Ancak saatinin camı kırılmıştır. Çocuklar bu işi yeni komşularının oğlu Mahmut'un yaptığını düşünerek ona bir mektup yazarlar. Mahmut ve kardeşi de onlara bir mektupla bir paket bırakır. Mektupta Ülkü'den yeni saati kabul etmesini ve artık aralarındaki anlaşmazlıkların kalkmasını rica ederler. Ülkü

ve kardeşleri saati geri gönderir. Aradan aylar geçer. Bir gün Ülkü gazlı bezle mantosunun yakasını temizlerken, ocağı kapatmak için mutfığa yönelir ve birden alev alır. Alevler içindeki Ülkü'yü Mahmut kurtarır. Ülkü nasıl teşekkür edeceğini bilemez.

Metinde “önyargı”nın yanlış bir davranış olduğu aktarılan olayla verilmiş, metnin sonunda yazarın öğütleriyle pekiştirilmiştir:

“Seneler geçtikçe, bu iki komşunun ailenin birbirlerine karşı olan sevgileri arttı. Ülkü'yle kardeşleri de tanımadıkları kimseler hakkında öyle çabucak kararlar vermenin hiç de doğru olmadığını öğrendiler” (Gülten, Nr.10:19).

“Yoğurt Hırsızları” adlı hikâyede, Vasyutka kendinden iki yaş küçük olan kardeşi Petka'yı kilerden yoğurt çalması için kandırır. Petka küçük kardeşi Olka'yı yalnız bırakarak arkadaşı Vasyatka ile birlikte kilere girerek bir çömlek yoğurdu yerler. O sırada Anka Abla'ya yakalanır ancak suçu da kediye atarlar. Anka Abla yoğurdu kedinin yemediğini çocukların yüzlerine bulaşan yoğurttan anlar. Onları kafalarına birer külah takarak cezalandırır. Ancak bu onları daha da neşelendirir. Sokağa çıktıklarında diğer çocuklar da birer külah yapıp kafalarına geçirirler. Bu durumu gören Anka Abla elinde olmadan o günkü yaramazlıklarını affeder.

Metinde hırsızlık yapan çocuklara ablaları komik bir ceza verir. Bu çocuklar için bir oyuna dönüşür. Hırsızlık yapmanın yanlış bir davranış olduğu yalnız verilen cezayla vurgulanmıştır (Najivın, Nr.25:13-15).

“ Hırsız” adlı hikâyede hırsızlığın kötü bir davranış olduğu ve er geç ortaya çıkacağı vurgulanmıştır. Hırsızlığa alışmış bir karı-koca komşusunun saatine göz diker. Saati çalmak için akşam komşunun yolunu tutarlar. Gizlice saati çantalarına koyarak

müsaade isterler. Ama tam kapıdan çıkarlarken çantadaki saatin çalmasıyla kendilerini ele verirler (Ekonom, Nr.51:16).

Düşüncesizce hareket etmenin kötü sonuçlara yol açacağı anlatıldığı âlerde kahramanlar, deneyim sonucu yaptıkları yanlışları anlarlar.

“Kız Çocukla Mantarlar” adlı hikâyede, mantar toplamış olan iki kız demiryolunun raylarından karşıya geçerken birden trenin sesi duyulur. Çocukların büyüğü geriye sıçrar, ancak küçük kız rayların ortasında kalmıştır. Ablası ona koşması için bağırsa da o söylenenin tam tersine doğru koşmaya başlar ve ayağı takılarak düşer. Bu sırada topladıkları mantarlar da düşer. Kız mantarları toplamaya başladığı sırada tren de yaklaşmıştır. Ablasının feryatları da, makinistin düdüğü de bir işe yaramaz. Tren mantarları toplamaya çalışan küçüğün üzerinden geçerek durur. Ancak herkes şaşırır çünkü küçük kıza hiçbir şey olmamıştır. Yattığı yerden başını kaldırır ve mantarları toplayarak ablasının yanına koşar. Raylardan geçerken düşüncesizce davrandığı için, küçük kız trenin altında kalma tehlikesi geçirir.

Aynı sayıda yayımlanan Tolstoy’a ait iki hikâye “Yakında yayınlayacağımız ‘Tolstoy’dan 17 Hikâye’adlı kitaptan alınmıştır.” ibaresiyle dergi sayfalarında yer almış, böylece Doğan Kardeş bir yandan çocukları kitap okumaya yönlendirirken, bir yandan da kendi kitaplarının tanıtımını yapma olanağından yararlanmıştır (Tolstoy, Nr.15.:13).

“Papatyanın İsyanı” adlı hikâyede düşünmeden hareket eden bir papatyanın yaşadıkları anlatılır. Bir gün Papatya hiç güneş görmediği için şikayet etmeye başlar. Arkadaşlarına hep bunu anlatır. Kertenkele arkadaşından onu yerinden çıkarması

konusunda yardım ister. Yaşlı bir kertenkele ise papatyayı uyarır, yapma diye. Fakat papatya onu dinlemez, akşam yavaş yavaş hareket ederek topraktan kurtulur ve güneş göreceği yerlere doğru gitmeye başlar. Fakat çıkan bir fırtına ile sürüklenmeye başlar. Daha sonra yağın yağmurda ıslanır. Daha sonra karşısına bir kaplumbağa çıkar. Ve onu yemek ister. Bir kurbağa onu kurtarır. Papatya ise yaptıklarından çok pişman olur (Taluy, Nr.57:8-9).

“Nisan Balığı” adlı hikâyede ise, düşüncesizce yapılan hareketin sonucunda güzel şeyler yaşanmıştır. Necla bir kapıcının kızıdır. Babası askere gittiği için annesi kapıcılık yapmak zorunda kalır. Necla da okul çıkışları annesine yardım eder. Bir gün Necla’yı okul dönüşünde arkadaşları Orhan, Kemal ve Erol çağırırlar ve evlerinin karşısındaki köşkün hanımının Necla’yı görmek istediğini söylerler. Necla bu duruma çok şaşırır, arkadaşlarına inanarak o köşke gider. Köşkün hanımı ve kızı bahçede oturmaktadırlar. Necla’yı görünce şaşırarak neden geldiğini sorarlar. Necla, onu hanımın çağırdığını, o yüzden geldiğini söyler. Tam bu sırada Necla, arkadaşlarının kahkahalarını ve “Nisan Bir Balığı” diye bağırışlarını duyar. Köşkün hanımı öfkesini Necla’dan çıkarır. Hanımın kızı Rezan, annesini sakinleştirir ve Necla’ya kızmamasını söyler. Daha sonra Rezan aklından geçeni annesine anlatır. Necla’ya okul çıkışlarında kendilerine gelip beraber ders çalışabileceklerini söyler. Necla memnuniyetle bu fikri kabul eder ve Rezan’ın ikram ettiği çikolatalardan alır. Necla mutlu bir şekilde evine dönerken arkadaşlarına yaptıkları şaka için teşekkür eder (Hikâyeci Teyze, Nr.41:5).

“İki Tüccar” adlı hikâyede fakir bir tüccar, yolculuğa çıkarken tüm sermayesi olan demirlerini zengin bir tüccara emanet eder. Dönüşünde demirleri geri istediğinde tüccar onları bir farenin kemirdiğini söyler. Fakir tüccar buna inandığını

söyler. Eve giderken zengin tüccarın küçük oğlunu görür. Adam çocuğu severek eve götürür. Zengin tüccar kaybolan çocuğunu sorduğunda ona bir leyleğin oğlunu götürdüğünü söyler. Kendisiyle alay ettiği için ona kızan zengin tüccara fareler demiri kemiriyorsa, leyleğin de oğlunu götürmüş olabileceğini söyler. Bunu üzerine zengin tüccar demirleri sattığını itiraf eder ve iki katı parayı vereceğini söyleyerek oğluna kavuşur.

Yalan söylemenin kötü bir davranış olduğu, söylenen yalanın er geç ortaya çıkacağı mesajı, olayla verilmiştir (Tolstoy, Nr.22:4).

“Bir Dinlenme Tatili” adlı hikâyede de söylenen yalanın er geç ortaya çıkacağı vurgulanmıştır. Okullar tatil olunca, Esin, Okşan ve İnci anneleri Perihan Hanım ile Leyla Teyze’nin evine giderler. Perihan Teyze’nin hep bir yemek sürprizi olur ve bu yemek sofraya gelip bilinmeye çalışılıncaya kadar söylenmez. Leyla Teyze, çocuklar için kremalı pastalar almıştır. Kremalı pastayı çok seven Esin, sürpriz yemeği öğrenmek için mutfağa gider, fırını açar ve yemeğin fırın makarna olduğunu öğrenir. Sofrada yemeğin ne olduğu sorulduğunda hiçbir çocuk bilemez ama Esin bilir. Herkes buna şaşırır ama Esin bu konuda yalan söyler. Sadece tahminde bulunduğunu söyler. Fakat tepsinin içinden Esin’nin bilekliği çıkar. Herkes şaşırır ve Esin’in yalanı ortaya çıkar. Annesi Esin’i tatlısını kardeşlerine bölüştürerek cezalandırır. Leyla Teyze bu duruma oldukça üzülür (Hikâyeci Teyze, Nr.38:6-7).

“Duygu’nun Verdiği Söz” adlı hikâyede de sekiz yaşındaki Duygu bir suç işler ve suçunu ört pas etmek için bir yalan söyler. Ancak yalanı çabucak ortaya çıkar. Annesi Duygu’ya çok kızar. Ama hiç bağırıp çağırılmaz. Ceza da vermez. Sadece Duygu’ya artık hiç güvenmediğini söyler. Duygu bu duruma çok üzülür. Artık ne

yaparsa yapsın annesi ona güvenmez ve inanmaz diye düşünmeye başlar. Bu düşünce aklına geldikçe çıldırarak gibi olur. Duygu ağlamaya başlar. “Keşke annem bana ceza verseydi, bağırıyaydı, kızsaydı ama bunu söylemeseydi” diye düşünür ve düşündükçe daha kötü olur, hıçkırıklara boğulur. İstanbul’dan tatile gelen abisi Burhan, Duygu’nun hıçkırıklarını duyar ve yanına gider. Duygu olanları abisine anlatır. Burhan Duygu’ya bundan sonra ne olursa olsun yalan söylememesini, söz vermesini ister. Eğer yalan söylemezse annesinin bunu fark edeceğini ve zamanla onu affedeceğini söyler. Duygu abisine, yalan söylemeyeceğine dair söz verir.

Okullar açılır, Duygu’nun abisi İstanbul’a döner. Duygu, Burhan’a gönderdiği bir mektupta nasıl affedildiğini anlatır:

“Ağabeyciğim; bir hata daha yaptım, ama bu hatayla annemin güvenini kazandım. Bağdat’tan Ömer Amcam ile yengem geldiler. Bizlere türlü türlü, bir birinden güzel, birbirinden değerli, eşyalar, takılar, oyuncaklar, kumaşlar, şallar şahane. Görmeğe değer. Geldikleri gün evde misafir günü vardı. Annem salona, şalları ve kumaşları bırakmıştı. Misafirlere gösterdikten sonra, hep birlikte oturma odasına geçtiler. Annemin mektup yazdığı masanın üzerinde harika bir şal vardı. Herkes en çok o şalı beğenmişti. Şala yakından bakmak istedim. Elime aldım ve omuzlarıma attım. Yerine koyarken birden bir şey oldu, mürekkep annemin en güzel şalının üstüne döküldü. Kedimiz Pamuk mürekkebe doğru geldi. Mürekkebe basmasın diye kovalarken, mürekkebe bastı ve salonun bir ucundan diğer ucuna koştu. Ne yapacağımı şaşırdım. Annem en güzel şalı mahvoldu diye çok üzülüyordu. Yengem de Pamuk’a sövüyordu. Amcam da yengemi onaylıyordu. Ben olanları onlara anlattım. Amcam anneme “böyle evlatlar yetiştirdiğin için gurur duymalısın” dedi. Annem çok mutlu oldu. Bana beni affettiğini söylemedi ama ben bunu gözlerinden anladım” (Taluy, Nr. 52:15-16).

“Büyük Acı” adlı hikâyede arıların yumurtlama dönemlerinde yaşananlar anlatılmıştır. Yazın gelişiyle bütün hayvanlarda bir hareketlilik görülür. Arılar da çiçeklerden topladıkları balı peteklere yerleştirmekle meşguldürler. Bir tek bey arı endişelidir. Yavrulardan bir bey arı çıkarsa, işçi arılar onu hiç acımadan öldüreceklerdir. İşçi arıların hain planlarını duyan kraliçe üzülür. Ancak ihtiyar bilge

bey arı bir tehlike anında kaçıp başka bir yuvaya gitmekten söz edince teselli bulur. Günler geçer. Yumurtalar arıya dönüşür. Fakat içlerinden çıkan tek bey-arı da zayıflıktan ölünce, kraliçe hain arıların öldürülmesini emreder. Bütün kovan onları bağışlaması için kraliçeye yalvarır. Kraliçe onları bağışlar ancak rütbelerini alır ve bundan sonra en ağır işleri onlara yaptırır.

Metinde üstlerine ihanet edenlerin cezalandırılacağı arıların iktidar oyunları aracılığıyla verilmiştir (Tör, Nr.16:14-15).

“Tekirin Tövbesi” adlı hikâyede Tekir, farelere bir mektup göndererek bundan böyle hiç birini yemeyeceğini yazar. Bu sözlerinin ispatı için de hepsini gece yarısı fırına davet eder. Fareler bu sözlere inanıp inanmamaları gerektiğini tartışmaya başlar. İhtiyar bir fare diğerlerine gitmemelerini nasihat eder. Tartışmalardan sonra - birkaç ihtiyar fare dışında- fareler gitmeye karar verir. Fırında toplandıktan kısa bir süre sonra Tekir gelir ve hepsinden özür diler. Farelerden haklarını helal etmelerini ister. Bunu üzerine teşekkür eden Tekir bütün günahlarından kurtulmuş olduğunu, yeniden günah işleyebileceğini söyleyerek üç fareyi oracıkta yer.

Deneyim sahibi olan büyüklerin sözünü dinlemek gerektiği, genç farelerin başlarına gelen olayla anlatılmıştır (Tör, Nr.12:18-19).

“Açgözlü Değirmenci”de elindekiyle yetinmesini bilmeyen Hasan Dede’nin hikâyesi anlatılmaktadır. Meriç nehri kıyısında değirmenci Hasan Dede adlı bir ihtiyar vardır. Buğday öğüten Hasan Dede, değirmene gelip de un öğütecek olan köylüler uyuduktan sonra her çuvaldan birer avuç buğday çalar. Sonra onu götürüp değirmenin kenarındaki bir çukura boşaltıp üstünü büyük bir taşla kapatır. Bunu gören kurbağadır

sadece. Bir gece herkes uykudayken deprem olur. Herkes evini ve çocuklarının durumlarını merak ederken Hasan Dede deprem sırasında çatıdan düşen bir altının şaşkınlığındadır. Ve içten içe tekrar deprem olmasını ve bir altının daha düşmesini ister. Böyle düşünürken bir deprem daha olur ve Hasan Dede yere yuvarlanır, başı bir un çuvalına girer. Neredeyse boğulacaktır. O sırada değirmende Hasan Dede'den başka hiç kimse de yoktur. Sabahleyin bir köylü gelir. Hasan Dede gözlerini açmak ister ama boşuna çabalar. Çünkü artık gözleri görmemektedir. Köylü değirmenin ortasındaki bir yığın altını görür ve şaşkın şaşkın bu altınların nereden geldiğini sorar. Hasan Dede ağlayarak, köylüye altınları alıp götürmesini, onların kendisine lazım olmadığını söyler (Şakar, Nr.37:19).

“Kambur Adam”da insanları dış görünüşleriyle değerlendirmenin yanlışlığı vurgulanmıştır. Kambur bir adam her zaman olta ile balık tutar. Birkaç çocuk da onun kamburu ile dalga geçer. Suya taş atarak balıklarını kaçıır. Adam çok üzülür ama kimseye bir şey söylemez. Bir gün çocuklardan biri suya yuvarlanır. Kambur adam çocuğu boğulmaktan kurtarır. Bu davranışından dolayı çocuklar daha önce kambur adamla dalga geçtikleri için utanırlar (Selçuk, Nr.45:5).

“Bir Akşam Üstü” adlı hikâyede insanın hayata bakış açısının önemi vurgulanmıştır. Üç kardeş Mine, Cengiz, Yavuz bir akşam üstü odalarında dertleşir. Anne ve babalarının kendilerini sevmediklerinden dert yanarlar. Kimse onlarla ilgilenmez çünkü Amerika'dan amcası ve yengesi geleceği için hazırlık yaparlar. Çocuklar amca ve yengesini daha önce görmemişlerdir. Kendi dertlerine düşen çocuklar amca ve yengelerinin geldiğini bile duymazlar. Mine eski zamanlardaki gibi bir peri kızının gelip onlara yardım etmesini ister.

Bir süre sonra içeriye beyaz kürklü, sarışın, mavi gözlü genç bir kadın girer. Çağırdıkları periyi karşılarında gören çocuklar çok şaşırırlar. Ona dertlerini anlatırlar. Cengiz, her sabah zorla süt içmekten; Yavuz, karnesindeki kırıklardan dolayı bisikletinin elinden alınmasından, büyüyünce futbolcu olmak istediğinden ve babasının kendisini anlamadığından; Mine ise, annesinin sözünü dinlemediği için kirlettiği elbiseyle okul müsamesesine gitmek zorunda olduğundan dert yananlar. Genç kadın Cengiz'e, süt içmenin önemini; Yavuz'a, bilgili bir sporcu olmanın önemini; Mine'ye ise; nerede, ne zaman nasıl giyinilmesi gerektiğinin önemini anlatır. Çocuklar periye hak verirler ve ne yapabileceklerini sorarlar. Genç kadın cebinden çıkardığı beyaz tozu avuçlarına döker, yedikleri zaman mutlu olacaklarını söyler. Çocuklar tozu yutarlar ve eskiden yakındıkları şikayetlerini unuturlar. Genç periden tekrar toz istediklerinde peri olmadığını, Amerika'daki yengeleri olduğunu söyler.

Metnin sonunda "İnsan her şeyi görmek istediği gibi görür. Memnun olmak istedikten sonra, her şeyde iyi taraflar bulur, neşeli olabilirsiniz." mesajı yengenin ağzından verilmiştir (Taluy, Nr.42:15-16).

"Masallara İnanan Çocuk" adlı hikâyede ise, hayal dünyasında yaşayan bir çocuğun hikâyesi anlatılmış ve masal dünyası ile gerçek dünyanın farklı olduğu vurgulanmıştır. Ahmet adında köyde yaşayan küçük bir çocuk vardır. Ahmet oldukça yaramaz bir çocuktur. Ahmet yedi yaşına gelince babası onu okula yazdırmak ister. Ahmet bu duruma karşı çıkar ve okula yazılmayacağını söyler. Babası da onu azarlayarak istediği yere gitmesini, eve gelmemesini söyleyerek Ahmet'i korkutur. Ahmet de bunun üzerine okumadan, çalışmadan, yan gelip yatacağı, her şeyin hazır bulunacağı bir yer hayal etmeye başlar. Fakat yolda karşılaştığı insanlardan böyle bir

yerin olmadığını öğrenir. Bu insanlar Ahmet'e çeşitli öğütler verirler. Bunun üzerine Ahmet zamanla bu fikrinden vazgeçer ve bir yolcu ile birlikte köyüne döner. Beyaz okul binasının önünden geçerek evine varır (Şakar, Nr.30:20-21).

“Yağmur Bulutu” adlı hikâyede vurgulanan değer ise bencilliktir. Bir yağmur bulutu kurak bir toprağın üstünde durur. Başaklar susuzluktan ölmek üzeredir. Toprak ve çiçekler kurumak üzeredir. Köy meydanında oturan bir adam ise bu kuraklıktan oldukça memnundur. Geçen yılın hasatının satılması için bu kuraklığın sürmesini istemektedir. Bu cimri adamın piposundan çıkan duman havaya doğru yükselip buluta karışır. Ona cimri adamın durumunu anlatır. Bulut buna çok üzülür ve yağmur yağdırır. Aradan birkaç gün geçer. Kuraklık hala sürmektedir. Cimri ise tenekeler dolusu para kazanacağını düşünmektedir. Aniden avluyu kaplayan saman yığını kuraklıktan alev alır. Yangın kısa sürede tüm avluya yayılır. Cimrinin her şeyi yanar. Bu durumu gören köylülerden biri yangının kuraklıktan çıktığını söyler. Bu sözleri duyan cimri bir zamanlar düşündüklerinden utanır. Ertesi gün yağmur, cimri hariç her şeye yeniden hayat verir (Şakar, Nr. 26:8).

III.1.2.7. Sağlığa Özen Gösterme

Çocuklar özellikle sağlık konusunda her fırsatta uyarılmış, hikâyelerde dahi sağlıkla ilgili koruyucu bilgiler sıkça aktarılmıştır. Bu bilgiler genelde hikâye kahramanlarının ağzından verilmiş, çocuklar sağlıklı yaşam konusunda bilinçlendirilmek istenmiştir.

“Cemile’yi Tanır mısınız?” adlı hikâyede oğlunu Ankara Hayvanat Bahçesi Gazi Çiftliği’ne götüren Ayşe Abla, “Cemile” adlı bir maymunun hikâyesini dinlerken, maymunların özellikleri ve hayvanat bahçesinin kurallarıyla ilgili bilgiler de edinir.

Söyleşi türünde yazılmış olan metinde Ayşe Abla satır aralarında çocuklara sağlıkla ilgili öğütler verir:

“Aman çocuklar sırası gelmişken söyleyim de sizin de aklınızda olsun, güneşin kuvvetli olduğu günlerde sakın uzun zaman başı açık güneşte kalmayın. Hayvanat bahçesine gittiğimiz gün, biz nasılsa böyle bir gaflette bulunduk da sonradan acı acı cezasını çektik. İkimizi de güneş çarptı.” (Ayşe Abla, Nr.2:8)

“İlk Ders” adlı hikâyede insanın beden ve ruh sağlığını korumasının önemi vurgulanmıştır. Öğretmen öğrencilere tatillerinin nasıl geçtiğini sorar. Öğrenciler de onlara nasıl geçtiğini anlatır. Öğrenciler sağlığın ve mutluluğun hep fiziksel sağlıktan geçtiğini söyler ama öğretmen öğrencilere sağlığın aynı zamanda ruhtan geçtiğini de söyler (Şakar, Nr.56:8).

“Her Şeyin Başı Sağlık” adlı hikâyenin kahramanları fakir bir köylü ile sağlıklıdır ve hayatta en önemli şeyin sağlık olduğu vurgulanmıştır. Fakir ve tembel olan bir köylü tarlada çalışırken ağlar. Yoldan geçen sağlık adama niye ağladığını sorar. Köylü zengin olmak istediğini söyler. Sağlık ona en büyük zenginlik sağlık der ama köylü kabul etmez. Sağlık köylüyü altın dolu bir mağaraya götürür. Köylü torbalarına altınları doldurur. Kendine büyük bir ev yaptırır. Ama hastalıktan da bir türlü gözünü açamaz. Sağlık bir gün yine gelir, köylü yine ağlamaktadır. Köylü sağlık istediğini para pul istemediğini söyler. Sağlıksa ona artık çok geç kaldığını söyler. Köylünün gözlerinden yaşlar boşanır (Selçuk, Nr.35:19).

“Ali'nin Merakı” adlı hikâyede derinin görevleri ve temizliğin önemi, Ali'nin sorduğu sorulara ninesinin verdiği karşılıklar aracılığıyla açıklanır:

“Ter vücudumuzun kullandığı birçok maddeleri de dışarı attığı için kendisine mahsus acayip, sevimsiz bir kokusu vardır.../ Vücudumuz durmadan, dinlenmeden yeni yeni deriler yapar. Eski deriler de parça parça düşüp gider. Hatta bazen çorabın içinde veya saçlar arasında ufacık deri parçalarına rastlanabilir. Ama bunlar çok küçük şeylerdir.../derilerimiz vücudumuzun diğer bütün parçaları gibi yediğimiz yemeklerden yapılıdır. Besleyici maddeleri derimize kadar kan damarları taşır. Eğer derimizi besleyecek yemekler yemeğe ve onu temiz tutmağa dikkat edersek, o zaman cildimiz sıhhatli, güzel bir renk alır. Vazifesini iyi yapar. Derimizin ödevi, vücudumuzu korumak ve bedenimizin kullandığı maddelerin bir kısmını dışarı atmaktır” (İmzasız, Nr.52:5).

Metnin sonunda, çocuklara temizlikle ilgili öğütler de verilmiştir:

“Sizin yaşınıza gelmiş çocuklar temizliğe çok dikkat etmelidirler. Daima kendi havlularını, kendi mendillerini, kendi diş fırçalarını ve taraklarını kullanmağa, başkalarının temizlik eşyalarına el sürmemeğe dikkat etmelidirler. Günün muntazam saatlerinde ellerini, yüzlerini yıkamak, dişlerini fırçalamak, saçlarını taramak medeni bir insan için bir vazifedir” (İmzasız, Nr.52:5).

Düzenli beslenmenin sağlıklı yaşama etkisi ile ilgili hikâyelere de rastlanır. “Öğretmenin Hikâyesi” adlı hikâyede iki farklı ikiz kardeşten söz edilmiştir. Vacide ile Oya sağlıklı beslenip, düzenli yaşarken; Mehmet ile Ayşe yediklerine dikkat etmemektedir. Anlatıcı iki örnek kardeş üzerinden beslenme düzeninin önemini vurgulamıştır:

Vücudumuzu besleyecek yemekler, bize yaramayacak şeylerden daha pahalı değildir. Marul, salata, hıyar, domates, ırmik, yulaf, karameladan,

aydan daha ucuzdur. Taze yumurta, çocuklara etten daha çok yarar. Halbuki yumurta etten daha pahalı değildir. Havuç da çok Őifalı bir sebzedir. Öyle olduğu halde çok ucuzdur. Onun için çocuklar kendilerini iyi besleyecek Şeyleri yemeğe çok dikkat etmelidirler (Taluy, Nr. 54:8-9).

“Paslı ivi” adlı hikâyede ise, çocuklar paslı çiviye karşı uyarılmıŐtır. Öğretmen bir gün öğrencilerini bir hastaneye geziye götürür. Hastane doktorlarından biriyle tanışan çocuklar, bilgi almak amacıyla doktora çeşitli sorular sorarlar. Sınıfın yaramaz öğrencilerinden zcan arkadaşlarının yanından ayrılır. Duvarın kenarındaki dolapların yanına gelir. Sıra halindeki renk renk kavanozları, duvardaki resimleri inceler. Sonra bir paslı çivi dikkatini eker. Doktora bu paslı çiviye ne yapacağını sorar. Doktor da bu paslı çiviye bir çocuğun öplükte bulduğunu, onunla oynadığı için ayağına battığını, bunu önemsemediği için acılar içinde kıvrandığını, hastanede ameliyat edildiğini, eğer geç kalınsaydı tetanoz olacağını ve ömrünün sonuna kadar topal kalacağını anlatır. ivilerle oynamayı çok seven zcan’ı, doktorun anlattıkları korkutur. Cebinde taşıdığı birkaç çiviye hemen bir kağıda sarar ve atar (İmzasız, Nr.62:8).

III.1.2.8. Doğal Yaşama İlgisi Duyma

Hikâyelerde işlenen konulardan biri de doğadır. Bu hikâyelerde de konusunu sağlık bilgilerinden alan hikâyelerde olduğu gibi olay arka plana atılmıŐ, verilmek istenen bilgi ve değerler, kahramanların söyledikleri sözlerle vurgulanmıştır.

“Termitlerin Hayatı”nda termitlerin yaşamı anlatılır ve hikâyede doğada bulunan her Şeyin sistemin bir parçası olduğu vurgulanır. Bir Pazar sabahı çocukları

Osman Bey'den beyaz karıncaların hayatını anlatmasını isterler. Bunun üzerine Osman Bey termitlerin hayatını anlatmaya başlar. Termitlerin ekvatorda yaşayan hayvanlar olduğunu, bu hayvanların kendi kurdukları şehirlerde yaşadıklarını, bütün ihtiyaçlarını kendi kendilerine karşıladıklarını, fakat tahta ve tahtadan yapılmış eşyaları yedikleri için ekvatordaki insanlara büyük zararlar verdiklerinden bahseder. Osman Bey daha sonra bu hayvanların yuvalarını topraktan yaptıklarını, sekiz metreye kadar yükselen bu yuvaların çok sağlam olduğunu bu nedenle ancak dinamitle yıkıldığını söyler. Yuvalarını bu kadar sağlam yapmalarının nedeninin ise dışarıda ki düşmanlardan korunma olduğunu anlatır. Çocuklar bu düşmanların kim olduğunu sorarlar. Babaları termitlerin düşmanlarının insanlar değil diğer hayvanlar olduğunu, bu hayvanların termitleri yediğini böylece doğadaki düzenin sağlandığını söyler. Eğer bu hayvanlar termitleri yemeselerdi termitlerin insanlara daha çok zarar vereceğini anlatır. Bu nedenle tabiat ananın sadece lüzumlu olacak kadarını bıraktığını anlatır. Bu hayvanların ormanda bulunan gereksiz odun parçalarını yiyerek fayda sağladıklarını söyler (Ayşe Abla, Nr.30:4-5).

“Orman Cininin Öcü” adlı hikâyede insanların doğaya verdiği zararlar çarpıcı bir şekilde vurgulanmıştır. Ilık bir yaz gecesi, Orman Cini su perilerinin büyük anası olan Su Cadısı'nın yaşadığı derenin kıyısına gider. Orman Cini'nin dereye taş atması ile Su Cadısı ortaya çıkar. Her ikisi de insanların kötü olduğuna inanmaktadır. Dertleşirler. Ormana gelerek ateş yaktıklarına, hayvanlara zarar verdiklerine, ormandaki ağaçları kestiklerine, derelere balık ağları kurduklarına inandıkları insanlara karşı bir plan hazırlarlar. Uygulayacakları plan konusunda sözleştikten sonra Orman Cini, Su Cadısı'nın yanından ayrılır. Ertesi gün planını uygulamaya geçmeye hazırlanan Orman Cini, izci kıyafetli bir çocuğun yaralı bir tavşana, başka bir çocuğun da yaralı kuş

yavrularının yuvasına girmesine yardım ettiğini görünce insanlar hakkında yanlış düşündüğünü anlar. Su Cadısı'nın yanına giderek uygulayamadıkları planları hakkında konuşurlar. Daha sonra Orman Cini ve Su Cadısı ait oldukları yere dönerler (Hkayeci Teyze, Nr.34:4-5).

“Son Deneme” adlı hikâyede de insanların doğanın dengesine zarar vermelerinin yanlışlığı vurgulanmıştır. İhtiyar kimya Profesörü İfolius üniversiteden emekli olur. Küçük güzel bir kasabada bahçeli bir ev satın alır. “Missu” adında bir kedisi ve “Pipo” adında bir köpeği vardır. Kasaba halkı onun varlığıyla övünür. “Güneş Pastanesi”ne ve komşularına sık sık gider. Günlerden bir gün komşularındaki bir ziyafetten dönerken Pipo ve Missu'nun konuşabilmelerinin güzel bir şey olacağını düşünür. Onları konuşturacak bir ilaç icat etmeye karar verir. Şehirden aletler alıp laboratuvarına kapanır. Çevresiyle bağı kopan İfolius'tan kasaba halkı bir icat bekler. Derken bir gün bir karışım hazırlar ve tüm hayvanlara içirir. Sabah kalktığında amacına ulaşmıştır. Pipo ve Missu kendine karşı naziktir. Ancak diğer hayvanlar umduğu gibi davranmaz. Ortalık karışır. Kasaba halkı tedirgin olur. Pipo ve Missu'nun da tavsiyesiyle hazırladığı yeni bir karışımı hayvanlara içirerek yaptığını düzeltir (Taluy, Nr.48:4-5).

“İki Avcı”da olaylar yerli avcı ile şehirli avcı arasında geçmektedir ve insanların yaşadığı çevrenin şartlarını bilmelerinin önemi vurgulanmıştır. Kuzey memleketlerinin birinde iki avcı vardır. Bunlardan biri şehirli, avlanmağa hevesli, ama şehirdeki işi onu çoğu zaman bu zevkten mahrum eder. Diğeri ise, ormanlık bir bölgede doğup büyümüş, ormanların bütün özelliklerini bilir. Şehirli avcı fırsat buldukça arkadaşını ziyarete gitmektedir. Bir sonbahar günü avlanırlarken avcılar garip bir ses

duyarlar. Bu ses, ormanın derinliğinden gelen ürkütücü bir sestir. Şehirli avcı bu sestem adamakıllı korkar, ancak bunu çevresindekilere belli ettirmez. Yerli avcı ise cebinden çıkardığı düdük ile hayvanın bağırsımını andıran bir sesle öttürür. Sonra hayvanın homurtu ve ayak sesleri gittikçe yoklaşır. Bir süre sonra yabancı geyik görülür. Hayvanı görür görmez panikleyen şehirli hayvana ateş eder, ancak bu ateş sadece hayvanın sinirlenmesine neden olur. Hayvandan kaçan avcılar ağaçlara tırmanır. Şehirli heybetli bir kayın ağacına, yerli ise kötü bir çam ağacına tırmanır. Geyik şehirlinin ardından gider ve ağaca boynuzlarıyla vurarak sarsar. Bundan sonuç alamayan geyik ağacın kökünü kazmaya başlar. Kökü zayıf olan kayın ağacı hemen devrilir, ancak şehirli avcıya bir şey olmaz. Çünkü ağaç devrilirken çam ağacına dayanır, bunu fırsat bilen yerli avcı arkadaşımını yanına çeker. Geyik bu seferde çam ağacının köklerini kazmaya başlar, ancak bundan bir sonuç alamaz. Çünkü yerli avcı ağaçların özelliklerini bildiği için kendini sağlama almıştır. Daha sonra geyik bu durumdan sıkılır ve çekip gider. Ağaçtan inen avcılar evlerine dönerler.

Yine bir gün bu iki avcı avlanmaya giderler. Bu sefer iki avcı da farklı yönlere doğru giderler. Şehirli yalnızdır, ancak yerlinin köpeği vardır. Şehirli bir vakit yürüdüktan sonra bir kar yığınıyla karşılaşır. İçinde bulunan ayıya ateş ederek öldürür ve ayıyı yüzer. Vaktin nasıl geçtiğini anlamayan şehirli avcı havanın kararmasıyla bulunduğu yerde gecelemeğe karar verir. Postun tüylü tarafını üzerine alarak uyur. Rüyasında bir ayının boğazına sarıldığını görür ve korkuyla uyanır. Uzaktan bir hayvanın geldiğini görür. Bu hayvan yerli avcının köpeğidir. Yerli avcı, şehirli avcının yanına gelir ve posta değneği ile vurur ve postun donmuş olduğunu görür. Arkadaşına “keşke postun kanlı tarafını üzerine alsaydın, böylelikle hem sen üşümezdin hem de post donmazdı” der (Taluy, Nr.41:9-10).

“Kabakla Diken” adlı hikâyede doğadaki her şeyin bir işlevi olduğu vurgulanmıştır. Bir yaprak yığının altında bir kabak çekirdeğiyle bir dikencik vardır. Bir gün dikencik rahatsızlanır, derdini kabak çekirdeğine anlatır ama kabak çekirdeği onu ciddiye almaz; onun hiçbir işe yaramadığını söyler. Dikencik buna çok üzülür, eşeklerin onu yediğini anlatır ama kabak çekirdeği bu seferde eşeklerin bir işe yaramadığını savunur. Bahar gelir tarla sahibi tarlayı kabak çekirdeğiyle donatır, kabak çekirdekleri serpilir, kocaman olur, fakat bir gün kuraklık başlar, yerler çatlar, kabaklar sulanamaz. Tarla sahibi kabakların haline çok üzülür, evine döner. Eşeğine içi su dolu iki güğüm yükler fakat eşek tarlaya doğru koşarken ayağı taşa çarpar ve düşer. Sular da dökülür. Kabak yuvarlanan eşeğe bakar ve kışın söylediği sözlerden utanır. Kabak susuzluktan kurur. Tarlanın ortasında yalnız eşek dikenini kalmıştır (Selçuk, Nr.46:9).

“Arı mı Daha Çabuk Uçar, Kelebek mi?” hikâyesinde Aynur ve Aydan’ın halası kelebek ve arıların işlevlerinden söz eder, onlara çiftçilikle ilgili bilgiler verir:

“İşte şimdi bir arı şu çiçeğin içine girmeye uğraşiyor. Oradan çiçeğin özünü alçak...Arılar ve kelekler, çiçeklerin bu tatlı özlerini çok severler.../ İnsanların diktikleri çiçeklerden arılar, kelekler faydalanıyorlar. Fakat aynı zamanda arılar, kelekler de bize hizmet ediyorlar. Bahçemizin en büyük dostu anlardır.../ Her çiçekte sarı, incecik bir toz bulunur. Sonra çiçeklerin içinde mini minicik birer yumurta keseciği vardır. Burası mini mini yumurtacılarla doludur. Eğer bu sarı tozlar bu mini mini yumurtacıların içine girebilirse bunların her birinden birer tohum çıkar. Bu arılar ve kelekler çiçeklerin içine girerek özünü emmeğe çalışırken, onların ayaklarına, kanatlarına bu sarı tozlar bulaşır. Sonra bu tozları çiçeklerin içine silkelirler. Bu sarı tozlar böylelikle kolayca mini mini yumurtacıların içine girmiş olur. Bu yumurtacılar da büyür. Birer güzel tohum olur.../ bazı çiçeklerdeki yumurtacılar, muhakkak kendi cinsinden olan fakat başka dalda büyüyen sarı tozlarla aşılacak zorundadırlar. İşte bu çiçeklerin en büyük yardımcıları arılar ve keleklerdir.../ Bir çok çiftçiler bu mini mini hayvancıkların ne kadar hayırlı dostlar olduklarını bildikleri için çiftliklerinde onları misafir etmeye çalışırlar. Arı kovanları yaparlar, arıların kendi bahçelerinde yavrularını yetiştirmesine hizmet ederler. Böylelikle hem gayet iyi bal alırlar, baldan para kazanırlar.../ İnsanlar bir çok yardımcıları olmadan

çiftçilik yapamazlar. Su, güneş, rüzgar, kuşlar, solucanlar, kurbağalar, arılar, kelebekler, hepsi çiftçilerin yardımcılarıdır. Dünya yüzünde çiftçilik olmayınca da hiçbir insan yaşayamaz. Öyle ise hem çiftçi kardeşlerimize teşekkür edelim. Hem de onların yardımcılarına...”(Ayşe Abla, Nr.72:9).

“Tembel Bir Adamın Hikâyesi” adlı hikâyede olaylar, bir köyde geçmektedir. Farelerle başa çıkamayan Ali Dayı’ya yardımcı olan Mustafa şehirde okuyan, akıllı bir çocuktur. Köyü saran farelerden kurtulma yolunu bir dergide okumuştur. Fareleri zehirler ve fareler bir daha o tarlaya uğramazlar. (Crenga, Nr.17:16).

Mevsimlerle ilgili iki hikâyeye de yer verilmiştir. “Ormanda Kış Hazırlığı”(Tendar, Nr.9:7-8) ve Hikâyeci Teyze’nin anlattığı “Kışı Seven Hayvanlar”(Nr.59:9) adlarını taşıyan iki hikâyede, mevsimlerin değişiminin hayvanlar üzerindeki etkileri üzerinde durulmuştur.

“Mart Nine İle Nisan Amca”da ise, her ayın kendine göre belirli özelliklerinin olduğu anlatılır. Zemheri Teyze, Mart Nine ve Don Dede küçük bir kulübede bir araya gelerek birbirlerine masallar anlattıkları sırada kapı vurulur. İçeriye elinde küçük bir kabı bulunan bir adam girer. Bu adam ortalığı soğuklar içinde bırakanı aramaktadır, yani Mart Nine’yi. Kurnaz Mart Nine’yi tanımayan bu adam içeridekilerin soğukları kendilerinin yapmadıklarının söylemelerine inanır. Don Dede’nin soruları üzerine bu adam Mart Nine’den yakınıdır. Mart Nine’nin önceleri kendilerinin yanında olduğunu ancak daha sonra her yıl Şubat Dayı ile dost olarak ortalığı soğuklar içinde bıraktığını, bu yüzden kendisine ve ailesine kötü sözlerin geldiğini anlatır. Bu adam fakir fukarayı zor duruma düşüren, Mart Nine’yi kötü yürekli biri olarak düşünür. Anlattıkları üzerine Don Dede, adama kim olduğunu sorar. Adam elindeki çanağı göstererek “Nisan” olduğunu söyler. Daha sonra kulübeden çıkan Nisan Amca ortalığa

altın bir küre yuvarlar. Ve sessizce yeryüzüne iner. Baharın geldiğini duyurur. Bir evin önünde durur ve içerideki kar çiçeklerine onları kimin diktiğini sorar. Mart Nine'nin diktiğini öğrenince şaşırır ve kendini kar çiçeklerine tanıtır. Bunun üzerine kar çiçekleri gitme vakitlerinin geldiğini anlarlar (Şakar, Nr.41:4).

III.1.2.9. Farklı Kültürleri Tanıma

Doğan Kardeş'te yer alan hikâyelerin büyük kısmında olaylar farklı ülkelerde geçmektedir. Olayın ağır bastığı metinlerde, mekana işlevsel özellikler verilmezken, bazı hikâyelerde de olay ikinci plana atılarak, çocuklara farklı kültürlerin özellikleri tanıtılmak istenmiştir.

“Küçük Eskimo” adlı hikâyede küçük Eskimo İkva'nın hikâyesi anlatılır ve sahip olunan güzelliklerin kıymetini bilmenin önemi de vurgulanır. İkva on yaşında ufacık bir eskimodur. İkva'nın yaşadığı yer çok soğuktur. İkva yazın gelişini bile gece ve gündüz süresinin değişmesinden anlar. Çünkü memleketinde güneşli ve sıcak bir yaz günü yaşamak imkansızdır. Yaşadıkları yerin soğuk olması onların yaşamını da önemli ölçüde etkilemektedir. İkva'nın babası fok aygır gibi hayvanları avlar, İkva'lar bu hayvanların etiyle beslenir, derisiyle de anneleri kıyafet diker. İkva'lar yazın hayvan derisinden yaptıkları tulumlarda kışın ise kardan yaptıkları yarım yumurta şeklindeki evlerde yaşarlar. Yaz bitmek üzereyken İkva ile babası kışlık evlerini yaparlar. Fakat İkva kışın gelişini hiç sevmez. İkva ne kokulu çiçekleri ne de meyve ağaçlarını görmesine rağmen yazı sabırsızlıkla bekler. Hatta yosunlara, solgun otlara bizim çiçeklerin, güllerin çıkmasına sevindiğimizden daha çok sevinir (Taluy, Nr.30:7-8).

Memleket özleminin işlendiği “Dostluk Bağı” adlı hikâyenin kahramanı olan Sirigu Afrika’nın bataklık bir yerinde yaşayan bir zencinin sekizinci çocuğudur. En iyi dostu yavruyken yanına aldığı fildir. Sirigu filiyle çıktığı yolculukta kendi kültürlerinden çok farklı kültürlere sahip beyaz insanlarla karşılaşır, onlarla Avrupa’ya gider. Metinde insanın farklı kültürlerde mutluluğa, zenginliğe kavuşsa da kendi kültüründen kopamayacağı mesajı belirgindir (Taluy, Nr.39:22).

Hikâye sütununda yer alan metinlerle masal ve efsane sütununda yer alan metinlerin tür olarak benzeştiği görülmektedir. Hikâye üst başlığıyla yayınlanmış metinlerin kahramanları genellikle hayvanlardır. Çok azında çocuk kahramanlar karşımıza çıkar. Bütün metinlerde baskın olan özellik ise “eğitim”dir. Yaşadığı olaylardan ve yaptığı hatalardan ders çıkaran çocuklarla hayvanlar, derginin küçük okurlarına da insanlararası ilişkiler, toplumsal duyarlık, hayvanları sevme, sorumluluk, çalışkanlık, özgüven vb. konularda örnek oluştururlar.

III.1.3. Masallar

Doğan Kardeş’te masallara diğer edebî türlere oranla daha fazla yer verilmiştir ve tez kapsamında altmış üç tane masal yer almıştır. Masal türünde yazan adlar arasında Adem Şakar, Nihal Yalaza Taluy, Fahrünnisa Seden, Eflatun Cem Güney gibi yazarlar öne çıkmaktadır. Adem Şakar’ın hazırladığı on altı masalın on dördü, Nihal Yalaza Taluy’un hazırladığı on iki masalın yedisi; Beyhan İnel, Enver Esenkova, Osman Barbarosoğlu ve Türker Acaroğlu’nun hazırladığı birer masal çeviridir. Fahrünnüsa Seden dokuz, Ömer Selçuk iki, Nihal Yalaza Taluy beş, Adem

Şakar iki, Hikâyeci Teyze üç, Ayhan Bükler iki, Ayşe Abla altı, Belma Uluman bir masalla anlatıcı olarak okuyucularının karşısına çıkarken Eflatun Cem Güney yazdığı altı masalla bu türün güzel örneklerini vermiştir. Dergide yer alan iki masalın ise yazarı veya anlatanı belli değildir.

Masal konuları genellikle padişah, kral, fakir köylü ve hayvanlar çevresinde gelişmektedir. Cüce, gulyabani, peri, cin gibi gerçekdışı ve olağanüstü varlıkların yer aldığı masallara Doğan Kardeş sayfalarında rastlanmaz. Hayvanların özellikleri, kıskançlık, bencillik, kurnazlık, çalışkanlık, yardımseverlik, cesaret, iyilik ve aklın önemi işlenen başlıca temalardır.

III.1.3.1. Toplumsal İlişkilerde Duyarlı Olma

Doğan Kardeş'te yayımlanan masallarda kişilerarası ilişkilerde iyiliğin, yardımseverliğin, işbirliğinin ve dostluğun gözetildiği görülür. Bu değerlerin edinilmiş olması gerektiği sıklıkla vurgulanır.

“Kurbağa Prenses” masalında yapılan iyiliklerin karşılıksız kalmayacağı anlatılmıştır. Bir kralın üç oğlu vardır. Bir gün kral üç oğlunu yanına çağırıp onlardan ellerine birer ok alıp fırlatmalarını ve bu okların düştükleri sarayların kızlarıyla evlenmelerini ister. Ortanca ve büyük oğlanın attığı oklar iki farklı saraya isabet eder. Küçük oğlanın oku ise bir bataklığa isabet eder. Ortanca ve büyük oğlanlar çok güzel prenseslerle evlenirken küçük oğlan bir kurbağayla evlenmek zorunda kalır.

Kral bir süre sonra oğullarından karılarına yaptırımları için bazı isteklerde bulunur. Bu istekler küçük prensi çok üzer, çünkü karısı bir kurbağadır ve bu istekleri yerine getiremeyecektir. Ama olaylar onun düşündüğü gibi gerçekleşmez. Kurbağa aslında çok güzel bir kızdır. Periler tarafından kurbağaya dönüştürülmüştür. Kurbağa kocasının istediği bütün görevleri yerine getirir.

Bir gün kral oğullarını eşleriyle birlikte saraya davet eder. O davette küçük prensin karısı kurbağa derisinden çıkıp çok güzel bir kız olur ve davete katılır. Bunu gören küçük prens o deriyi yakar. Ama prenses derisinin yakılmasından sonra ortadan kaybolur Ölmez Dev adında büyülü bir devin yanına gider. Küçük prens onu bulmak için yollara düşer. Ormanda gördüğü hayvanlara zarar vermez. Daha sonra onların yardımıyla prensesi Ölmez Dev'in elinden kurtarır (Şakar, Nr. 37:22-23).

“Telsiz Keman” adlı masalda da iyilik yapan kişiler iyilikle ödüllendirilmiştir. Bir zamanlar on üç tane çocuğu olan fakir bir aile vardır. Babaları on iki çocuğuna Ayşe, Fatma gibi isimler koyarken on üçüncü çocuğuna Üstün Akıl adını verir. Bir gün köyde bir panayır kurulur. Panayır yedi yılda bir kurulduğundan fakir baba çocuklarının her birine 20 kuruş harçlık verir ve istediklerini almalarını söyler. Bütün çocuklar paralarıyla bir şeyler alırlar. Sadece Üstün Akıl parasını son güne kadar saklar ve son gün ak saçlı bir ihtiyardan telsiz bir keman satın alır. Fakat bu kemanın bir özelliği vardır. Her kemana uyan teller bu kemana uymaz. Kemanın işe yaraması için Üstün Akıl'ın kemana, durup dinlenmeden yirmi yıldır iplik büken ikiz kız kardeşlerin büktüğü altın iplikten takması gerekmektedir. Ev halkı da elindeki telsiz kemana görünce Üstün Akıl'la dalga geçerler.

Üstün Akıl o günden sonra eline paraları kemanı için harcar ve bütün köy halkı onun akılsızlığıyla dalga geçer. Hakaretlere dayanamayan Üstün Akıl köyü terk eder. Bir yol ayırımına gelir. Bir tarafta orman, bir tarafta yalçın bir dağ vardır. Dağ tarafındaki yolda çalı çırpı taşıyan bir ihtiyara rastlar ve ona yardım eder. Bunun üzerine ihtiyar Üstün Akıl'ı bir köye götürür. İhtiyar ve Üstün Akıl, bir gün işlerini bitirdikten sonra uydukları yerlere giderler. İhtiyar ocak başına, o ise karanlık kulübeye gitmektedir. Üstün Akıl, kulübeye giderken bir şarkı duyar. Sesin geldiği tarafa gittiğinde birbirinden güzel iki kızın altın tel büktüklerini görür. Başından geçenleri onlara anlatır. Kızlara ateş yakmak için çalı çırpı toplar ve altın tellere sahip olur. Üstün Akıl telleri hemen kemanına takar ve en güzel nağmeleri çalmaya başlar. O güne kadar hep çalışmakla meşgul olan köylü ilk kez müzikle tanışır. Müziği çok severler. Üstün Akıl köyün müzik öğretmeni olur. Üstün Akıl'ın başarılarını duyan ailesi çok şaşırır. (Seden, Nr.6:5-6-7).

“Karbeyaz'la Gülpenbe” adlı masalın kahramanları hayvanları seven ve onlarla iyi dost olan Karbeyaz ile Gülpenbe'dir. İki kız ve annesi bir köyde yaşarlar. Annelerini rahat ettirmek için evin bütün işlerini üstlenmişlerdir. Bir gün bu fakir eve davetsiz bir misafir gelir. Bu misafir, bir ayıdır. Soğuk bir kış gecesinde donmak üzereyken fakir eve sığınır. Kızların annesi, ayıyı evine kabul eder. Zamanla evin sakinleriyle ayı arasında güzel bir arkadaşlık başlar. Ayı, bütün bir kış boyunca soğuk kış geceleri o evde geçirir. Fakat bahar geldiğinde ayı, ormanda altınlarının olduğunu, onları fena kalpli cücelerden saklaması gerektiğini, yoksa altınlarının çalınacağını söyler. Ayının ormana dönmesi gereklidir. Bunun üzerine kızlar, ayıyı ormana doğru yolcu ederler.

Bir gün kızlar ormanda dolaşırken fena kalpli bir cüceyi başı dertte bir şekilde görürler. Başka bir gün başka bir cüceyi görürler. Aradan birkaç gün geçer. Kızlar yine bir cüceyi başı dertte bir şekilde görürler. Kızlar, her seferinde cüceleri, buldukları kötü durumdan kurtarırlar. Fakat yine de cüceleri memnun edemezler. En son olayda fena kalpli cüce, başı dertten kurtulduğu halde kızlara ağzına geleni söylerken bir şey hatırlamış gibi koşar ve bir ağacın dibinden bir şey alıp kaçar. Alıp kaçtığı kızların dostu olan ayının altınlarıdır. Derken dost ayı ortaya çıkar. Ayı tam cüceyi öldürecekken kızlar gözlerini kapatırlar. Gözlerini açtıklarında karşılarında bir Prens vardır. Meğer o cüce prensi kaçırap ayıya çevirmiştir. Prens de onu öldürünce tekrar eski haline döner. Prens, bu durumu kızlara ve kızların annelerine anlatır. Hepsi, onun bir prens olmasına çok sevinir. Prens, anne ve kızlarını alarak kendi memleketine götürür. Ne de olsa anne ve kızlar olmasa soğuk kış gecelerinde çoktan donup ölmüş olacaktır. Prens, anne ve kızlar, Prens' in memleketine varırlar. Prens babası olanları duyunca hayret eder fakat oğluna kavuştuğu için çok mutlu olur. Derken, hep beraber yaşamaya başlarlar. Yıllar birbirini kovalar prens ve kızlar büyür. Prens Karbeyaz'la, prensin kardeşi Gülpenbe'yle evlenir. Çok mutlu bir hayat sürerler (Barbarosoğlu, Nr.6:24-25-26).

“Gökgöz'ün Elma Ağacı” masalında olaylar zengin köylünün çiftliğinde geçmektedir. Zengin köylü kızlarının birinin tek gözü olduğu için ona Tekgöz ikincisinin iki gözü olduğu için ona İkiçöz ve diğerinin üç gözü olduğu için ona Üçgöz adını koyar. Evlatlık olan kızlarının gözleri masmavi olduğu için Gökgöz adını koyar. Evin kızları hiçbir işe dokunmaz, bütün işleri ise Gökgöz'e yüklerler. Gökgöz bütün işleri yapar yine de evin kadınına yaranamaz. Geceleri ise herkes yattıktan sonra sarı inekle dertleşir. Sarı inek onu teselli eder ve onun işlerini yapmasına yardımcı olur. Sarı

ineğin güçleri vardır, evin kadını da bundan şüphelenmeye başlar. Gökgöz' ün evin işlerini nasıl yaptığını öğrenmek için kızlarının Gökgöz'ü izlemelerini ister. Üçgöz olanları görür ve annesine her şeyi anlatır. Bunun üzerine kadın sarı ineğin kesilmesini ister. Gökgöz buna çok üzülse de elinden bir şey gelmez. Sarı inek üzülmemesini ve ona etinden yememesini ve kemiklerini de toprağa gömerek her gün sulamasını söyler. Böylece Gökgöz'ün ev işlerini yapmasına gene yardımcı olur. Gökgöz sarı ineğin söylediği her şeyi yapar ve ertesi yaz orada çok güzel bir elma ağacı yetişir.

Bir gün oradan geçen bir genç prens kızlardan o elma ağacından bir elma getirmelerini ister ve elmayı getiren kişiyle evleneceğini söyler. Ama kızlar bir türlü elma koparamaz. Daha sonra Gökgöz gelir, elmaları koparıp prene verir ve evlenirler. Evlendiklerinin ertesi sabahı sarayın bahçesinde Gökgöz'ün elma ağacını görürler. Bu masalın sonunda da iyiler kazanır (Taluy, Nr.65:5).

“İhtiyar Leylek” adlı masalda iyi kalpli olmanın insana neler kazandıracığı vurgulanmıştır. Ülkenin birinde bir hakan çok hasta olur. Hastalığının çaresi de bir kırmızı ottur. Babasının durumuna üzülen küçük kız ablalarıyla birlikte o otu bulmaya ormana gider. Ancak ablaları küçük kızı orada bırakıp giderler. Orada bulunan bir kütük de kızı yosunları arasındaki saraya götürür. Daha sonra ihtiyar leylek bataklıkta bir bebek görür ve o kız olduğunu anlar. Kızı oradan alarak bebek isteyen bir kadına verir. Ancak kız sihirlidir. Geceleri iyi kalpli bir kurbağaya, gündüzleri ise kötü kalpli güzel bir kıza dönüşür. Bu sırada ülkeye gelen esirlerden biri cani bir adamdır. Kız kötü kalpli olduğu için onu öldürmesini isterler. Kız öldürmek için adamı ormana götürür. O sırada akşam olduğu için kız iyi kalpli bir kurbağaya dönüşür ve adamı serbest bırakır. Daha sonra adam oraya gelen atlılarla kurbağayı orada bırakıp gider. Kızı gören leylek, onu oradan kurtarır, kırmızı otu da alarak saraya dönerler. Kızın babası kurtulur. Kız ve leylek sarayda mutlu yaşarlar (Seden, Nr. 17:14-15).

“Sarımsağın Sırrı” adlı masal Marsilya’da geçmektedir. Marsilya’daki veba salgını yüzünden kırk bin kişi ölür. Ortalığın bu karışık durumundan faydalanan dört hırsız evleri soyar. Nihayet yakayı ele verirler ve asılmalarına karar verilir. Hayatlarının bağışlanması şartıyla veba hastalığını tedavi edebileceklerini söylerler. Yargıç ve doktorlar şartlarını kabul ederler. İçinde sarımsak bulunan ilacın reçetesini verirler. İlaç denenir ve başarılı olur. Hayatları bağışlanır (Hikâyeci Teyze, Nr. 46:22).

“Parsla Sincap” adlı masalda da mutluluğun yolu iyi ve temiz kalpli olmaktan geçmektedir. Küçük sincap güzel bir yaz günü daldan dala dolaşırken atladığı bir dal kınılır ve sincap parsın üzerine düşer. Pars buna sinirlenir. Sincaba onu bir şartla affedebileceğini söyler, nasıl bu kadar neşeli olduğunu açıklamasını ister. Sincap teklifi kabul eder ama onun da bir şartı vardır. Sırrını ağaca çıkararak söylemek ister. Pars kabul eder. Sincap ağaca çıkar ve parsa şunları söyler:

“-Benim gibi mutlu ve neşeli olmak istiyorsanız kalbiniz daima temiz olmalı. Tüm hayvanları yediğiniz için vicdan azabı çekiyorsunuz. Oysa ben fındıklarımı cevizlerimi paylaşıyorum. Siz her şeye kin besliyorsunuz, ben seviyorum. İyi ve temiz kalpli olsanız sizde mutlu olursunuz” (Aysu, Nr.61:8).

“Parmak Abla” adlı masalda insanların birbirine yardım etmesinin önemi vurgulanır. Bir kadının çocuğu olmaz. Tanrı’ya bir çocuğunun olması için yalvarır. Bunu duyan ihtiyar kadın ona saksıya dikmesi için arpa tanesi verir. Kadın onu alır sevinçle, hemen saksıya diker ve her gün sular. Zaman geçer, bitki büyür fakat diğerlerine göre farklı bir şekle sahiptir. Çiçeği açılmaz. Kadın gün geçtikçe merak etmeye başlar. Çiçek açmayınca koklamayı dener. Burnunu yaklaştırdığında bitki açılır ve içinden minicik bir kız çıkar. Ona gözü gibi bakar, yatağını yorganını yapar. Bir gün bir kurbağa gelir ve kızı beğenir. Onu oğluna almaya karar verir ve onu evine götürür. Kız uyandığında çirkin kurbağaları görünce ağlar. Gün geçtikçe sararıp solmaya başlar. Bu nedenle kurbağalar onu güneşlensin diye nilüfer yaprağına koyarlar. Oradan geçen

kelebek Parmak ablayı kurtarır. Onu ormana götürür. Ormandaki hayvanlarla iyi geçinir. Bir süre geçtikten sonra kış gelir. Kalacak yeri yoktur, hava soğumuştur. Tarla faresi ve kırlangıçlar yardım eder. Kız onlara annesine gitmek istediğini söyler. Kırlangıçlar onu annesine götürür (Seden, Nr. 9:4-5-6).

"Feleğin Hediyesi" masalında bir köyde yaşayan Melek ve Ayşe'den bahsedilmektedir. Melek alçakgönüllü, iyi bir kızdır. Ayşe ise bencil ve gözleri yükseklerde olan bir kızdır. Köyde beraber yürümleri sırasında karşılına çıkan genç ve güzel bir kadının onlara altın vermek istemesi üzerine yaşanan olaylar anlatılmaktadır. Burada iletilmek istenen mesaj az ile yetinmesini bilmeyen insanların çoğu bulamayacaklarıdır (Taluy,Nr.51:6).

"Tok Gözlü Hasan" adlı masalda tok gözlü olmanın insana kazandırdıkları anlatılır. Oğlu olmayan İran Şahı ülkenin erkeklerine onlardan birini oğlu yapacağı duyurusunu yapar. Hasan da bu yarışmaya katılır. Şah Hasan'ı altınlarla dolu bir odaya koyar ve ona zil çalınca kadar istediği kadar altın alabileceğini söyler. Hasan bir adamın boğulduğunu görür ve altınları almadan adamı kurtarır. Bu adam Şahın veziridir. Hasan Şahın oğlu olmaya hak kazanır (Taluy, Nr.56:5).

III.1.3.2. Bilme, Öğrenme ve Araştırma Heyecanı

Masallarda yer alan çocukların özelliklerinden biri, bilmeye, öğrenmeye olan tutkularıdır. Bu tutku Doğan Kardeş'te ilgili her yazıda önerilmiş, yüceltilmiş ve kazanılması gereken bir değere dönüştürülmüştür.

“Talihli Kız” adlı masalda Ayşe, meraklı; araştırmayı seven bir çocuktur. Abla ve ağabeyinin kitaplarından kelebeklerin nasıl büyüdülerini öğrenerek bunu denemeye karar verir. Sınıfına içinde uzun bir tırtıl olan bir karton kutuyla gelir ve bu tırtıldan birkaç hafta sonra kelebek çıkacağını söyler. Kimse ona inanmaz. Tırtılın gelişim evreleri gözlenir. Onuncu günün sonunda kozanın içinden kelebek çıkar. Arkadaşları ve Ayşe sevinçten ne yapacağını bilemez. Öğretmen de Ayşe’ye teşekkür ederek, bundan daha güzel bir kelebek görmediğini söyler. Ayşe’nin kişiliğinde araştırmacı olmanın önemi vurgulanmıştır. Ayrıca masal, bir kelebeğin gelişme evrelerinin bilgisini de vermektedir (Hikâyeci Teyze,Nr.36: 25-26).

“Ladas’ın Olimpiyadı” adlı masalda ise, başarmak için inanmak ve çaba göstermenin önemi vurgulanmıştır. Milan, Eski Yunanistan illerinden biri olan Galatyan’ın askeri komutanıyken yurdunu düşmanlara karşı savunurken, vurulur. Geriye karısı Eğeriya iki oğlu ve kölesi Fraanes ve epeyce yüklü bir borç kalır. Mahkeme borcu ödemeleri için bir yıl süre verir, ödeyemezlerse hepsi köle olarak satılacaklardır. Eğeriya bu duruma çok üzülür. Büyük oğlu Ladas süre dolumundan iki ay önce yapılacak olan olimpiyatlara katılıp borcu ödemeyi planlar. O güne kadar hiç konuşmayan köle Faaneas Ladas’a antrenörlük yapmak ister. Ladas kabul eder ve uzun bir süre çalışırlar. Yarışmada Ladas’ın çok güçlü rakipleri vardır. Hedefe birkaç adım kala Ladas, ümitsizliğin verdiği bir kuvvetle hızını artırır, öne atılarak hedefe varır. Halk büyük bir sevinç ve hayranlıkla Ladas’ı selamlarlar (Hikâyeci Teyze, Nr.35:9).

III.1.3.3. Kendini Sevme ve Özgüven

“Eşeğin Dileği” adlı masal kendini beğenmemenin istenmedik sonuçlar doğurabileceğini vurgulamaktadır ve masal çocuklara her koşulda kendilerini sevmenin yollarını açar niteliktedir. Hayatından memnun olmayan bir eşek Allah’ın yeryüzüne indiğini görünce ona; yaşamından memnun olmadığını kısacık kulakları yüzünden ne bir kurdun yaklaştığını, ne de ormanda kaybolmuş bir oğlağın haykırışlarını duymadığını bu nedenle kendisine iki tane uzun kulak vermesini ister. Allah da ona iki tane uzun kulak verir. Eşek bu duruma çok sevinir, fakat bu sevinci kısa sürer. Çünkü sahibi eşeğin kulaklarından tuttuğu gibi onu sopasıyla döver. Eşek sahibinin elinden güç bela kaçır. Yolda ağlayan bir tavşan görür. Neden ağladığını sorar. Tavşan da kendi derdini anlatmaya başlar. Vaktiyle kendisinin uzun bir kuyruğu olduğunu bu kuyruğu kısaltması için Allah’a yalvardığını fakat kuyruğunun gereğinden fazla kısaltıldığı için avcılarının kuyruğu yerine tam kalbine nişan aldıklarını söyler. Eşek de kendi durumunu tavşana anlatır. İkisi de yaptıklarından çok pişmanlardır, fakat artık hep bu şekilleriyle yaşamak zorundadırlar (Şakar,Nr.30:17).

III.1.3.4. ‘Kibir’in Eleştirisi

Kibirli olmanın yanlışlığının anlatıldığı masalarda genelde, kibirli olan karakter masalın sonunda cezalandırılmıştır.

“Kartal Yuvası” adlı masalda anne kartal yavrularına kendilerinden daha güçlü bir hayvanın olmadığını anlatır. Bir gün anne kartal avlanmaya çıktığında, en büyük

yavru apararı kardeşlerini, anneleri gibi çıkıp avlanmaya ikna eder. Avcılarla karşılaşan yavru kartallar yuvayı terk ettiklerine ve fazla bbrlendiklerine pişman olurlar. İnsanların kendilerinden daha üstün olduklarına karar verirler. Metinde kartalların neden kibirli oldukları yazar tarafından açıklanmıştır:

“Kartal etoburların hatta bütün kuşların kralı sayılır. O, bu unvanı boş yere almış değildir. Gücü, cesareti, atılranlığı ona bu sıfatı verdimiştir. Kuşlar kralı, her zaman en yüksek dağların, sarp kayalıkların üstünde sarayını kurar, yeryüzüne yükseklerden bakar. Bu bakışla bütün canlılar onun gözüne çok kk, çok zavallı görünür. O koca fil bile birkaç bin metreden ancak karınca kadar görünebilir. Kuşlar kralının bbrlenmesine başlıca sebep de budur. Her yaratığın uzaktan kk ve miskin görünüşü” (Acaroğlu, Nr.15:6).

“vnmenin Cezası”nda, kendini çok beğenen bir kırlanęı, bu ukalalığının cezasını, hayvanlara gösteriş yapayım derken, deniz canavarına yem olarak öder (İmzasız, Nr.39:6).

“Yeşil Bezelye” adlı masalda, bezelye, meyvelerini tutabilecek bir dal olmadığı için zgndr. Eşek hıyarı ise, tohumlarını fışkırarak saçtığını, böyle dertlerinin olmadığını, ona kimseciklerin dokunmadığını söyleyerek böbürlenir. Ancak, ertesini gün yabancı otları ayıklamaya gelen bahçıvanın elinden kurtulamaz” (Seden, Nr.13:14).

III.1.3.5. Olumsuz Davranışlardan Uzak Durma

Masalarda bencillik, düşüncesizce hareket etme, kıskançlık gibi olumsuz huy ve davranışlar kötü sonuçlarıyla gösterilmiş ve çocuklara nelerden sakınmaları gerektiği sezdirilmek istenmiştir.

“Kuyucubaşı” adlı masalda düşüncesizce hareket etmenin insanlara verdiği zararlar vurgulanmıştır. Keloğlan bir elinde ak yumak, bir elinde kara yumak ile birlikte geceyi gündüze katarak seyahat etmektedir. Günlerden bir gün “Kanlı Kuyu” denilen bir kör kuyuya ulaşır. Bu kuyunun yanında bir adam elinde bir kürekle kuyuya toprak atmaktadır. Keloğlan adamı görünce şaşırır ve adamla konuşur. Adam bu kuyunun insanlar arasında kavgaya neden olan bir kuyu olduğunu, bütün yiğitlerin bu kuyudan toprak alabilmek için kavga ettiklerini anlatır. Tabii bu iş bu adama yaramaktadır. Çünkü o kum doldurup para kazanmaktadır. Bunu duyan Keloğlan Kuyucubaşını engellemek ister ve onun elindeki küreği alıp kaçar (Güney, Nr. 37:10).

“Pelando’nun Yargılanması” adlı masalda düşüncesizce davranmamanın bedelini su samuru ödemiştir. Bir gün su samuru balık avına çıkar. Giderken de yavrularını Pelando’ya emanet eder. Pelando, yavrularla kıyıdaiken ormandan sesler duyar. Bu sesler ormanda tehlikenin olduğunun işaretidir. Pelando da ormandaki diğer arkadaşlarına tehlikeyi haber vermek için ayaklarını yere vurmaya başlar. Farkında olmadan su samurunun yavrularını çiğneyerek öldürür. Su samuru durumu ormanların hükümdarı Süleyman Peygamber’e anlatır. Meclis kurulur. Sonunda anlaşılır ki ormandaki tehlike seslerinin başlama nedeni su samurunun yengeç Udank’la sazan Sereboğu’yu avlamaya çalışmasıdır. Yavru su samurlarının ölümünden su samuru sorumlu tutulur. Pelando suçsuz sayılır (Taluy, Nr.35:4-5-6).

“Hindinin Başına Gelenler” adlı masalın kahramanı bir hindidir ve kendimize yapılmasından hoşlanmadığımız davranışların başkalarına yapılmasının yanlışlığı vurgulanmıştır. Ormanda yaşayan bir hindi vardır. Ormanda yaşayan bütün hayvanları sinir eder. Bir gün kuşun biri hindinin yanına gelip insan gördüğünü ve

hindinin onları sinir edemeyeceğini söyler. Hindi de bir gün sonra şehre inip iki çocuk görür. Çocuklar hindiyi sinirlendirir ve bu da hindinin hoşuna gitmez. Çocukların annesi hindiyi tartıp kafese atmalarını söyler. Daha sonra da hindiyi keseceğini söyler (Şakar, Nr.48:15).

“Kıskançlık” adlı masalın kahramanları iki balıkçı kardeştir ve büyük kardeş bencilliğinin bedelini çok ağır öder. Bir köyde iki balıkçı kardeş, her gün denize açılırlar, kazandıklarını yarı yarıya paylaşırlar. Bir gün denizden bir elmas çekerler. Büyük kardeş elması sahiplenir. Küçük kardeş itiraz eder. İki kardeş kavga ederken kayık devrilir. Şeytan onları gözlerinin karşılığında kurtarır. Kıyıya çıkıp evlerine varmadan bir köprüünün yanında şeytan tekrar karşılıklarına çıkar ve gözlerini alır. On yıl o köprü başında dilenirler. Sonunda Tanrı küçük kardeşin yalvarmalarına dayanamayıp beyaz kanatlı meleğini eğer akıllanmışlarsa onların gözlerini açmak üzere yollar. Beyaz melek küçük kardeşe ona gözlerini vereceğini, büyük kardeşe hem gözlerini hem de elması vereceğini söyler. Küçük kardeş razı olur ve beyaz kanatlı melek onun gözlerini açar. Aynısını söylediği büyük kardeş köpürür ve gözleri reddeder. Melek ışık dolu bardağı saklayıp gider. Küçük kardeş sağlam gözlerle giderken büyük kardeş dilenmeye devam eder (Şakar, Nr.48:16).

III.1.3.6. Çalışkanlığa Övgü

Doğan Kardeş'te yer alan masalarda çalışkanlığın önemi de vurgulanmıştır. “Altın Yüzük” adlı masalda Ayla tatil için dedesinin yanına gelir. Dedesi onu

gezdirmeye başlar. Dinlendikleri bir yerde dedesi tepedeki zengin çiftliği gösterir ve onunla ilgili masal anlatmaya başlar.

Yusuf genç, doğru sözlü, çalışkan bir insandır. Tarlada çok çalışır fakat üç çocuğunu geçindirecek kadar kazanamaz. Yine bir gün çalışırken bir dede ona, iki gün iki gece yol gitmesini, beş tane meşe ağacının en yükseğini budamasını ve talihinin değişeceğini söyler. Yusuf, dedenin dediğini yapar, ağacı bulup budar. Ağaçtan bir kuş yuvası düşer. Yusuf buna çok üzülür. Ağaçtaki yumurtaların birinden altın yüzük, diğerinden bir kuş çıkar. Kuş hemen büyür, Yusuf'la konuşur. Yüzüğün dilek yüzüğü olduğunu, bir dilek dileyebileceğini söyler ve uçarak gider. Yusuf eve dönerken akşamüstü kasabada kuyumcuya yüzüğü tarttırır. Kuyumcu çok değerli olmadığını söyler. Yusuf başına geleceklerden habersiz yüzüğün dilek yüzüğü olduğunu açıklar. Kötü kalpli kuyumcu onu kandırır. Gece bu yüzükle dolaşmanın tehlikeli olduğunu öne sürerek Yusuf'u misafir etmek ister. Yusuf gece uyurken kendi yaptığı yüzükle dilek yüzüğünü değiştirir. Sabah olup Yusuf gidince kötü kalpli kuyumcu yüzüğü çevirir. On bin altın diler. Altınlar kuyumcunun kafasına yağmaya başlar. Kuyumcu altın yığınının altında can verir.

Yusuf olanlardan habersiz evine gider, dilek yüzüğünü karısına anlatır. Karısının aklından ilk zamanlar köşkler, saraylar geçer ama daha sonra tarlalarının yanlarındaki bir çiftliği dilemesini söyler. Yusuf bunun için yüzüğe gerek olmadığını bir yıl çalışınca orayı alabileceğini söyler. Öyle de olur. Bir yıl sonra Yusuf çiftliği alır, karısı birkaç kez dilek yüzüğünü kullanmasını söyler ama o buna gerek olmadığını, çalışıp kazandığını, bu yüzüğü ihtiyarlıkta kullanacağını söyler. Yıllar gelip geçer. Çiftlik Bursa'nın en zengin çiftliği haline gelir. Ama Yusuf hiç dilek dilememiştir.

Artık ikisi de yaşlanır, komşularıyla vakit geçirmeye başlarlar. Yusuf günün birinde karar verir. Yüzüğü çıkarıp ocağın başına asar, Yusuf ve karısı aynı gece ölürlür. Ailesi ve komşuları çok üzülür.

Metnin sonunda masalı anlatan dede torununa döner ve şunu söyler:

“ Görüyorsun ya kızım iyi ellere düşen değersiz bir şey muhakkak ki kötü ellere düşen en değerli bir şeyden daha verimlidir” (Seden, Nr.5:6).

“Firavunun Hazinesi” adlı masalda ise, çalışarak kazanılan helal paranın önemi vurgulanmıştır. Milattan 1200 yıl önce Mısır’da beşinci Ramusse adında çok zengin bir firavun vardır. O kadar zengindir ki bu zenginliği dillere destandır. Fakat çok cimridir. Ramusse sahip olduğu altınları ve mücevherleri saklamak için usta bir mimar tarafından sarayın içinde özel bir oda yaptırır. Bu odanın girişi sadece Firavun ve mimar tarafından bilinir. Uzun bir süre sonra mimar hastalanır, ölmek üzeredir. İki oğlunu Petizi ve Sipender’i yanına çağırıp onlardan annelerini kimseye muhtaç etmeden yaşatmalarını ister ve kısa bir süre sonra ölür. Onun ölümünden sonra küçük oğlu Petizi babasının eşyalarını karıştırırken küçük bir kağıt parçasına rastlar. Bu kağıtta Firavunun hazinesinin yeri belirtilmektedir. Petizi bu kağıdı abisine gösterip ona bu hazineyi soymayı teklif eder. Abisi karşı çıkar. Ama o dinlemez. Ayda üç ya da dört defa saraya girip hazineden bir şeyler çalar. Bir süre sonra Firavun bunun farkına varır ve hazine müdüründen hırsızları yakalamasını ister. Hazine müdürü hazine odasına tuzaklar kurar. Bu tuzakların kurulduğu gün de Petizi ve Sipender birlikte hazineyi soymaya gelirler. Tuzağa Petizi yakalanır ve ölür. Bunun üzerine Sipender gerçekleri gidip Firavuna anlatır. Firavun da gerçekleri anlattığı için onu bağışlar (Hikâyeci Teyze, Nr.37:4-5).

III.1.3.7. Akılın Önemi

Masallarda öne çıkarılan bir başka değer de akıldır. “Pelando Tuzaktan Kurtuluyor” adlı masalda akli kullanmanın önemi vurgulanmıştır. Pelando bir gün ormanda gezerken çukura düşer. Çukurdan bir türlü kendi başına çıkamaz. Beklemeye başlar. O sırada bir filin yaklaştığını görür. File yakında gökyüzünün çökeceğini söyler ve fil hiç düşünmeden çukura atlar. Pelando da filin sırtına oradan da kıyıya atlar (Taluy, Nr.35:4-5-6).

“Yer Cücesi” adlı masalda da akılın önemi vurgulanmıştır. Keloğlan, dolaştığı bir gün cücelerin memleketine varır. Bir aş evinde kazan başında bir cüce görür. Selam sabaktan sonra Keloğlan, cüceye, marifet alıp marifet sattığını söyler. Cüce de en marifetli adamın kendisi olduğunu söyler. Keloğlan, bu lafın altında kalmamak için padişahın biriyle olan anısını anlatmaya başlar. Padişahın en sonunda “Etme, eyleme Keloğlan, kesemin dibine darı ektin bir de ağacıma incir ağacı dikme!” diye yalvardığını anlatır. Boyunun ölçüsünü alan cüce hemen ortadan kaybolur. Keloğlan da cüceden kalan kazanın başına geçer (Güney,Nr.34:10).

“Çakalın Kurnazlığı” adlı masalda çakal, içinde bulunduğu zor durumdan kurnazlığı sayesinde kurtulur. Bir çakal yavrusu bir gün inine giderken ağacın üstünde bir çayırkuşu yuvası görür. Yuvada yedi yavru olduğunu anlar. Çayırkuşundan kendisine bir yavru vermesini yoksa gelip yavruların hepsini yiyeceğini söyler. Çayırkuşu sessizce bir yavruyu çakala verir. Bu senaryo altı gün boyunca tekrarlanır. Son yavruyu almaya gelen çakala, çayırkuşu karşı çıkar. Çünkü tilki ona çakalın ağaca çıkamayacağını söylemiştir. Çakalın birkaç denemesi boşa çıkınca bir kartal,

çayırkuşunun sesine kulak verir ve ona yardım eder. Çakalı kaptığı gibi havalanmaya başlar. Ama çakal kurnazlığı sayesinde kartalın elinden kurtulur. Meleklerin yardımıyla suya düşen çakal, onlara vaat ettiği incileri vermeyerek oradan uzaklaşır (Şakar, Nr. 23:6-7).

“Aslanın Aradığı Adam” masalının kahramanları; aslan, sazan balığı, çocuk, ihtiyar, er ve adamdır. Bir gün aslanla sazan balığı göl kenarında konuşurlar. Adamın biri de bunları dinler. Bunu gören sazan hemen suya dalar. Adam uzaklaşınca aslan sazana neden kaçtığını sorar. Sazan da adamların kurnaz olduğunu ve onlardan korktuğunu söyler. Bunun üzerine aslan sazana adamı kendisine gösterirse yiyebileceğini söyler. Sonra adamı aramaya başlar. Yolda karşısına çıkan çocuğa adam olup olmadığını sorar. Çocuk olmadığını söyler. Aslan onu bırakır. Sonra bir ihtiyara sorar. O da yıllar önce adamlıktan çıktığını söyler. Aslan ona da dokunmaz, hem yürür hem de dünyada hiç adam kalmadığını düşünmeye başlar. Bir anda karşısına elinde kılıç omzunda tüfekte bir er çıkar. Aslan ona da sorar. Er adam olduğunu söyleyince kendisini yiyeceğini söyler. Er kabul eder fakat aslandan ağzını açıp biraz geri gitmesini ister. Aslan geri gidince er de ağzına nişan alır, sonra da kulağını keser. Aslanın canı çok yanar. Koşarak göl kenarına sazanın yanına gelir ve olanları anlatır. Sazan aslana bir göz kırpar ve şöyle der:

“Ben sana onların kurnaz olduklarını söylememiş miydim?” (Taluy, Nr 45:16).

“Çakalın Aptallığı” adlı masalda da kaplumbağa bulunduğu zor durumdan akli sayesinde kurtulur. Bir sonbahar günü su kaplumbağası dere içindeki yuvasından çıkarak yiyecek aramaya koyulur. Yuvasından epey uzaklaşan kaplumbağa güneşin doğuşunu hesaplayamaz. Bu akılsızlığı ona pahalıya patlar. Çünkü kavurucu sıcakta

yaşayamaz. İşte bu çaresizlik içinde kaplumbağa bir ağacın altında ağlamaya başlar. Bu ağlama sesi, yakınlardan geçen bir çakala türkü gibi gelir. Sesin olduğu yere yönelir. Sesin kaplumbağadan geldiğini anlayan çakal, ondan bu türküyü kendisine öğretmesini ister. Durumu anlayan kaplumbağa işi bozuntuya vermez. Çakal, ona türküyü öğretmezse kendisini yiyeceğini söyler. Kaplumbağa kabuğunun sert olduğunu söyleyerek bunu başaramayacağını belirtir. Çakal da onu güneşe bırakacağını söyler. Kaplumbağa bu durumdan da zekası sayesinde kurtulur. Son olarak çakal onu suya atıp boğmakla tehdit eder ve suya atar. Böylece kaplumbağa kurtulur (Şakar, Nr. 23:6-7).

“Pelando’nun İki Ayı” adlı masalda da aklın önemi vurgulanır. Bir Malayalı, ahbablarından birine ödünç para verir. Adam parayı iki ay sonra ödeyeceğini söyler ancak iki ay geçmesine rağmen parayı ödemez. Alacaklı parayı istediğinde adam gökyüzünü gösterir ve henüz bir ayın geçtiğini söyler. Alacaklı durumu Pelando’ya anlatır. Pelando adamla alacaklıyı akşam vakti bir dereye götürür. Adama suya akseden ayla gökteki ayı gösterir. İki ay olduğu için parayı ödemesini söyler (Taluy, Nr.35:6).

Masalların dördünde hayvanların bazı özelliklerinin nasıl ortaya çıktığına ilişkin kurgusal açıklama vardır. Tanrı’nın hayvanlara ve bitkilere isimlerini nasıl verdiğini anlatan “Tanrının Bağışları” adlı masalda iyiliğin önemi ve kötülerin cezalandırıldığı da vurgulanmıştır. Tanrı dünyayı yarattığı zaman bütün hayvanlar ve bitkiler birbirine benzermiş. Bir gün yaratıklar Tanrı’nın huzuruna çıkarlar. Teker teker dileklerini söylemeye başlarlar. Masalın kahramanı olan canlılar bir bir isteklerini söylerler. Sonra yılan, arı ve diken kalır. Niyeti kötü olan bu canlıların istedikleri verilir. Ama bunun karşılığında bir tarafları noksan bırakılır. O günden sonra bütün hayvan ve bitkiler gördüğümüz şekilde yaşamaya başlarlar (Şakar, Nr. 48:10).

“Sivri Sinekler Prenslerini Arıyorlar” masalının kahramanları; sivrisinekler ve fare ninedir. Masalda sivrisineklerin yaşamları anlatılır. Sivrisineklerin bir prensleri vardır, onun her dediğini yapar ve onu sayarlar. Bir gün prens kaybolur ve geri dönmez. Sivrisinekler çok üzülürler ve onu aramaya başlamışlar. Her gördükleri bataklığa, deliğe bakarlar. Sonunda yorgun düşerler ve fare nineye bir gecelik kendilerini misafir etmelerini isterler. Hepsi bir köşeye çekilerek üzgün ve yorgun bir şekilde geceyi geçirirler. Sabah tam yola çıkacakları sırada fare nine dertlerinin ne olduğunu sorar. Onlar da prenslerini kaybettiklerini, çok üzgün olduklarını ve onu bir türlü bulamadıklarını anlatırlar. Bunun üzerine fare nine bunu kendilerine dert etmemelerini, oniki yavrusunun öldüğünü, onların acısıyla birlikte yaşadığını ve kendilerinin de prens olmadan yaşabileceklerini söyler. O günden sonra sivrisinekler üzülmeğe vazgeçerler ve evlerine dönüp yeni prens adayını da başlarından atarlar. O gün bu gündür sivrisinekler tek başlarına yaşarlar (Şakar, Nr. 45:15).

“Tavşan Neden Üç Dudaklıdır?” adlı masalda tavşanların üç dudaklı oluşunun hikâyesi anlatılmıştır. İhtiyar kör bir kaplan ele avuca sığmayan bir tavşan yakalar. Tavşan kaplanı manda yedirmek vaadiyle kandırır ve yem olmaktan kurtulur. Bu sözlere inanan kaplanı gün boyu dolaştırarak yorar. Sonra tavşan bir uçurumun kenarında ateş yakar. Uçurumun kenarında olduğunu unutan kaplan uçumdan yuvarlanarak ölür. Sirtında birkaç ölü tilki taşıyan bir avcıya rastlayan tavşan, gidip kaplanın derisini yüzmesini söyler. Avcı tilkileri bırakır. Tavşan bir çobana rastlar. Tilkilerin yerini söyleyince çoban sürüyü bırakıp gider. Tavşan da hemen bir mağaranın önünde uyuyan kurda giderek sürünün çobansız kaldığını söyler. Kurt sürüye saldırırken Tavşan havada uçan kartala kurdun yavrularının inlerinde yalnız oldukları haberini verir. Yürümeye devam eden tavşan bir kulübenin önünde yün bükten yaşlı

kadına kartalın yuvasını bozmasını söyler. Kadın harekete geçince de rüzgarın kulağına kadının yapağılarını savurmasını fısıldar. Rüzgar yapağıları savurup çöllere atar. Bu sırada avcı tilkilerin kaybolduğunu görür, çobanın peşine düşer. Çoban, kurdun; kurt, kartalın; kartal da ninenin peşinden koşar. Bir tepeden olanları izleyen tavşan o kadar çok güler ki birden üst dudağı ikiye ayrılır. O günden beri tavşanlar üç dudaklı doğarlar (Selçuk, Nr. 37:9).

“Garbalan Nine” masalında ise turna balığının hikâyesi anlatılır. Bir kulübede Garbalan Nine ve Garbalan Baba yaşar. Bir gün Garbalan Nine’nin canı balık çeker ve kocasına balık tutmasını söyler. Garbalan Baba sadece dört tane büyük balık tutar. Eve dönerken balıklar kendi aralarında konuşmaya başlarlar. Onları yiyenleri zehirleyeceklerini söylerler. Garbalan Baba bunları duyunca balıkları tek tek suya atar. Eve geldiğinde balıkları göremeyen Garbalan Nine buna çok sinirlenir. Garbalan Baba’yı süpürgeyle dövmeye başlar, süpürge parçalanınca onu tekmeler. Bir süre sonra Garbalan Nine yaptıklarına pişman olur ve ağlamaya başlar. Tam beş yıl ağlar. Ninenin gözyaşlarından bir göl olur ve Garbalan Baba bu gölde kaybolur. Ertesi gün Garbalan Nine göl kıyısına gider. İri beyaz pullu bir balık Garbalan Nine’ye Allah’ın onu kendine yemesi için gönderdiğini söyler. Garbalan Nine çok üzülür, kendini göle atar ve hemen herkesten farklı olan Turna balığına dönüşür. Turna balığı başka balıkları hiç acımadan yer (Şakar, Nr.28:13).

Doğan Kardeş’te yer alan masalların geneli iyiliğin önemi, çalışmanın yüceliği ve aklın önemi gibi değerler içermektedir. Masallar aracılığıyla çocuklar çevrelerini daha iyi gözlemeye ve çeşitli doğa olaylarının nedenleri üzerinde düşünmeye yönlendirilmiştir.

III.1.4. Efsaneler

Doğan Kardeş dergisinde yer verilen edebi türlerden biri de efsanedir ve inceleme kapsamındaki sayılarda on dokuz efsane yer almaktadır. On dokuz efsaneden sekizi Nihal Yalaza Taluy'a aittir: "Kahraman Cabca" (Nr.40), "Güneş, Ay ve Yıldızlar" (Nr.36), "Cücelerin Hediyesi" (Nr.43), "Talihle Akıl" (Nr.44), "Üç Çiçek" (Nr.45), "Sihirli Keman" (Nr.46), "Mumcunun Sırrı" (Nr.47), "Çiçeklerin Gelini" (Nr.47). Eflatun Cem Güney "Sarı Kız Efsanesi" (Nr.30), "Salkım Söğüt" (Nr.42), "Şahitler Kayası" (Nr.48); Nahit Tendar "Yaz- Kış Masalı" (Nr.13), "Altın Post Masalı" (Nr. 14), "Neme Arslanı" (Nr.15), "Lern Gölündeki Yılan" (Nr.16); Hikâyecî Teyze "Gümüş Topuklu Teke" (Nr.39), "Yeşil Ejderha" (Nr.68); Adem Şakar "Anne İlenci" (Nr. 49); Ömer Selçuk ise, "Tanrının Bağışları" (Nr.48) adlı efsaneleri yazmışlardır.

Efsanelerin genel anlamda eğitsel bir işlevi yoktur. Sadece "taşa dönüşme" ya da diğer "şekil değiştirme" motifli efsanelerde eğitsel bir işlevden söz edilebilir. Dergide yer alan efsanelerin büyük çoğunluğu farklı kültürlere aittir. Çin, Japonya, Yunanistan, Mısır, Afrika gibi ülkelere ait masalarda Çin'de ipek üretiminin yoğun olduğu, lotus çiçeğinin Hintliler ve Japonlarda kutsal sayıldığı, Yunan mitolojisinde tanrıların görevleri gibi farklı ülkelerin kültürlerine dair bilgiler de yer almaktadır.

"Salkım Söğüt" adlı efsanede söğüt ağacının hikâyesi anlatılmıştır. Karaçay'da Karacaköy denilen bir köy vardır. Bu köyde Kara Dayı ve Kara Dayı'nın da iki tane çobanı vardır. Biri kız, biri erkektir. Erkeğin anası, kızın babası yoktur. Köyde herkesin işine bakar ve köylüye yardım ederler. Köyden Kara Kahya, kuzularını koç yapmaları ve kimseye muhtaç olmamaları için kuzularını onlara verir. İki çoban da

birbirinden habersiz olarak kabul eder. Her sabah kuzuları alır, dağlarda otlatır, oradaki söğüdün altına uzanır ve konuşurlar. Bir gün Kara Oğlan söğütten düdük yaparken elini kanatır, Kara Kız da yazmasını Kara Oğlan'ın eline bağlar. Birbirilerine anne ve babasızlığın ne kadar zor olduğundan bahsederler. Günler geçip de dertleri arttıkça birbirilerine destek olurlar. Bir gün söğüdün altında buluşmak için sözleşirler. Kara Oğlan erkenden gelir, o sırada Karaçay kabarır, Kara Oğlan söğüdün tepesine çıkar, akşama kadar bağırır, sabaha kadar bekler, ama onu kurtarmaya kimse gelmez. Sabah olunca suyun içinde Kara Kız'ın saçlarını görür. Kara Kız onu kurtarmaya gelmiş fakat suda boğulmuştur. O günden sonra kara söğüdün adı salkım söğüt olur. Yeni yetişen söğütlerin dalları bile üzüntüden yerlerdedir (Güney, Nr.42:10).

“Şahitler Kayası” adlı efsanede bir dağın adını nereden aldığı hikâyesi anlatılmıştır. Dağın eteğindeki köyün çobanı huyunu suyunu beğenmediği kişilerin ineğini, danasını gütmemiş. Yıllardan bir yıl köye bir kıran girer. Bütün hayvanlar telef olurken deli çobanın güttüğü hayvanların burnu bile kanamaz. İşte bu duruma nazar değer, Gülsüm Aba'nın ineği ölür. İneğin üç günlük buzağısına Deli Çoban Gülsüm Aba için bakmak ister. Buzağıyı gözünden sakınan Deli Çoban buzağının başına bir kaza gelmesine engel olamaz. Buzağının ayağı kırılır. Gülsüm Aba'nın oğlu Deli Çoban'ın bunu bilerek yaptığını söyler. Hiç kimse Deli Çoban'a inanmaz “Hani şahidin?” diye tuttururlar. Deli Çoban isyan eder ve dağı taşı şahit gösterir. Dağlara dönüp haykırır. O anda iki kaya parçası koparak köyün üstüne doğru yuvarlanmaya başlar. Herkes kaçar. O günden sonra bu dağın adı “Şahitler Kayası” kalır. Anlatıcı metnin sonunda, “Şimdi o köyün yerinde yeller esiyor ama, şahitler kayasının dibindeki “Çoban Çeşmesi”, geçen yolculara bu masalı söyleyip duruyor...” bilgisini aktarır (Güney, Nr.48:10).

“Sihirli Keman” adlı efsanede olay Macaristan’da geçmektedir. Bir çingene kabilesi Noravya çam ormanlarından geçer. O çevrede Vodny adında bir Macar beyi yaşamaktadır. Çok zalim olan beyin adamları çingene kabilesini esir alır, zindana atar. Mikeala’nın dedesi de zindana atılır. Dedesini kurtarmak isteyen Mikeala, ormanda garip giysili bir adamla karşılaşır. Bu adam Mikeala’ya kemanını verir. Arzu ettiği şeyleri çalmasını, isteğinin gerçekleşeceğini söyler ve ortadan kaybolur. Mikeala kemanı çalar, kemanın sesiyle tüm kapılar açılır, zincirler kırılır. Mikeala’nın dedesi ve zindandakiler kurtulur. Eşkiyalar ise kemanın sesiyle yıkılan duvarların altında kalır ve ölürlür.

Metnin sonunda çingenerin müziği sevmelerinin nedeni bu olaya bağlanır:

“Ovakitten beri dünyanın bütün çingeneri müziği çok severler. Hele keman çalışmalarında bambaşka, insanın ruhuna işliyen bir ateş, bir sihir vardır.” (Taluy, 46:6).

“Üç Çiçek” adlı efsanede kandil çiçeği, zambak ve nergisin hikâyesi anlatılmıştır. Fakir bir balıkçı bir gün arkadaşından bir mektup alır. Mektupta arkadaşının işsiz ve hasta olduğu yazılıdır. Balıkçı bütün işlerini bırakıp biriktirdiği parayı da alıp cebine koyarak yola düşer. Yolda ilerlerken cebindeki parayı düşürür ve onu aramaya koyulur. Hava karardıkça yolun kenarındaki kandil çiçekleri de ışık vermeye başlar. Balıkçı kandil çiçeklerinin de yardımıyla parayı bulur, arkadaşını da kurtarır. Eve dönerken de yardımın hatırası olsun diye birkaç kök alarak evinin bahçesine diker. Anlatıcı metnin başında “Yunanistan’da, Liknis adında küçük, beyaz bir çiçek vardır. Liknis, lamba demektir.” bilgisini aktarır (Taluy,Nr.45:4).

“Zambak” adlı efsanede kanatlı böceklerin ışığa doğru uçmalarının nedeni açıklanmıştır. Japonya’da bir gölün üstündeki lotus çiçeğinde ışık yayan bir ateş böceği

vardır. İnsanlar, hayvanlar, böcekler ona hayrandır. Böcekler onu hakan yapmak ister. Ateş böceği hayatından memnun olduğu için bu teklifi kabul etmez. Diğer böcekler Japonların her gün bu böceğin ısıltısını seyretmeye gelmelerini kıskanarak, ateş böceği olmaya karar verirler. Bu karardan sonra binlerce böcek ışık yanan evlere doğru uçar. Renkli Japon fenerlerinin etrafında dönerek ateşe yaklaştıkça yaklaşır ve sonunda da ateş böceği olamadan, kanatları yanarak can verirler. O gün bugündür kanatlı böcekler geceleri ışığa doğru uçmaktan kendilerini alamazlar. Efsanede, ayrıca, ateş böceğine özenerek, ışığa yaklaşan böceklerin yanarak ölmesi olayında, başkalarına özenmenin kötü sonuçlara yol açacağı mesajı, dolaylı olarak verilmiştir” (Taluy, Nr.45: 4).

“Nergis” adlı efsanede ise, Nergis çok güzel bir delikanlıdır. Bir gün ormanda dolaşırken yorulur ve bir derenin kenarına oturur. Suda kendi aksini görür ve kendine hayran kalır. Saatlerce suda kendine bakar. Açlığını ve susuzluğunu unuttur. Suyu bakmaktan başı döner ve suya düşerek boğulur. Bu olaydan sonra gölün kenarında onun adını taşıyan çiçekler çıkarlar. Efsanede ayrıca, kendini beğenmenin ve kibirli olmanın kötü sonuçlar doğurabileceği mesajı da örtülü bir biçimde verilmiştir (Taluy, Nr.45:4).

“Yeşil Ejderha”da, ipeğin ortaya çıkması ve dünyaya yayılması yoksul halktan ve saraydan seçilen kişilerin başlarından geçen bir olayla anlatılmıştır. Metnin başında anlaticı, bir açıklama yapar:

“İpekböceğinin, Çin'de ‘Yeşil Ejderha’ diye anılan bir çeşidi vardır ki, bundan elde edilen Şantung ipeği son derece ince ve o nispette sağlamdır. Aşağıda sizlere ‘Yeşil Ejderha’nın efsanesini anlatacağız” (Hikâyeci Teyze, Nr.68:5).

Yüzyıllar önce Çin imparatorlarından birinin bir kızı dünyaya gelir. Küçük prensese dünyanın her yerinden hediyeler gönderilir. Hediye getirenler arasında imparatora elinde tuttuğu bir top beyaz bezi uzatarak, prensesin cibinliğini bu bezden yaptırmasını isteyen, fakir görünümlü bir genç de vardır. Fakir adam ve eşi yıllarca padişahın kendilerini bularak bu sağlam, harika kumaşın sırrını öğrenmek için kapılarını çalacağı ve zengin olacakları günü bekler. Umutlarını kestikleri anda, bekledikleri haber gelir ve ihtiyar kan koca zengin tahtırevan içinde saraya götürülür. Kısa zaman sonra bütün Çin halkı ipek böcekleri yetiştirir ve Şantung denilen ipek tüm dünyaya yayılır. Efsanenin isminin neden Yeşil Ejderha olduğunu ihtiyar adam açıklar: "Yeşil ejderha yumuşak dut yapraklarıyla beslenen kardeşleri gibi değildir. O meşe yapraklarına saldırır; verdiği ipek de ince ve maden gibi dayanıklıdır" (Hikâyeci Teyze, Nr.68:5).

“Talih’le Akıl” adlı efsanede, aklın üstünlüğünü kanıtlamasının hikâyesi anlatılmıştır. Talih’le Akıl, üstünlük yarışına girerler ve bir yarış yapmaya karar verirler. İlk yarış bir tarlada olur. Akıl yarışı kaybeder, fakat Talih’in üstünlüğünü kabul etmez. Birkaç gün sonra bir yol ağzında tekrar karşılaşırlar. Kavgalarını unutup konuşmaya başlarlar. Konu tekrar büyüklük davasına gelir. Akıl, bir deneme daha yapmayı önerir. Bir çoban üzerinden yarışa girerler. İlk önce Talih önde gibi görünür, fakat zamanla akılsız olan çobanın başına birçok olay gelir. Hapishaneye düşer. Akıl çobanı kurtarır ve Talih, Akıl’ın üstünlüğünü kabul eder.

Metnin sonunda akıl ve akılı seçenler övülmüştür:

“Böylelikle, o zamandanberi Akıl, Talih’den daha üstün duruma geçmiş. Yalnız Talih’den ağır başlı olduğu için, Akıl herkese kolay kolay yanaşmaz, ancak hayatta aydınlık, ışıklı yollardan yürümeği sevenleri seçmiştir” (Taluy, Nr. 44:5).

“Sarı Kız Efsanesi” adlı efsanede ise, Kütahya’daki kaplıcaların nasıl oluştuğunun hikâyesi anlatılmıştır. Bir mağaranın içinde bir kocakarı yaşamaktadır. Bu kocakarının bir Sarı Kız’ı, Sarı Kız’ın da sarı bir ineği vardır. Sarı ineğin bir memesinden süt bir memesinden bal gelir. Sarı Kız her gün ineğin sütünü içip balını emer. Sarı Kız büyüyüp çok güzel ve alımlı bir kız olur. Bir gün Sarı Kız ineğin bulunduğu ine gider ve burada derinden bir ses duyar. Duyduğu bu ses ona, geleceğini ve nasıl gelmesini istediğini sorar. Sarı Kız şaşkınlıkla bu sese “Hırlayarak gel!” der ve olan olur. Sarı Kız alevlerin arasında kalır. Bu kaplıcalar da böylece oluşmuş olur”(Güney, Nr.30:9).

“Çiçeklerin Gelini” adlı efsane Çin’de geçmektedir ve eski bir Çin efsanesinin hikâyesi anlatılmıştır. Yüzyıllar önce Çin’in en güzel illerinden biri olan Kanshü’de fakir bir aile oturur. İhtiyar karı-kocanın "Alhoye" adlı kızlarından başka kimseleri yoktur. Genç oğullarını bir balık avında kaybetmişlerdir. Alhoye; güler yüzlü, sessiz, iyi bir aile terbiyesi almış bir kızdır. Çiçekleri çok sever. Onlar Alhoye’nin en yakın arkadaşlarıdır. Alhoye her sabah çiçek tanrısına dua eder. Dua etmesinin sebebi eski bir efsaneye göre şöyle anlatılır: Çiçek tanrısı, bir yıldan uzun süren ve bütün çiçekleri yakıp kavuran kuraklıkla savaşırken güneş ve rüzgara yenilir. Yenilince ceza olarak gökten kovulur. Güzel ve temiz yürekli bir kız çiçek tanrısına acıyarak dua ederse cezası affedilecektir.

Alhoye, bir gün koyunlarını otlatırken havanın kararmaya başladığını farkeder ve hızlıca evine gitmeye çalışır. Bu sırada ağacın arkasına gizlenen çingene bir kadınla birkaç çocuk Alhoye’nin yolunu keserler ve onu eve göndermezler. Alhoye yıllarca cambaz çingene kabilesiyle yaşar. Çingene Alhoye’yi kendi kızları gibi çok severler.

Yıllar sonra çingeneler çok sert ve soğuk olan bir memlekete yerleşirler. Alhoye bu sert soğuğa dayanamaz ve hastalanır. Çingeneler Alhoye'yi tedavi edemezler ve onu bir dere kenarına bırakırlar. Ertesi gün Alhoye, uyandığında kendisini çiçekler arasında bulur. Birden bire canlanır. Artık iyileşmiştir. Çiçeklerin arasında şarkı söyleyerek uzaklaşırken yaprakları tıpkı insan yüzüne benzeyen iri ve çok güzel bir yaban gülü görür. Birbirlerine aşık olur ve evlenirler (Taluy, Nr.47:5).

“Cücelerin Hediyesi” adlı efsanede ilk piyanonun nasıl oluştuğunun hikâyesi anlatılır. Franz, Hans ustanın kızı Rozel'i istemeye gelir, fakat Hans usta buna razı olmaz. Bu duruma Rozel de Rozel'in annesi Güdül Teyze de çok üzülürler. Hans karısının ve kızının bu kadar üzülmelerine dayanamaz ve Franz'a yeni bir müzik aleti icat etmesine karşılık kızını ona verebileceğini söyler.

Franz, Ren Nehri kıyısında yürüyüp kara kara düşünürken birden karşısında ellerinde minicik kovalarla Ren Nehri'nden su taşıyan cüceler çıkar. Cüceler bu suyu makinelerini işletmek için yuvalarına taşımaktadırlar. Franz onlara yardım eder, bir gece boyunca onları hiç çalıştırmaz, sürekli kendisi çalışır. Cüceler bunun karşılığı olarak Franz'ı kayaların altındaki evlerine götürüp ona makinelerini gösterirler. Bu makine, maden parçalarını tele dönüştüren bir makinedir Bu işlem gerçekleşirken de ilginç sesler çıkarmaktadır. Bu ses, Franz'ın dikkatini çeker ve bundan bir müzik aleti yapmayı ve böylece sevgilisine kavuşmayı hayal eder. Uzun süre uğraşır ve Klavsen adını verdiği yeni bir çalgı yapar. Bu çalgı herkes tarafından çok beğenilir. Hans da bunun sonunda kızının Franz ile evlenmesini onaylar. Cüceler bu olaydan sonra sadece bir kez Franz'a görünürler, tatlı tatlı gülümser ve kaybolurlar. Klavsen ise zamanla değişerek bugünkü piyano halini alır (Taluy, Nr.43:4).

“Efsane” üst başlığıyla verilen bölümlerde mitoloji örnekleri de görülmektedir. Yunan mitolojisinden seçilen iki metin de aslında hayvan masallarında olduğu gibi İlkçağda insanın düş gücünün bazı olay ve kavramları nasıl gerekçelendirdiğini örnekler niteliktedir.

“Anne İlenci” adlı efsanede Guguk kuşu ve Puhu kuşunun hikâyesi anlatılmıştır. Dul ve fakir bir kadının biri kız, biri erkek iki çocuğu vardır. Kadın komşuların çamaşırlarını yıkayarak geçimini sağlar. Çocukları çok yaramazdır. Her gün birbiriyle kavga eder, komşuları da rahatsız ederler. Anne bu duruma çok üzülür ama hep çalıştığı için çocuklarıyla hiç ilgilenemez. Bir gün yine çocuklarına kızar ve onlara ilenir. Birbirlerinin seslerini duyup birbirlerini görememeleri için Allah’a dua eder. Birdenbire çocuklar yok olur. Onların yerinde iki kuş görünür. Anne, kuşların davranışlarından ilencini hatırlar ve onların çocukları olduğunu anlar. Halk bu kuşlardan birine Guguk kuşu, diğerine Puhu kuşu adını verir. Biri yalnız gündüzleri, öbürü ise geceleri görür.

Metinde annenin evlatlarına ettiği duaların kabul olduğu, dolayısıyla evlatların annelerini üzmemeleri ve beddualarını almamaları gerektiği mesajı açık bir şekilde verilmiştir:

“Komşu kadınlar onun bu ilençlerini duydukça:

-Aman kardeş, çocuklarına karşı böyle ilenme! Anne ilenci tutar, derlermiş. Ama ne çocuklar, ne de anneleri bu sözlere kulak asmazmış” (Şakar, Nr.49:16).

“Neme Arslanı” adlı efsanede ise, aslan burcunun ortaya çıkış hikâyesi anlatılmıştır. Herkül, Mikene Kralı Öristeus’dan aldığı emir üzerine Neme Ormanı’nda yaşayan, suçsuz ve kimsesizlerin başına bela olan, haksızlık eden arslanı öldürmek için

yola koyulur. Ancak vakit akşam olmaktadır. Bir köylüye yolu sorar. Köylü de onu evine davet eder. Bir misafire gösterilecek en güzel davranışları Herkül'e gösterir, onu çok güzel ağırlar. İhtiyar köylü bir öküzü Zeus'a kurban edecekken Herkül "Dönersem onu Zeus'a, dönmezsem otuz birinci günü bana hediye etmek için kes" deyince köylü bekler. Herkül arslanı öldürüp postunu da sırtına alır. Köylü otuz birinci gün öküzü Herkül'e armağan edecekken Herkül gelir. Konuşurlar. Köylü çok sevinir. Metnin sonunda Aslan Burcunun oluşması şu şekilde verilir:

"Arslanı da Tanrılar göğe aldılar, yıldız yaptılar. Eset burcu böyle oldu" (Tendar, Nr.15:5).

Doğan Kardeş'te yer alan efsanelerin ortak paydasında, ilkel kültürlerin, bazı hayvanların, doğa olaylarının ve kavramların varlık nedenlerine veya özelliklerine ilişkin kurgulamalar dikkati çekmektedir.

III.1.5. Tiyatrolar

Doğan Kardeş dergisinde yer alan edebi türlerden biri de tiyatrodur ve tez kapsamında incelenen sayılarda "Okul Temsilleri" üst başlığıyla verilen yirmi bir tiyatro oyunu belirlenmiştir. Bunlardan "İyi Kalbli Korkuluk" (Nr.1), "Ayakkabıcı ile İyi Kalpli Cinler" (Nr.2), "Altın Kaz" (Nr.3), "Tarla Kuşu İle Yavruları" (Nr.4), "Sırma Saç'la Üç Ayı" (Nr.5), Tilki ile Deve" (Nr. 6), "Çirkin Ördekçik"(Nr. 7), "Yaramaz Cıvciv" (Nr.8),"Rüzgarla Güneş" (Nr.9), "Gelincikler Vadisi" (Nr.14), "Kül Kedisi" (Nr. 19), "Kül Kedisi" (Nr. 20), "Aşçı Kadının Marifetleri" (Nr. 29) Ayşe Abla'ya; "Çocuk Bayramı" (Nr.17), "Büyüyünce Ne Olacağım" (Nr.18), Belediye Başkanımızı Seçiyoruz" (Nr.18),

“Mesut Çocuklar Ülkesi” (Nr.10) Vedat Nedim Tör’e; “Kedi Yavrusu” (Nr.23), “Üç Deneme” (Nr.31), “Bir Konser Davetiyesi” (Nr.39) Nihal Yalaza Taluy’a ve “İnci Gerdenlik” (Nr.12) Saadet İkesus Alp’e aittir.

Doğan Kardeş’te yer alan tiyatro oyunları genelde yardım etmenin önemi, yalan söylemenin yanlışlığı, kendine güvenmenin önemi, hoşgörülü olmanın önemi, söz dinlememenin yanlışlığı ve günlük yaşama ilişkin çeşitli değerler içermektedir.

“Aşçı Kadının Marifetleri” adlı oyunda vurgulanan değer aklı kullanmanın önemidir ve oyunun kahramanı bulunduğu zor durumdan aklı sayesinde kurtulur. Remziye adlı hizmetçi, efendisinin eve sürekli misafir çağırmasından hiç hoşlanmaz. Ancak efendisi o akşam da yemeğe bir misafir çağırır. Efendisi Remziye’den iki tavuk pişirmesini ister. Remziye tavukları fırına verir. Kendisi de iğne ipliğe döndüğü gerekçesiyle sürekli olarak şıra içer. Bu şıra onun iştahını daha da açar. Misafirin gecikmesi üzerine tavukların ikisini de yer. Ancak misafir biraz gecikmeyle gelir. Remziye misafiri bahçe kapısında yakalar ve efendisinin onu kulaklarını kesmek için çağırdığını söyler. Misafir içerden gelen bıçak bileme seslerini duyunca arkasına bakmadan kaçır. Remziye tavukları çaldılar diye bir feryatla bağırmağa başlar. Efendisine tavukları misafirin çaldığını söyler. Efendi elinde bıçak misafiri kovalar. Remziye de bu duruma katıla katıla güler (Ayşe Abla, Nr. 6-7-8).

“Üç Deneme” adlı oyun beş perdelik bir oyundur ve oyunda yalan söylemenin yanlışlığı vurgulanmıştır. Keder Perisi ve kardeşi Sevinç Perisi yedi yaşına basan küçük çocuğa uykusunda hediyeler getirirler. Keder Perisi gözyaşıyla dolu bir kupa, Sevinç Perisi çiçekler getirir. Biri onun kötü bir çocuk olduğunu, diğeri ise tam tersini savunur. Keder Perisi bunun üzerine rüyalarla çocuğu denemeyi

önerir. Rüyaların birinde çocuktan saadet dolu bir vazoyu açması istenir. Ancak açarsa karısını ve çocuklarını döven, hiç görmediği bir adamın öleceği söylenir. Çocuk vazoyu açmaktan vazgeçer. İkinci rüyada çocuk sarp bir kayalıktan küçük bir kız çocuğuyla karşılaşır. Kız kaybolmuştur. Onu bir kartal getirmiştir. Evine gitmek isteyen kıza, çocuk yardım etmek ister. İkisi de kartaldan kaçmaya çalışırlar ama çocuk kendinden önce kızı korur. Üçüncü rüyada ise, çocuk ölümle konuşturulur. Denemelerin sonunda Keder Perisi çocuğun ruhunun temiz olmadığını, Sevinç Perisi ise aksini düşünür. Daha sonra çocuğun yalan söylediği anlaşılır.

Metnin sonunda Keder Perisi haklı çıktığı halde kardeşine şunu söyler:

“Ben kupayı buraya koyuyorum, sen de çiçekleri koy. O daha pek çok keder yaşayacak, önünde çok yıllar var. Pişmanlık onu doğruya götürecektir.” (Taluy, Nr.31:23-23).

“Tilki ile Deve” adlı oyunda yalan söylemenin yanlışlığı yanında her zaman doğruyu söylemenin önemi de vurgulanmaktadır. Günün birinde bir deve bağlandığı yerde kendi halinde otlarken boyununa bağlı olan ip fundalıklara takılır. Paniğe kapılan deve ipi kurtarmaya çalıştıkça ip tersine vücuduna dolanır. Zor durumda olan deve feryat edip yardım ister. Oradan geçen bir tilki, devenin bu halini görünce onunla alay eder. Deve ise tilkiden yardım ister. Deve, tilkiye etinden bir kilo verdiği takdirde vücudundaki iplerden kurtulacaktır. Çaresiz deve canından olmaksızın bir kilo etinden olmaya razı olur. Tilki, deveyi iplerden kurtarır. Deve ise tilkiye vaat ettiği eti vermek üzere ona budunu uzatır. Fakat tilki, devenin dil tarafından et ister. Böylece işler karışır. Deve, eti dilinden vermeyi vaat etmemiştir. Derken, tilki ile deve arasında bir tartışma başlar. Tilki, devenin dil tarafından et vermeye söz verdiğini, deve ise böyle bir şey olmadığını iddia etmektedir. Bu işe çok sinirlenen deve sonunda tilkinin, iddiasını

ispatlamasını ister. Kurnaz tilki kimsenin görmediği bu olayı yalancı şahit getirerek ispatlamak üzere devenin yanından ayrılır. Tilki, yalancı şahitliği önce aslana teklif eder. Aslan doğruluktan şaşmaz ve tilkiyi hiddetle kovar. Tilki bu kez kurda gider. Tilki ile kurt, yarı yarıya bölüşmekte anlaşılır. Tilki, kurdu alıp devenin yanına gider. Deve, kurdun yalanlarını dinler. Sonra tilki ile kurda yalan söylediklerini bildiğini fakat yinede kaderine razı olup dilini vereceğini söyler. Deve ağzını açar tilki, tam kafasını devenin ağzına sokacakken bir anda geri çekilir ve bu işi kurdun daha iyi yapacağını söyler. Kurt, kafasını devenin ağzına sokar. Kurt, devenin dilini yakalamak istedikçe deve, dilini geriye çeker. Kurt, gittikçe daha fazla içeriye sokar kafasını. Bir anda deve ağzını kapatır. Kurt deveye kendisini bırakması için yalvarır. Kurdun o halini gören tilki ise kaçıp gider. Deve ise kurdu, bir güzel cezalandırarak doğruluktan şaşanların sonunu gösterir (Ayşe Abla, Nr.6:12-13).

“Ayakkabıcı ile İyi Kalpli Cinler” adlı oyunda ise, vurgulanan değer yardımseverliktir. İhtiyar bir ayakkabıcı çok yaşlanır, işlerini tam yapamaz duruma gelir ve ihtiyar karısı ile çok zor bir duruma düşerler. Bu durumu fark eden üç cin geceleri ihtiyar ayakkabıcının dükkanına gelir ve onun yarım bıraktığı işleri tamamlarlar. Bu günler, haftalar, aylar sürer ve sonunda ihtiyarların durumu düzelir. İlk başlarda tılsım bozulmasın diye bu işleri kimin yaptığını takip etmeyen ihtiyarlar bir gece dayanamayıp dükkana gizlenirler ve işleri iyi kalpli, yardımsever cinlerin yaptığını öğrenirler. Gece cinlerin çalışırken soğuktan çok üşüdüklerini fark ederler. İhtiyar karı koca da cinlere yardım etmek isterler ve onlara üşümemeleri için pantolon, ceket dikerler. Bu hazırladıkları hediyeleri gece gizlice dükkana bırakırlar. Hediyeleri bulan cinler ise çok mutlu olurlar.

Metnin başında yazar, oyunun konusunu nereden aldığını ve masal gibi başlatmak istediğini söyler:

“Bu temsilin konusunu Grimm Kardeşlerin bir masalından aldım... Onun için temsili de masal gibi başlatmak istiyorum. Bir deneyelim bakalım ne olacak?.. Perde açılıp oyun başlamadan önce, arkadaşlarınızdan biri elinde bir kitapla sahnenin yan tarafından perdenin önüne çıksın, şöylece söze başlasın:

Masalı anlatan çocuk- Arkadaşlar bu gün size ihtiyar bir ayakkabıcı ile cinlerin masalını anlatacağım..” (Ayşe Abla, Nr.2:19-20-21).

“İyi Kalpli Korkuluk” adlı oyunda da zor durumda olanlara yardım etmenin önemi vurgulanmıştır. Tavşan telaşla koşarken korkuluğa çarpar. Korkuluktan özür diler. Korkuluk tavşana niye bu kadar telaşlı olduğunu sorar. Tavşan da yuvasının çok karanlık olduğunu, bu yüzden korktuğunu ve tarlanın diğer ucunda oturan amcasından mum almaya gittiğini söyler. Ancak o gün tilkilerin yemekli toplantıları olduğunu ve tilkilerin yemekli toplantılara bir yiyecek gittiklerini söyler. Korkuluk tavşana yalnızlığından bahseder. Tavşan da boş zamanlarında onun yanına geleceğini söyler. Korkuluk yalnız kaldığında kitap okuduğunu söyler. Tavşan korkuluğun kitap okumasına çok şaşırır. Tavşan korkuluğa tilkileri korkutup korkutmayacağını sorar. Korkuluk da tilkilerin çok zeki olduklarını, korkuluğun yerinden kımıldamadığını öğrendikleri için ondan korkmadıklarını söyler. Korkuluk tavşana cesaret vermeye çalışır. Tavşan oradan ayrılır. Korkuluk kendi kendine konuşurken tilki yanına gelir. Tilki korkuluğa az önce geçen tavşanı sorar. Korkuluk da tavşanı gördüğünü söylemez. Tilki ile korkuluk konuşurken keçi yanlarına gelir. Keçi korkuluğun gölgesinde dinlenmek ister, korkuluk da kabul eder. Tilki keçiyle alay etmeye başlar, birbirleriyle atışır. Keçi, çiftçinin kaybolan tavuklarından ve az önce amcasına mum almaya giderken gördüğü tavşandan bahseder. Bunu duyan tilki de orada oturup tavşanı

beklemeye başlar. Keçi uyurken, korkuluk da tilkiye hikâye okumaya başlar. Aslında korkuluk kitap okuyormuş gibi yapıp kafasından bir hikâye uydurur ve tilkiyi oylar. Tavşan da koşarak kendini deliğine atar. Keçi ile korkuluk gülerler. Tilki hikâyeyi korkuluğun uydurduğunu anlar. Tilki kızarak oradan ayrılır. Korkuluk ile keçi yaptıkları iyiliğe sevinirler. Keçi uyumaya devam eder (Ayşe Abla, Nr.1:20-21).

“Altın Kaz” adlı oyunda insanın kendisine güvenmesinin önemi vurgulanmıştır. Ailesi tarafından aşağılanan genç bir delikanlı olan Tahta Kafa, ormanda odun kesmektedir. Yanına bir ihtiyar gelir ve ondan yiyecek ister. Tahta Kafa hiç tereddüt etmeden ekmek kesesini ihtiyara verir. Karnını doyuran ihtiyar onunla bir süre sohbet ettikten sonra Kralın kızının suratsızlığından bahseder. Hiç gülmediğini bunun için güzel kızın çok çirkin olduğunu, kralın da kızını güldürene kızını vereceğini söylediğini anlatır. Tahta Kafa’ya iyi biri olduğunu ve kralın kızını güldürebileceğini söyler. Ağaçlardan birinin altını kazdırır. Altın bir kaz çıkar. Kazı alıp koltuğunun altına koymasını, her yeri gezmesini ve çalmaya çalışan kişiye “Yapış!” demesini söyler. Tahta Kafa bir hana gelir. Hana kral ve kızı gelecektir. Onun için hazırlıklar yapılmaktadır. Tahta Kafa hana girince kral geleceği belirtilerek onu dışarı kovarlar. Ancak koltuğunun altındaki altın kazı gören hancı kadın ve kızları Tahta Kafa’yı hana alırlar. Karnını doyururlar. Tahta Kafa uyuklar. Bu sırada kızlardan bir tanesi kazdan bir tüy koparmak ister. Ancak Tahta Kafa uyanır ve “Yapış!” der. Kız kaza yapışır onu kurtarmak isteyen diğer kızlar, anneleri, hancı ve kralın mabeyincisi birbirlerine yapışır. Son olarak kral mabeyinciye kurtarmaya çalışırken o da yapışır. Bunları gören kralın kızı gülmeye başlar ve yapışanlar çözülür. Kral kızının güldürdüğü için Tahta Kafa’ya kızını verir. Ve saray götürür. Kaz da hancıya kalır.

Metnin sonunda yine oyunun konusunun Grimm Kardeşler'in bir masalından alındığı bilgisi yer almıştır:

“Bu temsilin konusunu Grimm Kardeşlerin bir masalından alınmıştır.” (Ayşe Abla, Nr.3:14).

“Tarla Kuşu ile Yavruları” oyununda ise, olay bir yulaf tarlasında geçmektedir ve başkalarına güvenmenin yanlışlığı vurgulanmıştır. Ana kuş, baba kuş ve dört yavru kuş bir yulaf tarlasında yaşar. Ancak yavru kuşlar henüz uçmayı bilmemektedir. Onların uçmayı öğrenmeleri için beslenip büyümeleri gerektiğinden, ana ve baba kuş onlara yiyecek bulmak için onları yalnız bırakıp gider. Bu sırada yulaflar çok olgunlaştığı için, yulafları biçme zamanı gelmiştir. Çiftçi ve oğlu tarlayı birlikte biçmek için, ertesi gün komşuları yardıma çağırılmayı düşünürler. Yavru kuşlar henüz uçmayı bilmediklerinden, yulaflar biçilirse, onların altında kalıp öleceklerini düşünerek telaşlanır. Anne ve baba kuş, onlara telaş yapmamalarını çünkü komşuların yardıma gelmeyeceklerini söyler. Gerçekten ertesi gün komşular yardıma gelmezler. Bu defa çiftçi ve oğlu amcalarını yardıma çağırılmayı düşünürler. Ancak ertesi gün amcaları da yardıma gelmezler. Artık ekinlerin bozulacağı düşüncesiyle çiftçi ve oğlu, yulafları tek başlarına biçmeye karar verirler. Zaten bu zaman zarfında kuşlar da uçmayı öğrenir. Ana baba ve yavru kuşlar başka tarlaya göç ederken, kendi işini kendi gören çiftçi ve oğlu yulafları çürümekten kurtarırlar (Ayşe Abla, Nr.4:21-22).

“Çirkin Ördekçik” adlı oyunun kahramanı kendini çirkin bulduğu için çok mutsuz olan bir ördektir. Oyunda insanların dış görünüşlerinden daha çok iç güzelliklerinin önemli olduğu vurgulanmıştır. Ördek ana, çok çirkin bir yavru dünyaya getirir. Çirkin ördek doğduğunda kimse onun türünün ne olduğunu bile anlayamaz.

Kardeşleri onu çirkin diye dışlarlar ve çiftlikten kovarlar. Bu duruma çok üzülen ördek çiftlikten ayrılır.

Bir süre sonra Ördekçik bomboş bir ovaya varır. Oradaki yaban rdeğine çok çirkin olduğu için dışlandığını ve dayanamayıp kaçtığını söyler. Yaban rdeği de ona yanında kalmasını söyler. O anda avcı gelir ve çirkin ördek bir kulübenin bahçesine sığınır. Evin kedisi çirkin olduğu için onu istemez ve ördek oradan da gider. irkin rdeği bir köylü bulur ve evine götürür. Onlar da ördeği evden kovarlar. irkin rdek bir gl kenarına gelir. Orada karşılaştığı karga ona, eskisi gibi çirkin olmadığını, tüylerinin de beyazlaştığını söyler. Gln kenarına gelip suda kendini izlediğinde karganın söylediklerinin doğru olduğunu anlar. Kendisinin bir kuğu olduğunu fark eder. Kuğularla beraber mutlu bir şekilde yaşamaya başlar.

Metnin başında “Okuma derslerinde rolleri dağıtarak okumaya çok elverişli bir piyes’tir.” ibaresi yer almıştır. (Ayşe Abla, Nr.7:15-16-17).

“Gelincikler Vadisi” adlı oyunda olay Gelincikler Vadisi’nde geçmektedir ve vurgulanan değer hoşgörülü olmaktır. Zamanın birinde bir cin vardır. Bu cin çok sevimli, ufak tefek bir şeydir. Bu cini tanıyan ve onunla yaşayan bir de Peri vardır. Peri bir gün cine dünyada en güzel kişinin kim olduğunu sorar. Cin de gelinciklerin olduğunu söyler. Bunun zerine Peri çok sinirlenir ve onu dokuz yüzyıl uyuması için gelincikler vadisine gönderir. Onu kimse görmesin diye de bir çemberden geçirir. Cini artık insanlar göremez, sadece gelincikler görür. Peri çok sinirlendiği bir anda söylenip dururken cinin nasıl eski haline döneceğini de laf arasında ağzından kaçırır. Bunu büyük gelincik duyar. Sonra bir gün cin uyanır. Cine duyduklarını bir bir anlatır.

Eğer sabah güneş doğarken iki çocuk gelip de cini gerçekten severse, onun eski haine dönebileceğini söyler. Ancak önce insanlara görünebilmesi için bir horoz sesini duymaları gerekmektedir. Bu horoz sesini hem çocuklar, hem de cin duymalıdır. Ancak cin tüm bu duyduklarının gerçekleşeceğine inanmaz. Çocukların buraya nasıl geleceklerini sorar. Beyaz Gelincik onu da düşünür. Bülbül sabah gidip Dinç ve Sevinç'in penceresine konup güzel gelinciklerden bırakır. Büyük gelinciğin dediği bir bir olur ve Sevinç ile Dinç Gelincikler Vadisi'ne gelirler. Gelincikler toplarlar. Gelincikler buna çok sevinir. Sonra gelinciklerin arasında, sevimli, küçük cini görürler. Cin de onları görünce mutlu olur. Sevinç ve Dinç küçük sevimli cini gerçekten çok severler. Böylece cin, perinin büyüünden kurtulur. Hatta Sevinç ve Dinç küçük cine ailelerinin onu evlat edinebileceğini söylerler. Birlikte Sevinç, ve Dinç'in evine giderler. Hep birlikte mutlu bir hayat sürerler (Ayşe Abla, Nr.14:17-18).

“Yaramaz Cıvciv” adlı oyunda küçük bir cıvcivin merakı yüzünden yaşadıkları anlatılmıştır ve çocuklar için en uygun yerin ailesinin yanı olduğu vurgulanmıştır. Yaramaz cıvciv dünyayı görmek için kümesinden uzaklaşır. Bir tarlaya gelir. Orada önce eşekle karşılaşır, sonra oradan ayrılır, tavşanla karşılaşır. Oradan da ayrıldığında karga ile karşılaşır. Her karşılaştığı hayvan cıvcive kendisiyle yaşamak isteyip istemediğini sorar. Cıvciv de onların evlerinin yuvalarının yerini öğrenince hiçbirisinin kendisine uygun olmadığını görerek teşekkür eder. Geriye dönmeye karar verdiğinde karnı da acıkmıştır. Bu defa sırasıyla karga, tavşan, eşek, ve ördekle karşılaşır. Her birine karnının acıktığını ve ona biraz yemek vermelerini söylediğinde, her hayvan kendi yediklerinden vermeyi teklif eder. Fakat hiç biri küçük cıvcive göre değildir. Sonunda evine döner ve annesi tavuğa kavuşur. Anlar ki bir cıvcivin yeri annesinin yanındır (Ayşe Abla,Nr.8:13-14).

“İnci Gerdanlık” adlı oyunda da söz dinlememenin kötü bir şey olduğu ve söz dinlemeyen çocukların sevilmediği vurgulanmıştır. Nesrin, hırçın ve yaramaz bir çocuktur. Annesini ve babasını çok üzer. Dadısının nasihatlerini de dinlemez. Şeytan ona vesvese verir ve ona uyup yaramaz bir çocuk olur. Babası onu cezalandırarak çatıdaki odaya kapatır. Nesrin, şeytana uyduğuna çok pişman olur. Uykuya dalar. Rüyasında perilerle konuşur. Onlar Nesrin’e yanlışlarını gösterir ve anlatırlar. Nesrin bütün hataları için hepsinden özür diler. İyi bir çocuk olmaya karar verir. Annesini çok üzdüğünü perilerden öğrenince ağlamaya başlar. Annesi gelir uyandırır. Nesrin gördüklerini gerçek sanır. Annesi avutur, odasına götürür. Nesrin özür diler (İkesus,Nr.12:15-16).

“Mesut Çocuklar Ülkesi” adlı oyunda ise, Cumhuriyetin kazanımları vurgulanmıştır. İhtiyar ve karısı evde otururlarken dışarıdan bir gürültü duyarlar. Dışarıda bütün milletlerden çocuklar vardır. Çocuklar aç olduklarını söyleyip ekmek isterler. Türk çocuklarına da gerçekten açlık çekip çekmediklerini sorarlar ve böyle bir şeyin olmadığını öğrenince çok şaşırırlar. Bütün çocuklar ülkelerinde olan felaketleri, açlıkları, çektikleri eziyetleri anlatırlar. Türk çocukları da Cumhuriyetten bu yana ne gibi yenilikler yapıldığını, nasıl bir dünya ve gelecek istediklerini söylerler. Yabancı çocuklarla elele tutuşup dans ederler.

Metnin başında “ Bu piyes, Milli Eğitim Bakanlığının müsadeseyle, 12 Aralık’ta “Tasarruf ve Yerli Mallar Haftası’nın açılışında Ankara Halkevinde oynandı. İkinci Doğan Kardeş Sanat Müsamesesinde de oynanacak. Öğretmenlerinizde onu sınıfta okutmasını rica ediniz!” bilgisine de yer verilmiştir (Tör,Nr.10:14-15).

Oyunların ikisi ise, çocukları günlük yaşamda karşılaşılabilecekleri bazı durumlar hakkında bilgilendirmeye yöneliktir.

“Belediye Başkanımızı Seçiyoruz!” adlı oyunda Cumhuriyet rejiminin en önemli ögesi olan demokrasinin işleyişi somutlaştırılmış ve seçimlerin demokratik bir biçimde yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Çocuklar 23 Nisan’da bir müsamere yapacaklarını ama hiçbir hazırlıklarının olmadığını söylerler. Sonra hep birlikte bir piyes yazmaya ve bunu oynamaya karar verirler. İlk olarak konuyu bulurlar. Belediye başkanı seçimleri ile ilgili bir piyes hazırlamaya karar verirler. Belediye başkanını oynamak isteyen birçok kişi vardır. İlk olarak, adaylar belediye başkanı adayymış gibi başkan olurlarsa ne yapacaklarını söylerler. Başkanlığa Ayten, Tunç, Engin, Ahmet ve Erol aday olur. Bunlar, çöplerin sokağa atılmasını yasaklayacaklarını, öğrencilere özel tramvay ve otobüs işletmesi kuracaklarını, her semtte çocuklar için sinema kuracaklarını, her mahallede bir çocuk kulübü açacaklarını, çocuklar için günlük gazete çıkartacaklarını, çikolata fiyatlarını ucuzlatacaklarını söylerler. Bunun üzerine çocuklar, oylarını kullanırlar. Çocuklardan biri de, oylarda yanlışlık yapılmaması için yanına Gülseren ve Hasan’ı alarak, oyları açar. Oylamanın sonucunda Tunç kazanır, ikinci olan Ayten’i ise kendisine as başkan seçer (Tör, Nr.18:17-18).

“Büyüyünce Ne Olacağım?” adlı oyunda vurgulanmak istenen değer ise, meslek tercihi yapabilme ve meslek seçimini küçük yaşlarda yapmanın önemidir. Öğretmen öğrencilere bir ödev verir. Ödev; herkesin büyüünce hangi mesleği yapmak istediğini ve neden o mesleği seçtiğini açıklamaya yönelik bir ödevdir. Teneffüste öğrenciler birbirleriyle konuşurlar ve hangi meslekleri seçeceklerine karar verirler. Bazı öğrenciler seçtikleri meslekleri söylemekten utansa da arkadaşlarının desteğiyle hangi

mesleği ve neden seştiklerini anlatırlar. Sınıftaki bütün öğrenciler bir meslek seçer ve bunu yaparken çok eğlenirler. Birbirleriyle dalga geçerler. En sonunda herkes ödevini yapmaya başlar (Tr, Nr.18:13).

III.1.6. Anılar

Doğan Kardeş'te en az yer alan edebi türlerden biri anıdır ve dergi sayfalarında on iki anıya rastlanmıştır. Bunlardan “Yılan” (Nr.59), “Oyanın Rüyası” (Nr.60), “Yıldız Olmak İstiyordum” (Nr.61), “En Güzel iekler” (Nr.62), “Leyla'nın Kiracısı” (Nr.63) Nihal YalazaTaluy'a; “İstanbul'dan Danimarka'ya” (Nr.50-51-55-73) adlı dört anı Hatice Arutay adlı kuk bir okuyucuya; “3 ocukluk Hatırası”(Nr.11) Cemal Nadir Güler'e aittir . “Atatürk'ün ocuk Dostları” (Nr.30) ile “1Lokomotif, 35 Vagon” (Nr.27) adlı iki anının ise yazarı belli değildir.

Beş arkadaş okulların kapanışında yazın başlarından geçen olaylardan birini anlatmak için szleşmişlerdir.“Beş Arkadaşın Tatil Hatıraları” st başlığıyla verilen anıları kaleme alan Nihal Yalaza Taluy'dur ve her anıyı başka birinin anlattığı görülür:

Haluk'un aktardığı anıda, çeşitli kazalar karşısında ilk yardımın önemi vurgulanmıştır. Yazın Heybeliada'ya giden Haluk, ninesinin isteği üzerine arkadaşlarıyla birlikte ormanda kozalak toplamaya gider. Arkadaşı Nuri'yi yılan sokunca avcı dayısından yılan sokması ile ilgili yapılması gerekenleri ğrenen Haluk, ilk tedaviyi yapar. Daha sonra ailelerin durumdan haberdar olmasıyla hastaneye götürülen Nuri kısa zamanda iyileşir. Ama bu iyileşmede Haluk'un payı büyüktür:

“Arkadaşımız iyileşti. Hastane doktorları Nuri'nin hayatını, doğru şekilde yaptığımız ilk tedavinin kurtardığını söylediler” (Nr.59:5).

Yaz tatilinde gördüğü bir rüyayı anlatan Oya'nın aktardığı anıda, evdeki eşyaların temiz bir şekilde kullanılması ve korunması gerektiği vurgulanır. Yemeği çok yiyen Oya erkenden uykuya dalar. Rüyasında perde, sandalye, duvar saati, döşeme tahtaları ve duvarlar Oya'nın yaptığı davranışlardan rahatsız olduklarını dile getirirler ve onu cezalandıracaklarını söylerler. Kan ter içinde uyanan Oya, bunun bir rüya olduğuna sevinir ama aynı zamanda da çok etkilenir. Bu olaydan sonra odasındaki eşyaları temiz tutar ve korur:

“Çocuklar ben de size bir rüyayı anlatabilirim. Ama, rüya deyip de geçmeyin! Evde büyüklerimden her gün işittiğim azarların, yediğim cezaların yapmadığını bu rüya başardı!” (Nr.60:5).

Sinema artisti olmak isteyen Kaya'nın aktardığı anıda, düşüncelerine saygı gösterilen ve değer verilen çocukların hatalarını görüp telafi edebilecekleri düşüncesi vurgulanmıştır. Yıldız olma hayalleri kuran Kaya, okuldan nefret etmektedir ve dersleri oldukça kötüdür. Bu hayalini gerçekleştirmek için amcasıyla birlikte Amerika'ya gitmek ister. Bu isteğini öğrenen amca, onun hevesini kırmadan ona bir sinema dergisi getirir ve onu çocuk yıldızların yaşamı hakkında bilgilendirir. Edindiği bilgilerden yıldız olmanın çok kolay bir şey olmadığını ve daha önemlisi eğitim almadan hiçbir şey olunamayacağını öğrenen Kaya, derslerine dört elle sarılır ve bütünlemede zayıf derslerini başarır. Bu değişimde amcanın davranışı çok etkili olmuştur:

“...Mehmet amcamın pek sevdiğim bir huyu vardır: benimle, annemle, babamla, yani, bütün büyük insanlarla konuştuğu gibi konuşur. Beni şakaya, alaya almaz” (Nr. 61:5).

Sevim'in aktardığı anıda, yardımlaşmanın önemi vurgulanmaktadır. Yazı Ayşe halasında Beykoz'da geçiren Sevim için her şey çok güzeldir. Halası çocukları çok sevmekte, her isteklerini yerine getirmektedir. Akşam yemeğine misafir bekleyen Ayşe Hala, çocukları oyalamak için en güzel çiçek demetini getirene guguklu saatini vereceğini söyler. Çiçek toplamak için koruya yönelen Sevim, çocukların dadısı Emine Abla'yla karşılaşır ve onun hasta olduğunu öğrenir. Bunun üzerine Emine Abla'yı dinlenmesi için eve gönderir ve üç küçük çocukla çiçek toplamaya gider. Lale, Mine ve Gül'ün yaramazlıkları sonucunda çiçek toplayamadan eve döner. Ama Ayşe Hala durumdan haberdar olduğu için guguklu saatin sahibi Sevim olur:

“Emine dadının hastalandığını haber alan halam, vaziyeti anladı ve dördümüzü birden bağrına bastırdı. Sonra:

-Çocuklar! dedi. Yaptığımız demetlerin hepsi güzel, hepsi zarif, ama Seviminki bence en güzeldir. Ne dersiniz?”(Nr.62:5).

Benzer bir örneği de Emel'in aktardığı beşinci anıda görmek mümkündür. Ankara'daki çocukluk arkadaşı Leyla'ya piyangodan para çıkan Emel, yaptırılan apartmanı görmeye gider. Kızılcahamam'dan gelerek hamallık yapan Sami, şehrin zorluklarına ayak uyduramaz ve çareyi inşaata sığınmakta bulur. Sami'nin durumunu öğrenen Leyla ve ailesi onu sanat okuluna yazdırır ve Kızılcahamam'daki ninesine de destek olur. Bu davranış Sami'yi duygulandırır:

“Çocuk titreyen bir sesle:

-İyiliğinizi hayatımın sonuna kadar unutamıyacağım! dedi. Bütün gücümle çalışacağım”

(Nr. 63:5).

“1 Lokomotif, 35 Vagon” adlı anıda küçük Muhittin’in başından geçenler aktarılır ve yaptığı yanlışın farkında olmadan başkalarını suçlamanın saçmalığı vurgulanmaktadır. Sarıköy’de oturan ve dayısı demiryolu bekçisi olan Muhittin, inekleri için demiryolu kıyısındaki tarlaya ot biçmeye gider. Yorulan ve uykusu gelen çocuk, demiryolunun içine uzanır, yaklaşan trenin gürültüsüyle uyanır ama kaçmaya zaman bulamaz. Rayların arasına sıkışan Muhittin, üzerinden tren geçtikten sonra yerinden kalkar ve haline şükreder. Olayı hafif yaralarla atlatır ama tren memurlarına çok kızar:

“-35 vagonu üstümüzden geçirdik amma, doğrusu tren memurlarına çok kızdım” (Nr.

27:17).

Atatürk’ün kişilik özellikleri ve döneminin kimi toplumsal olayları “Atatürk’ün Çocuk Dostları” başlığı altında verilmiştir. Anılarda Atatürk’ün çocuk sevgisi, başından geçen olaylar ve bu olaylara verdiği tepkilerle vurgulanmıştır:

“Dirilen Bebek” adlı anıda, Atatürk’ün manevi kızı Ülkü’yle olan bir anısı aktarılır. Evli olmadığı için çocuğu olmayan Atatürk, bir gün Ülkü adlı bir kız çocuğuna rastlar ve onu çok sever. Güler yüzlü, tatlı dilli ve akıllı bir kız olan Ülkü de Atatürk’le zaman geçirmekten çok hoşlanır. Günlerden bir gün Ülkü, bebeğinin öldüğünü ağlayarak Atatürk’e anlatır. Onun üzülmesine dayanamayan Atatürk, bütün oyuncakçı dükkanlarını dolaşarak kırılan bebeğin aynısını alıp gece kucığına koyar. Uyanan Ülkü, Ata’sının yanına gelir ve yalnızca onun işitebileceği bir sesle:

“-Teşekkür ederim Ata’cığım, der”

“Sıkılmadan Konuşan Köylü Kızı” adlı anıda da yine Atatürk’ün çocuk sevgisi dile getirilmiştir. Köylerde dolaşmayı seven Atatürk, bir gün Ankara’nın bir köyünde sarı saçlı, mavi gözlü dört yaşlarında şirin

bir kız görür. Kız koşarak gelip Ata'nın elini öper ve Ata'nın sorduğu sorulara çok rahat bir şekilde yanıt verir. Bir köylü çocuğunun böyle serbestçe konuşması Atatürk'ün çok hoşuna gider ve saatlerce onunla oynar. (Nr.30:6)

Anılardan dört tanesi “İstanbul'dan Danimarka'ya” üst başlığıyla verilmektedir ve bu anılar küçük okur Hatice Arutay'a aittir. Danimarka'nın Kopenhag şehrinde yatılı bir okula giden Hatice, oradan Doğan Kardeş'e gönderdiği mektuplarla birlikte şiirlerini ve anılarını da gönderir.

“İstanbul'dan Ayrılış” adlı anıda yurdundan, ailesinden ve sevdiklerinden ayrılan Hatice'nin duygularının yanında gümrükte yaşadığı sıkıntılar da vurgulanmaktadır. Annesiyle birlikte Kopenhag'a gitmek için hazırlıklarını bitiren Hatice, çok üzgündür. Yola çıkma vakti geldiğinde herkesi bir hüznün kaplar ve aile çevresi onları yolcu etmek için yolcu salonunda beklemektedir. Gümrükte bütün eşyaları didik didik aranan Hatice, hem zaman kaybına hem de görevlilerin davranışlarına çok üzülür. Daha sonra işlemler bitince Hatice ve annesi yakınlarıyla vedalaşır ve Gotland adlı şilebe binerek İstanbul'dan ayrılırlar:

“Gümrük muayenesini hatırlarken şimdi tüylerim ürperiyor. Bütün bavullarımızı didik didik ettiler. Bizi geçirmeğe gelenlerin de canları çok sıkıldı. Memurlar “ne yapalım vazifemiz” diyorlardı. Aradıklarına göre de bari bir şey bulsalar. Sanki biz bilmiyor mu idik, götürülecek şey var, götürülmeyecek şey var” (Nr.50:5).

“Gotland Vapurunda İlk Günler” adlı ikinci anıda ise Hatice ile annesinin farklı kültürlerdeki insanlarla olan ilişkileri ve ilk izlenimleri aktarılmıştır. Sevdiklerinden ayrıldıkları için oldukça üzgün olan anne ve kızıyla gemi personeli ve yolcular çok ilgilenirler. Onların bu yakın ilgisi karşısında yeni duruma alışır ve yolculuklarına devam ederler. Hatice Arutay, anıyla birlikte bir de şiir göndermiştir:

“Ninem kadın

Güzel huylu, tatlı sözlü

Babamın annesi biricik ninem.

Bana ninesinin adını verdi.

Beni sever, beni okşar.

Kulağıma bazan fısıldar:

Maskara kız, Hatice kız!

Ninem Kadın diye,

Uzaklardan hep Ninemi düşünürüm

Şeker Ninem, Sevgili Ninem

Ninem Kadın diye!... Kopenhag,7.6.947” (Nr.51:5).

Üçüncü anıda Gotland’daki yolculuk devam etmektedir ve vapur İzmir’e gelmiştir. Annesi hem telefon etmek hem de alışveriş yapmak için sandalla kıyıya çıkar ve Hatice’yi vapurda bırakır. Aslında Hatice İzmir’i merak etmektedir, vapurun güvertesinden İzmir’e bakıp bir kıyaslama yapar ve İstanbul galip gelir. Alışverişten dönen annesi Hatice’ye incir ve İzmir’le ilgili fotoğraflar getirir. Yolculuk devam etmektedir, anne ve kızı deniz tuttuğu için zor günler başlamıştır. Garson Hans, kısa zamanda bu duruma alışacaklarını söyleyerek onları sakinleştirir. Anının bir yerinde Hatice, savurganlığın gereksizliğini de vurgulamaktadır:

“Annem, anlaşılan yanımızdaki Türk paraları bize bir daha lazım olmaz diye bütün

paralarını İzmir’de bırakayım demiş, ne gördü ise almış” (Nr.55:9).

“İstanbul’dan Danimarka’ya” anılarının sonuncusunda da vapur yolculuğu devam etmektedir. Rüzgarlı ve fırtınalı yirmi bir gün sonrasında vapur Göteburg’a varır. Burada bir otele yerleşen Hatice ve annesi hem yolculuğun yorgunluğunu atmaya hem de çevrelerini tanımaya çalışırlar. Göteburg’da yeni insanlarla tanışır, Danimarka’da yaşamın çok pahalı olduğunu ve bu yüzden Danimarkalıların birçok ihtiyacını İsveç’ten karşıladıklarını öğrenirler. Annesi yanlarına aldıkları şeylerin yetmeyeceğini düşünerek telaşlanır ama yapılacak bir şey yoktur. Çünkü iki gün sonra Kopenhag’a gideceklerdir. Hep yeni yerlerle ilgili izlenimlerin verildiği bu son anda memleket özlemi de vurgulanmıştır:

“Yemekten sonra tekrar otele döndük. Sonra otomobille hep beraber bir gezinti yaptık.

Buranın sokakları çok temiz. İnsanları güler yüzlü. İstanbul’u özleyorum.” (Nr.73:5)

III.1.7. Şiirler

Doğan Kardeş’te yer alan edebi türlerden biri de şiidir ve dergi sayfalarında en çok rastlanan şair Şükrü Enis Regü’dür. “Ağaçlar”, “Kar”, “Bebek”, “Kitaplarım”, “Kardeşim”, “Her Sabah”, “Hoş Geldin”, “Bayram Yeri”, “Missori”, “Yolun Açık Olsun”, “Bahar Bayramı”, “Hele Tatil Gelsin”, “Bir Yaşında”, “Her Akşam”, “Allahısmarladık”, “Fotoğraf”, “Bizim Köy”, “Maç”, “Pazar Günleri”, “Plaja Gidelim”, “Ben de Okula Gideceğim”, “Şeker Bayramı”, “Leylek”, “Elma Ağacı”, Memleketim”, “Dünyayı Dolaşsam” adlı şiirler Regü’ye; “Kış”, “Kardeşim”, “Sokağımız”, “Sokak Feneri”, “Ağacı Sev”, “Mevsimler”, “Saatim” adlı şiirler Celal Alıngeniş’e; “19 Mayıs”, “Yüzüyorum”, “Balık” küçük bir okur olan Talat Halman’a; “Düşmek”, “Bilirim”, “Horoz” Orhan Arıburnu’ya; “Atatürk’ü Anış” ise Vedat Nedim Tör’e aittir. Ayrıca “Kardeşlerimden

“Şiirler” ve “Şiir Yarışından Seçmeler” üst başlığıyla oluşturulan bölümlerde küçük okuyuculardan gelen şiirlere de yer verilmiştir. Dergide yayımlanan şiirlerde çocuğun duyuşsal alan gelişimini destekleyen sosyal, milli, dini ve evrensel değerler öne çıkarılmıştır.

III.1.7.1. Aileyi Sevme ve Yüceltme

Doğan Kardeş’te okurlara verilmek istenen değerlerin başında aile sevgisi gelmektedir. Şiir aracılığıyla ailenin önemi vurgulanmış ve ailenin her bireyi şiirde yer almıştır.

“Bir arefe gününe benzer

Bizim evin Pazar günleri

Annem, çamaşır yıkar bir yanda

Babam, aynada traş olur

Ablam yemek pişirir mutbakta

Ben etrafı süpürürüm

Sonra radyonun karşısına geçeriz

Hikâyeler anlatırız birbirimize

Kitap okur, şarkı söyleriz

Derken yavaş yavaş olur akşam

Bir kolunda ben, bir kolunda ablam

Alıp bizi parka götürür

Benim sevgili babam..” (Regü, Nr.23:5).

Özellikle Doğan Kardeş’te yayımlanan bazı şiirlerde annelerin fedakarlığı, çocuklarını korumakla yükümlü olması ve anne-çocuk ilişkisi ön plana çıkarılmıştır.

“Kardeşim beş yaşına girdi dün

Elini ateşe sokmuyor artık

Oyuncaklarını atmıyor yerlere

Yırtmıyor kitaplarımı” (Alnıgeniş, Nr. 73:3).

“Artık kocaman oldu bebeğimiz

Saçları kulaklarına iniyor

Ayaklarına dar geliyor patikleri

Elinden neler çekiyor oyuncaklar

Artık onun da evimizde sesi

Soframızda yeri var” (Regü, Nr. 21:7).

“Annem çok seviyor kardeşimi

Adı ağzından düşmüyor

Ama kıskanmıyorum doğrusu

Annemin sevgisi o kadar çok ki

Ona da yeter, bana da” (Alnıgeniş, Nr. 73:3).

III.1.7.2. Doğayı Sevme ve Koruma

Doğan Kardeş’te yer alan şiirlerin büyük kısmında doğa sevgisi dile getirilmiş ve çocuklar doğanın korunması konusunda bilinçlendirilmeye çalışılmıştır.

“Meşe, gürgen, ceviz, ınar

Ihlamur, am, selvi, köknar

Hepsinin bir devi

Ağacı sev, ağacı sev” (Alnıgeniş, Nr. 69:3).

“Bu yıl erken başladı soğuklar

Boyuna yağıp duruyor yağmur

Esiyor rüzgar acı acı

Nasıl geçireceksin bu kışı

Elma ağacı?

.....

Glgen de yok ki, arkadaşlık edesin

Tek başına kaldın bu kış kıyamette!

Artık kimse bakmaz oldu yüzüne

Dallarına tırmanmıyor ocuklar

Kuşlar uğramıyor semtine” (Regü, Nr. 32:7).

Horozla yatılıp

Horozla kalkılır

Tüneyen horoz

Bir asma saattir kasabamızda

Horozumun

Zenbereğini sevsinler” (Arıburnu, Nr. 23:5).

“Yalnız biz değiliz seni seven

Bak, ne kadar üzülüyor gidişine

Şu çiçekten çiçeğe konan kelebek

Baharı erken getir bahçemize

Olmaz mı Hacı Leylek?” (Regü, Nr.29:5).

III.1.7.3. Sevgiyi Yüceltme

Dergi sayfalarında geleceğin büyüklerine kazandırılmak istenen bir başka değer de sevgidir.

“Sevin çocuklar, Güzel’i sevin!

Gökteki altın bulutları

Ŗu ulu ınarı

Esen rüzgarları derin derin!

.....

Ve korkun sevgiyi bilmeyenlerden

Amanın çocuklar,

Sakının, kaçın!" (Batu, Nr. 33:5).

III.1.7.4. Okulu Sevme

Doğın Kardeş dergisi, çocuklara okulu sevdirmeyi ve okuldaki yaşamlarını destekleyen çalışmalar yapmayı hedeflemiştir. Buna yönelik olarak haritalar, ansiklopediler yayımlanmış, tatil dönemlerinde okul ilaveleri çıkarılmış ve dergide yer alan türlerden biri olan şiirde de okula ilgili duyguların dile getirilmesine çalışılmıştır.

"Haydi resmini çek fotoğrafçı amca

Bugün ne kadar sevinçliyim bilsen

"Pek iyi" ile geçtim sınıfımı

Hele sen bir karnemi görsen!" (Regü, Nr.22:7).

"Ben okullu oluyorum artık,

Sizin olsun bütün oyuncaklar

Hepimizin ağabeyi sayılıırım şimdi

Sakın beni kıskanmayın çocuklar" (Regü, Nr. 26:7).

“Sizinle çok güzel günler yaşadık

Okulum, kara tahtam, sıralarım

Hepinize allahısmaırladık,

Sizi unutmayıcağım!...” (Regü, Nr.21:7).

III.1.7.5. Güler Yüzlü Olmanın Önemi

Dergi sayfalarında sık sık güler yüzlü olmanın önemi vurgulanmış, “Gülyüzlü Fotoğraf Yarışması” düzenlenmiş ve dergide yer alan birçok şiirde de buna yönelik iletiler açık bir şekilde verilmiştir.

“Elini çabuk tut fotoğrafçı amca

Dışarıda beni bekliyor arkadaşlarım

Asık suratlı insan, çirkin olur

Güler yüzlü çıksın fotoğrafım!” (Regü, Nr. 22:7).

III.1.7.6. Güncel Olaylardan Haberdar Olma

Amerika büyükelçisi Münür Erteğün’ün naaşını Türkiye’ye getiren Amerikan gemisi Midsouri hakkında dergide hem çeşitli bilgiler verilmiş hem de Şükrü Enis Regü’nün yazdığı şiir yayımlanmıştır:

“YOLUN AÇIK OLSUN!

DEMEK artık gidiyorsun Missouri

Haydi yolun açık olsun!

Güvertene bahar

Gecelerine yıldızlar dolsun

Güle güle git vatanına

Bizden selamlar götür

Bütün dünya çocuklarına!” (Regü, Nr.19:6).

III.1.7.7. Sorumluluk Bilinci

Doğan Kardeş’te çocuklara kazandırılmak istenen değerlerden bir diğeri de sorumluluk bilincidir ve yayımlanan şiirler hedeflenen çocuk modeli hakkında ipuçları içermektedir.

“Sakın bana darılma bahar,

Bütün gün evden dışarı çıkmayışım

Seni sevmediğimden değil

Bilmezsin öyle çok ki ödevlerim

Kimse beni rahatsız etmesin bugün,

Penceremde ötüp durmasın kuşlar

Yakında imtihanlara gireceğim

Derslerim var!” (Regü, Nr.20:5).

“Her akşam paydos saatinde okulun
Bir gürültüdür başlar sınıfta:
Kimi mızıka çalar, kimi şarkı söyler
Kimi sokağa başlar sokakta
Ben hep yarınki dersleri düşünürüm
Bir elimde çanta
Bir elimde sefer tası
Doğruca evin yolunu tutarım” (Regü, Nr. 21:7).

III.1.7.8. Millî Değerler

Dergi sayfalarında her zaman önemli bir yere sahip olan ulusal bayramlarla ilgili duygular dizelere de aktarılmıştır.

“Hoş geldin 23 Nisan!
Sana gözlerimizden sevinç
Bahçelerimizden bahar getirdik, görümlük
Bari hemen bitivermese bu yolculuk
Seni kucaklamağa geliyor bugün
Köyler, şehirler dolusu çocuk!” (Regü, Nr. 18:6).

Vedat Nedim Tör tarafından kaleme alınan şiirde ise, Atatürk sevgisi dile getirilmiştir.

“Sensin bize öğreten

Büyük sırrını savaşmanın

Hiç yoktan, yeniden

Bir vatan yaratmanın

....

Sensin, Tarihimizle öğünüp

Yaşarken çalışıp

Ölürken Yarına güveni öğreten

Sen, büyük İnsan, büyük Öğretmen!

Atam!

Atam!” (Tör, Nr. 31:3).

III.1.7. 9. Dinî Değerler

Dergide yayımlanan şiirlerde dini değerlere de yer verilmiştir. Bayramların insanları birleştiren, huzur veren bir yanı vardır ve çocuklar bu coşkuyu yaşamayı çok severler.

“Anne, bugün bayram

Haydi giydir yeni esvaplarımı!

Saçımı tara, mendilimi ver!

Bu gün çok güzel olmalıyım

Elini öpeceğim babamın, amcamın

Sonra bayram yerine gideceğim” (Regü, Nr. 18:6).

Bayramların bizim geleneğimizde önemli bir yeri vardır. Herkes bayram sabahı erkenden kalkar, özenli bir şekilde giyinir, birbiriyle bayramlaşır ve artık bugün pek olmayan bayram yerine gider:

“Misafirlerle doldu taştı evimiz

Ne güzel oldum görseydiniz

Giynce bayramlık elbiselerimi

Seni çok sevdim, şeker bayramı

Yine gel bize, emi?” (Regü, Nr. 27:5).

III.2. Bilgilendirmeye Yönelik Yazılar

III.2.1. Biyografiler

Sanat, fen ve tıp alanından seçilmiş ünlü kişilerin biyografileri, dergide “O da Bir Çocuktuktu” üst başlığıyla yer almıştır. Bu başlık aynı zamanda, biyografilerde en çok vurgulanan niteliktir. Münevver Alpar, müzik dünyasından Mozart’ın (Nr.4); Fahrünnisa Seden, tıp dünyasından Florance Nightingale’in (Nr.32), edebiyat dünyasından William Shakespeare’in (Nr.22); Ayşe Abla edebiyat dünyasından Hans Cristian

Andersen'in (Nr.7) biyografilerini kaleme almışlardır. Tez kapsamında yer alan diğer biyografilerin yazarları belli değildir. Bilim dünyasından Arşimed (Nr. 37), Galile (Nr.38), Pastör (Nr.40), Robert Koch (Nr.42), Jorj Stefenson (Nr.43), Televizyonu İcat Eden Adam Fransworth (Nr.66); müzik dünyasından Beethoven (Nr.44), Frederic Chopin (Nr.45), Bach (Nr. 47), Georges Haendel (Nr.48), Schubert (Nr.49), Wagner (Nr.50), Verdi (Nr.51), Joseph Haydn (Nr.52); bir de Cemal Nadir Güler (Nr.41) hakkında biyografi yazılmıştır.

Verilen yaşamöyküleriyle, insanlığa hizmet etmiş, unutulmaz sanat eserleri yaratmış, teknolojik buluşlara imza atmış ünlü kişiler, zor yaşam koşulları, araştırmacı kişilik özellikleri, kitap okumaya, sanata olan merakları ve çalışma tutkuları ile bir model oluşturur. Böylece çocuğun bu insanları ulaşamaz, olağanüstü yeteneklerle donatılmış, üstün zekalı kişiler olarak değil; kendisi gibi bir zamanlar çocuk olan, küçük yaşlardan itibaren zor koşullara rağmen araştırmaktan ve çalışmaktan vazgeçmeyerek başarıya ulaşan kişiler olarak görmesine ve kendisiyle özdeşleştirmesine olanak sağlanmıştır.

Yaşamöykülerine genelde çocukların günlük yaşamıyla ilişki kurularak ve onlarda merak uyandıracak sorular sorularak başlanmış olması, çocuğun ilgisini diri tutma açısından anlamlı görünmektedir.

III.2.1.1. Bilme, Öğrenme ve Araştırma Heyecanı

Biyografileri verilen kişilerin temel özellikleri, bilim veya sanat dünyasında tanındıkları alanlara, aslında çocukken ilgi duymuş olmalarıdır. Bilim adamlarının çocukken araştırmaya eğilimli oluşları verilen örneklerde özellikle öne

çıkarılmaktadır. Televizyonu bulan Philo Fransworth televizyonu bulmaya 15 yaşında karar vermiştir:

“Birgün Philo Fransworth, fizik dersinden çıkarken sıkılarak hocasına: “Sizinle biraz konuşabilir miyim? Televizyona dair fikirlerim var.”deyince öğretmen bu sözlerin büyük bir icadın müjdecisi olduğunu hiç de tahmin etmemişti.

Fransworth’un elinde parası, alat edevatı yoktu. Buna rağmen yorulmak bilmiyen kudreti ve çalışma aşkı sayesinde zamanının en büyük bilim adamlarını hayrete düşüren icadının planını 18 yaşında tamamladı. 21 yaşında da eline beratını almağa muvaffak oldu.”(Nr. 66:5).

Pastör’ün araştırmaya yatkınlığı okul sıralarında fark edilmiştir:

“Küçük Lois’in ilkokul sıralarında iken diğer çocuklardan daha zeki olduğu anlaşılmamıştı. Fakat ortaokulda iken müdürü bu çocukta derin bir görüş ve düşünüş kudreti olduğunu hissetmişti. Birkaç yıl sonra Pastör kimyaya merak sardırdı. Sabahtan akşama kadar kimya laboratuvarında bitmez tükenmez deneyler yapar, o zamana kadar bir çok büyük alimlerin anlayamadıkları bazı şeylerin sebeplerini araştırırdı” (Nr. 40:4).

Verem mikrobulu bulan Robert Koch’un babası bir gümüş madeninde çalışmaktadır. Koch’un on iki kardeşi vardır, çocukluğu yokluk ve sıkıntılarla geçer. Koch’un daha çocukken “tabiat müzesi”ne dönen odası ve inceleme merakı çevresince bilinir:

“Koch kardeşlerin en meraklısı küçük Robert’ti. Onu çok zaman şehir halkı bir elinde tabiat bilgisi kitabı, bir elinde de küçük bir şişe ispiro ve bir kutu toplu iğne bulunan bir paket ile kıra giderken görürlerdi. Bir gün Robert Koch, babasının cebinde küçük bir pertevsiz buldu. Bu mini mini aleti kendisine vermesi için babasına yalvardı. Koch baba, oğlunun bu tabiat merakını memnunlukla karşıladığı için küçük pertevsizi ona verdi. Az zaman sonra Robert’in odası küçük bir tabiat müzesi halini almıştı. Robert eline geçen bütün çiçekleri, böcekleri, yosunlan bu pertevsiz ile muayene ediyor, her gün kendi kendine yeni yeni şeyler öğreniyordu” (Nr.42,9).

Bir gün banyo yaparken suyun kaldırma kuvvetini bulan bilim adamı Arşimed’in çocukluğunda da kendini gösteren zekası ön plana çıkarılmıştır:

“Arşimed, daha yedi yaşında küçük bir çocukken herkezin kağıt üzerinde zor yaptığı toplam ve çıkayları hemencecik kafasında yapar, karşısındakileri hayretler içinde bırakırdı” (Nr. 37:6-7).

Dünyanın güneş etrafında döndüğünü söyleyen ve bu yüzden kilise tarafından ölüm cezasına çarptırılan Galile, sözünü geri alması durumunda affedileceğini anlayınca kralın ve papazların önünde sözlerini geri alır. Evine dönerken de “Allahım, istemiyerek yalan söyledim, beni affet ” diye ağlar (Nr.38:5).

1829’da saatte 40 kilometre hızla giden lokomotifi yapan Jorj Stefenson, diğer insanlardan farklı olarak, kendisi de madencilerin kullandığı lamba üzerinde çalışırken Devi’nin maden lambasını keşfettiğini ilan etmesinden sonra yılmayarak çalışmalarına devam etmiş o güne kadar saatte ancak 8 kilometre hız yapabilen lokomotiflerin çok daha hızlısını yapmayı başarmıştır:

“Biz çalışmayı bırakmıyalım! Şöhret bir gün arkamızdan gelecektir, diyordu. Gerçekten Stefenson meşhur oldu. Yalnız İngiltere değil, bütün Avrupa onu, lokomotif ve demiryolu yaptırmak için çağırdı” (Nr.43:6).

Bilim adamlarının diğer insanlardan farklı özellikleri, zekaları değil, çok çalışarak önemli işler başarmış olmalarıdır:

“Pastör, bütün ömrünü deneyler yapmakla ve insanlığa hizmet etmekle geçirdi ve 1895 yılının Eylülünde öldü. Ölürken yanında bulunan arkadaşlarına:

-Daha ne kadar yapacağım şey vardı. Hayattan ayrılacağıma üzülüyorum, yalnız insanlığa hizmet edemediğime acıyorum, dedi” (Nr.40:4).

Sanata kendisini adanmış insanların eğilimleri de çocukluklarında ortaya çıkmıştır. Besteci Chopin’in küçük yaşlardan itibaren müziğe ve sanata olan ilgisi vurgulanmıştır:

“Frederic Chopin, müziğe karşı küçüklüğünden beri aşırı sevgi duyuyordu. Ama Chopin mini mini parmaklarını piyanonun tuşlarına dokundurdukça, gözlerinin yaşardığını, bütün vücudunun titrediğini görenler, onun müzikten hoşlanmadığını sanıyorlardı”(Nr.45: 9).

Ünlü müzisyen Schubert, on dört çocuklu bir ailenin en küçük oğludur. Musikiyi çok seven Schubert’in babası onun musiki ile ilgilenmesini istemez, oğlunun de kendisi gibi öğretmen olmasından yanadır. Onu ne zaman piyano başında görse azarlayıp kulağını çeker, annesinin telkinleriyle dayak yemekten kurtulur. Komşuları ihtiyar musiki öğretmenine giderek ailesinden habersiz musiki dersleri almaya başlayan Schubert daha sonra konservatuara giderek öğretmen olmuş, kendi merakı ve çabasıyla birçok başarıya imza attığı vurgulanmıştır (Nr.49:6).

Müzisyen Bach’ın yaşam öyküsünde başarılı bir müzisyen olmasının altındaki nedenler olarak müzisyen bir aileden gelmesi, çok çalışması ve kişilik özellikleri gösterilmiştir:

“Bach ailesinin tam yedi nesli musiki alemine pek çok sanatkar vermiştir. Hatta Bach’ın dedelerinden biri, bir değirmenci olduğu halde, işini bitirdikten sonra, gitara çalarak, bestelediği köy şarkılarını söylemekle vakit geçiriyordu” (Nr.47: 4).

Diğer yaşam öykülerinde olduğu gibi, bunda da Bach’ın küçük yaşlardan itibaren müzikle ilgilendiği, büyük başarılarla imza atmasının altında çocukluktan itibaren sabır ve azimle çalışmasının olduğu vurgulanmıştır. Hatta müzik aşkının, kimi değerlerin önüne geçtiği vurgulanmıştır:

“Kısa zaman sonra Jean, kilisede ilahiler söylemekten çok, musiki eserlerinin notalarını okumaktan zevk almağa başladı. Bunu o kadar seviyordu ki, çok tebiyeli bir çocuk olduğu halde ağabeyisine karşı itaatsizlik gösterdi. Ağabeyisinin izin vermemesine rağmen

geceleeri onun kütüphanesine gizlice girerek istediği bazı notaları alıyor, ay ışığında kopya ediyordu” (Nr.47, 4).

Fakir bir ailenin çocuğu olan Wagner, müzikle pek uğraşmaz, daha çok şiir yazar. Tatil günlerinde yalnız başına kırlara çıkar, ağaçların altına oturarak bağıra bağıra kendi yazdığı şiirleri okur, bu haliyle arkadaşlarının alay konusu olur. Okulu bitirince şiirler ve yazılar yazar, kitaplar çıkarır, gittiği bir konserde Beethoven’in senfonilerini dinlerken kendi şiirlerini bestelemeye karar verir. Ard arda yazdığı opera eserleriyle bütün dünyada tanınır. Hatta eserlerini oynatmak için büyük bir opera binası bile yaptırır (Nr.50:6).

Kendi halinde, sessiz, uslu ve çalışkan bir çocuk olan Georges Haendel, boş vakitlerinde gitara çalmayı çok sever, fakat babası onun müzikle uğraşmasından hoşlanmaz. Bir gün gitara çalarken babasına yakalanan Heandel, cezalandırılır ve gitara dolaba kilitlenir. Haendel’lerin evinde kiracı olan bir subay ailesinin tavan arasında bulunan piyanosunu keşfeder. Müziği çok seven çocuk, gitarasız kalınca, çalabilmek için, tavan arasında yıllardır duran bir piyano bulmuştur. O günden sonra babası oğlunun müzikle uğraşmasına engel olmamıştır (Nr.48:6).

Müzişyen Joseph Haydn’ın çocukken en büyük zevkinin, bir tabureye çıkarak, piyanonun tuşlarına basmak ve onların çıkardığı sesleri dinlemek olduğu belirtilmiş, annesinin doğduğu günden itibaren çocuğunun müzişyen olmasını istediği vurgulanmıştır (Nr.52:6).

Müzişyen Verdi de küçük yaşlarda müziğe merak salmış, annesinin karşı çıkmasına rağmen, üstün yeteneği sayesinde müdürün takdirini kazanmış ve müzik

eğitimi almıştır (Nr.51:9). Her iki mőzisyenin yařamőykősőnde de çocukken mőziđe karşı duydukları ilgi ve sanatsal yetenekleri ön plana çıkarılmıştır.

1756 yılında Almanya'nın Salzburg şehrinde doğan Mozart'ın mőzisyen olan babası sekiz yaşındaki kızına musiki dersleri verir. Bu dersleri dinleyen ũ yaşındaki Mozart, piyano çalmaya başlar ve dört yaşında ilk bestesini yapar. Altı yaşında piyanonun yanında keman da almakta ve sayısız besteler yapmaktadır. On iki yaşında ilk operetini yazan Mozart, yirmi yaşına geldiğinde herkes tarafından tanınmıştır (Nr. 46:4-5).

Mőzisyen Schubert, oldukça fakir ve kısa boylu, şişman karınlı bir őđrenciyken, okuldaki arkadaşları onunla alay etmekte ve ona kőtő şakalar yapmaktadırlar. Schubert daima sınıfını birincilikle geçmektedir. Ders yılı sonunda bőtőn derslerden pekiyi alıp da bir altın madalya mőkafat kazanınca, eskiden onunla alay eden arkadaşları dost olmaya başlarlar. Babasının isteği ũzerine őđretmen olan Schubert, bu mesleği hiç sevmez (Nr.49:6).

III.2.1.2. Zorluklar Karşısında Yılmama

Yukarıdaki örneklerde, maddi zorlukların őđrenmeye ve araştırmaya engel oluşturmadığı dikkati çekmektedir. Bunun özellikle vurgulandığı örnekler de vardır:

Doktor Robert Koch, karşılaştığı zorluklara rağmen okumaktan ve çalışmaktan vazgeçmeyerek küçük yaşta başarılı bir doktor olmuştur:

“Robert, gayet zeki, çalışkan, son derece dürüst ve kibar bir çocuktur...Robert Koch henüz 16 yaşında iken Berlin Üniversitesine müracaat etti. Yaşı çok küçük olduğu için ancak hususi bir izin ile üniversiteye kabul edildi.../Evinde bütün tıp kitaplarını toplayarak çalışmaya başladı.../ve üniversite talebeleri ile birlikte imtihana girerek sınıfının üçüncüsü olarak diplomasını aldı” (Nr. 42: 9).

Buharla işleyen lokomotif ve lokomotive bağlı arabaları icad eden Jorj Stefenson, fakir bir ailenin altıncı çocuğudur. Babasıyla birlikte bir maden ocağında çalışmak zorunda olduğundan okula gidemez ve okuma yazma öğrenemez. Jorj’un zor koşullarda bile araştırmaya olan tutkusu dikkat çekicidir:

“Küçük Jorj, çok meraklı ve araştırmacı bir çocuktur. Okuma yazma bilmemekle beraber bilmediği, anlamadığı şeylerin sebeplerini öğrenmeye çok hevesliydi.../ Jorj babasını görmeye gittiği zamanlar, maden ocağındaki buhar makinesine büyük bir dikkatle bakar, sonra eve gelerek kilden bu makinenin küçük bir modelini yapardı.

Jorj Stefenson buhar makineleri hakkında bir çok şeyler öğrenmek istiyordu. Bütün bu öğrenmek istediği şeylerin kitaplarda yazılı olduğunu biliyordu. Fakat ne yazık ki zavallı Jorj, okuma yazma bilmiyordu. Bu zeki ve dikkatli aynı zamanda gayretli İngiliz çocuğunun dünya yüzünde en çok öğrenmek istediği şey, okumak yazmaktı” Nr.43:6).

Jorj Stefenson’un yaşamöyküsünde çocuklara, zor şartlar altında da olsa, çalışmanın büyük bir erdem olduğu verilmiş, fakirlik, okuma yazma bilmemek gibi olumsuz şartların istekle, azimle üstesinden gelineceği vurgulanmıştır:

“İşte dünya yüzünde buhar ile işleyen lokomotifler bu çok fakir ve okuma yazma bilmeyen bir İngiliz çocuğunun devamlı çalışması sayesinde meydana gelmiştir.” (Nr. 43:6)

Evrenin sonsuz, dünya ve güneşlerin sayısız olduğunu bulan bilim adamı Galile'nin yaşadığı dönemin zor koşullarına ve tüm engellemelere rağmen bilimle uğraşmaktan asla vazgeçmediği ve gerçeklerden ayrılmadığı belirtilmiştir: Galile'nin bilim sevgisinin küçük yaşlarda başladığı ve daha fazla kitaba ulaşabilmek için manastıra kapandığı bilgisi verilmiştir: “Galile, ilim sevgisi yüzünden manastıra girmişti. Çünkü o zamanlar en zengin kitaplıklar manastırlarda bulunuyordu. Galile bütün gençliğini yüksek manastır duvarları, kalın kitaplar ve eski el yazılarıyla yazılmış eserler arasında geçirdi.” (Nr.38:5)

Yaşamöyküsüne yer verilen tek Türk, derginin kadrosundan Cemal Nadir Güler'dir. Karikatürist Cemal Nadir'in resme meraklı bir çocuk olduğu, ailesinin maddi durumu bozulunca okulu bırakıp çalışmak zorunda kaldığı, Akşam Gazetesinden teklif alınca kadar hayatının zorluklarla geçtiği, resim yaparak para kazanabilmek için çok çalıştığı anlatılmış; çok zor koşullarda, hatta hasta yatağında bile resim yapmaktan asla vazgeçmemesi ön plana çıkarılmıştır:

“Cemallerin aile durumu birden bozuldu. Cemal ister istemez okulu bırakıp bir kasnakçının yanında çıraklık etmeğe başladı. Geceleri de yağ kandilinin ışığında karikatürler, resimler yapıyordu.../ Cemal Nadir Güler, çok çalışkan, işlek zekalı, ince bir sanatkardı. Sanatını her şeyin üstünde tutardı. Ölümünden birkaç gün önce bir arkadaşına ‘ah, terliklerimi bir giyip şu karşıdaki masada karikatürlerimi yapabilirsem.’ demiştir”(Nr.41:6).

III.2.1.3. Farklı Alanlara İlgili Duyma

Tanıtilan kişilerin bazılarının çok yönlü ilgileri olduğu, sanatla uğraşmayanların bile sanata duyarlı olduğu da dikkat çekicidir.

Hemşire Florans'ın kişiliğinin oluşmasında okuduğu kitapların etkisi vardır:

“Nightingale ailesi, Florans ile ablasını çok iyi yetiştiriyorlardı. Kızlar her gün müzik, edebiyat, resim dersleri alıyorlardı. Okudukları eserler üzerinde gayet iyi düşünebilen Florance'ın görüşlerini ve düşüncelerini İngiliz bilginlerinin çoğu beğeniyordu” (Nr. 32: 21).

Pastör, çok yönlü bir bilim adamıdır. Kimya, resim, ve müziğe ilgi duymuştur: Chopin ergenlik döneminde tiyatro ve karikatür gibi sanatın diğer alanlarına da merak salmıştır: “Chopin tam manasıyla sanatkar ruhlu bir çocuktur. Ortaokul öğrencisi iken babasının yaş günü için sürpriz olarak yazdığı ve kız kardeşleriyle birlikte oynadığı küçük bir komediyi her gören beğenmişti. Liseye girdiği sene Chopin, pek güzel yaptığı karikatürlerle herkesin dikkatini çekti” (Nr.45:9).

Televizyonu bulan Fransworth, kitap okuyan, ailesinin isteği ile keman çalan ve müziğe ilgi duyan çok yönlü bir çocuktur:

“Frasworth'un annesi ve babası oğullarının meşhur bir kemancı olmasını istiyorlardı ama, onun fiziğe karşı olan merak ve kabiliyetini görünce, bu isteklerinden vazgeçtiler” (Nr.66:5).

III.2.1.4. Bilim ve Sanatta Başarıyı Yüceltme

Hemen her biyografinin sonunda, bütün bu bilim ve sanat dünyasında iz bırakmış isimleri çocuk olmalarının yanı sıra, örnek almaya yönelik özendirici ve yönlendirici ifadelerle anılmıştır:

Robert Koch'un hayatı boyunca çok çalıştığı bu çalışmalarının ödülünü getirildiği görevler ve kazandığı saygıyla aldığı belirtilmiş, çalışmanın önemi vurgulanmıştır:

“Sevgili çocuklar, bugün bir çok salgın hastalıklardan korkumuz kalmadan yaşayabiliyorsak, bunun ancak Pastör gibi, Robert Koch gibi büyük adamların bitmez tükenmez çalışmaları sayesinde olduğunun unutmayınız. Yarın sizin de böyle büyük işler yapabilmeniz ve insanlığa büyük zaferler kazandırabilmeniz için çok çalışmanız lazım geldiğini aklınıza koyunuz. Büyük bir Türk bilgini olarak bütün dünyada tanınmak ne büyük bir şeref”(Nr.42:9).

Bilim sayesinde insanların gün geçtikçe daha rahat bir yaşama kavuşacağı vurgulanmıştır:

“Bu keşifler sayesinde, bugünkü insanlar, büyükbabalarının, büyükannelerinin zamanından daha rahat ve zengin bir hayata kavuşmuşlardır.[...] Sevgili çocuklar siz de büyüdüğünüz zaman bir Edison olmaya, insan kardeşlerinizin hayatına yeni bir ufuk açmaya gayret ediniz” (Nr.37:6).

Jorj Stefenson'un çok çalışarak başarıya ulaşmış olması çocuklara bir başarı örneği olarak sunulmuştur:

“Unutmayınız ki sevgili çocuklar, Stefenson de bir zamanlar sizin gibi bir çocuktü. Fakat büyük ülkülere gönül vermiş bir çocuktü. Muhakkak büyük işler yapabilmek, insanlığa faydalı şeyler kazandırabilmek durmadan dinlenmeden okuyan, araştıran, deneyler yapan, düşünen ve çalışan bir çocuktü. Böyle bir insan olduğu için fen tarihinde büyük bir yer

almağa muvaffak olmuştur. Yarın sizleri de böyle başarılı insanların arasında görmek isteriz” (Nr.43: 6).

Philo Fransworth’un yaşamöyküsünde, yazar genel olarak bilim adamlarının yaşamlarını örnek göstererek, çocukları büyük işler başarabilecekleri konusunda cesaretlendirmiştir:

“Sevgili çocuklar, televizyonun büyük bir icat olduğunu kabul ediyorsak, her gün eline geçen parayı biriktirip fen kitapları satın alarak elektrik deneyleri yapan fen adamlarını daima sevgi ve saygı ile anmalıyız. Ben eminim ki sizler de böyle büyük işler başarabilirsiniz. Yeter ki ciddi eserler okumağa, kendi kendinize çalışmağa alışınız. Unutmayın ki, vaktile Galile ile Fransworth da sizin gibi bir çocuktur” (Nr.66:5).

Pastör’ün de bir zamanlar çocuk olduğu ve insanlığa faydalı olmak için çalışmanın büyük erdem olduğu vurgulanmıştır:

“Pastör de vaktiyle sizler gibi bir çocuktur. Fakat vatanına ve bütün insanlığa faydalı olmayı büyük bir ülkü bilen bir çocuktur. Bu ülküsüne ulaşabilmek için çok çalışması lazım geldiğini biliyordu. Nihayet bütün dünyanın tanıdığı, adını sevgi ile her gün andığı meşhur bir alim oldu” (Nr.40:4).

Bilim adamlarının azim ve çalışkanlıklarının yanı sıra, insanlığa hangi alanlarda hizmet etmiş oldukları özellikle belirtilmiş ve bu yanlarıyla da yüceltilmişlerdir. Tavuk kolerası hastalığının aşısını, mikrobu ve kuduz aşısını bulan Pastör’ün en büyük hizmeti çocuklara yaptığı iyiliklerdir:

“İşte böylece ilk defa olarak, kuduz bir köpeğin ısırıldığı bir çocuk, Pastör’ün aşuları ile korkunç bir ölümden kurtulmuş oldu. Bu haberi alan bütün dünya doktorları, alimleri, gazeteleri, kralları, Pastör’e tebrik ve teşekkür mektupları, telgrafları gönderdiler. Fakat dünyada hiçbir şey Pastör’ü hastalarının şifa bulması kadar sevindirmedir” (Nr. 40:4).

Bilimle uğraşanların toplumda her zaman saygıyla anılacağı belirtilmiştir:

“Bugün, dünyanın her köşesinde, adı büyük saygıyla anılan Florence Nightingale’i hiçbir zaman unutmamak için uluslararası Kızılay tarafından hastabakıcılıkta büyük başarı gösterenlere verilen madalyaya, bu yüksek ruhlu kadının adı verilmiştir” (Nr.32:21).

Televizyonu keşfeden bilim adamı Fransworth’un yaşamöyküsünde bilimin aşamalı ilerlediği, bilimsel bir buluşun yeni bilimsel gelişmelere olanak sağladığı verilen örneklerle açıklanmış, metnin tamamında da bu ilkenin altı çizilmiştir:

“Fen adamları bir şey keşfederlerken eski buluşların çoğundan faydalanırlar. Elektrik, telgraf, telefon gibi çok faydalı icatlar, yeni yeni keşiflere yol açmıştır. Bu keşiflerden birisi de televizyondur. [...Telsiz telgraf keşfedildikten sonra, bir çok fen adamları telsiz telefon üzerinde düşünmeye başladılar. Bütün bu araştırmalar nihayet televizyonun keşfine kadar gitti. Bugün televizyon herkesin seve seve kullandığı, bütün dünyanın birbiriyle haberleştiği bir alet olmuştur. Fakat bundan yirmibeş, otuz yıl önce sevgili vatanımızda bir televizyon istasyonu bile yoktu”(Nr.66:5).

Florence hastabakıcı olmak istediğini söylediğinde ailesi buna karşı çıkar. Yalnız Nightingale ailesinin bir dostu olan doktor, hastabakıcılığının onurlu bir meslek olduğunu söyler ve Florence’ı destekler:

“Dünyada büyük işler başarmak isteyen böyle bir insanın çalışmalarına muhtaç olan binlerce hasta var. Siz neden onu bundan alıkoymak istiyorsunuz. Bırakın Florence insanlığa yepyeni yollar açsın” (Nr.32: 21).

Florence’ın kişiliğinde insanlığa yardım etmek, her şeyin üstünde bir değer olarak gösterilmiştir. 1854 yılında Türklerle Ruslar arasında çıkan bir savaşta İngilizler ve Fransızların Türklere destek göndermesi, Florence’ın da bu dönemde İstanbul’a gelerek, Selimiye hastanesi müdürlüğünü üstüne alması ve yaralı askerleri hiçbir karşılık beklemezsin tedavi etmeye çalışması örnek davranış olarak gösterilmiş;

alçakgönüllü olması öne çıkarılmıştır: “İngiliz hükümeti bu fedakar genç kızı vatanına getirmek için bir harp gemisi gönderdi. Londra’ya geldiği zaman büyük bir karşılama töreni yapacaklardı. Fakat Florence Nightingale bütün bu törenlerin hiç birini istemedi. Bir gün sessiz sedasız, kimseye haber vermeden evine döndü” (Nr.32: 21).

Sanatla uğraşan kişilerin saygı göreceği mesajı, Chopin’in başından geçen bir olayla verilmiş, böylece sanatın bir dalıyla uğraşmak özendirilmeye çalışılmıştır. Berlin’e giden Chopin arabasının atlarının değiştirmek için küçük bir kasabada mola verir. Çok sade görünümlü genç müzisyene pek önem vermeyen posta müdürü, önemli müşterilerle meşgul olmakta, önce onların işini görmeye çalışmaktadır. Bu sırada otelin lobisinde bir piyano gören Chopin, başına geçerek çalmaya başlar. Herkes onun piyano çalışına hayran kalır. Atlarının hazır olduğunu düşünen Chopin, eserini tamamlamadan kalkmak üzereyken, posta müdürü onu durdurarak, kendisine en iyi atları tahsis edeceğini söyleyip, biraz daha çalması için rica eder. Chopin konserini tamamladığında, müdür itirazları kabul etmeden, Chopin’i kucaklayarak onun için özel olarak hazırlattığı yiyecek, meyve, pasta dolu arabasına kendi götürür.(Nr.45:9)

Biyografilerde dikkati çeken en önemli özellik, bilim ve sanat adamlarını başarıya götüren anahtar kavramların ısrarla vurgulanarak kullanılmasıdır. Onların da bir zamanlar çocuk olduğu, maddi, manevi zorluklar karşısında hiç ezilmedikleri, mücadelecilik kimliklerinin baskın oluşu ve insanlığa katkıları hemen her yazıda defalarca yinelenmiştir.

III.2.2. Doğa ve Fen Olaylarını Konu Alan Yazılar

Doğan Kardeş'in 1-75. sayılarında fen ve sağlık konuları da işlenmiştir. Bu tür konulara ilgi duyan bir çocuk kendisine sunulan malzeme aracılığıyla içinde yaşadığı çevreyi daha iyi tanıyacak, bitkilerin yetişmesi, doğanın değişimi, hayvanlar dünyası gibi konularda bilgilecek, sağlıklı beslenme ve yaşama bilinci kazanabilecektir.

İlgili konuları işleyen yazıların giriş paragraflarında, onlara yöneltilen sorular aracılığıyla, verilen bilgiler ile çocukların kendi yaşantıları arasında ilişki kurmaları sağlanmıştır. Çocukların doğa ve fen alanındaki türlü meraklarını gidermeyi amaçlayan bu yazılarda, bilimsel bilgiler, öyküler, somut örnekler, ilginç sorularla açıklanmış; yazarlar genelde, metinlerin sonunda, kazandırılması amaçlanan değerler doğrultusunda öğütler vermiştir.

Toplam yirmi yazının on  Ayşe Abla'ya aittir: "Termitlerin Hayatı" (Nr.30), "Karıncalar" (Nr.19), "Meteor Nedir?" (Nr.65), "Niçin Alacalı Bulacalıyız?" (Nr.65), "Arı Nasıl Petek Yapar?" (Nr. 73), "Arılar Yollarını Nasıl Bulurlar?" (Nr.75), "Arı Kaç Yıl Yaşar?" (Nr.74), "Bir Kutup Seyahati Nasıl Hazırlanır?" (Nr.62), "Kutuplara Nasıl Gidilir?" (Nr.63), "Arı mı Daha abuk Uçar, Kelebek mi?" (Nr.72), "Kutuplara Niçin Giderler?" (Nr.61), "Kutup Hayvanları" (Nr.66), "Kutuplarda Bitki Var mı?" (Nr.67), "Arı Niçin Sokar?" (Nr.71). Fahrünnisa Seden'in ise iki yazısı mevcuttur: "Tatlı Suda Hayat" (Nr.21), "Sünger"(Nr.23). Beş yazı da imzasız yayınlanmıştır: "Ellerimizi Niçin Ağzimize Sokmamalıyız?" (Nr.54), "Yemişlerimiz" (Nr.33), "Sebzelerimiz" (Nr.34), "İnsan Niçin Boğulur?" (Nr.29), "Bayan Işık Nasıl Doğdu? Nasıl Büyüdü?" (Nr.37).

III.2.2.1 Aktarılan Bilgilerin Çeşitliliği

Doğa ve fen olaylarını konu alan yazıların bir bölümü çocukların genel kültürlerine eklenecek ayrıntılar içerir. Bir yazıda kutup hayvanlarından söz edilmiştir:

“... ”

Ersin- Bunlar hep küçük hayvanlar. Büyük hayvanlar yok mu imiş?

Abla- Fok balıkları varmış. Fok balıkları, bilirsiniz, memeli hayvanlardır, yani havada nefes alır ve suda yaşar. Halbuki suyun her tarafta donduğu yerde düşünün zavallılar yaşamak için ne güçlük çekerler. Hava almak için durmadan kendilerine buzda bir delik açmak zorundadırlar. Halbuki buzda açılan hiçbir delik bir iki saatten fazla donmadan kalmaz” (Nr.66:9).

Metnin devamında penguenler hakkında soru yanıt yöntemiyle çeşitli bilgiler verilmiş ve ne kadar zeki oldukları vurgulanmıştır:

“Abla-Bunlar bir nevi kuş ki ayak üstünde insan gibi dimdik dururlar. Göğüsleri bembeyaz, kanatları ile sırtları simsiyah kuşlar.

Ersin-A a, ben resimlerde gördüm. Beyaz gömlekli, fraklı gibi.

Abla- Hah, Ta kendisi. İşte o kuşlardan varmış. Penguen’lerin pek acayip hayvanlar olduğunu söylerler.

Atilla- Nasıl acayip?

Abla- Kuşlardan umulmıyacak kadar zeki imişler. Toplu halde yaşarlarmış. Kendi aralarında adeta anlaşır gibi bir halleri varmış.

Ersin- Ne büyüklükte bu kuşlar?

Abla-Otuz beş kırk santimetre kadarmış. Daha büyük cinsleri de varmış” (Nr.66:9).

Güneşin konu edildiği bir başka yazıda, güneş ışığının canlılar üzerindeki etkisi hakkında bilgiler verilmiş; bu etki özellikle, hayvanat bahçesine kapatılan kaplan ve aslanların vücutlarında görülen değişiklikler etrafında anlatılmıştır:

“Yıllar önce Avrupa'nın meşhur şehirlerindeki hayvanat bahçelerinde dünyaya gelen, yahut mini mini bir yavru iken memleketlerinden tutulup buralara getirilen arslanların, kaplanların bacaklarının kemikleri çok zayıf olmakta ve eğilmekte imiş. İlk zamanlar kimse bunun sebebini anlayamamış. .../tabiat bilginleri yeni baştan tecrübeler yaptılar. Nihayet bu zavallı hayvanların vücutlarının yeter derecede güneş görmediği için böyle olduğunu anladılar. Ancak güneş ışığı vücudun derisinin üzerine değdiği zaman vücut kalsiyumu kullanabilmekte, onu kemik ve diş haline koyabilmektedir” (Nr.37: 13).

Camdan gelen güneşle de yeteri derecede kalsiyum alamayan hayvanlara balık yağı içirilerek, kemiklerin kalsiyumu kullanabilmesi sağlanmıştır. Balık yağının neden kalsiyum deposu olduğu açıklanmış, çocuklara yeterli kalsiyum alabilmeleri için güneşten yararlanmaları önerilmiştir.

Doğan Kardeş'te, kutuplardaki yaşam hakkında bilgi aktarılırken, insanların ne tür zorluklarla karşılaştıklarına da değinilmiştir:

“Abla- Evet. İsteseydi haber verebilirdi, çünkü yanında radyo cihazı vardı. Fakat haber verirse arkadaşları ona yardıma gelmek istiyceklerdi. Halbuki Kutbun altı ay süren zifiri karanlık kışında bundan tehlikeli bir şey olamazdı. Onun için yardım istemedi. Hasta olduğunu da söylemedi”(Nr. 65:8).

Doğan Kardeş dergisinin incelenen sayılarında sekiz yazı hayvanlarla ilgilidir. Orta ve Güney Afrika çöllerinde yaşayan zürafaların özellikleri hakkında bilgilerin verildiği Ayşe Abla imzalı ilk yazı farklı kültürlerle ilgili ipuçları içermektedir: “Afrika köylerinden geçen bir yolcu çok kere bir köy ağılından bir zürafa boynunun veya başının uzandığını görür”(Nr.65:9).

Metinde zürafanın yanı sıra kaplan ve parsın derilerinin rengi hakkında da çeşitli yorumlar yapılmıştır:

“Postlarımızın, tüyelerimizin, derilerimizin, leke leke, çizgili ve alacalı olmasının herhalde bir sebebi vardır. Tabiat anamız hiç bir şeyi sebepsiz yapmaz. Bizim derilerimizin, postlarımızın ve tüyelerimizin böyle çizgili ve alacalı bulacalı olmasının iki sebebi vardır: Biri düşmanlarımız tarafından kolay kolay görünmemek, öteki, üstlerine çullanacağımız hayvanlar tarafından iyi seçilmemek”(Nr.65:9).

Doğan Kardeş sayfalarında hayvan konulu yazılardan biri olan “Karıncalar”da, karıncaların nerede yaşadığı, fizyolojik özellikleri, yiyecekleri, görevleri ile ilgili ansiklopedik bilgiler verilmiştir:

“Ben size söyleyim. Karıncaların 3500 kadar çeşidi vardır. Bu çeşitlerin birbirinden farkı, yalnız, boy farkı değildir. Vücutlarının yapısı, yaşama tarzları, yiyecekleri, yaşadıkları yerler, vazifeleri, korunma silahları, yani kısacası, her şeyleri birbirinden farklıdır.

Her karınca yuvasında, her insan yuvasında olduğu gibi, bir ana ile bir baba vardır. Bu yuvaların insan yuvasından farkı şudur ki, bunlarda büyük analar, büyük babalar bulunmaz. Yani aile kuracak olan karınca, kendine anasının babasının yuvasından başka bir yerde yuva yapmağa mecburdur” (Nr.19:4-5).

Karıncaların bir türü olan termitler hakkında ise başka bir yazıda şu bilgilere yer verilmiştir:

“Termitler yalnız Ekvator bölgelerinde yaşarlar. Oralarda onları bilmiyen yoktur. İnsanlar onlardan çok çekerler, çünkü Termitler insanlara müthiş zarar veren hayvanlardır” (Nr.30:4).

III.2.2.2. Bilgiyi Soruya Dönüştürerek İlgi Uyandırma

Ayşe Abla, genelde bilgileri sohbet havasında aktarmış, çocukta merak uyandıracak sorular sormuş, çocukla iletişimi öncelikle bu yolla kurmuştur: “Mum neden yapılır? Elektriği kim buldu? Petrol en çok hangi memleketlerde çıkar? Hava gazı neden yapılır? Bu soruların cevaplarını araştır ve defterine dört beş cümle ile öğrendiklerini yaz! Sonra da öğretmenine göster. Bak ne kadar sevinecek.” (Nr.37:13) gibi...

Arılar hakkında da bilgiler verilirken çocuklar çevrelerini ve doğayı daha dikkatli gözlemeye yönlendirilmiş; sorular aracılığıyla doğada görülen değişimlerin nedenlerini sorgulamaları amaçlanmıştır:

“Arılar kanatlarını başka ne için kullanırlar? İçinizde çok sıcak bir yaz günü bir arı kovanının yanında bulunmuş olanlar var mı? Girilir mi? Arı sokar. Doğru. Bu işi yapmak için cesaret lazım. Eğer bunu yapabilirsiniz, yani sıcak bir günde bir arı kovanının yakınında durup dinlerseniz kovandan bir otomobil sesine benzer hafif sesler duyarsınız. Arılar kovan içinde uyuyorlar mı? Hayır ondan değil. Arılar sıcak günlerde kovanın içinde ağzına yakın bir yerde kanadlarını çırparak kovanın havasını tazelerler” (Nr.73:9).

III.2.2.3. Bilgi Aktarımında Öykülemeyi Yararlanma

Doğa olaylarını öyküleştirerek anlatma, çocuğun bilgiyi hem belleğinde daha kolay tutmasına yardımcı olacak hem de bilginin bir ilişkiler ağı içinde daha görünür, anlaşılır kılınmasını sağlayacaktır. Ayşe Abla'nın hazırladığı konuşmalı hikâyelerle konu daha somutlaştırılmış ve ansiklopedik bilgi aktarımından uzaklaşmıştır:

“Çiğdemler gonca vermeğe başlar başlamaz, arılar çalışmağa başlarlar. Yuva temizlenir. Eski peteklerin içi temizlenir. İşçiler kuvvetli mart rüzgarlarına karşı bin bir zorlukla uçmağa çalışarak bal toplamağa giderler. İlk ziyaret ettikleri çiçekler sarı söğüd çiçekleridir” (Nr.72:9).

Öyküde ayrıca, Ayşe Abla'nın “Arıların hayatı böyle inanılmayacak şeylerle dolu olmasaydı size anlatmağa kalkmazdım ki.” sözleriyle arılar ve doğanın korunması konusunda duyarlılık özendirilmiştir.

Sağlıklı beslenmenin, güneş ışığından yararlanmanın, jimnastik yapmanın insan sağlığı üzerindeki etkilerinin anlatıldığı bir yazıda, kurgu iki kahramanın üzerinden verilmiştir. Ayşe bir gün Oya'ya çok çabuk yorulduğunu söyler. Oya eve gidince bunun nedenlerini düşünmeye başlar ve ailesinden yardım ister. Oya'nın anne ve babası sağlıklı olmak için neler yapmak gerektiğini çocuklarına açıklar:

“Ayşe tabii ki çabuk yorulur. Ancak bacaklarının etleri kuvvetli olan çocuklar hızlı koşabilirler. Vücudumuzun etleri de yediğimiz etlerden yapılıdır. Kuvvetli bir çocuk olabilmek için vücudun muhtaç olduğu yiyecekleri yemek lazım. Sonra da etlerin kuvvetlenmesi için jimnastik yapmalı... (baba)

.../tabii sade yemekle de insan kuvvetli olmaz. Açık havada, güneş altında bol bol hareket etmeli, jimnastik yapmalı. Halbuki Ayşe'nin annesi çocuğunun soğuk almasından çok korkar, onu daima evin içinde saklar, (anne)” (Nr.32:9).

III.2.2.4. Sağlıkla İlgili Uyarılar

Doğan Kardeş'te bazı temel kavram ve değerlerin sıkça yinelendiği görülür. Çocuk sağlığına verilen önem, yazı türü ne olursa olsun sağlığı ilgilendiren her bilgide yapılan uyarılarda belirginleşir.

Yemişlerin insan sağlığındaki etkilerini açıklarken neden meyve yemek gerektiği üzerinde de durulmuş ve çocuklar meyve yemeye özendirilmiştir:

“Amcam, her fırsat düştükçe bana şu öğüdü verir: “Yemiş yemek çok iyi imiş yavrum. Yemişlerin vitamin denilen bir hassaları varmış ki, insanların büyümesi, kuvvetlenmesi, hastalıklara karşı koyabilmesi, çalışabilmesi, kısaca sağlığı için çok lüzumlu ve çok faydalıymış. İnsanlar, vitaminsiz kalınca, birtakım hatalıklara tutulurlarmış. Onun için yavrum, dayak buldukça kaç, yemiş buldukça yiyebildiğin kadar ye!..” (Nr.33:13).

Kahve, ay gibi maddelerin çocuklar için zararlı olduğu belirtilmiş, bu içeceklerin yerine seçenek olarak pekmez önerilmiştir:

“Kış aylarında her sabah bir fincan pekmez içebilen çocuklar, hiç uşmezler. Günde bir iki avuç kuru üzüm de yemek, sağlık için çok iyidir” (Nr 33:13).

Bir başka yazıda ise sağlık açısından sebzelerin önemi vurgulanmış ve tüketimi sırasında çok iyi bir şekilde yıkanması tavsiye edilmiştir:

“Amcamın anlattığına göre, sebzelerin sağlık için olan önemi, son zamanlarda daha iyi anlaşılmağa başlamış. Hele iğ yenilirse, vitaminleri diri kaldıkları için, daha faydalı imişler. Yalnız iğ yenilen sebzeleri ve yemişleri çok iyi yıkamalıymış. Çünkü, onlarda binbir mikrop varmış. Hele tifo, dizanteri gibi çok tehlikeli hastalıklar, insana daha ziyade iyi yıkanmamış yemiş ve sebzelerden geçermiş” (Nr.34:13).

“Besinlerle Tanışalım!” başlıklı metinde çocukların beslenme alışkanlıklarına dikkat etmeleri gerektiği belirtilmiş, sağlıklı olmak için nasıl beslenmeleri konusunda bilgiler sunulmuştur. Bu bilgiler çocuğa doğrudan verilmiştir:

“Sizin yaşınızdaki çocuklar, büyüme çağında oldukları için, yiyeceklerine çok dikkat etmelidirler. Çünkü vücudunuz, hem her gün sarf ettiği kuvveti yerine getirmek zorundadır, hem de gelişmek için yeni yeni besi maddeleri toplamak ihtiyacındadır. Onun için sıhhatli, kuvvetli bir ocuk olmak isteyenler yemeklerine çok dikkat etmelidirler. Tıpkı iyi bir ğrenci olmak isteyen çocuğun derslerine dikkat etmesi gibi” (Nr.32:13).

Oksijenin önemi belirtilirken, çocukların sağlıkları için temiz havaya ihtiyaç duydukları ifade edilmiştir:

“Fazla duman olan yerde hava kalmaz. Tıpkı ciğerlere hava yerine su dolduğu zaman nasıl nefes alamıyorsa, duman dolduğu zaman da, yine nefes alamaz ve boğulur. Üç ayrı boğulma şekli ama, hepsinin sebebi aynı: Havasızlık. Demek ki, yaşamamız için, hava, başlıca şartlardan biridir. İnsan, yemeksiz haftalarca yaşayabilir. İnsan, susuzluğa saatlerce dayanabilir. Fakat havasız kalan bir insan, beş on dakika içinde boğulup ölüyor. Onun için, daima temiz ve bol hava içinde yaşayan insanlar, sağlam, neşeli ve uzun ömürlü olurlar” (Nr.29:15).

Doğa ve fen olayları hakkında bilgiler verilirken, bir çocuğa yakışacağı düşünülen bazı davranış kalıpları konusunda uyarı ve öneriler de unutulmamıştır: Çocuklara giyinmek, çamaşırları ütölemek, ayakkabıları boyamak gibi konularda sorumluluk almanın; anne babalarına yardım etmenin önemi yazar tarafından doğrudan anlatılmıştır:

“Sizin yaşınızdaki çocuklar elbise ve çamaşırlarını, ayakkabılarını, çoraplarını dikkatle kullanmasını bilirler. Kız ve erkek çocuklar, kendi elbise ve çamaşırlarını ütölerek, yerlerine koyabilirler. Böylelikle sevgili anneciklerine yardım etmiş olurlar.../ sizin yaşınızdaki kız ve erkek çocuklar, annelerinin, babalarının en sadık dostu, en büyük yardımcıları olmalıdırlar” (Nr.29:16).

Bir başka yazıda, iyi bir Türk vatandaşının yalnız kendini düşünmemesi, çevresindeki insanları bilinçlendirmesi gerektiği Abbas Amca'nın dilinden verilmiştir:

“Hastalanmamak, büyük bir sanattır. İstedığın kadar iyi yemek ye, iyi uyu, vücudunu temiz tut, eğer sık sık hastalanırsan, bütün emeklerin boşa gider. Vücüdümüzü hastalıklara karşı korumasını da öğrenmeliyiz. İyi bir Türk vatandaşı sadece kendini düşünmekle kalmaz. Bütün dostlarının, bütün Türk milletinin hatta bütün insanların iyiliğini düşünür. Herkese doğru yolu göstermeği kendisine en büyük vazife bilir” (Nr.24:8).

III.2.3. Ansiklopedik Bilgiler

Doğan Kardeş'te yer alan sütunlardan biri "Doğan Kardeş Ansiklopedisi" üst başlığını taşır. Elli üçüncü sayıdan itibaren dergide yer almaya başlayan bu sütunda imzasız olarak hayvanlar, bitkiler ve çocukların ilgisini çekebilecek konularla ilgili açıklayıcı, kısa ilginç bilgiler verilmiştir. Çocukların içinde yaşadıkları dünyayı tanımalarına, hayvanlar ve bitkilerle ilgili ayrıntıları görmelerine olanak sağlayan bu bilgiler; dolaylı olarak doğayı sevmelerine ve koruma bilinci geliştirmelerine yardım eder. Bilgilerin aktarımında doğrudan mesaj verme kaygısı güdülmemiş, benzetmelerden yararlanılmıştır. "Cüce Elma", "Sümüklüböcek Yarışı", "Hanımböceklerinin Savaşları" başlıklarında olduğu gibi anlatımda bilimsel bir dil kullanmak yerine, çocukların ilgilerini canlı tutacak somutlaştırmalar yapılmıştır.

Çocuk, hayvanların dünyasına, aşağıda başlıkları verilen yazılarla sokulmuştur: "Karıncalarda İmdat İşareti"(Nr.53:2), "Hanımböceklerinin Savaşları"(Nr.53:2), "Ayaklarıyla İşiten Hayvanlar"(Nr.54:2), "Ne Bereket"(Nr.54:2), "Ne İştah"(Nr.54:2), "Ötücü Böcekler"(Nr.55:2), "Newfoudland Köpekleri"(Nr.56:2), "Hayvanlar Kaç Kilo Geliyor?"(Nr.56:2), "Papağanlar Ne Söylediklerini Bilirler mi?"(Nr.57:2), "Kysna Filleri"(Nr.58:2), "Sülük Barometresi"(Nr.58:2), "Koleksiyon Yapan Hayvanlar"(Nr.58:2), "Hayvanların Sürati"(Nr.59:2), "Gezen Yengeç"(Nr.60:2), "Uçaklarda Yolculuk Eden Atlar"(Nr.60:2), "Gergedanın Atası"(Nr.61:2), "Dünyanın En Büyük Toprak Solucanı"(Nr.63:2), "Dünyanın En Küçük Ceylanı"(Nr.63:2), "Mercan Adaları"(Nr.64:2), "Bir Arı Dakikada Kaç Çiçeğe Konar?"(Nr.66:2), "Kediyle Fare Anlaşabilirler mi?"(Nr.66:2), "En Çok Oksijen Alan Deniz Yaratıkları"(Nr.66:2), "Su Aygırının Tatlı Eti"(Nr.66:2), "Terzi Kuş"(Nr.66:2), "Kahraman Köpek"(Nr.67:2),

“Sümüklüböcek Yarışı”(Nr.67:2), “Orangotanlar”(67:2), “Yenilen Böcekler”(69:2), “Dev Kuşu”(Nr.70:2), “Mum Balığı”(Nr.70:2), “Bir Tabiat Garibesi”(Nr.71:2), “Mamutun Çağdaşları”(Nr.72:2), “Sinekler Konuşur mu?”(Nr.73:2), “Balinaların Kalbi”(Nr.74:2), “Balcı Karınca”(Nr.74:2), “Hayvanların Koku Almak Duygusu”(Nr.74:2), “Kaç Çeşit Hayvan Vardır?”(Nr.74:2), “Kaç Cins İnek Var?”(Nr.75:2), “Uçmayan Kuşlar-Penguenler”(Nr.75:2) başlıklı yazılarla sokulmuştur.

Bitkilerle ilgili yazılar da şu başlıklarla verilmiştir: “Su İçen Bitki”(Nr.55:2), “Çiçek Yetiştiren Şehirler”(Nr.57:2), “Soğanlı Çay”(Nr. 58:2), “Bitkilerin En Çok Yaşayanı”(Nr.59:2), “Nereden Geldiler?” (Nr. 59:2), “Çay İlaç Yerine Kullanılır mı?”(Nr.61:2), “Patatesin Memleketi” (Nr.61: 2), “El Ağacı” (Nr. 61:2), “Cüce Elma” (Nr. 64:2), “En Yaşlı Ağaç” (Nr. 67:2), “İşıldayan Bitkiler” (Nr. 69:2), “Deniz Bitkileri” (Nr. 72:2), “Oda Bitkilerini Sevenlere” (Nr. 75:2).

Ayrıca, ampulden çikolataya, ekmekten posta puluna, mürekkepten gramofona açılan geniş bir yelpazede çocuklara ilginç gelebilecek ayrıntılarda bilgiler de aktarılmıştır. “İlk Tren Biletleri”(Nr.58:2), “Bir Transatlantik Ne Kadar Mazot Yer?”(Nr. 54:2), “Sıcak Havada Nefesimizi Niçin Göremeyiz?”(Nr.62: 2), “Yeryüzünde Konuşulan Diller”(Nr.60: 2), “İlk Dolmakalem”(Nr.58:2), “Ateşi Ne Zamandan Beri Kullanıyoruz? İlk Çukulatalar”(Nr.62: 2), “Dünyanın En Büyük Haritası, Ay Gündüzleri Niçin Görünmüyor? Boğulan Bir Adamı Nasıl Kurtarabiliriz?”(Nr.61:2), “Körler En Çok Nerde Yaşıyorlar? Isı Vermiyen Işık, Kırılmayan Cam”(Nr.67:2), “Bir Adamın Yedikleri, İnsanlar Ne Zamandan Beri Yıkırırlar? Şifre Ne Demektir?”(Nr.70:2), “Nürnberg Yumurtası, Deniz Tutmaması İçin Ne Yapmalı?” (Nr.69:2), “En Eski İnsan

Kemikleri”(Nr.71:2), “İnci Nedir? Amerika’ya Niçin Bu Ad Verilmiştir?”(Nr. 73:2), “Bir Ampul Ne Kadar Zaman Dayanır?” (Nr. 75:2) .

Aşağıda verilen metinler, “ansiklopedi” sütununda bilgi aktarımının ne tür olduğunu gösteren tipik örneklerdir:

“PAPAĞANLAR NE SÖYLEDİKLERİNİ BİLİRLER Mİ?

Papağanlar konuşurlar ama, ne konuştuklarını bilmezler. Onların çok hassas kulakları ve kuvvetli zekaları vardır. Yanlarında söylenen sözleri iyi işitirler ve işittiklerini gramofon plağı gibi aynen nakledeleler.

Çok küçük çocuklar da tıpkı papağanlar gibi, işittikleri bazı kelimeleri aynen söylerler ama, manasını anlamazlar. Hatta bazen büyüklerin bile papağanlar gibi konuştukları olur ya...” (Nr .57:2).

“EN ZENGİN ÇOCUK KİTAPLIĞI

En zengin çocuk kitaplığı Stokholm’dedir. Bu kitaplıkta çocuklar için muhtelif dilde yazılmış 40 bin kitap vardır” (Nr. 58:2).

“KYSNA FİLLERİ

Güney Afrika’da avlanan avcılar, Capetown civarındaki ormanlarda, artık yeryüzünde bulunmadığı sanılan Kysna cinsinden fillere rastlamışlardır. Kysna filleri, dünyanın en iri boylu filleridir. En ufaklarının gövdelerinin uzunluğu 7, yüksekliği 4 metredir. Çok vahşi ve ürkekler. İnsan kokusunu çok uzaktan alırlar” (Nr 58:2).

“EL AĞACI

Meksikoda, “El Ağacı” denilen garip bir bitki vardır. Bu bitkinin çiçekleri, hele uzaktan, tamamiie insan eline benzer. Üstelik kırmızımturak rengi, bunlara, derisi soyulmuş, bir el görünümü verir. Bunun için, vaktile, yerliler bu çiçeklerden korkarlardı. Bitkinin önüne geldikleri zaman, yere kapanırlardı. Çiçeklere el sürmek yasaktı” (Nr. 61:2).

“BÜYÜK KÜÇÜKLER

3 yaşında: Mozart ilk bestesini yaptı.

3 yaşında: Shirley Temple film çevirmeğe başladı.

4 yaşında: Bugünkü Irak kralı Faysal tahta çıktı.

9 yaşında: Meşhur kemanist Yahudi Menuhin keman tahsilini bitirdi.

12 yaşında: Matematikçi Pascal, kendi başına ve geometri kitaplarından faydalanmaksızın Öklid'in ilk 32 kuralını buldu.

13 yaşında: Jeanne d'Arc kendisini vatanını kurtarmağa çağırın sesler duydu.

16 yaşında: Michel-Ange, hocası Shirlandajo'nun kendisine öğreteceği bir şey kalmadığı için, atölyesini bıraktı.

16 yaşında: Victor Hugo, Fransız Akademisinin şiir mükafatını aldı.

16 yaşında: Büyük İskender, kral Filip'in yokluğunda Makedonya'yı idare etti.

Övünerek söyleyebiliriz ki, memleketimizin küçük sanatkarları arasında da bunlar gibi büyük küçükler vardır"(Nr. 62:2).

Doğan Kardeş'te elli üçüncü sayıdan itibaren düzenli olarak yayımlanan "Doğan Kardeş Ansiklopedisi" bölümünde ele alınan konularda çocukların ilgi ve merakları göz önünde bulundurulmuş, bu yazılar onların doğa ve hayvanlar hakkında bilgilenmelerine olanak sağlamıştır.

III.2.4. Tarihî Konular

Doğan Kardeş dergisinde çeşitli tarihi konularda da okurlar bilgilendirilmeye çalışılmıştır. Rıza Çavdarlı tarafından hazırlanan bu sütun yirmi birinci sayıda başlayıp kırkinci sayıda son bulan yirmi metinden oluşmaktadır.

Bunlar: “Binfen Ahmet” (Nr.21), “Hurrem Sultanın Ayşeciği” (Nr.22), “Mimar Sinan” (Nr.23), “İlk Türk Paraşütçüsü” (Nr. 24), “Evliya Çelebi” (Nr. 25), “Madrabaz Hasan” (Nr.26), “Seyyit Ali Reis” (Nr. 27), “İlk Türk Dalgıcı” (Nr. 28), “Hayrullah Çelebi” (Nr. 29), “Markopolo Orta Asyada Neler Gördü” (Nr. 30), “Köle Yusuf Paşa” (Nr. 31), “Nasrettin Hoca” (Nr. 32), “Timurlenkle Nasrettin Hoca” (Nr. 33), “Eski Türklerde Sanat” (Nr. 34), “Doktor Ahmedî” (Nr. 35), “Akşemsettin” (Nr. 36), “İlk Barut ve Top” (Nr. 37), “İlk Basımevi” (Nr. 38), “Barboros” (Nr. 39), “Turgut Reis” (Nr. 40).

Sanat, fen, tıp ve denizcilik alanından seçilmiş ünlü kişilerin biyografileri, dergide “Tarih Dede Anlatıyor” üst başlığıyla yer almıştır. Verilen yaşamöyküleriyle, insanlığa hizmet etmiş, unutulmaz sanat eserleri yaratmış, teknolojik buluşlara imza atmış ünlü kişiler, zor yaşam koşulları, araştırmacı kişilik özellikleri, kitap okumaya, sanata olan merakları ve çalışma tutkuları ile bir model oluşturur. Böylece çocuğun bu insanları ulaşamaz, olağanüstü yeteneklerle donatılmış, üstün zekalı kişiler olarak değil; kendisi gibi bir zamanlar çocuk olan, küçük yaşlardan itibaren zor koşullara rağmen araştırmaktan ve çalışmaktan vazgeçmeyerek başarıya ulaşan kişiler olarak görmesine ve kendisiyle özdeşleştirmesine olanak sağlanmıştır.

Yaşamöykülerine genelde çocukların günlük yaşamıyla ilişki kurularak ve onlarda merak uyandıracak sorular sorularak başlanmış olması, çocuğun ilgisini diri tutma açısından anlamlı görünmektedir.

III.2.4.1. Bilme, Öğrenme ve Araştırma Heyecanı

Biyografileri verilen kişilerin temel özellikleri, bilim, tıp, denizcilik veya sanat dünyasında tanındıkları alanlara, aslında çocukken ilgi duymuş olmalarıdır. Bilim adamlarının araştırmaya eğilimli oluşları verilen örneklerde özellikle öne çıkarılmaktadır.

Ünlü bir Türk denizcisi olan Seyyit Ali Reis, denizci olmaya daha çocukken karar verir:

“Birgün, babası ona :

-Oğlum büyüyünce ne olacaksın? En çok neye merak ediyorsun? Hafız olur musun? Yoksa, sana Kapalı Çarşıda küçük bir dükkan mı açayım? diye sordu.

Seyyit Ali, biraz düşündü ve:

-Ben ne hafızlığı, ne de dükkancılığı seviyorum. Büyüyünce senin gibi denizci olacağım. Böyle küçük kayıklarda değil, Barbaros Hayrettin paşanın koca kalyonları ile uzak denizlere gitmek, büyük bir denizci olmak istiyorum, dedi” (Nr.27:4).

Turgut Reis de ünlü bir Türk denizcisidir. 1485 yılında Menteşe kasabasında doğan Turgut, çok fakir bir ailenin çocuğudur ve daha çocukken denizci olmaya karar verir:

“Turgut, çok cesur, kuvvetli ve zeki bir çocuktur. Daha altı yaşında iken kendi kendine ok atma talimleri yapmağa ve arkadaşlarıyla güreşmeğe başladı. On beş yaşına girdiği zaman köyün sayılı nişancılarından biri olmuştu. Turgut, artık gündüzleri babası ile tarlada çalışıyor, boş zamanlarında da köy delikanlıları ile ava çıkıyor, tilki ve sansar avlıyordu.

Turgut, büyüdükçe bu hayattan usanmağa başladı. Oda arkadaşları gibi denizci olmak ve bol para kazanmak istiyordu” (Nr.40:9).

Mikrobu bulan Akşemsettin, mikrobu bulmaya daha mesleğinin başında iken karar vermiştir:

“Doktor Akşemsettin, her gece evindeki küçük laboratuvarına çekilir, kendi kendine bir çok tecrübeler yapardı. Bazan karısı:

-Efendi, böyle sabahlara kadar yalnız başına ne yapıyorsun? Senin işlerine, benim bir türlü aklım ermiyor, derdi” (Nr.36:20).

Yaşadığı dönemde İstanbul’da bir çiçek hastalığı salgını baş gösteren Hayrullah Çelebi, bu hastalığın çaresini bulmak için gecesini gündüzüne katar:

“Hayrullah Çelebi iyi bir Türk hekimiydi. Her gün, Şehzadebaşındaki evinde fakir hastalara parasız bakıyor, onlara elinden geldiği kadar yardım ediyordu. Boş zamanlarında da, çocukların yüzlerini tırmıklanmış bir hale sokup çok zaman onların ölümlerine sebep olan çiçek hastalığına bir aşı bulmak için uğraşıyordu”(Nr.29:4).

Buhar kuvvetini bulan Madrabaz Hasan, kimsesiz bir çocuktur ve Memiş ustanın dükkanında boğaz tokluğuna çalışmaktadır. Daha çocukken zekası ve inceleme merakıyla çevresinde bilinir:

“Hasan, çok akıllı bir çocuktur. Herkesin zor diye yapmak istemediği şeylerle uğraşmağı çok seviyordu. Fakat ne yazık ki, elinde parası yoktu. Eğer azıcık parası olsaydı, hemen kendine lazım olan aletleri alır, küçük bir demirci dükkanı açardı. İş olmadığı zamanlar, dükkanlarının yanındaki demircilerin yanına gidiyor, körükler ve çarklar başında çalışan ustalara merakla bakarak “Ah benim de böyle bir dükkanım olsa diye düşünüyordu” (Nr.26:6).

Batum’dan kaçırılıp İstanbul’a getirilen ve esir pazarında satılan Yusuf’un kölelikten sadrazamlığa yükselen öyküsünde çocukluğunda kendini gösteren zekası ön plana çıkarılmıştır:

“Yusuf okumayı çok sevdiği halde Hasan kaptan onu okula göndermiyor, ona evin bütün işlerini gördürüyordu. Fakat Yusuf, boş zamanlarında hemen komşu çocuğunun yanına giderek okulda ne yapıldığını, neler öğrendiğini soruyor:

-Ne olur kardeşim, öğrendiklerini bana da öğret, diye yalvarıyordu” (Nr.31:21).

Diğer yaşam öykülerinde olduğu gibi, Barbaros’un da küçük yaşlardan itibaren denizcilikle ilgilendiği, büyük başarılarla imza atmasının altında çocukluktan itibaren sabır ve azimle çalışmasının olduğu vurgulanmıştır:

“Barbaros çok zeki ve cesur bir adamdı. Aklına koyduğu her şeyi yapmadan rahat edemezdi. Fakirlere ve zayıflara daima yardım eder, vatan ve memleket işlerini her şeyden üstün tutardı” (Nr. 39:9).

“İlk Basımevi” adlı metinde Türklerde basımevlerinin kurulmasının öyküsü anlatılmıştır. Hakan’ın yazıcısının hastalanması üzerine gönderilmesi gereken doksan tane emirnameyi yazmak için yazıcı kalfası yeni bir yöntem bulur. Bu yöntemi çok beğenen Hakan her ilde bir basımevi kurulması için emir verir:

“Birkaç yıl içinde Orta Asyanın bir çok illerinde basımevleri kuruldu. Bu basımevleri bütün güçlülere rağmen durmadan kitap basıyorlardı” (Nr.38:24).

III.2.4.2. Zorluklar Karşısında Yılmama

Yukarıdaki örneklerde, maddi zorlukların öğrenmeye ve araştırmaya engel oluşturmadığı dikkati çekmektedir. Bunun özellikle vurgulandığı örnekler de vardır:

Sadrazam Köle Yusuf Paşa, karşılaştığı zorluklara rağmen okumaktan ve çalışmaktan vazgeçmeyerek önce paşa, sonra sadrazam olmuştur:

“Yusuf paşa birgün, vaktile çiraklık yaptığı kahveye giderek ustasının elini öptü ve oradaki küçük bir çocuğa:

-Ben paşa oğlu paşa değilim. Köle Yusuf paşayım. Kendi çalışmamla bu mertebeye yükseldim. Doğru ve çalışkan olanlara Allah yardım eder. Sakın doğruluktan ayrılma! dedi”(Nr. 31:22).

Seyyit Ali Reis'in yaşamöyküsünde çocuklara, zor şartlar altında da olsa, çalışmanın büyük bir erdem olduğu verilmiş, fakirlik, okuma yazma bilmemek, savaş gibi olumsuz şartların istekle, azimle üstesinden gelinebileceği vurgulanmıştır:

“Seyyit Ali Reis, altı ay kadar evinden dışarı çıkmayıp haritalarını tamamladı. Onun bu büyük haritası denizcilerin çok işine yaradı. Yüzlerce yıl, denizlerde, hep Seyyit Ali Reis'in haritası kullanıldı” (Nr. 27:5).

Çiçek aşısını bulan doktor Hayrullah Çelebi'nin yaşadığı dönemin zor koşullarına ve tüm engellemelere rağmen bilimle uğraşmaktan asla vazgeçmediği ve gerçeklerden ayrılmadığı belirtilmiştir:

“Hayrullah Çelebi tıpkı bugün yapıldığı gibi, çiçekli hastaların yüzlerindeki çıbanların içindikilerini alıyor, hiç çiçek çıkarmamış çocukların kollarına hafifçe çizerek aşı yapıyordu. Fakat bu aşının tesiri en fazla bir yıl sürüyordu. Hayrullah Çelebi, bu aşığı daha fazla işe yarar bir hale getirmek istiyordu. Fakat bunun için fazla paraya ihtiyaç vardı” (Nr. 29:5).

Babasız bir çocuk olan Hasan, annesinin bütün engellemelerine karşın yüzmekten asla vazgeçmez. Yüzme merakı yüzünden arkadaşları arasında adı “Balık Hasan”'a çıkan ve denizin dibinde dolaşmak için çeşitli yöntemler deneyen Hasan, sonunda başına bir tulum geçirerek bu isteğini gerçekleştirir:

“Deriden yaptığı büyücek bir tulumu başına geçirerek, kollarını bağlatıp suya dalar, dakikalarca denizin dibinde geziyor, camlı pencereden ortalığı seyrediyordu. Tulumun içindeki hava bitince, deriyi bıçakla yırtarak suyun üstüne çıkıyordu. Eğer parası olsa tulumuna yukarıdan iki

hortum takarak, kendisini takip eden bir kayığın yardımı ile hava alacak ve bütün deniz dibinin haritasını çıkaracaktı” (Nr.28:7).

III.2.4.3. Bilim ve Sanatta Başarıyı Yüceltme

Hemen her biyografinin sonunda, bütün Türk dünyasında izler bırakmış isimler çocuk olmalarının yanısıra, örnek almaya yönelik özendirici ve yönlendirici ifadelerle anılmıştır:

Barbaros’un hayatı boyunca çok çalıştığı bu çalışmalarının ödülünü getirildiği görevler ve kazandığı saygıyla aldığı belirtilmiş, çalışmanın önemi vurgulanmıştır:

“Bundan sonra Barbaros’un hayatı yine denizlerde geçti. Yıllarca harp etti ve bir çok yerler ele geçirdi. 1546 yılının Temmuzunda İstanbul’da öldü. Cumhuriyet Hükümeti bu büyük Türk denizcisinin, Beşiktaş’a bir anıtını yaptırmıştır” (Nr. 39:9).

Köle Yusuf Paşa’nın da bir zamanlar çocuk olduğu ve insanlığa faydalı olmak için çalışmanın büyük erdem olduğu vurgulanmıştır:

“Yusuf çalışkanlığı, doğruluğu, ciddiliği ve hazırcıvaplılığı yüzünden kısa bir zamanda vezirlerin ve padişahın sevgisini kazandı. Önce paşa, sonra sadrazam oldu” (Nr. 31:22).

Bilimle uğraşanların toplumda her zaman saygıyla anılamayacağı, bazen anlaşılammaktan kaynaklanan bazı olumsuzlukların da yaşanabileceği belirtilmiştir:

“Ondan sonra, herkes Akşemsettin’e deli nazarele baktı. Halbuki, insanlara hastalığı “mikrop” denen küçük hayvancıkların getirdiğini, dünyada ilk önce o anlamıştı” (Nr.36:20)

Çiçek aşısını bulan doktor Hayrullah Çelebi'nin yaşamöyküsünde bilimin aşamalı ilerlediği, bilimsel bir buluşun çeşitli olumsuzluklar yüzünden sekteye uğrayabileceği açıklanmış, metnin tamamında da bu ilkenin altı çizilmiştir:

“Zavallı Hayrullah Çelebi, birkaç gün sonra sürgüne yollandı. İngiltere hükümetinin o zamanki İstanbul büyük elçisi Montegü'nün karısı Hayrullah Çelebiyi aşı yaparken görmüş ve Londradaki bir arkadaşına “Türkler, çiçek hastalığına karşı bir aşı buldular” diye yazmıştı. O arkadaş da bu haberi Londranın tanınmış doktorlarından Cenner'e söyledi. Cenner bu aşı hakkında İstanbuldan bilgi istedi. Bayan Montegü, kendisine gerekli malumatı yollayınca hemen o da bir çiçek aşısı yaptı. Böylece bütün dünya çiçek aşısını Cenner'in bulduğunu zannetti.” (Nr. 29:5).

III.2.4.4. Tarih Bilgisi ve Tarih Bilinci

“Markopolo, Orta Asyada Neler Gördü?” ve “Eski Türklerde Sanat” adlı metinlerde, yurt ve ulus sevgisini geliştirme ve çocuklara tarih bilinci kazandırma esastır.

“Eski Türklerde Sanat” adlı metinde Türk Hakanı, Bizans İmparatoru Jüstinyen'e elçi göndererek bir dostluk anlaşması imzalamak ve ticaret yapmak istediklerini bildirir. Türk elçisinin sözlerine pek inanmayan Jüstinyen, emin olmak için Türk Hakanına bir elçi gönderir. Bizans elçisi gördüklerinden çok etkilenir ve dostluk anlaşması imzalanır. Metinde Türk ulusunun övgüsü yanında dönemin kültürel özellikleriyle ilgili bilgiler de verilmiştir:

“Bizans elçisi, Türklerin yaşadığı yerlerde neler gördüğünü anlata anlata bitiremedi:

-Türkleri meğer biz hiç tanımıyormuşuz. Türkler, savaşçı bir millet olduğu kadar, medeni bir millettir. Onların ellerinde gelmiyen sanat yoktur. Türkler akıllarına koydukları her işi muhakkak başarırlar. Hatta anladığıma göre, doğu Avrupaya kadar yayılarak büyük bir Türk

imparatorluğu kurmak istiyorlar. Eğer akıllarına esip te İstanbulu elimizden alırlarsa ne yaparız, dedi”
(Nr.34:8).

Orta Asya’da kurulan Türk devletleriyle ilgili verilen bilgiler, çocukların tarih derslerinde gördükleri konuları pekiştirir niteliktedir:

“Türklerin öyle dürüst kanunları vardır ki, kabahatli olunca, Hakan bile yakasını bu kanunlardan kurtaramaz. Bu topraklarda yaşayan insanlara Hakanın değil, halkın buyruğu geçer. Hakanı, başlarına hakan yapan halktır. Türkler çok kültürlü ve okumuş kimselerdir. Madenden yaptıkları harfleri, yan yana dizerek binlerce kitap basarlar. Her evin muhakkak bir kitaplığı vardır”
(Nr.30:19).

Yazarının yanlı bir anlatım tarzını benimsediği dikkati çeken “Markopolo, Orta Asyada Neler Gördü?” adlı metinde, Türkler övülürken; Bizanslılar zalim bir millet olarak tanıtılmış, Rum milletinin zulüm altında olduğu belirtilmiş ve Türk milletinin Bizans'a adalet götüreceği vurgulanmıştır:

Markopolo gülererek:

-Hayır dostum, bunlar rüya değil, hakikattir. Orta Asyada yaşayan Türkler, dünyanın en ileri, en medeni insanlarıdır. Eğer bu sözlerime inanmazsan, sen de git gör, diye cevap verdi.

-Peki ama Türkler bu medeniyeti nereden almışlar?

-Hiçbir yerden. Onlar kendi çalışmaları ile her şeyde böyle ileri gitmişlerdir. Hatta biz İtalyaya döneceğimiz sırada barutu ve topu icat etmişlerdi.”(Nr. 30:19).

III.2.5. Dil Köşesi

Doğan Kardeş'te "Dil Köşesi" üst başlığıyla Eflatun Cem Güney tarafından oluşturulan sütunda ana dili ve kullanımına ilişkin çeşitli bilgiler verilmesi hedeflenmiştir. (32-34-35-36-37-38-39-40-41-43) sayılı dergilerde düzensiz olarak hazırlanan sütunlarda yapılan çalışmalar "Dil Oyunu" veya "Dil Yarışı" şeklinde adlandırılmış; ağız, yüz, el, dil, göz, baş, can, yürek, ayak, akıl sözcüklerinden deyimler oluşturulmuş, oluşturulan deyimler cümle içerisinde kullanılmış, okurlardan bu deyimlerden herhangi biriyle bir öykü oluşturmaları ve karikatür yapmaları istenmiştir.

Aşağıda verilen örnekler, "Dil Köşesi"nde yapılan çalışmaları ortaya koymaktadır:

"Bu deyimlerle yapılan birkaç cümle:

"İnsan eti yenmez, derisi giyilmez, bir tatlı dilinden başka nesi var? Diline geleni söyleme, herkese dil uzatma, her şeye dilini çıkarma! Dilin tut, danayı güüt!" dedim, daha ne diller döktüm. Dilimde tüy bitti, yine de diyeceğimi diyemedim, öreceğimi öremedim. Dilimin altında bir şey var, var ama; ona da dilim dolanıyor. Hani, dili her yana dönen bir dil ebesi olsaydım, dilime dolardım böylelerini. Ne ise, dilim seni dilim dilim dileyim seni!"

Siz de böyle cümleler yapmağa çalışınız!" (Nr.34:7).

"Dil Köşesi" hem öğretmenler hem de öğrenciler tarafından çok beğenilmiş ve dergiye gönderilen mektuplarla çalışmanın önemi vurgulanmıştır:

"DİL KÖŞEMİZ ÇOK BEĞENİLDİ..."

Dil köşemiz çok beğenildi. Öğretmenlerden ve öğrencilerden bir çok mektuplar aldık. Bakın mesela bir öğretmen ne diyor:

“Doğan Kardeş, açtığın Dil köşesi biz öğretmenler için de çok faydalı. Çocuklarımıza ana dillerini sevdirmek, tattırmak için bu Dil Köşesinden çok istifade ediyoruz.”

Bir kardeşimiz de gönderdiği mektupta şöyle diyor:

“Açtığın Dil Köşesi çok hoşuma gitti Doğan Kardeş, (Ağız) kelimesiyle bizim bilmediğimiz ne kadar çok deyim varmış. Gelecek sayıdaki Dil Köşesini merakla bekliyorum” (Nr.34:7).

“Dil Köşesi”nde hikâye yarışmaları düzenlenmiş ve yarışmayı kazanan kardeşler ödüllendirilmiştir:

“Hikâye yarışınıza hazırlanıyor musunuz?”

Geçen sayımızda ilan ettiğimiz hikâye yarışına hazırlanıyor musunuz?

Dil Köşesi”nde çıkan söz deyimlerinin her hangi birini, yazacağınız kısa hikâyelerin içinde kullanınız ve 5 Nisana kadar bize yollayınız. En güzel hikâyeyi yazan kardeşlere çeşitli hediyeler vereceğiz.

Hikâye yazmağa meraklı bütün kardeşlerin, bu yarışa katılmalarını çok isteriz.

şimdi size, yine Eflatun Cem amcanın hazırladığı “Yürek” kelimesiyle yapılan belli başlı söz deyimlerini veriyoruz.

Yürek yarası

Yürekler acısı

Yüreği katı

Yüreği yumuşak

Yüreği dar

Yüreği geniş

Yüreği yandı

Yüreği bayıldı

Yüreği eridi
Yüreği parçalandı
Yüreği sıkıldı
Yüreğine indi
Yüreğine işledi
Yüreği ağzına geldi
Yüreğine od düştü
Yüreğine su serpildi
Yüreğinin yağı eridi
Yüreğim yağ bağladı
Yüreğim sızladı
Yüreğim koptu
Yüreğimi oynattı
Yüreğim ferahladı
Yüreğim kabardı
Yüreğim kalktı
Yüreğim ezildi
Yüreğim oynadı
Yüreğini döktü
Yüreğini tüketti
Yüreğime dert oldu
Yüreğini pek tut

Yüreğine düğümlendi

Yüreğinde var, elde yok

Yürekli adam, gözünü daldan budaktan saklamaz

Yüreksizin bir" (Nr.40:21).

III.2.6. Okul İlavesi

Doğan Kardeş'te "Okul İlavesi" üst başlığıyla bir sütun oluşturulmuş ve bu sütunlar on beş sayı boyunca devam etmiştir. Yirmi dokuzuncu sayıdan itibaren dergide yer almaya başlayan bu sütunda imzasız olarak hayvanlar, bitkiler, çeşitli sağlık bilgileri ve çocukların ilgisini çekebilecek konularla ilgili açıklayıcı, kısa, ilginç bilgiler verilmiştir. Çocukların içinde yaşadıkları dünyayı tanımalarına, hayvanlar ve bitkilerle ilgili ayrıntıları görmelerine olanak sağlayan bu bilgiler; dolaylı olarak doğayı sevmelerine ve koruma bilinci geliştirmelerine yardım edecek niteliktedir.

Çocuk, hayvanların dünyasına, "Mimarbaşı Bay Örümcek" (Nr.32:12), "Şaşılacak Hayvanlar: Sincap" (Nr.35:16), "Şaşılacak Hayvanlar: Mihan Kuşu" (Nr. 36:15), "Yarasa" (Nr.34:15), "İlk Evcilleşen Hayvan: Köpek" (Nr. 37:15), "Kırlangıç" (Nr.37:15), "Hacı Leylek" (Nr.39:14), "Kurbağa" (Nr.40:14), "Şaşılacak Hayvanlar: Fil" (Nr.41:14) başlıklı yazılarla girmiştir.

Sağlıkla ilgili yazılar: "Hayvanlara Neler Borçluyuz?" (Nr.30:14), "Hayvanlar Olmasaydı Halimiz Nice Olurdu?" (Nr.31:14), "İnsan Niçin Boğulur?" (Nr.29:14), "Burnumuzu Koruyalım" (Nr.41:12-13), "Kanımız" (Nr.43:14), "Tabiat Anamızın En Küçük Çocukları" (Nr.40:13), "Dişlerimizi Koruyalım" (Nr.39:14), "Hasta

Olmamak İçin” (Nr. 32:12), “Düşmanlarımız: Tifo” (Nr. 36:14), “Düşmanlarımız: Verem” (Nr.38:16), “Düşmanlarımız: Kızamık” (Nr.39:13), “ Düşmanlarımız: Grip” (Nr. 40:14).

Ayrıca, “Memleketimizi Kuruyoruz”, “Güzel Yurdumuz”, “Toprak”, “Hayat” gibi alt başlıklara açılan geniş bir yelpazede çocuklara ilginç gelebilecek ayrıntılarda bilgiler de aktarılmıştır. “Memleketimizi Kuruyoruz: Şeker Fabrikalarımız” (Nr.33:14), “Memleketimizi Kuruyoruz: Türkiye, Küçülmüş Bir Amerikadır” (Nr. 31:13), “Memleketimizi Kuruyoruz: Sağlık İşlerimiz” (Nr.42:12), “Memleketimizi Kuruyoruz: Ormanlarımız” (Nr.40:12), “Memleketimizi Kuruyoruz: Cehalete Karşı Savaş” (Nr.43:12), “Memleketimizi Kuruyoruz: Pamuklu Fabrikalarımız” (Nr.34:14), “Memleketimizi Kuruyoruz: Yünlü ve İpekli Fabrikalarımız” (Nr.35:14), “Memleketimizi Kuruyoruz: Kağıt ve Cam Fabrikalarımız” (Nr.36:14), “Memleketimizi Kuruyoruz: Demiryollarımız” (Nr.39:12), “Memleketimizi Kuruyoruz: Demir-Çelik Fabrikalarımız” (Nr.37:14), "Memleketimizi Kuruyoruz: Kömür Madenlerimiz" (Nr.38:14), “Okul Marşı” (Nr. 42:13), “Dağlar Şarkısı” (Nr. 43:13), “Hayat: 1000 Kişinin Yaptığı Bir Tatlı” (Nr.35:16), “ Hayat: Dile Dair” (Nr.39:13), “Hayat: Bol Paranın Tehlikesi” (Nr.37:16), “Güzel Yurdumuz: Amasya” (Nr.41:14), “Güzel Yurdumuz: Yeşil Giresun”(Nr. 31:14), “ Güzel Yurdumuz: Uşak” (Nr. 38:16), “Toprak: Tarladan Sofraya” (Nr.30:13), “Bizi Okula Götüren Yollar” (Nr.30:15), “Pazar Yerleri” (Nr.31:15), “Tutum Haftası” (Nr.33:15), “ Vitamin... Vitamin...”(Nr. 33:16), “ Genel Bilgi Soruları” (Nr. 29:12), “ Gece ve Gündüz” (Nr. 42:14), “ Bir Bankayı Gezdik” (Nr.34:16), “ Besinlerle Tanışalım!” (Nr. 32:14), “ Buğdayı Kim Öğütür?” (Nr. 35:15), “ Havadaki Nem” (Nr. 36:15), “ Hayvanlar Kışı Nasıl Geçirirler?” (Nr. 38:15) .

Yukarıda verilenlerin yanısıra, aşağıda verilen metinler, "Okul İlavesi" sütunundaki bilgi aktarımının ne tür olduğunun örneklerdir:

“GEZEN YENGEÇ

Batı Hindistanda “Gezen Yengeç” adını taşıyan bir yengeç vardır. Bu hayvan denizde doğar, denizde büyür, denizde avlanır. Fakat ihtiyarlayınca karaya çıkar ve artık ömrünün sonuna kadar orada yaşar”(Nr.37:16).

“HASTA OLMAMAK İÇİN

*Her gece yatarken dişlerimi uvacağım.

*Her gün bir bardak limonata içeceğim.

*Tavşanlar gibi günde bir iki havuç kemireceğim.

*Bol bol lahana turşusu yiyeceğim.

*Erken yatacağım.

*Ellerimi ağızıma hiç sokmayacağım.

* Tırnaklarımı yemiyeceğim.

*Hastaların yanına sokulmayacağım ve böylelikle

*Hasta olmayacağım”(Nr. 32:12.

“OKUL MARŞI

Hayat orda, sevgi orda, ders orda;

Varlığımız neşe verir bu yurda.

Hep beraber yüüyüelim bu yolu

Çok yaşasın.....okulu.

Biz temeliz, bilgileri temeli;
Kalbimizde adam olmak emeli
Hep beraber yürüyelim bu yolu
Çok yaşasın.....okulu.

İlkokullar bütün okullara baş,
Okulumuz her okula arkadaş,
Hep beraber yürüyelim bu yolu
Çok yaşasın.....okulu”(Nr.42:13).

“TABİAT ANAMIZIN EN KÜÇÜK ÇOCUKLARI

Tabiat anamızın küçük, büyük bir çok çocukları vardır., fakat bazıları o kadar küçüktür kü; gözle görülmez. Bunları ancak mikroskopla görebiliriz. Mikroskobu işitmiyen yoktur, belki görmiyen olabilir. Bu, gayet kuvvetli mercekler vasıtasile bir şeyi yüzbinlerce defa büyütebilen ve bize gözle göremediğimiz şeyleri gösteren bir alettir.

Mikroskopsuz görülemiyen bu küçücük hayvanların ve bitkilerin yaşayışları cidden pek hoştur. Bunlardan bir tanesi (AMEBA) dır. Bu hayvancık bir tek hücreden ibarettir. Suda yahut rutubetli yerlerde yaşar. Ağızı, burnu, eli ,kolu, kısaca hiç bir organı yoktur. Karnını doyurabilmek için, jelatinimsi bir maddeden yapılmış vücudünü kendinden daha küçük yemek kırıntılarına doğru uzatarak bunları vücudünün içine alıp hazmederek beslenir. Bir yerden başka bir yere gitmek için de, önce vücudünü bir tarafa doğru uzatır, sonra geride kalan kısmı uzattığı tarafın içine çeker. Böylece yavaş, yavaş yürür. Bir çok hayvanlar yumurtadan çıkarlar, fakat (AMEBA) yumurtadan çıkmaz. Bu hayvancığın yavrusu doğrudan doğruya annenin yapıldığı maddedir. Çünkü (AMEBA) büyüyebileceği kadar büyüdükten sonra, ortadan ikiye bölünerek bir büyük yerine iki küçük (AMEBA) meydana gelir. Ameba kadar küçük ve Amebanın çok yakın bir akrabası olan (FORAMİNİFERA) da üzerindeki incecik tebeşir kabuk sayesinde bize kireç diye tanıdığımız taşı yapar. Bu hayvancık ölünce, eti çürüyüp yok olur, fakat iskelet vazifesini gören kabuk daima

bozulmadan kalır. İşte kirecin yapıldığı taşlarla taştaya yazı yazdığımız tebeşir, böyle milyonlarca hayvancıkların kabuklarının birleşmesinden meydana gelir.

(RADİOLARİA) dediğimiz kabuklu bir hayvancık daha vardır. Bunun kabuğu hem daha sert, hem daha parlaktır, camı andırır. Bu hayvancık da bıçaklarımızı bilemek için kullandığımız bileyi taşıyı yapar. Buna benzer diğer taşlar da yine böyle küçücük hayvanların kabuklarından meydana gelir....”(Nr.40:13).

“Memleketimizi Kuruyoruz:13

Cehalete karşı savaş!

Amcam, bir gün bana dedi ki:

-Doğan, yavrum, okula gidebilmenin ne büyük bir saadet olduğunu düşündün mü? Yaşadıkları yerde okul olmadığı için, okula gidemiyen milyonlarca kardeşin bulunduğunu biliyor musun?

-Ne diyorsun amcacığım, memleketimizde okul olmıyan yerler var mı?

-Var ya. Onun için de milletimizin yüzde yetmiş beşi, daha okumak yazmak bilmiyor.

-A... ne ayıp...

-Evet yavrum, hakkın var, bu bizim en büyük ayıbımız, cehalete karşı savaşmak ta en büyük ödevimiz. Bu milleti, yüzde yüz okuyup yazan bir millet haline çarçabuk getirebilmek için, canla başla çalışıyoruz.

-Ne yapıyoruz?

-Bu memlekette cehaletle savaşabilmek için, başlıca iki şeyin bulunması lazımdır: Biri öğretmen, öteki okul. Öyle değil mi?

-Tabii amcacığım. Öğretmen olmazsa çocukları kim okutur? Okul olmazsa, çocuklar nerde okurlar?

-Ya, işte bunun için, bir yandan memleketimizin ihtiyacı kadar öğretmen yetiştirmeğe, bir yandan da harıl harıl yeni okullar kurmağa çalışıyoruz.

-Öğretmen nasıl yetiştirilir?

-Öğretmen, öğretmen okullarında ve Köy Enstitülerinden yetişir yavrum. Türkiyede kırk bin köy var. Bunların daha bir çoğunda ne okul, ne de öğretmen var. Bugün yirmi bir Köy Enstitüsünde, binlerce köylü kardeş, öğretmen olmak için çalışıyor.

-Ah ne iyi amcacığım.

-Ya yavrum, her yıl bu genç köylü öğretmenlerden binlercesi köylere dağılıyor. Oralarda, köylülerin ve Devlet babamın elbirliğiyle yaptıkları okul yapılarında cehalete, geriliğe, bilgisizliğe, pislığe, hastalıklara, tenbelliğe karşı kahramanca savaşıyorlar. Şehirlerdeki öğretmen okullarından çıkan kız, erkek binlerce öğretmen de, her yıl, cehaletle savaş ordusuna katılıyorlar. Böylelikle kısa bir zamanda yurdumuzda okulsuz ve öğretmensiz tek bir köy, tek bir bucak kalmıyacak.

-Ah ne iyi amcacığım.

-Bu okullarda okuyacak çocuklar da, yarının aydın, ileri, temiz, neşeli ve bolluk içinde yaşayan Türkiyesini yaratacaklar.

-Ah ne güzel amcacığım.

YAPILACAK İŞ

Köy Enstitülerinin bulunduğu yerler şunlardır:

Kars, Ladik, Trabzon, Kastamonu, Malatya, Bahçe(Seyhan), Eskişehir, Balıkesir, Isparta, Buca (İzmir), Antalya, Kocaeli, Kırklareli (Lüleburgaz), Ankara, Yıldızeli, Ereğli (Konya), Erzurum, Diyarbakır (Ergani), Aydın, Pınarbaşı.

Bu isimlere göre bir köy Enstitüleri haritası çiziniz” (Nr. 43:12).

Doğan Kardeş'te yirmi dokuzuncu sayıdan itibaren on beş sayı düzenli olarak yayımlanan “Okul İlavesi” bölümünde ele alınan konularda çocukların ilgi ve merakları göz önünde bulundurulmuş, bu yazılar onların doğa ve hayvanlar hakkında bilgilenmelerine olanak sağlamıştır.

III.3. Eğlendirmeye Yönelik Yazılar

III.3.1. Bulmacalar

Doğan Kardeş dergisinin sayfalarında, ödüllü bulmacalara da yer verilmiştir. Derginin ilk 28 sayısında “Bakalım Bulabilecek miyiz?”, 29. sayısından itibaren “Kim Bulacak?” üst başlığıyla verilen etkinlikler farklı sayfalarda yer almıştır. Bulmacayı doğru çözen çocukların isimleri dergide yayımlanmış ve kazandıkları ödüller okurlara duyurulmuştur. Bulmacalarda yalnızca çocukların eğlenerek vakit geçirmesi amaçlanmamış, genel kültür kazanmalarına, kitap okumalarına olanak sağlayan bulmacalara da yer verilmiştir. Ayrıca bulmacaların altına "Bulmacayı çözdükten sonra sakın dergiyi kesmeyiniz. Bu resmin bir kopyesini çizip, bulduğunuz yerleri işaretliyerek yollayınız. Bize dergiyi kesip gönderen arkadaşları bulmaca kurasına sokmuyoruz." uyarısı yazılarak okuduğu kitabı temiz tutan, tüketip bir kenara atmayan bir çocuk davranışı önerilmiştir.

Doğan Kardeş'te yer alan bulmacalar dört grupta toplanabilir:

1. Bilgilendirme amaçlı bulmacalar. Aşağıda birkaç örnek verilmiştir:

“Mehmet, tatil günlerinde yürüyüşe çıkmayı çok sever. Yarım günde kaç kilometre yürüyor, bulunuz!

Bunu bulabilmek için, gömleğindeki beneklerin sayısı ile sopasındaki kesik dalları toplayınız, bulacağınız sayıyı ikiye bölünüz, bu çıkanı da çoraplarındaki çizgilerin sayısına bölünüz, çıkan sayıyla ondan altı çıktıktan sonra kalan sayıyı toplayınız. Dikkatli iseniz küçük Mehmedin yarım günde kaç kilometre yürüdüğünü kolaylıkla bulursunuz.” (Nr.5:15).

“Okulda öğrendiklerimizi unutmamak için biraz da coğrafya oyunu oynayalım. Yandaki haritada sayılarla gösterilen yirmi yerin isimleri burada yazılı. Her sayıyı doğru yerine koyarak bulmacayı çözüp bize gönderiniz.

Mesela: Ada = 1

Ada, göl, dağ, yarımada, nehir, burun, fener, liman, berzah, körfez, delta, liman şehri, tiren yolu, yanar dağ, yol, tiren yolu birleşimi, tepe, tunnel, boğaz, yar, deniz.”

(Nr. 8:14).

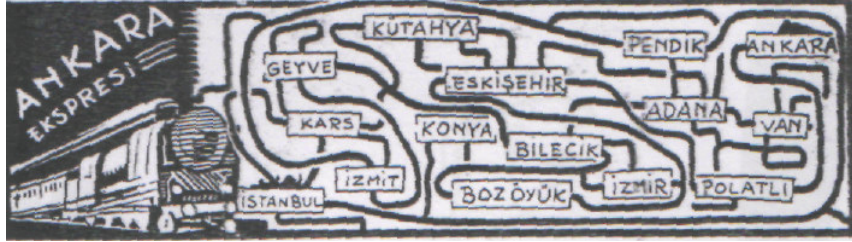

“Yukarıdaki resimde solda sekiz önemli şehrimizin adı, sağda ise bu şehirleri bize hatırlatan sekiz şey var: tütün, balık, pamuk, keçi, portakal, üzüm, gül ve ipekböceği. İyice düşündükten sonra hangi resmin hangi şehri hatırlattığını bulunuz.

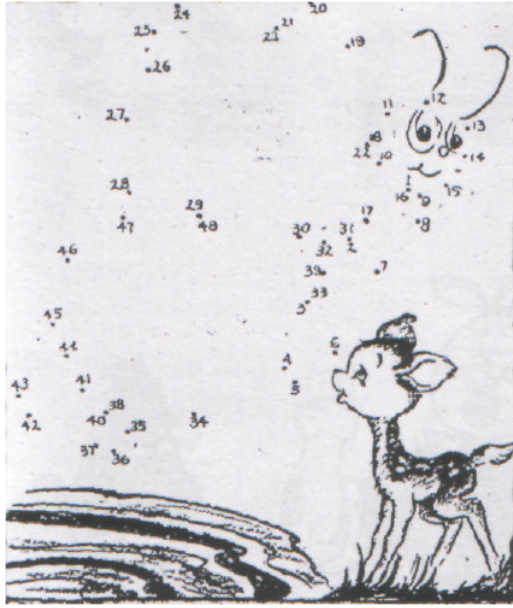
Mesela: Samsun = 1 Tütün” (Nr.2:15).

2. Aşağıdaki örneklerde olduğu gibi, sayıların arasını sıra ile çizerek sorulan resmi bulma, labirent vb. eğlendirici bulmacalar:

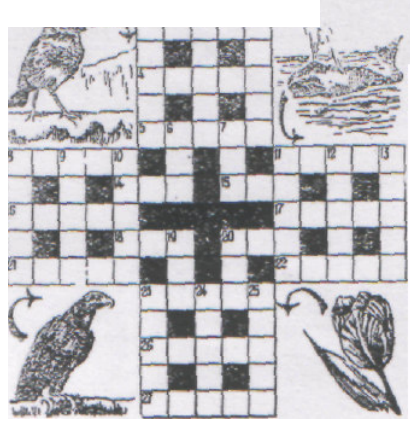

Ankara ekspresi İstanbul'dan Ankara'ya giderken hangi istasyonlara uğrar? (Nr.60:11).

“Bir gün, bu küçük geyik, kırlarda dolaşırken, karşısına ne çıkmış biliyor musunuz? Eğer bilmek isliyorsanız, sıra numarası ile rakamlı noktaların aralarını çiziniz. Bakalım ne bulacaksınız? Fakat sakın dergiyi kesmeyiniz, önce bu resmin bir kopyasını çıkarıp bulduğunuzu çizerek bize yollayınız!” (Nr.32:27).

3. Aşağıdaki örnekte olduğu gibi, okurların çeşitli bilgilerini sorgulayan kare bulmacalar:

Soldan Sağa:

- 1 — Siyah bir kuş.
4 — Küçük bir kuş.
5 — Sondajcı harfin yerine “K” gelirse sözünü tutmayan.
8 — Çengel.
11— Son harfi “K” olursa bir oyuncak,
14 —Mutfakta tabak koyma yarar.
15- B ir yemiş.
16— Baş harfin yerine “Y” konunca pilicin tavuk olmadan evvelki hali.
17— Son .harfin yerine “K” gelirse köşe.
18— Bir sayı.
20— Kırılıç.
21— Çiçeğin açılmadan evvelki hali.
22— Sonuna “K” ilave edilirse bir kuş ismi.
23— BİR yıldızın adı.
26— Bir şeye biçim vermek için kullanılan şey.
27— Suyun çıktığı yer.

Yukardan aşağı:

- 1 — Sonuna “K” ilâve edilirse dişi at.
- 2 — Üçüncü harfin yerine “Ç” konursa bir tatlı.
- 3 _ İşçi
- 6— Söylenen bir şey.
- 7— Bir erkek ismi.
- 8 — Sağlam olmayan.
- 9 — İnce.
- 10— Bir taşıma aracı.
- 11— Kız çocukların sevdiği bir oyuncak.
- 12— Küçücük bir hayvan.
- 13— Kızdırınca tüylerini kabartan bir kuş.
- 19— Arının bize armağanı.
- 20— Türkiyenin önemli bir denizi.
- 23— Yugoslavyada eski bir Türk şehri.
- 24— İncenin aksi.
- 25— Bir şeyin vaziyetinin anlatılışı. (Nr.9:12).

4. Aşağıdaki örnekte olduğu gibi, okurların dikkatini ölçen bulmacalar:

Bu resimde (20) tane yanlış vardır. Dikkatli bakarsanız bu yanlışları siz de kolayca bulabilirsiniz. (Yanlışları sıra numarasıyla bize bildi-

(Nr.73:11).

III.3.2. Fıkralar

Doğan Kardeş'te çocukları eğlendirmek amacıyla fıkralara yer verilmiştir. Derginin ilk 28 sayısında "Kah, Kah, Kah!", 29. sayıdan 52. sayıya kadar "Kahkaha" üst başlıklarıyla verilen, 53. sayısından itibaren ise, değişik başlıklarla yayımlanan fıkralar farklı sayfalarda yer almıştır.

Aşağıdaki fıkra örnekleri derginin farklı sayılarından alınmıştır:

Aman ne iğrenç!

Müşteri — Garson, dikkat et parmağın çorbaya giriyor.

Garson — Zararı yok bayım, o kadar sıcak değil (Nr.20:9).

Bu nasıl resim böyle?

Baba — Gülseren ne resmi yapıyorsun bakayım?

Kız — Çimenlikte bir keçi resmi.

Baba — Çimenler nerede?

Kız — Keçi hepsini yedi.

Baba — Ya keçi?...

Kız — Yiyecek bir şey kalmayınca o da gitti... (Nr.17:9).

İş işten geçtikten sonra

-Evimi sigorta ettirmek istiyorum.

-Lütfen şuraya oturun da sıranızı bekleyin

-Nasıl beklerim yahu, evim yanıyor.

Hasan, Hüseyinle ava çıkmıştı. Hasan tam silahını çekeceği sırada Hüseyin bağırdı:

-Ateş etme, tüfek boş!

-Bekliyemem Hasan. Kuş kaçacak. (Nr.30:9).

BAŞ AĞRISI

Birol'un midesi ağrıyordu. Büyük annesi:

-Acıkmışsındır, miden boştur da onun için ağrır, bir şey ye!. dedi.

Gerçekten de böyle oldu. Birol midesini doldurunca ağrısı geçti.

Ertesi gün misafiriğe gelen bir bayan da başının ağrıdığından şikayete başladı. Birol bunu duyunca, hemen

atıldı:

-Başınız boştur da onun için ağrır teyzeciğim, dedi, içine bir şeyler doldurun, hemen geçer.
(Nr.31:11).

Bazen fıkralar karikatürlerle desteklenmiş, bazen de güldürmeyi amaçlayan resimlerin altına yazılar yazılmıştır:

DOĞRU AMA...

Öğretmen — Bana, içinde “Şeker” kelimesi geçen bir cümle söyle?

Yaşar — Bu sabah bir bardak süt içtim. Öğretmen— Bunun “Şeker” neresinde?

Yaşar — Sütün içinde öğretmenim...(Nr.20:9).

DOĞRU SÖZE NE DENİR.

Öğretmen bir gün sınıfta sordu:

— Su masanın üstünde dört sinek olsa, ben de onlardan birini öldürsem. geriye kaç sinek kalır?

Arka sıradan bir çocuk bağırdı:

— Bir sinek kalır öğretmenim !..

—Yavrun nezle mi oldu?

—Evet... Doğduğu zaman folluktaki samanlar ıslaktı(Nr.37:11).

Kağıttan bir kara kedi kesiniz! Onu duvara bir raptiye ile iştiriniz. Sonra duvardan üç adım ötede duran bir arkadaşınızın eline kedinin kuyruğunu veriniz ve kendisine deyiniz ki: “Duvardaki kara kediye iyice bak! Kuyruğunun yerini iyice belle!”. Sonra arkadaşınızın gözünü bağlayınız! Bakalım Kedinin kuyruğunu tam yerine koyabilecek mi? Sakın gülmeyiniz, siz de koyamazsınız! Denemesi kolay (Nr.33:7).

Ne kadar kuvvetli olursanız olunuz resimde görüldüğü gibi başa konmuş bir eli yerinden kıpırdatamazsınız!(Nr.31:9).

III.3.3. Oyunlar

Doğan Kardeş dergisinde eğlendirmeye y6nelik yazılar i7inde oyunlar da vardır. Derginin ilk sayısından itibaren aralıklı olarak yer verilen oyunlarla, hem 7ocuklara yeni oyunlar hakkında ayrıntılı bilgiler verilmiş, hem de farklı mekanlarda oynayabilecekleri oyun se7enekleri sunulmuştur.

Aşağıda dergide yayımlanan oyunlardan 6rnekler yer almaktadır:

“1 BAH7E OYUN

Oyuncular, i7erlerinden birisini kaptan se7ip iki takıma ayrılırlar. Her iki takımın birinci oyuncusunun 6nlerine birer şişe konur, ellerine de birer sopa verilir. Oyunun gayesi, şişeyi sopa ile iterek, başlangı7 7izgisinden beş metre uzaktaki diğer bir 7izgiye g6t6r6d6kten sonra, geri d6n6p koşa koşa başlangı7 7izgisinin 6n6nde bekleyen 6teki oyuncunun yanına koymaktır.

Eğer oyuncular, şişeyi iterek g6t6r6rlerken d6ř6r6rlerse, şişeyi alarak başlangı7 7izgisine gelir ve oyuna tekrar başlarlar. 6nce bitiren taraf, oyunu kazanır” (Nr.28:2).

“1 Ev-İ7i Oyunu:

Teyyare Fabrikası

Kışın yağmurlu, soğuk g6nlerinde oynamak i7in, eğlenceli bir oyun.

Bu oyun beş, dokuz veya on67 oyuncu ile 7ok rahat oynanabilir. Oyuncular, aralarından birini ustabaşı se7erler. Diğer oyuncular, d6rder kişilik gruplara ayrılıp ellerine birer kağıt ve kalem alırlar. Hep karşılıklı oturan iki oyuncuya birer zar verilir. Ustabaşı d6d6đ6n6 7alarak, işbaşına emrini verir. Karşılıklı oturan 7iftler, derhal zarlarını atarlar. 1 gelen oyuncular teyyarenin g6vdesini 7izerler. Teyyareyi 7izmeğe başlamak i7in 1 atıncıya kadar beklenir. Zarı 6nce bir oyuncu, sonra eşi, sonra yine birinci oyuncu atarak oyuna devam edilir. 1 atıp teyyarenin g6vdesini 7izdikten sonra, atılan zarlara g6re, diğer kısımlar 7izilir. Mesela:

İki atınca kanatlar. Önce bir kanat, sonra diğer kanat.

Üç atınca kuyruklar. Her atışta ancak bir parça çizilebilir.

Dört atınca önce bir motör, sonra diğer motör.

Beş atınca birer pervane.

Altı atınca tayyarenin içindeki insanlar. Her yuvarlağı çizilme için bir altı atmak lazımdır. Hangi çift önce bitirirse, oyunu o çift kazanır.

Ustabası düdüğü tekrar çalar, eşlerini değiştirip temiz kağıtlar alırlar, birinci düdükle çalıştı, çiftler zarlarını atarak oyuna baştan başlanırlar”(Nr.10:2).

“1 Güzel Oyun

ÇÖMLEĞE TOP SOKMAK OYUNU

Ortaya büyücek bir çömlek veya çiçek saksısı konur. Oyuncular, bir metre uzaklıkta durarak ellerindeki topu atarlar.

Topun çömleğin içine düşebilmesi için havada kavis çizmesi lazımdır. Eli alışmış oyuncular oyunu çömlektan 6-8 metre uzakta durarak oynarlar” (Nr.46:2).

“1 Oda Oyunu:

KEDİ İLE FARE

Bu oyun, altı veya sekiz oyuncu ile oynanabilir. Çocuklar aralarından birisini kedi, birisini de fare seçerler. Bu iki çocuğun gözleri bağlanır. Kedi ile fare hiç gürültü yapmadan, ayakbaılarını çıkarıp, masanın etrafında, daima, bir ellerile masaya dokunarak birbirlerini tutmağa uğraşırlar. Onları seyreden oyuncular da hiç gürültü etmezler. Kedi, fareyi, yahut fare, kediyi tutunca çocuklar gözlerini açıp seyreden çocuklardan kendi yerlerine iki çocuk seçerler. Böylece oyuna yeniden devam edilir”(Nr.31:2).

“HARF OYUNU

Bu oyun hem evde, hem dışarıda oynanabilir. Oyuncular birer harf seçerler. Oyunu idare eden bunlara sırayla birtakım sorular sormağa başlar. Verilen cevapların, oyuncunun seçtiği harfle başlaması gerekir. Mesela şöyle soruların sorulduğunu kabul edelim:

-Adınız ne? Nereye gittiniz? Kiminle gittiniz? Oturduğunuz sokağın adı? Ev sahibinizin adı? Hangi lokantada yemek yediniz? Ne yediniz?..vs...

(A) harfini seçen oyuncu şöyle cevaplar verebilir:

-Adım Ahmet... Ankaraya gittim. Ayhan ağabeyimle gittim. Atatürk Bulvarında oturduk. Ev sahibimizin adı Bay Aslan'dır. "Alev" lokantasında yedik. Arnavut kebabı yedik...

Harfi şaşırarak, mesela "patlıcan yedik" diyen, soru soranın yerine geçer, öteki de öbür oyuncuların yanında yer alır ve o da kendine bir harf seçer"(Nr.54:5).

"BİR GÜZEL OYUN DAHA

Bu oyun yazın yağmurlu günlerde pek hoştur, istenilen sayıda çocukla oynanır.

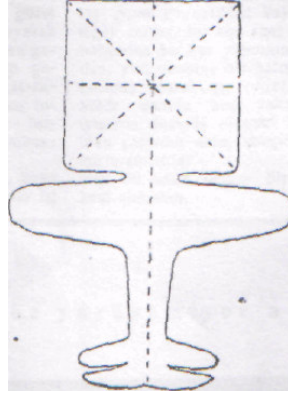
Resme üç dakika dikkatle bakmalı, sonra resmi kapatıp hatırdaki kalan şeyleri yazmalı.

Herkes sırayla aynı şeyi yapar. Oyunun sonunda kâğıtlar resimle karşılaştırılır.

Kim en çok şey hatırlıyabilmişse, oyunu o kazanır” (Nr.51:12).

III.3.4. El İşleri

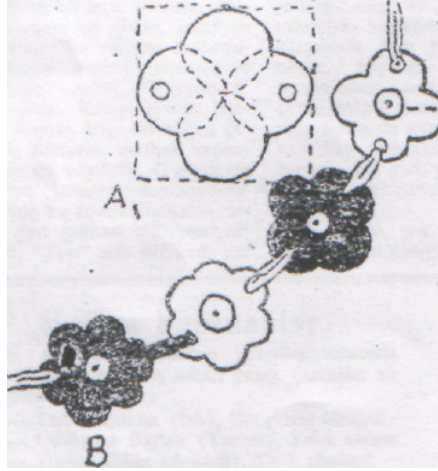
Doğan Kardeş dergisinin 21-28. sayılarında “Ellerimizi Kullanalım”, 29.sayısından itibaren “Elişleri” üst başlığıyla verilen sütunlarda çocuklara çeşitli etkinlikler yaptırılarak çocukların psiko-motor becerilerinin geliştirilmesine olanak sağlanmıştır. Aşağıda el işleri sütununda yer alan etkinliklere örnekler verilmiştir:

“BİZ DE UÇAK YAPALIM!

Bir oyuncak uçak yapmak için uzunboylu alüminyuma, benzine ve tahtaya ihtiyaç yoktur. İnce bir karton, bu da yoksa eski defterlerinizin kapakları bu işe yeter.

Yukarıda gördüğünüz resmin bir kopyesini güzelce bir kartona veya defter kapağının üzerine çiziniz. Sonra ne yapılması lazım geldiğini siz kendiniz bilirsiniz. Bakalım hanginizin uçağı daha güzel uçacak.

BAŞ VEYA BEL İÇİN!

Çuhadan veya fötrden çiçek yapmak her kızın hoşuna gider. Bunu yapmak için iki renk çuha

parçası, ince kordela, boncuk, pergel, makas, karton, zambak lâzımdır.

Yukarıdaki resimde gördüğünüz gibi dört köşe bir kartonun üstüne istediniz büyüklükte (şekil1) deki gibi dört yuvarlak çiziniz. Karşılıklı iki yuvarlağa birer delik deliniz. Yuvarlakların dış kenarlarını çiçek şeklinde kesiniz. Bunu kalıp olarak kullanınız. Sonra, çuha üzerine koyarak çiçek çizip kesiniz ve ortalarına birer boncuk yapıştırınız. Bundan sonra karşılıklı iki delik delip kordelayı delikten geçiriniz.

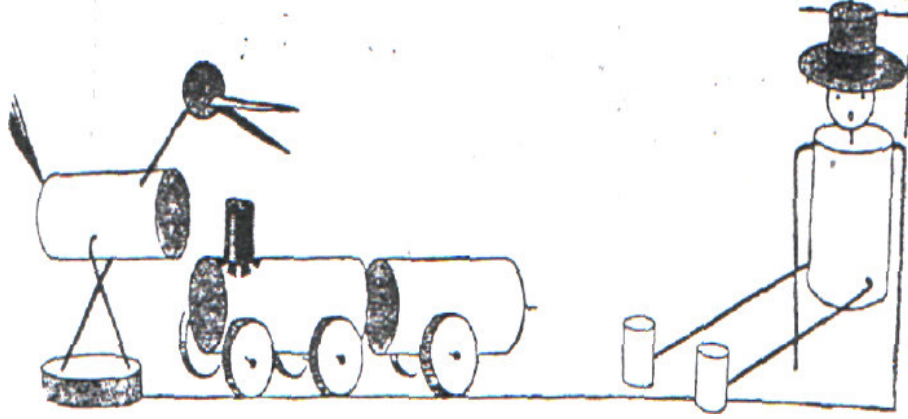
Yaz aylarında yapılan bu el işleri bir çok yerlerde kullanılabilir. Mesela bu yapma çiçekler, başa ve büyükçe yapıp bele bağlandığı zaman çok güzel dururlar.

* * * * * (Nr.23:16).

Doğan Kardeş dergisinde verilen el işi örneklerinin bazıları hem çocukların yaratıcılığını geliştirmeye hem de sıfır maliyetli oyuncaklar üretmeye yöneliktir:

“MANTAR VE FİRKETE İLE OYUNCAKLAR

İşte size tatil günlerinde mantar ve firketeyle kolayca yapabileceğiniz üç güzel

oyuncak:

MASAL KUŞU

Gördüğünüz bu kuş bir tek mantardandır. Ayakları, çaprazlanarak bükülen, uzunca bir firketeyle yapılmıştır. Bunlar, kuşun düşmemesi için, kesilmiş bir parça mantar içine sokulur. Kuşun başını, ufak bir mantarı yuvarlak şekilde yontarak yaparsınız. Gaga, renkli bir kartondan, kuyruk da birkaç süpürge sapından yapılır.

LOKOMOTİF

Lokomotifle su ve kömür arabası, iki mantardan yapılmıştır. Bunlar, yine mantardan kesilip, iğne veya tel parçalarıyla birbirine bağlanan tekerlekler üzerine konmuştur. Lokomotifin bacası ya küçük bir mantardan olabilir, ya da kartondan kesilir.

BEBEK

Yerde oturan bebeği bir mantarla iki firketeden yaparsınız. Firketeden yapılmış ayaklara, birer mantardan kundura giydirirsiniz. Yine mantardan yonttuğumuz başına da yuvarlak bir kartonu mantara yapıştırarak yaptığınız. Bir şapkayı giydirirsiniz.

Bu oyuncakları yaparken, firkete yerine kalınca tel de kullanabilirsiniz.

İşte size parasız ve kendi elinizle yapılmış üç oyuncak. Nasıl güzel değil mi?"
(Nr.48:18).

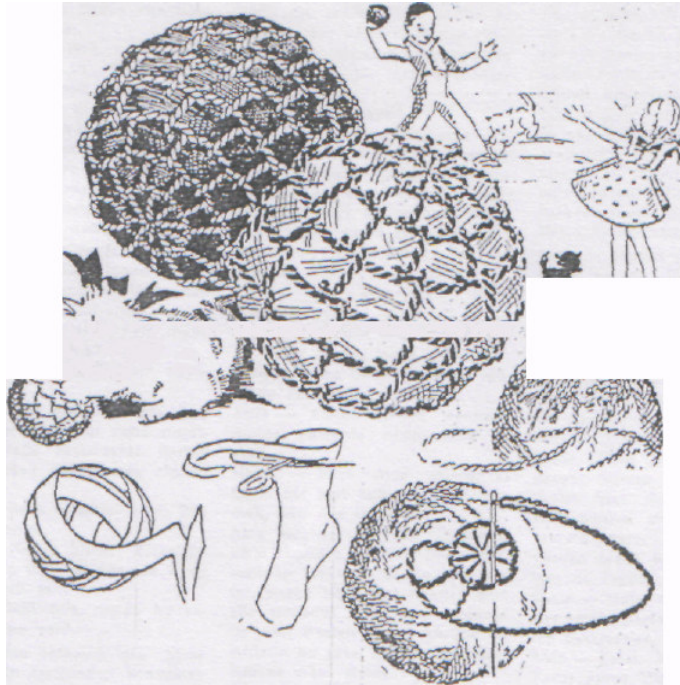
“BİR KAÇ BEBEK !..

Sıcak günlerin tadını çıkarmasını isteyen kardeşler böyle bir güzel bebek yapmak istemezler mi? Yukarıdaki resimleri dosya kâğıdına kopya ediniz, İsteddiğiniz renklere boyadıktan sonra dikkatle oynayınız. İşte size güzel bir bebek!” (Nr.52:18).

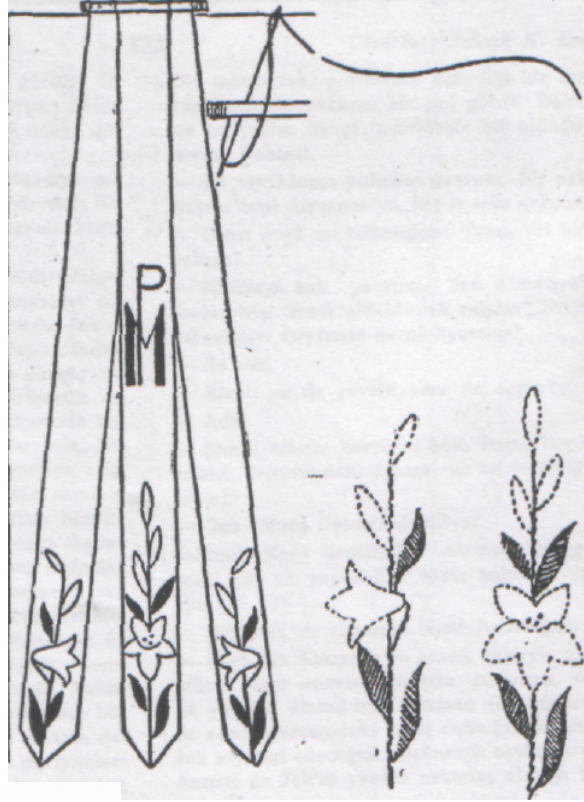
“ B İ R G Ü Z E L T O P

(Nr.41:18).

Ev içinde kimseyi incitmeden oynayabilecek bir topunuzun olmasını ister misiniz? Evde eskimiş ve artık yaramaz bir hale gelmiş çorapları ve yün parçalarını toplayınız. Çorabı resimde görüldüğü gibi, yuvarlaklığına, 8 santim eninde uzun bir parça olarak kesiniz. Eğer ince çorap kullanırsanız, böyle bir top için beş altı çorap lâzımdır. Kesilmiş parçalardan istediğinizi iterek iyice sıkıştırınız. Şimdi yaptığınız yumağın üstüne yün parçalarını sarınız. Yumağın çok muntazam olmasına dikkat ederek çorabın üstünü iyice yünle kapatınız. Seçtiğiniz güzel renkte bir yünle; resimdeki gibi topun üstünü battaniye iğnesiyle işleyiniz. Eğer kullandığınız yün kalınsa, bu iş için, kanava iğnesi kullanınız. Topun tepesinden başlayarak bütün üstünü güzelce işledikten, yünüünüzü iyice sağlamlaştırdıktan sonra koparınız” (Nr.41:18).

(Nr.42:18).

“Kitap seven kardeşler, okul kitabı olsun, hikâye, roman, şiir kitapları olsun, cildin ve kapağının bozulmaması için kitabı bir kağıtla kaplarlar. Onları hırpalamadan okurlar, okudukları sahifeleri belli etmek için, uçlarını bükmezler, sahifeler arasına bir işaret korlar. Aşağıdaki resimde gösterilen ve yapılması çok kolay bir kitap işaretini, siz de yapın!.

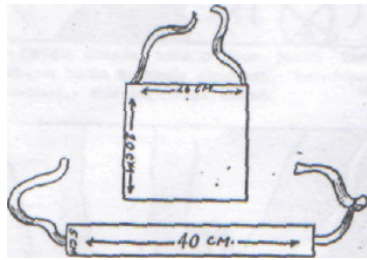
Elişi meraklısı kardeşlerimiz bunu üç parça, ister aynı, ister ayrı renk kurdeladan yapabilirler. Kurdeleri, şekilde gösterildiği gibi, makine dikişi gibi, ince dikişle dikersiniz. Üst kısmının uçlarını, makara şeklinde sarıp, battaniye iğnesiyle dikmek gerektir. Kopya kağıdıyla çizdiğiniz zambakları beyaz, sarı veya pembe bir muline ile sapişi işlersiniz. Yeşil yapraklar, dolgu olmalı. Ortadaki kurdela üzerine de adınızın ve soyadınızın ilk harflerini işlerseniz, hem daha süslü olur, hem de işaretiniz kaybolmaz. Kurdelaların sivri uçlarının kenarlarını temizce bastırmağı ihmal etmeyin. Kitap meraklısı erkek kardeşler de aynı işareti renkli kartondan kesebilirler. Uçlarına da eliş kağıdıyla yaptıkları çiçek veya başka resimler yapıştırırlar, İyi resim yapanlar bunu kendi yaptıkları resimlerle süslerler” (Nr.42:18).

Dergide yayımlanan el işlerinin bazıları da okurların okuldaki derslerine katkı sağlamaya yöneliktir:

“ Okuyucularına yardımı herşeyden üstün tutan Doğan Kardeş, geçen yıl bazı kardeşlerin uygun eliş modelleri bulmakta sıkıntı çektiklerini bildiği için, bu yıl onlara araştırıp güzel modeller bulmağa karar verdi.

Aşağıdaki resimde aile bilgisi dersinde pek işe yarayacak bir önlük modeli görüyorsunuz. Bu güzel önlüğü amerikan bezinden yahut patiskadan yapabilirsiniz, Aşağıdaki patron ne fazla şişman, ne de fazla zayıf bir çocuğa göredir.

Köpeği koyu kahverengi, yahut siyah, 8 numara koton perle veya üç kat muline ile sap işi yaparız. Gözler siyah, burun pembe, yerdeki otlar da yeşildir. Büyük ablalar bu köpeği applike ederek başka işlerde de kullanabilirler” (Nr.31:10).

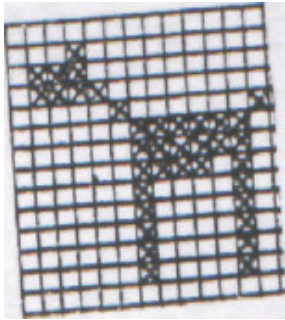

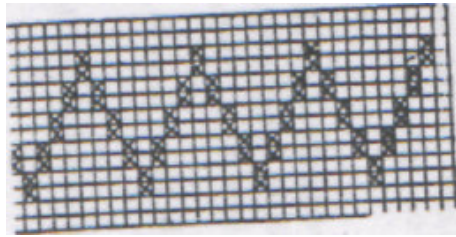
(Nr.31:10).

Derginin sayfalarında büyüklere yönelik el işi örneklerine de yer verilmiştir:

“Önümüz kış. Havalarda serinlemeğe başladı. Soğuk günlere hazırlanmalı. Vücudumuzun sıcaklığını en iyi yünlü kumaşlar korur. Çünkü yün, sıcaklığın geçmesine engel olur, vücudumuzu soğuğa karşı korur. Biz de onun için üşümeyiz.

İşte size, annenize ve ablanıza güzel örgü modelleri: Bir şiveter, bir boyun atkısı, bir de çorap. Şu şivelere açık sarı veya bej üzerine kahverengi süs ne yakışır, isterseniz beyaz üstüne mavi veya kırmızı, kahverengi de yapabilirsiniz. Renkler üzerine tartışılmaz, Herkes sevdiği renkleri seçsin” (Nr. 29:16).

(Nr. 29:16).

III.4. Okurlara Yönelik Etkinlikler

III.4.1. Duyurular

Doğan Kardeş dergisinin üçüncü sayfası okurlarla etkin iletişim kurmaya olanak sağlayan duyurulara ayrılmıştır. Bu duyurular aracılığıyla, Doğan Kardeş okurları güncel olaylardan haberdar olmakta, derginin etkinliklerini izleme imkanı bulmakta ve diğer dergi okurlarıyla ilgili bilgilere ulaşabilmektedir. Öncelik verilen konular, ortaya çıkarılmak istenen çocuk modeli hakkında da ipuçları vermektedir. Duyurular içerikleri bakımından beş alt başlıkta toplanabilir:

III.4.1.1 Önemli Günlere İlişkin Duyurular

23 Nisan, 19 Mayıs, 30 Ağustos, 29 Ekim gibi ulusal önemi olan bayram günleri dergi kapaklarında ve üçüncü sayfalarda kutlanmıştır. Bu tür yazılarda, Atatürk ideallerinin öncüsü, ilerici, yaratıcı çocuk kimliği ön plana çıkmaktadır:

“Biz Cumhuriyet Çocuklarıyız!

Cumhuriyet çocukları demek, gittikçe daha bol, daha iyi, daha ucuz yiyecek, içecek, giyecek, yakacak ve barınak yetiştiren, yani gittikçe daha çok, daha bilgili, daha verimli çalışan bir milletin çocukları demektir.

Cumhuriyet çocukları demek, demiryolları, şoseleri, limanları, fabrikaları, madenleri, şehirleri gittikçe çoğalan, gittikçe daha ileri, daha medeni olan bir memleketin çocuklarıdır demektir.

Cumhuriyet çocukları demek, vücudüne, sağlığına güzelliğine bakmasını bilen, cahil, ümmi, tenbel, pis insanları gittikçe azalan, uyanık, ilerlemeyi ve yükselmeyi seven, çalışkan, özü sözü doğru bir milletin çocukları demektir.

Cumhuriyet çocukları demek, Türkiyeyi dünyanın en güzel, en rahat, en temiz, en zengin memleketlerinden biri yapmağa ant içmiş bir milletin çocukları demektir.

Cumhuriyet bizim şerefimiz, bizim şanıımızdır.

Yaşasın Cumhuriyet!

Yaşasın Cumhuriyetin şanlı, şerefli çocukları!" (Nr.30:3) veya "Biz Atatürk çocukları, Türk milletinin daima güçlü, kuvvetli, daima başarılı ve yaratıcı kalması için O'nun açtığı şerefli yol üstünde imanla, şevkle akın akın, ilerlemekteyiz.

Yaşasın Atatürk Türkiyesi!

Yaşasın Atatürk gençliği!" (Nr.51:3) gibi..

Her 10 Kasım'da da Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk saygıyla anılmıştır:

"Atamız

Atatürk, 9 yıl önce, 10 Kasım'da öldü. Biz, onu hiç görmedik. Fakat Onun kim olduğunu, bu memleket ve millet için ne büyük işler başardığını pek iyi biliyoruz. Biz biliyoruz ki, Atamız, Türk milletini esir etmek isteyenlere karşı isyan etti. Biz biliyoruz ki, Atamız, vatanımızı düşmanlardan kurtardı. Biz biliyoruz ki, Atamız, Türk milletini hürriyete kavuşturdu.

Biz biliyoruz ki, Atamız, Türkiye'yi yükseltmek, ileri, canlı, sağlam, kuvvetli bir hale getirmek için çok çalıştı. Biz biliyoruz ki, Atamız, Türk Cumhuriyetini bize emanet etti.

Biz, Cumhuriyet çocukları, Atamızın emanetini gözümüzün bebeği gibi severiz ve koruruz" (Nr.58:3).

Doğan Kardeş dergisinde önemli günlerin de duyurusu yapılmış, okurlar bu günler hakkında bilgilendirilmiş ve okurlar kutlamaya davet edilmişlerdir. Bu önemli günlerden biri Çocuk Kitapları Haftası'dır:

"ÇOCUK KİTAPLARI HAFTASI

Otuz yıl önce ilk defa Birleşik Amerika'da başlayarak yıllar geçtikçe Kanada'da, İngiltere'de, Avusturalya'da, Yeni Zelanda adalarında ve dünyanın daha bir çok memleketlerinde kutlanan "Çocuk Kitap Haftası"nı bu yıl, ilk defa olarak, biz de yurdumuzda kutluyoruz. Çocuk Kitap Haftası, bütün bu saydığımız memleketlerde, kasım ayının onundan on altısına kadar sürecektir.

Doğan Kardeş, bu yıl bizim de milletler arası büyük kıymeti olan bu Haftayı sevinçle kutladığımızı Türkiye'nin her köşesindeki kardeşlere duyurmak isterken, kasım ayının ikinci haftasını hatırd tutup, gelecek yıl için daha iyi hazırlanmalarını rica eder." (Nr.32:3).

Daha sonraki sayılarda da bu önemli hafta kutlanmış ve bir gelenek haline gelmiştir:

"16-22 KASIM ÇOCUK KİTAP HAFTASI

16-22 Kasım, bütün dünyada "Çocuk Kitap Haftası"dır. Bu hafta bütün medeni milletlerin çocukları,

Kitaplıklarını yeni yeni kitaplarla süslerler.

Kitaplıkları olmıyan çocuklar birkaç kitap alarak bir kitaplık kurmağa başlarlar.

Zengin çocuklar, fakir arkadaşlarına güzel kitaplar hediye ederler.

Okullarda kitap okuma saati tertip edilir.

Kitapçılar vitrinlerini çocuk kitapları ile donatırlar.

Sen de bütün dünya çocukları gibi, Çocuk Kitap Haftasında kitabı sev, kitabı say, kitap oku, kitap biriktir! Çünkü iyi kitap okuyan insanlar fena insan olamaz.” (Nr.60:3).

Kutlanan diğer bir hafta da Yerli Malları Haftası’dır. Vedat Nedim Tör, 1929 yılında yeni kurulan Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti’nin müdürlüğünü yapmıştır. Türk ekonomisini korumak için önlemler alan ve yerli malı kullanılmasını tüm ülkede yaygınlaştırmak için propaganda çalışmaları sürdüren bu kurumun en önemli etkinliklerinden biri de Yerli Malları Haftası olmuştur. Yerli Malları Haftası, Cumhuriyetin ilk yıllarından 70’lerin sonuna kadar okullarda her yıl Aralık ayının sonunda kutlanmıştır. Bu haftanın yaratıcısı olan Vedat Nedim Tör, yerli malı heyecanını Doğan Kardeş dergisine de taşımıştır. Dergi, çocuklara her fırsatta yerli malı kullanmalarını hatırlatan öykülerle doludur.

Bu öykülerde geleceğe umutla bakan bir Türkiye’nin portresi görülmektedir. Yıl 1945’tir. Doğan Kardeş okurları tüm Avrupa savaş rüzgarlarıyla allak bullak olmuşken, savaşa girmediği halde zar zor ayakta duran gencecik bir cumhuriyetin çocuklarıdır. Küçüklerin dünyasında önemli bir yere sahip olan Doğan Kardeş, küçükleri birer yetişkin insan gibi görmüş ve onlarla arasında çocuksu, neşeli bir ilişkinin ötesinde, ülkenin geleceğine yönelik de ciddi bir bağ kurmuştur.

Derginin dokuzuncu sayısında Vedat Nedim Tör, Yerli Malı Haftası’nın önemi hakkında bir makale yazmıştır:

“Aralık ayının 12’sinde her yıl bütün Türkiye’de kutlanan Arttırma ve Yerli Mallar Haftası başlar. Buna kısaca Ekonomi Haftası da diyebiliriz. Bu haftada yurdumuzun mal üretimi, mal alış veriş, mal kullanımı, mal bakımı, para biriktirimi üzerine milletçe konuşulur, dertleşilir. Daha yüksek, daha ileri bir duruma erişmek için hep birlikte düşünülür taşınılır. Mal iki türlü ürer: Tarlada ve fabrikada veya atelyede. Tarlada mal

retmeğe Ziraat, Tarım diyorlar, fabrika ve atelyedeki mal retmeğe de Sanayi veya Endüstri. Her iki üretmede de çok mal elde edebilmek için ileri teknikle, ileri bilgile çalışmak gerekir.

Türkiye her alanda geri teknikten ileri tekniğe geçen bir memlekettir. Bütün çalışıp abalamalarımız, bu geçişi çabuklaştırmak içindir. Fabrikalar kuruyoruz, madenler işletiyoruz, bankalar açıyoruz, demir yollar düşüyoruz, uçak meydanları, limanlar yapıyoruz, yeni yeni vapurlar satın alıyoruz, kısaca çok mal yetiştirmek ve yaşayışımızı daha çabuklaştırmak, daha ileri bir hayat sürmek için durmadan çalışıyoruz.

Bütün bu işler para ile yapılır. Para çalışmakla çoğalır ve arttırmakla birikir. Tembel milletlerin, az çalışan milletlerin, tıpkı tembel insanlar gibi, paraları azdır. Çok para çok çalışmakla kazanılır. Bu da yetmez kazanılan paraları iyi kullanmak, yerinde kullanmak, çarçur etmemek, sonra da artanı bankalara yatırıp işlemek lâzımdır.

İyi bakım da bir nevi para biriktirmektir. Öyle ya, elimizdeki malları iyi kullanmazsak, çarçur edersek, çabuk eskirler, yıpranırlar, tükenirler; yenilerini almak lâzım gelir, yani yeniden para sarf etmek gerekir.

Meselâ defterlerimizi manasız Şeyler için karalayıp kirletirsek, kalemlerimizi sık sık kırarsak, elbiselerimizi pabularımızı çabucak eskitirsek, yenilerini almak için yeniden para sarf etmek lâzım gelir. Demek ki iyi bakım bir nevi para biriktirmektir” (Nr.9:3).

Doğan Kardeş bu bakış aısını her fırsatta çocuklara aşılamaya çalışmıştır. Kalkınma yolunda zor ama umutlu adımlarla ilerleyen ülkenin geleceği olan küçükler, sahip olmanın ve kaybetmenin anlamını iyi bilmelidirler. Her yıl 12 Aralık'ta kutlanan Tutum Haftası bu yüzden küçüklere, büyük bir önem verilerek ve onların anlayabileceği bir Şekilde somutlaştırılarak anlatılmıştır. Türkiye'nin ve dolayısıyla onların geleceği, tutumlu olmaya ve yerli malı kullanmaya bağlıdır:

“Her yıl 12 aralıkta başlıyan haftaya Tutum Haftası denir. O haftayı bütün Türk milleti kutlar. Başbakan radyoda bütün yurтта dinlenen bir söylev verir. Halkevlerinde toplantılar, okullarda msamereleer yapılır, kısaca bütün bir hafta, milletçe

yurdumuzun nasıl daha ileri, daha medenî, daha refahlı, daha mesut olabileceğini düşünürüz. Bu büyük ideale varabilmek için her birimize düşen ödevleri anarız.

Karınca kararınca dedikleri gibi biz, okul öğrencileri de yurdumuzun ilerlemesi, kalkınması için bir çok şeyler yapabiliriz. Meselâ mallarımıza iyi bakarsak, paralarımızın çarçur olmasının önüne geçmiş oluruz.

Her yerde bir Çokbilmiş arkadaş vardır. İşte yine onun sesini duyuyorum. O bana diyor ki:

— Aman sen de. Bizim ne malımız var ki, onlara iyi bakacağız da, paralarımızın çarçur olmasının önüne geçeceğiz?

Müsaade ederseniz bu Çokbilmiş arkadaşına ben aklımın yettiği kadar cevap vereyim:

— Ah benim Çokbilmiş arkadaşım, bugün Türkiye’imizde iki milyon çocuk okullara gidiyor. Bunların giydikleri elbiseler, pabuçlar, kullandıkları kitaplar, kâğıtlar, kalemler, boyalar var. İşte bizim mallarımız! Her çocuğun giydiği ve kullandığı bu malların değeri, bir bir üstüne her halde 50 liradan aşağı değildir, değil mi? Hattâ daha fazla hiledir ya... Biz yuvarlak hesap, çocuğun malını 50 lira olarak kabul edelim. O halde iki milyon çocuk, lütfen hesap et, kaç milyon liralık bir serveti kullanıyor? Ben hesapladım: Tam yüz milyon liralık!

Demek ki bize millî servetimizden yüz milyon lira emanet edilmiştir.

Bütün bu giydiğimiz ve kullandığımız eşyalara iyi bakarak, onların ömürlerini uzatırsak, bu yüz milyon lirayı iyi kullanmış, çarçur etmemiş oluruz. Fena bakım yüzünden bu yüz milyon liralık servete yüzde on bir ziyan yapsak, hesapla bakalım, kaç paramız mahvolur? Ben hesapladım, inanmazsan sen de kontrol et. Tam on milyon lira! Yani elbiselerimize, pabuçlarımıza iyi bakmaz da onları çabuk eskitirsek, çabuk parçalarsak, defterlerimizi, kâğıtlarımızı boş yere karalarsak, kitaplarımızı yırtarsak, kalemlerimizi kırıp kırıp atarsak, kısaca tutumlu olmazsak, yalnız kendimize, anamıza, babamıza değil, milletimize karşı da büyük bir fenalık etmiş oluruz.

Dahası var:

Eğer iki milyon Türk öğrencisi, günde birbir üstüne beşer kuruş biriktirse, bir yılda kaç lira birikmiş olur? Kuzum oturun da bir hesap ediverin. Görüyorum sabırsızlanıyorsunuz, ben size söyleyiveriyim: Tam otuz altı milyon beş yüz bin lira!

Demek ki biz, Türkiyenin iki milyonluk öğrenci ordusu, bir söz birliği yapsak ta, günde beşer kuruş biriktirebilsek, bir yıl sonra memleketimizin en büyük bankalarından birini kurabileceğiz!

Onun için sevgili kardeşlerim, siz o Çokbilmişin sözlerine kanmayın. Biz Türk öğrencileri istersek ve çalışırsak, memleketimize çok faydalı olabiliriz. Eğer onun gibi, adam sen de diyip geçerse, yurdumuza ve milletimize zarar vermiş oluruz.

Kim yurduna ve milletine zarar vermek ister? O Çokbilmiş arkadaş bile, şimdi eminim ki bundan sonra artık ‘bizim ne malımız var ki, biz ne yapabiliriz ki’ diye iki milyonluk öğrenci ordusunu küçümsemiyecektir.

Yaşasın Tutum Haftası! Yaşasın iki milyonluk Öğrenci Ordusu! Yaşasın otuz altı milyon beş yüz bin liralık Türk Öğrenciler Bankası!” (Nr.33:15).

III.4.1.2. Yetenekli Çocuklarla İlgili Haberler

Doğan Kardeş dergisinde sanatla ilgilenen yetenekli çocukların çalışmaları desteklenmiş, bütün okurların “sanatçı kardeş”lerin etkinliklerinden haberdar olması sağlanmıştır:

“Ayşegül Sarıca, Doğan Kardeş okuyucularının yabancıdır. O, bundan iki yıl önce, bizim ilk sanat müsamerelerimizde bir konser vermişti. Ayşegül son müsameremizde de çok güzel parçalar çaldı. İki yıl içinde çok ilerlemiş. Belli, bu kardeş piyanoyu şaka olsun diye çalmıyor, seviyor ve çalışıyor. Zaten sevmeden ve çalışmadan hangi işte başarıklık gösterilebilir?

Ayşegül, böyle sabırla ve sevgiyle çalışmalarına devam ederse, inşallah ilerde büyük bir artist olur ve bütün dünyada konserler vererek hepimizin göğsünü kabartır.” (Nr.67:3).

Doğan Kardeş'in sayfalarında desteklediği, sıkça isimlerini gördüğümüz küçük sanatçıların genelde kız çocukları olması dikkat çekmektedir. Suna Kan da bunlardan biridir:

“Suna Kan kardeşi, Doğan Kardeş'in bütün kardeşleri tanırlar. O, geçen yıl olduğu gibi, bu yıl da İstanbul'a geldiği zaman, yine beni İdarehaneye gelip aradı. Bir yıl içinde boyu uzamış ve biraz da toplamış. Sınıfını pek iyile geçmiş, beşinci sınıf öğrencisi olmuş. Biliyorsunuz ki, Suna Kan kardeş, gayet iyi keman çalar. Evvelki yıl Radyoda orkestra refakatine verdiği konserde pek büyük bir başarı göstermişti. Arada daha çok çalışarak, şimdi en güç parçaları kolaylıkla çalabiliyor. Filarmonik Derneğinin kendisine hediye ettiği yaşına uygun kemanla Büromuzda güzel bir konser verdi. Onu dinliyen bütün Doğan Kardeş Ailesi hayran olduk. O, bu heves ve hızla çalışmasına devam ederse, dört beş yıl içinde bütün dünyanın alkışlıyacağı bir keman virtüözü olacak. Sanki meşhur olacak benim gibi o kadar seviniyorum ki, tarif edemem. Bu satırları okuyan bütün kardeşlerimin de benim kadar sevineceklerini umuyorum. Bir Türk çocuğunun böyle dünyaca tanınmış bir şöhret olmasına kim sevinmez? Suna Kan kardeşe sağlık içinde başarıyla ilerlemesini dilerim” (Nr.51:3).

Yetenekli çocuklardan bir diğeri de İdil Biret'tir. Daha altı yaşındayken bu yeteneği keşfedilen küçük İdil, müzik eğitimi almak üzere hükümet tarafından hazırlanan özel bir kanunla ailesiyle birlikte yurtdışına gönderilmiştir:

“İDİL KANUNU:

Ankara'daki Sevil adlı bir kardeşimizden şu mektubu aldık:

“İdil kardeşin adını duymıyan kalmadı. Bu İdil, 6 yaşında bir kız. Hiç ders almadığı halde, çok güzel piyano çalıyor! Hem ne çalış. En güç parçaları, bir duyuşta ezberliyor ve hiç unutmadan, falso yapmadan çalıyor. İdil, aynı zamanda musiki eserleri de besteliyor! Şimdiye kadar 15 eser bestelemiş. Bunların notasını Ankara Konservatuarı öğrencilerinden Evlin abla yazıyor! Çünkü İdil daha nota da bilmiyor. Bana, “Sinek”, “Kedilerin Kavgası”, “Ayasofyanın Mozayıkları”, “Bak cami sana ne getirdim” gibi eserlerini çaldı da şaşakaldım.

İdil'in iki bebeği var. Birinin adı Ayşe, ötekinin İnci. İdil, piyano çalarken, bunlar da uslu uslu onu dinliyorlarmış.

Hükümetimiz İdil kardeşi anası ve babasıyla birlikte tahsile göndermek için bir kanun hazırlıyor. İdil gibi yüksek istidatlı kardeşlerimizin ilerlemeleri ve millete faydalı olmaları için, böyle bir kanunun çıkmasına Doğan Kardeş'in de çok sevineceğini bildiğimden, bu mektubu yazdım. Hoşça kal Sevgili Doğan Kardeş!"

Sevil kardeşin bu mektubuna benim kadar sizin de sevineceğini umuyorum. İnşallah bu kanun sayesinde, İdil gibi birçok yüksek istidatlı kardeşlerimiz meydana çıkarlar" (Nr.43:3).

III.4.1.3. Ünlü Kişilerden Haberler

Doğan Kardeş dergisi, yazar ve çizerlerini okurlarına aileden biri gibi tanıtmıştır. Onların hepsi çocuklar için birer amca ve abladır. Derginin ilk otuz sekiz sayısına yazı ve resimleriyle büyük katkı sağlayan Cemal Nadir'le ilgili haberler dergi sayfalarına taşınmıştır. Önce Cemal Nadir Amcanın hasta olduğu okurlara duyurulmuş ve acil şifalar dilenmiştir:

“CEMAL NADİR AMCAMIZ HASTA

Hepimizin çok sevdiği, çok saydığımız büyük sanatkar Cemal Nadir amcamız çok hasta. Doğan Kardeş'in ilk sayısından beri, bizi güzel eserlerinden mahrum bırakmayan sevgili sanatkarımıza candan şifalar dileriz" (Nr.39:3).

Bir sonraki sayıda Cemal Nadir'in öldüğü haberi, küçük 'kardeş' M.Y. Emektar'ın çizdiği Cemal Nadir resmiyle birlikte okurlara duyurulmuştur:

“CEMAL NADİR AMCAMIZ ÖLDÜ...

Kardeşlerim, içimiz kan ağlıyor: Cemal Nadir amcamızı kaybettik. Halbuki geçen sayımızda onun çok hasta olduğunu bildirmiş ve kendisine candan şifalar dilemiştik.

Cemal Nadir amcamız, Doğan Kardeş'in ilk sayısından beri bizim için çalıştı. "Tarzan Türkiyede" adlı uzun ve çok güzel hikâyesini kardeşlerimiz unutmamışlardır.

“Amcabeyle baş başa” başlıklı resimli fıkralarını hepimiz seve seve okuyorduk. “Doğan Kardeş Müsamereleri” nin birinde, o, bize hayatını anlatmıştı. Kara tahtaya karikatürler yapmıştı. Oğün hala gözlerimizin önünden gitmiyor.

Cemal Nadir amcamızı daima sevgiyle ve hayranlıkla anacağız. Onun gibi millete faydalı birer vatandaş olmağa çalışacağız.

(Cemal Nadir amcanın yukarıdaki resmini M. Y. Emektar kardeş yaptı)” (Nr.40:3).

Daha sonraki yıllarda da Cemal Nadir unutulmamış, her ölüm yılı dönümünde “Cemal Nadir’in Arkasından” başlığı altında okurların yazı ve şiirleriyle büyük sanatçı anılmıştır.

“CEMAL NADİR’İN ARKASINDAN

Cemal Nadir amcamızın ölümüne hala yanıyoruz. İçimiz kan ağlıyor! Birçok kardeşlerim, mektup yazarak Doğan Kardeş’e baş sağlığı dilediler. Hepsine ayrı ayrı teşekkür ederim.

Birçok kardeşlerim de, sevgili ustamızın ölümü için ağıt yakmışlar. İşte, size onlardan birkaç örnek. Mesela, Tahir Özakpınar kardeşin yazdığı şu şiir bakın ne içli:

Kaybettik ustamız Cemal Nadir’i

Oydu fırçaların en mahiri...

Oydu karikatüristlerin en piri,

Öldü, fakat kalbimizde dipdiri!

Solmaz Yıldırımöz kardeş te acısını şöyle anlatıyor:

Hey gidi felek

Cemale kıydın demek

Böyle acıklı ölüm olmaz

Acı yaşlar gözde durmaz” (Nr. 41:3).

Doğan Kardeş dergisinde ölüm haberi verilen diğer kişi ise Şevki Akören'dir. Güzel Sanatlar Akademisi son sınıfında öğrenci olan Akören, Doğan Kardeş yayınlarından çıkan kitapları resimlemektedir:

“Ne yazık!

Bir ağabeyimizi kaybettik.

Doğan Kardeş'teki masalları resimleyen, “Tolstoy'dan 17 Hikâye” ve yakında çıkacak olan “Ejderhanın Dişleri” adlı kitapların renkli kapaklarını ve içindeki resimleri yapan ressam ŞEVKİ AKÖREN ağabeyimiz öldü.

Bu ağabeyimiz, Güzel Sanatlar Akademisi'nin son sınıfındaydı. Çok kabiliyetli bir sanatkardı. Pek yazık oldu ona. Allah rahmet eylesin!” (Nr.21:3).

III.4.1.4. Dergiyle İlgili Duyurular

Doğan Kardeş dergisi çocukların yaratıcılıklarını geliştirmesine olanak sağlayan çeşitli etkinlikler düzenlemiştir. Düzenlediği etkinliklerle de, okurlarıyla iletişimi güçlendirmiş, çocukların sanatsal çalışmalarını sergileyeceği zeminler oluşturarak, bu çalışmalarını desteklemiştir. Bununla ilgili haberler de yine okurlara derginin üçüncü sayfasından verilmiştir.

Derginin ilk sayısında Doğan Kardeş'i tanıtmaya görevi Ayşe Abla'ya düşmüştür:

“Allo! Allo! Ayşe Abla

Engin: Allo! Allo! Ayşe Abla... Duyduklarım doğru mu, Doğan Kardeş’e abone olanlar arasında her yıl bir kur’a çekilecekmiş ve yüz kişiye Doğan Sigorta Şirketiyle Yapı ve Kredi Bankası tarafından iki bin liralık güzel güzel hediyeler dağıtılacakmış, doğru mu bu söylenenler?

Ayşe Abla: Engin yavrum tabii doğru. Hem bu kur’a çok heyecanlı bir şey olacak.

Engin: Ne gibi hediyeler mesela?

Ayşe Abla: Mesela bisiklet, fotoğraf makinesi, elbiselik kumaş, dolma kalem gibi şeyler.Daha başka ne gibi hediyelerin kur’aya konmasını istiyorsanız Doğan Kardeş’e yazın.

Engin: Aman ne iyi, mesela bir boya takımı da konya hiç fena olmaz!”(Nr.1:3).

Ayşe Abla bu hayali konuşmalarla, hem derginin haberlerini duyurmayı, hem de dergiyle ilgili bazı teknik açıklamalar yapmayı üstlenmiştir:

“Gülen: Allo! Allo! Ayşe Abla... Doğan Kardeş neden her hafta çıkmayacak da ayda bir çıkacak? Biz, bir ay nasıl bekleriz?

Ayşe Abla: Doğan Kardeş de sizinle her hafta buluşmayı pek isterdi ama, ne yapsın ki, bu harp senelerinde, insan istediği kadar kağıt bulamıyor. Şimdi içlerinizden bazıları belki, “iyi ama Ayşe Abla ayda bir 32 sahife olacağına, haftada bir sekiz sahife olsun” diyeceksiniz... Doğan Kardeş her nedense tombulluğu çok seviyor! Bu tombulluk hiç te fena bir şey değil ama. Eğer sekiz sahifelik bir şey olsaydı, size öyle her sayısında bir tam piyes verebilir miydi? Halbuki siz piyesleri ne kadar çok seversiniz. İleride imkan bulunca, Doğan Kardeş sizlere daha sık gelmeğe karar verecek, tombulluğundan hiç fedakarlık etmeden, haftada veya on beş günde bir, yine 32 sahife olarak çıkacak” (Nr.1:3).

Ayşe Abla’nın yükünü zaman zaman yine hayali bir kahraman olan Doğan da azaltmaktadır. Onun için bulunan formül basittir. Doğan’ın bir amcası vardır ve Doğan, onun verdiği güzel öğütleri dergide kardeşleriyle paylaşmaktadır:

“Tatil Aylarında Ne Yapsak...

Kardeşlerim, ben amcamın dediklerini elimden geldiğince yerine getirmeğe çalışıyorum. Mesela geçen sayıdaki resim için bir yazı hazırladım. Tam iki hafta bununla oyalandım. İki hafta dedimse her gün sabahdan akşama kadar, yalnız onunla uğraştım demek istemiyorum. Canım sıkıldıkça, elime kağıt kalemi aldım, amcamın dediği gibi yazdım çizdim, yazdım çizdim, yazdıklarımı yüksek sesle okudum, en sonunda güzelce bir yazı ortaya çıktı. Siz de kim bilir ne güzel şeyler hazırlamışsınızdır. İsterseniz onları bana yollayın.

Sizi bilmem ama, ben her gün, sabah, öğle, akşam, açık ve temiz havada onar defa derin nefes alıyorum. Doğrusu bunu çok faydasını gördüm. Göğsüm bir santim genişlemiş! Kilom da 750 gram kadar artmış! Sizin daha çok arttıysa bana yazın da hep sevinelim!

Ben, çocuklar, tifo aşısı oldum. Bir arkadaşım aşılanmamış, tifoya yakalandı. Ve sizlere ömür, öldü. O kadar acıdım ki, sormayın. Aklıma geldikçe hep ağlamaklı oluyorum. Amcamın doğrusu çok hakkı varmış. Aman kardeşlerim hiç vakit kaybetmeden aşılanın. Görüyorsunuz ya, tifonun hiç şakası yok. Çok fena bir hastalık. Kökü kurusun!” (Nr.3:20).

Bazen de Doğan Kardeş “küçük” okurlara tek başına seslenmektedir:

“DOĞAN KARDEŞ KONUŞUYOR!

Ben, 23 Nisan 1945-te, yani bundan iki yıl önce dünyaya geldim. Şimdiye kadar 42 sayım çıktı. İlk altı sayım ayda bir, sonraları da hep onbeş günde bir, hiç şaşmadan kardeşlerimi aradım. Onlar da beni gittikçe daha çok sevdiler, arkadaşlarına sağlık verdiler. Böylelikle okuyucularımın ve abonelerimin sayısı gittikçe çoğalıp duruyor. Beni öğretmenlerim de çok seviyorlar. Daha iyi, daha faydalı olmam için daima bana yardım ediyorlar. Yavrularımın iyi şeyler okumasını isteyen analar, babalar da beni hep koruyorlar. Milli Eğitim Bakanlığı da, Tebliğler Dergisinde beni okullara tavsiye ederek bana kuvvet veriyor.

Bu sayımla 3 yaşıma basıyorum! Beni seven bütün kardeşlerime, öğretmenlerime, analara, babalara ve Devlet babaya bu yıl da elimden geldiği kadar iyi, güzel, faydalı olmak için çalışacağıma söz veriyorum!” (Nr. 43:3).

Doğan Kardeş çocukların okulda gördüğü bilgileri pekiştirmesine, çevrelerini daha iyi tanımalarına olanak sağlayan kitaplar yayımlar. Doğan Kardeş yayınlarından çıkan kitaplar çocuklara tanıtılmış, bu yayınlara gelen tepkilere yer verilmiş, yarışmalarda bu kitaplar hediye edilmiş ve böylece çocuklar kitap okumaya özendirilmek istenmiştir. İnceleme kapsamında Doğan Kardeş yayınlarından toplam on

kitap yayımlanmıştır. Bunlar; Va- Nu'nun çevirdiği "Tolstoy'dan 17 Hikâye"(hikâye) adlı kitap, Şevket Rado'nun yazdığı "Ejderhanın Dişleri" (efsane- masal) ve "Boğa Başlı Canavar" (efsane) adlı kitaplar, Eflatun Cem Güney'in yazdığı "Nar Tanesi" (masal), "Kara Yılan" (masal), "Sabırtaş" (masal), "Akıl Kutusu" (masal) ve "Altın Heybe" (masal) adlı kitaplar, Şükrü Enis Regü'nün yazdığı "Bayram Yeri" (şiir) adlı kitap ile Adem Şakar'ın H. Sienkieviç'ten çevirdiği "Fener Bekçisi" (hikâye) adlı kitaptır.

Doğan Kardeş yayınlarından çıkan kitaplar basında geniş yankılar uyandırmış ve çok olumlu tepkiler almıştır:

"TOLSTOY'DAN 17 HİKÂYE İÇİN NELER SÖYLÜYÖRLER?"

Gazetelerde çıkan yazıların bazılarında parçalar alıyoruz:

23 Nisan 1946 tarihli ULUS gazetesinden:

"Dediğim gibi, çocuklar için yazılmış olan bu 17 hikâye büyükleri de tesirinin dışında bırakmıyor." (Nurettin ARTAM)

24 Nisan 1946 tarihli VATAN gazetesinden:

"Tolstoy'dan 17 hikâye her çocuğun kütüphanesinde yer almağa değer bir kitaptır" (Sadun Galip SAVCI)

25 Nisan 1946 tarihli CUMHURİYET gazetesinden:

"Çocuk bayramında Tolstoy'un çocuk hikâyeleri yavrularımız için en güzel bir bayram hediyesidir" (Abidin DAVER) (Nr.20:7).

....

"...(İşte size "Kara Yılan" hakkında Burhan Felek amcamızın yazdığı yazıdan bir parça:

"Çocuğa zevk halinde bilgiler ve hayata karşı ilgiler veren Doğan Kardeş dergisi "NAR TANESİ" ve "KARA YILAN" adında iki de Türk masalı neşretti. Yazılışları çocuklara ninelerinin dizi dibinde masal dinler hissini veren bu kitaplar, gerçekten orjinaldir, hatta birer edebiyat parçasıdır" (Nr. 33:3).

...

“17Kasım 1946 Akşam gazetesinden:

“Nar Tanesi” gibi Eflatun Cem’in Sivas’lı Emine Aba’nın ağzından derlediği bu güzel masal, gerek baskısı, gerek Türkiyenin masal dilini bütün güzellikleriyle tesbit etmek gayesini gerçekleştirmesi bakımından kaliteli çocuk neşriyatının güzel bir örneğidir” (Nr. 34:3).

Milli Eğitim Bakanlığı da 30 Aralık 1946 tarihinde Tebliğler Dergisinde yayınladığı genelgeyle Doğan Kardeş’i ilkokul öğrencilerine tavsiye etmiş ve haber, dergi sayfalarında şu şekilde yer almıştır:

“DOĞAN KARDEŞ’İ MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI SAĞLIK VERİYOR!

Milli Eğitim Bakanlığının çıkardığı “Tebliğler Dergisi”nin 30 Aralık 1946 tarih ve 414 sayılı nüshasında şu genelgeyi okuduk:

Vedat Nedim Tör tarafından onbeş günde bir çıkartılan ve 25 kuruş fiatla satılan “Doğan Kardeş” dergisi ilkokul öğrencileri için faydalı görülmüştür. İstanbul- Beyoğlu posta kutusu 2217 den temin edilebilecek olan bu dergiyi ilgililere tavsiye ederim.

Türkiyenin en iyi, en faydalı, en güzel Çocuk Dergisini çıkartmak yolunda yaptığımız fedakarlıkların ve sarfettiğimiz gayretlerin en büyük mükafatı olan bu tavsiye için Milli Eğitim Bakanlığına teşekkürlerimizi sunarız” (Nr.39:3).

Türkiye’de ilk çocuk sinemasının kurulması Yapı Kredi Bankası’nın ve Doğan Kardeş dergisinin çalışmalarıyla gerçekleşmiştir. Çocuğun izlemesi istenen etkinlikler arasında sinema da vardır:

“MÜJDE! MÜJDE!

DOĞAN KARDEŞ SİNEMASI

Amerika’dan 180 tane hem öğretici, hem eğlendirici, hem güldürücü film getirttik. Bunları okullarda göstereceğimiz gibi her hafta Halkevlerinde,”Tepebaşı Çocuk Tiyatrosu”nda Doğan Kardeş okuyucularına göstereceğiz. Sinemanın başlayacağı günler

yakında ilan olunacaktır. Şimdiden kupon toplamağa başlayınız. Çünkü yalnız kupon getiren kardeşlere davetiye verilecektir.

30 Ekim Perşembe günü Tepebaşı Çocuk Tiyatrosundaki Doğan Kardeş müsamerelerine sen de gel!" (Nr.56:3).

Doğan Kardeş dergisinde gerçekleştirilen her yenilik "küçük" okurlara anında duyurulmuştur:

"GELECEK SAYIDA BAŞLIYACAK YENİLİKLER

1-Amca Beyle baş başa...

Renkli, resimli, güldürücü, düşündürücü fıkralar. Haz: Cemal Nadir Güler

2-Cin'le Can

Renkli, resimli ve çok heyecanlı uzun hikâye. Haz: Selma Emiroğlu

3-Hayvan dostlarımız

Hayvanların merak uyandırıcı hayatları

4-Güzelleşmek ve büyümek için ne yapmalı?

Spor ve sağlık sahifesi Haz: Dr. Abbas Sakarya ve Suat Erler.

5-Bizim için yazılmış en güzel şiirler Yaz: Şükrü Enis Regü

6-Kızlar ve Erkekler için el işleri

7- Gazetecilik oynuyoruz" (Nr. 18:3).

Doğan Kardeş'e ilave olarak çıkarılan Küçük Kardeş de 62.sayıdan itibaren yayın hayatına girmiştir:

"KÜÇÜK KARDEŞ 15 GÜNDE BİR ÇIKIYOR

Bir çok ana ve babalardan, öğretmenlerden aldığımız mektuplardan ilk okulun birinci ve ikinci sınıflarındaki çocukların Küçük Kardeş'i haftada bir yetiştiremediklerini öğreniyoruz.

Onu için "Küçük Kardeş" 8 Aralık 1947 tarihinden itibaren onbeş günde bir Pazartesi günleri çıkacak ve yine 10 kuruşa satılacaktır" (Nr. 61:3).

Doğan Kardeş yayınlarının artması bir matbaanın kurulmasını da gündeme getirmiş ve bu yenilik dergi sayfalarından okura iletilmiştir:

"DOĞAN KARDEŞ MATBAASI KURULUYOR

Kardeşlerim sevinin. Sizin de bir matbaanız oluyor. Doğan Kardeş Matbaasının temeli atıldı. En geç 5-6 ay sonra artık bütün Doğan Kardeş yayınları, kendi matbaamızda basılacak. O vakit sizi, sevgili okuyucularımızı kendi matbaanıza davet edeceğiz. Dergilerin ve kitapların nasıl dizilip basıldıklarını göreceksiniz" (Nr. 62:3).

Doğan Kardeş ilk sayısından itibaren büyük bir coşkuyla düzenleyeceği müsamerelerin duyurusunu yapmıştır. Bu müsamereler Doğan Kardeş okurlarından yeteneği olan herkese açıktır. Çocukları sanata özendirmek ve sanatçılığı saygın bir iş olarak tanıtmak yükümlülüğünü üstlenen dergi, bu müsamerelere çok önem vermiştir. Aylar öncesinden yapılan duyurular çocukları baştan çıkarıcı niteliktedir:

"Doğan Kardeş Müsamerelerine hazırlanıyoruz

Biliyorsunuz ki bu yıl Doğan Kardeş'in en aşağı 3 müsameresi olacak. Bu müsamerelerde kardeşlerimiz piyano, keman çalacaklar, dans edecekler, şarkı söyleyecekler, monolog, şiir okuyacaklar, kısaca herkes bir marifetini gösterecek! İşte size bu müsamerelerimizde vazife almayı kabul eden sanatkâr kardeşlerimizin bir kaçını tanıtmaya başlıyoruz.

Parmağı uf olmuş galiba da fotoğrafçıya bakamamış. Bu kardeşin de öyle ufak tefek olduğuna bakmayın! Hocası, onun büyük bir artist olabileceğini söylüyor. Adı Alev Ebuzziya. Onun da rakslarını bu kış alkışlayacağız" (Nr.6:6).

Aynı sayfanın hemen altında cazip bir çağrı da vardır:

“Sanatkâr kardeşlerim!

Doğan Kardeş müsamerelerinde vazife almak istiyorsanız, bir fotoğrafınızla beraber adınızı, adresinizi ve müsamerede ne yapmak istediğinizi bana vakit kaybetmeden bildiriniz”(Nr.6:6).

İki hafta sonraki sayıda bu büyük organizasyonun, yani ilk Doğan Kardeş Müsameresi'nin programı bütün ayrıntısıyla verilmiştir:

“Doğan Kardeş müsameresi no 1

Bu yıl Doğan Kardeş müsameresinin birincisi 16 Kasımda Tepebaşı'ndaki Çocuk Tiyatrosu'nda saat 16 da verilecektir.

Program

Bir kaç söz. (Merak etmeyin çok kısa olacak!)

Piyano konseri: (İstanbul konservatuarı öğretmenlerinden bayan Rana Erksan'ın yetiştirdiği sanatkar çocuklar tarafından)

Balet ve solo rakslar: (Bayan Krassa Lidya'nın öğrencileri tarafından)

Akordeon konseri: (Bay Arto Benon'un öğrencileri tarafından)

Cemal Nadir Amca ile Selma Emiroğlu Abla size karikatür nasıl yapılır anlatacaklar. Çok sevdiğiniz Cemal Nadir Amca ile Selma Emiroğlu Ablayı bu fırsatla görmüş ve tanışmış olacaksınız.

Zeybek Raksı: Olcal Öncel tarafından.

Yüksel Bars'ın raksları.

Giriş 5o kuruştur. Biletlerinizi Kasımın 5 'inden itibaren idarehanemizden, Foto Sabah'tan ve Tepebaşı Çocuk Tiyatrosu'ndan satın alabilirsiniz. Yersiz kalmamak için acele ediniz. Toplanacak paralar Verem Mücadele Cemiyetine “Çocuk Pavyon”u için bir yardım olmak üzere verilecektir. Hepinizi bekliyoruz, sevgili kardeşlerim!” (Nr.7:3).

Müsamerenin gelirinin tamamının Verem Mücadele Cemiyeti'ne bağışlanması ve bu haberin dergi aracılığıyla okurlara duyurulması çocuklarda yardımseverlik duygusunun gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır. Derginin çok önemsendiği ilk sanat müsameresi 16 Kasım 1945 tarihinde yapılmış, beklenenden çok daha fazla ilgi görmüştür. İstanbul'da oturmayan ya da çeşitli nedenlerle bu müsamerayı izlemeye gelemeyen küçüklere, müsamerenin ardından hazırlanan dergide tüm detaylarıyla anlatılmıştır. Müsamere çok coşkulu geçmiştir ama bu coşkunun ardında aslında hüznün vardır. Çünkü müsamerayı izlemeye gelen küçükler, varlığından neredeyse emin oldukları, gerçekten kardeş olarak gördükleri ve yıllar önce ölmüş bir çocuk olduğunu bilmedikleri Doğan'la tanışmak istemiş, onu ısrarla sahneye çağırmışlardır:

“... Saat tam 16 da hınca hınç dolu olan salon karardı. Bir ses duyuldu:

'Doğan Kardeş nerede ise gelsin! Doğan Kardeş nerede ise sahneye gelsin!
Doğan Kardeş nerede kaldın seni bekliyoruz!'

Bu aralık sahneye Doğan Kardeş'in babası çıktı:

'Doğan Kardeş gecikti. Çok ayıp etti. Siz onun kusuruna bakmayın' diye konuşurken bir genç kız 'Bir telgraf!' diye sahneye koştu. Doğan Kardeş'in babası telaşla telgrafı açtı ve yüksek sesle okudu:

'Sevgili babacığım, Ayşe Abla'yı müsamerenize getirmek için, senden habersiz Ankara'ya uçtum. Ayşe Abla'yı da diller dökerek bir güzel kandırdım. Tam hareket edeceğimiz zaman müthiş bir fırtına koşturdu, uçağımız havalanamadı. Ah ne üzüldüğüm, ne üzüldüğüm! Kuzum babacığım, bana darılayım deme. Sen benim için bütün kardeşlerimden özür dile. Onların hepsine benim tarafımdan teşekkür et. Onlara anlat ki, bu Doğan Kardeş sanat müsamereleriyle biz bir kaç kuşu birden vuruyoruz. Bir defa; sanatkâr kardeşlerimizle tanışmış oluyoruz. Sonra güzel şeyler dinliyoruz, güzel şeyler görerek haz duyuyoruz, zevkimiz yükseliyor. Daha sonra da Verem Savaş Derneğiyle işbirliği yaparak, hasta kardeşlerimiz için kurulan pavyona biz de bir kaç tuğlacık olsun katıyoruz. Ben eminim ki,

benim bütün kardeşlerim de böyle hayırlı bir iş yaptığımız için seviniyorlar dır. Ah babacığım, benden hepsine çok çok selam.!...” (Nr.9:18).

Böylece çocukların, Doğan Kardeş’in varlığından hiçbir kuşkusu kalmamıştır. Üstelik Doğan Kardeş’i Vedat Nedim Tör’ün oğlu sanmaktadırlar.

Doğan Kardeş müsameresi küçükler kadar büyükleri de etkilemiştir. Müsamerenin ardından birçok ünlü yazar gazetelerdeki köşelerinde bu müsamerenin kusursuzluğunu kaleme almışlardır.

Fikret Adil Tanin’de müsamere üzerine övgü dolu bir yazı yazmıştır:

“İlk defa olarak uzun yıllardan beri bu Kurban Bayramında çocuklara karşı mahcup olmaktan kurtulduk. Doğan Kardeş, çocuk tiyatrosunun komedi kısmında, bayramın birinci günü verdiği müsamere ile bine yakın küçük okuyucusuna hakiki bir bayram yaşattı.

Doğan Kardeş hemen baştan aşağı küçük okuyucularından mürekkep bir heyet ile musiki ve dans müsameresi yaptı ve güzel bir örnek verdi. Hem de bu eğlenceyi Verem Savaş Derneği menfaatine yaparak bir taşla iki kuş vurmuş oldu. Onu bütün kalbimizle tebrik edelim” (Nr. 9:18).

Sanat Müsameresi o kadar büyük bir ilgi görmüştür ki ilkinin ard arda diğerleri izlemiştir. Çok geçmeden Doğan Kardeş, okurlarına ikinci sanat müsameresinin müjdesini vermiştir:

“Doğan Kardeş Sanat Müsamereleri’nin ikincisi bu ayın 4’ünde yine Tepebaşı’ndaki çocuk tiyatrosunda saat 16 da verilecektir.

Program

A- Şiir ve Raks

La Fontaine Amca’dan üç hikâye (şiir)

AYDIN ZEYBEĞİ VE ERZURUM BARLARI (Aydın ilkokul Raks Ekibi tarafından)

B- Musikî

PIYANO KONSERLERİ (İstanbul Konservatuvarı öğretmenlerinden bayan Rana Erksan'ın öğrencileri, Josephine Knabenhans ve Güner Dinçman tarafından)

KEMAN KONSERİ (İstanbul Konservatuvarı öğretmenlerinden Bay Ali Sezin'in öğrencilerinden Rahşan Dündar tarafından)

PIYANO KONSERLERİ (İstanbul Konservatuvarı öğretmenlerinden Bay Ferdi von Statzer'in öğrencilerinden Aydın Yolaç ve Ayşegül Sarıca tarafından)

PIYANO KONSERİ (Herman Miskciyan tarafından)

C- Tiyatro

PIYES (Işık Lisesi öğrencileri tarafından)

Bu müsameremizin de geliri Verem Savaş Derneğine, verimli çocuklar için yaptırılan pavyona bir küçük yardım olmak üzere verilecektir” (Nr.11:5).

4 Ocak 1946'da yapılan ikinci müsamere de birincisi kadar renkli geçmiştir. Ama çocukların dört gözle bekledikleri Doğan Kardeş yine gelememiştir:

“Havanın yağışlı ve soğuk olmasına rağmen Tepebaşı'ndaki tiyatro yine hınca hınç doluydu. Demek ki Doğan Kardeş Müsamereleri çok seviliyor. Saat tam 16'da ziller çalmaya başladı. Herkeste bir heyecan! Kendilerini tutamayanlar alkışlamağa bile başladılar. Herkes sevinç içinde. Salonda elektrikler söndü, sahne aydınlandı, kadife perdenin arkasından Doğan Kardeş'in babası çıktı ve şöyle konuştu:

‘Size bir kötü haber: Doğan Kardeş hasta! Müsamereye gelemedi. Kendisini üşütmüş. Eğer amcasının sözlerini dinleseydi, herhalde hasta olmazdı. Ve bu müsamereden mahrum kalmazdı. Doğan Kardeş'i okuyanlar, amcasının verdiği öğütleri hatırlarlar. Söyleyin bakalım amcası vücudu soğuğa karşı dayanıklı yapmak için ne içmenizi tavsiye etmişti?’

Salondan birkaç çocuk haykırdı:

‘Limonata, limonata!..’

'Evet yavrularım limonata. Her gün bir limonata içmek, vücudu soğuğa karşı dayanıklı yaparmış. Sonra başka, amcası ne yememizi tavsiye etmişti? Hatırlayanlar varsa söylesin.!'

Yine bağırmalar: 'Lahana turşusu, lahana turşusu! (Kahkahalar)'.

'Gülüyorsunuz. Çoğunuz bunu bir şaka sanıyor, fakat inanmazsanız tanıdığınız doktorlara sorunuz. Lahana turşusu en iyi kuvvet şurubu kadar vücuda yararlımış.'

Şu Doğan Kardeş'in ne şeker bir amcası var değil mi? Balık yağı falan değil de limonata ve lahana turşusu tavsiye ediyor. Haaa! Bir de tavşanlar gibi çiğ havuç yemek de gayet iyiymiş. Öyleyse yavrularım hep beraber söz verelim:

Her gün bir limonata içeceğiz!

Bol bol lahana turşusu ve çiğ havuç yiyeceğiz!

Bütün salon bu sözleri kelime kelime tekrarlardı. Ve sonra bayıldı gülmekten!

Alkışlar ardından perde açıldı. Aydın okulundan üç kardeş arka arkaya gelip bu sayıda bastığımız şiirleri okudular ve çok alkışlandılar. Arkasından Işık Lisesi'nden ablalarımız güzel bir zeybek oynadılar ve pek beğenildiler. Beş dakika aradan sonra programın musiki kısmına geçildi. Konservatuar öğretmenlerinden bayan Rana Erksan'ın öğrencisi Josepfine Knabenhans ve Güner Dinçman çok başarılı bir konser verdiler. Daha ileri bir öğrenci olan Güner eğer aynı heyecan ve sebatla çalışırsa, yarın Türk sınırlarını aşan meşhur bir piyanist olabilir.

Sonra yine konservatuar öğretmenlerinden Bay Ali Sezin'in öğrencisi Raşan Dünder kardeş bir keman konseri verdi. O da çok alkışlandı. Arkasından Bay Ferdi Von Statzer'in öğrencilerinden Aydın Yolaç ve Ayşegül Sarıca yüksek cevherli birer yavru olduklarını ispat eden parlak bir konser verdiler. Hele 10 yaşındaki Ayşegül, daima gülen yüzü ve ışıldayan gözleriyle bütün salonu âdeta büyüledi. Yedi yaşından beri piyano dersi alıyormuş. Ve günde 3 saat çalışıyormuş, işte bu kız da böyle inat ve sabırla çalışmalarına devam ederse, onun da şöhreti bütün dünyaya yayılabilir. Bunların arkasından Herman Miskciyan kardeş, cidden çok parlak bir konser verdi. Ve tüm dinleyicileri kendisine hayran bıraktı. Bu 10 yaşındaki kardeşi bize Ayşe Abla tavsiye etmişti. Geçen yaz Ayşe Abla bir akşam üstü Yakacık'ta dolaşırken bir evden gayet güzel bir piyano sesi duyar. O kadar beğenir ki, dayanamaz evin kapısını çalar ve piyanoyu kimin çaldığını sorar. Karşısına bu 13 yaşındaki kardeş çıkınca şaşırır. Bu çocuktaki olgunluk gerçekten

şaşılacak kadar büyük. O da herhalde yarının meşhur bir artisti olacak. Görülüyor ki kardeşlerim herhangi bir sanata istidadı olanlar küçük yaşta ders almağa ve çalışmağa başlamalıdır.

Konserden sonra Işık Lisesi öğrencilerinden bazıları hastalandıkları için oynanamıyan piyes yerine güzel bir kukla oynatıldı. Buna yalnız çocuklar değil, büyükler bile sevindiler.

İşte kardeşlerim, Doğan Kardeş Sanat Müsamerelerinin ikincisi de böyle bir başarıle bitti. Darısı inşallah üçüncüsünün başına!” (Nr.12:3,7).

Doğan Kardeş, düzenlediği bu müsamerelerle, özellikle İstanbul’da yaşayan çocukların dünyasında başköşeye oturmayı başarmıştır. Bu başarısını da ustalıkla oluşturduğu kamuoyuna borçludur. Doğan Kardeş’in etrafında toplanıp kocaman bir aile gibi birbirleriyle kaynaşan çocuklar, bu 32 sayfalık dergiye her şeyden önce inanmışlardır. Bu inanç, amcaların, kardeşlerin, ablaların kaleminden dökülen her türlü sözü çok anlamlı ve önemli kılmıştır. Öyle ki ikinci sanat müsameresi sırasında çocuklara cazip gösterilmeye çalışılan lahana turşusu ve limonata, sonunda ciddi bir kamuoyu tartışmasına dönüşmüş ve Doğan Kardeş, bir sonraki sayıda bu hararetle tartışma yüzünden kendisini ve amcasını ‘Ben Yalancı Değilim!’ başlığıyla yazdığı uzun bir yazıyla savunmak zorunda kalmıştır:

“Limonata, lahana turşusu ve havuç için bir çok mektup aldım. Bazı kardeşler limonatanın vücudu soğuğa karşı dayanıklı yaptığına, bazıları da lahana turşusunun ve çiğ havucun balık yağı gibi bir kuvvet ilacı olduğuna inanmıyormuş. Bu mektupları alıp doğru amcama gittim. Hepsini tek tek okuduk. Meselâ bir tanesinde kardeşin biri şöyle diyor:

‘Ayol Doğan Kardeş, sen kimi aldatıyorsun? Hiç limon soğuğa karşı vücudu dayanıklı yapar mı? Limon kanı sulandırırımış diyorlar.’

Amcam bunu okuyunca hiç yapmadığı şeyi yaptı, kızdı:

- Ben hiç sana kanımı sulandıracak, yani senin için zararlı olabilecek bir şeyi sağlık verir miyim? iyi bir insan düşmanına bile sağlığını bozacak bir şeyi tavsiye etmez. Sen,

o kardeşe söyle, böyle kocakarı laflarına inanmasın. Her gün bir limonata içerse, merak etmesin kanı sulanmaz. Soğuğa karşı da vücudu daha dayanıklı olur. Fakat sakın her gün bir limonata içiyoruz, vücudumuz soğuğa karşı dayanıklı oldu diye de ihtiyatı elden bırakmayın ha! Kendinizi korumazsanız, limonata mimonata para etmez. Hasta oluverirsiniz.

...

Bir başka kardeş de bunların aksine şunları yazıyor:

‘Doktorlar bana balık yağı içmemi söylemişti, ağır geliyor, bir türlü içemiyordum, hep öğrüyordum. Her gün yemeklerde annemden babamdan azar işitiyordum. Yemek, yemek değil zehir oluyordu. Halbuki şimdi senin öğüdünü dinleyerek, annem bir güzel lahana turşusu kurdu. Her gün sofrada önüme bir kase lahana turşusu koyuyor, ben de onu seve seve yiyorum. İştahım bir açıldı, bir açıldı sorma. Annemle babam da sana dua edip duruyorlar.’

Amcam, bu kardeşe söyle çiğ havuç da yerse faydasını görür, dedi. Amcam, lahana turşusu yemek isteyen kardeşlere söyle, lahanayı haşlamadan çiğ çiğ tuzlu suyun içine koysunlar, sirkeli turşu yemesinler. Lahanaları önceden yaprak yaprak yıkamayı unutmasınlar, dedi”(Nr.13:3).

Doğan Kardeş müsamereleri her zaman büyük bir ilgi görmüştür ve küçükler, yeni müsamerelerin yapılması için dergiye mektuplar yağdırmışlardır. 1946 yılının nisan ayında müsamerelerin üçüncüsü de yapılmıştır. Müsamerenin programı öncekilerden pek farklı değildir. Açılış konuşmasını yine Vedat Nedim Tör yapmıştır. Derginin sağlık sayfalarını hazırlayan Abbas ve Suat amcalar, öğrencileri olan Yüzme İhtisas Kulübü’nün genç üyeleriyle birlikte çeşitli beden hareketleri göstermişlerdir. Küçük yetenekler sahneye çıkıp hünerlerini sergilemişler; şiirler okunmuş, danslar edilmiş konserler verilmiştir. Bir de Lütfi Kırdar Amca’ya açık mektup gönderilmiştir:

“Sevgili Lütfi Kırdar Amca,

Biliyorsun ki, İstanbul’da oturan çocukların büyük bir kısmı sayfiyeye gidemiyorlar. Sıcak yaz günlerinde, sokak aralarında ve arsalarda oynuyarak vakit geçiriyorlar. Şöyle bir deniz kenarına gidebilmek için bir hayli masraf yapmak lâzım. Ne olur

Lütfi Kırdar Amca, üniversiteli ağabeylerimizin şebeke kartı gibi bizim de şehrin bütün taşıtlarında geçen bir kartımız olsa da, biraz hava alabilmek ve denize girebilmek için tramvaylardan, trenlerden, vapurlardan biz de bedava faydalanabilsek.

Hepimiz ellerinizden öperiz, sevgili Lütü Kırdar Amca” (Nr.20:3).

Doğın Kardeş müsamereleri, tarih açısından belli bir düzene girememiş ama hep devam etmiş ve inceleme kapsamında dört müsamerenin daha duyurusu yapılmıştır. Programlar hep Vedat Nedim Tör’ün konuşmasıyla açılmış; onu konserler izlemiştir. Konser veren küçükler arasında her zaman geleceğin ünlü sanatçıları yer almıştır.

Derginin düzenlediği yarışmalar da, Doğın Kardeş okurlarına duyurularla iletilmiştir. Doğın Kardeş’in çıktığı ilk günden itibaren en büyük ideali, yaratıcı ve çalışkan bir gençlik modeli oluşturmaktır. Bunun için küçük okurlar tıpkı müsamereler gibi, birbiri ardına düzenlenen yarışmalara da katılmaları için cesaretlendirilmişlerdir. Doğın Kardeş ilk sayısından itibaren küçüklerin katılımına açık bir sürü yarışma yapacağını ilan etmiştir. Böylece küçükler arasında yavaş yavaş köklü bir yarışma bilinci ve kültürü oluşmaya başlamıştır.

Bu yarışmalardan ilki resim yarışmasıdır. Çocuklar istedikleri konuda çizmekte serbesttirler. Diledikleri renkleri kullanabilecek, resimlerini istedikleri büyüklükte yapabileceklerdir. Ama en fazla üç resimle yarışmaya katılma hakları vardır. Tüm bu kuralların anlatıldığı yazıya bir de uyarı eklenmiştir:

“...Sakın büyükleri taklit etmeyiniz. Büyükler, sizin gibi resim yapamazlar! Büyüklerin parmağı olduğu görülen resimler, yarış dışı bırakılacaktır.

Sakın kartpostallara bakmayınız, içinizden nasıl doğarsa eserlerinizi öyle yaratınız.

Jüri: Güzel Sanatlar Akademisi Profesörlerinden: Bedri Rahmi Eyuboğlu, Zeki İzer, Kenan Temizan ve Vedat Nedim Tor.

Jürinin kararı 15 Temmuzda gazetelerde ilan edilecektir. Sergi 23 Temmuzda açılacaktır. Sergi Amerika'ya ve İngiltere'ye gönderilecektir" (Nr.1:31).

Resim yarışması söz verildiği gibi yapılmış ancak tarihler bir türlü tutturulamamıştır. Belki başvuruların fazlalığından belki de organizasyonun karışıklığından dolayı yarışma başta verilen tarihte sonuçlandırılmamıştır. On birinci sayıda resim yarışmasının hâlâ sürdüğü duyurulmuştur. Jüriye, Cemal Tollu, Mustafa Sekip Tunç ve Fikret Adil Amcalar da eklenmiştir. Resimlerin arasından seçilecek olan 100 tanesinin Amerika'da bir sergiye gönderileceği vaadiyse hâlâ geçerlidir.

Bu resim yarışması 1946 yılının Şubat ayında sonuçlanmıştır. Gönderilen resimlerin arasından 500 tanesi sergilenmeye uygun görülmüştür. 1945'li yıllarda Türkiye'de sergi salonları yoktur. Profesyonel ressamlar sergilerini evlerde, birtakım mağazalarda, konsoloslukların veya konsolosluklara ait kültür merkezlerinin olanakları kısıtlı sergi salonlarında açmaktadırlar. Bu yüzden çocukların resimlerini sergilemek için İstiklal Caddesi'ndeki Türk Motor Anonim Şirketi'nin, yeni mağazası seçilmiştir.

Yarışmanın sonuçları Doğan Kardeş'in sayfalarında yayımlanmıştır. Ancak kazananların isimleri yerine okul ve öğretmenleri ilan edilmiştir:

"100 liralık birinci mükâfat

Kırklareli Ortaokulu'na, Öğretmeni: Şeref Baykut

50 liralık ikinci mükâfat ödülü (iki ayrı 50 lira olarak)

Kepirtepe Köy Enstitüsü'ne, Öğretmeni: Salahattin Taran

Savaştepe Köy Enstitüsü'ne, Öğretmeni: Nevide Gökaydın

20 liralık üçüncü mükâfat ödülü (4 ayrı 5 lira haline getirilerek)

Milas Ortaokulu'na, Öğretmeni: Zeki Boran

Lüleburgaz Ortaokuluna, Öğretmeni: Bedia Taran

Ceyhan Ortaokulu'na, Öğretmeni: İrfan Vurandamar

Görelle Ortaokulu'na, Öğretmeni: Ganimet Uzar” (Nr.14:3).

Bu açıklamanın altında bir de not vardır. Sergiye konmayan resimlerin çoğu kopya oldukları için jüri heyetince beğenilmemiştir. Yani uyarılar yine pek dikkate alınmamış, bazı küçükler büyükleri kandırmaya çalışmış ve sonuçta da zararlı çıkmışlardır.

Resim yarışmasıyla aynı tarihlerde düzenlenen ve devamlı yinelenen şiir yarışmalarının amacı da yetenekli küçükleri ortaya çıkarmaktır. İnceleme kapsamında üç şiir yarışması düzenlenmiştir. Birinci şiir yarışmasının konusu hayvanlardır:

“Şiir yarışımız!

Resim yarışından sonra, şiir yarışı!

Bu fikri, bir kardeşimiz öne sürmüştü. İşte biz de onu memnunlukla kabul ediyoruz. Bu seferki şiir yarışımız, bir hayvan şiiri için olsun! Yalnız dikkat çocuklar, sakın büyükleri taklide yeltenmeyiniz. Samimi olunuz ve kendinize sadık kalınız.

İster kedinizi, kuşunuzu, köpeğinizi anlatınız. İster, sütçü beygiri, yahut zerzavatçının eşeği için bir şiir yaratınız, yahut yalnız resimlerini gördüğünüz herhangi bir hayvan için, bir şiir yazınız, yahut ta bir hayvan masalı uydurunuz. Kısacası konu seçmekte tamamen serbestsiniz. Güzel olmak için uzun olmak şart değildir. Bazen dört satır bile, kırk satırdan daha güzel ve değerli olabilir. Şiirlerinizi Şubat ayının yirmisine kadar gönderiniz. Bir yazdığınızı on defa, yirmi defa okuyunuz. Ve beğenmediğiniz yerleri düzeltiniz. En güzel hayvan şiirlerini yazan çocuklar arasında kura çekilerek birinciye 15, ikinciye 10, üçüncüye 5 lira mükâfat ve dördüncüden 20.ciye kadar da birer kitap verilecektir.

Haydi bakalım kardeşlerim gösterin kendinizi!...” (Nr. 12:3).

Birinci şiir yarışmasında 317 şiir yarışmış ve Üsküdar’dan Tunay Erkartal, 14. sayıda çıkan “Kumru” adlı şiirle birinci (15 lira); Akşehir’den Ahmet Ongun, 14. sayıda çıkan “İnek” adlı şiirle ikinci (10 lira); Şişli’den Meral Dağlar, 16. sayıda çıkan “Güz ve Kuşlar” adlı şiiriyle üçüncü (5 lira) ödülü kazanmışlardır:

“ŞİİR YARIŞI

‘Kimler Kazandı?’

Birinci şiir yarışımıza giren 317 kardeşin gönderdikleri hayvan şiirleri birer birer incelenerek, bunlardan Üsküdar’dan Tunay Erkartal, 14-üncü sayıda çıkan (Kumru) adlı şiirle birinci (15 lira); Akşehir’den Ahmet Ongun, 14-üncü sayıda çıkan (İnek) adlı şiirle ikinci (10 lira); Şişli’den Meral Dağlar, bu sayıda çıkan (Güz ve Kuşlar) adlı şiirle üçüncü (5 lira) mükafatı kazanmışlardır.” (Nr.16:3).

“KUMRU

Her sabah penceremin önünde bir kuş öter

Yatağından çabuk kalk okula geç kalma der

Hemen koşar giderim güzel kuşun yanına

Camı vurur, gagalar, sanki gülümser bana

Darı, arpa atarım aradaki delikten

Kurtulurum böylece her sabah tenbellikten” (Üsküdar- Tunay Erkartal) (Nr.14:13).

İkinci şiir yarışmasının konusu ise ailedir ve gönderilen 286 şiir arasından İzmir’den M. Vahit Uluoba, 19. sayıda çıkan “Babam” adlı şiiriyle birinci (15 lira); Kütahya’dan Metin Küçük 18. sayıda çıkan “Anneciğim” adlı şiiriyle ikinci (10 lira); Kadıköy’den Çiğdem Türkeş 17. sayıda çıkan “Kardeşim” adlı şiiriyle üçüncü (5 lira) olarak ödülleri almışlardır:

“2-İNCİ ŞİİR YARIŞIMIZI KİMLER KAZANDI?

İkinci şiir yarışması için 286 kardeşin gönderdikleri şiirler birer birer incelenerek bunlardan:

İzmir’den M. Vahit Uluoba, bu sayıda çıkan (Babam) adlı şiiriyle birinci (15 lira); Kütahya’dan Metin Küçük 18-inci sayıda çıkan (Anneciğim) adlı şiiriyle ikinci (10 lira); Kadıköy’ünden Çiğdem Türkeş 17-inci sayıda çıkan (Kardeşim) adlı şiiriyle üçüncü (5 lira) mükafatı kazanmışlardır” (Nr.19:3).

“ANNECİĞİM

Ne kadar iyisin anneciğim,

Her sabah beni okula gönderirsin

Beklersin ümitle büyüyeceğimi

Adam olup sana bakacağımı düşünür

Sevinirsin

Ben de bunun için çalışıyorum anne,

Durup dinlenmeden.

Seni ve kitaplarımı

Her şeyden çok seviyorum” (Kütahya- Metin Küçük) (Nr. 18:14).

Üçüncü şiir yarışmasının konusu taşıtlardır (lokomotif, vapur, tramvay, otobüs, traktör harman makinesi, bisiklet, vb.) ve yarışmaya 268 şiir gönderilmiştir. Yarışma sonucunda birincilik ve ikincilik ödülüne değer şiir bulunamamış ve Nişantaşı’ndan Nurcan Erkmen 20. sayıda çıkan “Tramvay” adlı şiiriyle üçüncü olmuştur:

“3-ÜNCÜ ŞİİR YARIŞIMIZI KİMLER KAZANDI?

Üçüncü şiir yarışımız için, 211 kardeşin gönderdikleri 268 şiir ayrı ayrı incelenmiş, bunlar arasında birinciliği ve ikinciliği alacak şiir bulunmadığından, Nişantaşından Nurcan Erkmen 20-inci sayımızda çıkan “Tramvay” adlı şiirle üçüncü ikramiyeyi (5 lira) kazanmıştır. Bu şiiri tekrar basıyoruz.

Yine karşıdan bir tramvay geliyor,

Acaba bu durakta duracak mı?

Beni beklemekten kurtaracak mı?

Ne kadar da hızlı geçip gidiyor...”(Nr. 23:3).

Doğan Kardeş çocukların hayatında, onları hem eğlendiren hem de eğiten bir okul rolünü üstlenmiştir. Küçükler şiir yazmaya özendirilirken yine özenle uyarılmışlardır:

“Aman ha, sakın başkalarının şiirlerini kendiniz yazmış gibi yapıp göndermeyin. Bundan sonra hangi kardeşimiz kendisinin olmayan bir şiirin, karikatürün altına imzasını koyarak Doğan Kardeş'i ve onun okuyucu kardeşlerini aldatmağa kalkarsa, onun adını kalın ve siyah harflerle ilân edeceğiz” (Nr.15:3).

Hileci küçüklerin isimleri o günlerde kalın ve siyah harflerle ilan edilmemiş ama bu uyarıların yıllarca sürmesine bakılırsa hilenin sonu hiç gelmemiştir ve artık Doğan Kardeş, hilecilerin gözünü korkutmakla kalmamış, isimlerini hemen yayımlayıp onları bu yaptıklarından dolayı utandırmıştır:

“Doğrusu Çok Ayıp, Çok!

Doğan Kardeş 'in bu sayfası, kardeşlerinin kendi yazdığı şiir, fıkra, hikâye ve çeşitli yazılara ayrılmıştır... Böyle olduğu halde bazı açığız kimseler, kendilerine ait olmayan parçaları kendi imzaları altında bize gönderiyorlar ve biz de bunları onlara güvenerek yayınlıyoruz.

İşte bu açığızlerden biri de **TURGAY METİN** imzasını taşıyor!

Dergimizin 63. sayısının OKUYUCU KÖŞESİ'nde yayınlanan TUTUM adlı şiir kendisinin olmadığı halde altına imzasını atmış ve bize göndermiş, biz de yayınlamışız! Bu okuyucumuz aslında bizleri değil, kendisini aldatmış oluyor. Kendisine en kısa zamanda bu hatalı yoldan dönmesini tavsiye eder, okurlarımızdan özür dileriz” (Nr.68:18).

Doğan Kardeş farklı yarışmalarla okurlarını akla gelebilecek birçok alanda eğitmeye de çalışmıştır. Örneğin temizlik yarışı böyle bir yarıştır. Yıl boyunca yayımlanan dergileri tertemiz saklayan kardeşler arasında kura çekilecek ve en temiz koleksiyonlara sahip 50 çocuk birer güzel hediye ile ödüllendirilecektir. 50’li yıllara girilirken tutum alışkanlığı, küçüklerin öğrenmesi gereken şeylerin başında gelmektedir. Bu yüzden Doğan Kardeş’in sayfaları arasında, birkaç sayı arayla şöyle bir not mutlaka bulunmuştur:

“Bir çok defa yazdığımız halde, bazı kardeşler bulmaca kur’asına girmek için beni kesip de gönderiyorlar. Bundan anlıyorum ki onlar beni sevmiyorlar. Ve koleksiyonumu yapmıyorlar. Bu kardeşlerimden rica ederim, bana böyle kıymasınlar, benim kıymetimi bilsinler! Hem dergiyi kesip gönderen kardeşleri bulmaca kur’asına sokmuyoruz” (Nr.47:3).

Doğan Kardeş dergisinde yapılan farklı yarışmalardan biri de “Güler Yüzlü Fotoğraf Yarışı”dır. 26. sayıda başlayıp 42. sayıya kadar devam eden yarışmanın dereceye girenleri okurların verdikleri oylarla belirlenmiştir. Sonuçta, 35. sayıda resmi basılan 19 numaralı İnci Aşkın birinci (bir tafta baş kurdelası), 42. sayıdaki 39 numaralı Meral Kurşungöz ikinci (iki mendil), 26. sayıdaki 1 numaralı Yaşar Sindel üçüncü (bir çift çorap) olmuştur:

“KİMLER KAZANDI?

26-ıncı sayımızda başlayıp 42-inci sayımızda biten “Güler Yüzlü Fotoğraf Yarışı”mızın birinciyi, ikinciyi, üçüncüyü seçme işini Doğan Kardeş okuyucularına bırakmıştı. Bir çok kardeş, bize en çok beğendikleri üç güler yüzlü kardeşin adlarını bildirdiler. Bunları teker teker gözden geçirdik. En çok oy alan kardeşleri ayırdık. Neticede, 35-inci sayımızda resmi basılan 19 numaralı İnci Aşkın birinciliği (Bir tafta baş kurdelası), 42-inci

sayıdaki 39 numaralı Meral Kurşungöz ikinciliği (iki mendil), 26-ıncı sayıdaki 1 numaralı Yaşar Sindel üçüncülüğü (bir çift çorap)

Ayrıca, bu üç güler yüzlü fotoğrafı seçen kardeşler arasında da kura çekilerek, İnci Aşkın'a oy verenlerden Aynur Kızılöz (Tom Savyer'in Maceraları)adlı kitabı, Meral Kurşungöz'e oy verenlerden Uğur Yücel (Dahi Babam) kitabını, Yaşar Sindel'e oy verenler arasında da Tunay Tuna (Denizci Sinbad'ın Seyahatleri) adlı eseri kazanmışlardır.

İstanbul'da oturan kardeşlerin İdarehanemize gelip hediyelerini almalarını, taşradaki kardeşlerin de ev adreslerini bildirmelerini rica ederiz" (Nr. 46:3).

Doğan Kardeş'in düzenlediği yarışmaların hemen hepsi büyük ilgi görmüştür. Küçükler hünerlerini gösterebilmek için kâğıda kaleme sarılmışlar, resim çizmişler, karikatür yapıp şiir yazmışlar, güler yüzlü fotoğraflar çektirip "Güler Yüzlü Fotoğraf" yarışmasına katılmışlardır. Çocukları yarışmaya heveslendirmekte Doğan Kardeş'in üzerine yoktur. Ama onca farklı yarışmanın içinde biri vardır ki, bir türlü yapılamadığı için sonuç tam anlamıyla hüsrana olmuştur. Bu hiçbir zaman yapılamayan yarış, "Yüzme Yarışı"dır:

"Bu tatil aylarında, hele su kıyılarında oturup da yüzme öğrenmemek şaşılacak şey doğrusu.

Yüzme vücudu en çok güzelleştiren spor.

Yüzme iştahı en çok açan, kanı en çok harekete geçiren spor.

Bu sporu muhakkak her Türk çocuğu iyice öğrenmeli, İstanbul'da oturan kardeşler Yüzme İhtisas Kulübü'ne üye olurlarsa, bu sporu en teknik bir şekilde usta amcalardan öğrenirler.

Ağustos ayı içinde, ileride ayrıca ilân edilecek bir günde, yüzme bilen Doğan Kardeş okuyucuları arasında bir yarışma yapılacaktır. Bu yarışa şimdiden hazırlanınız" (Nr.23:3).

Diğer yarışmaların aksine bu yarışmaya katılmak için küçük okurlar dergiye başvuru yapmamışlardır. Çünkü 1946 yılında, bir deniz şehri olan

İstanbul'da, küçük çocukların çoğu yüzme bilmediği için, yüzme yarışmasına katılacak yeterli sayıda kardeş bulunamamıştır:

“yüzme yarışmamız olmayacak!

Yüzme yarışmamıza yalnız dört kardeş girmek istedi. Bu kardeşlere candan teşekkür ederiz. Fakat hiç dört kişiyle yarış yapılabilir mi? Yarışçı olmayınca tabiatile yarış ta yapılmayacak. Buna Suat ve Abbas amcalar da çok üzüldüler. Demek ki yüzme bilen kardeşlerimiz pek az, yahut ta yarışa girecek kadar cesaretleri yok. ikisi de fena, değil mi!.. Yüzmenin ne kadar faydalı bir spor olduğunu öğrenmek isterseniz bu sayıdaki Güzelleşmek ve Büyüme için sahifesini okuyunuz. Balık gibi yüzmesini öğrenmek, su kenarında oturan kardeşlerin boynuna borçtur. Hepimiz yüzme öğrenelim! Hem de balık gibi! inşallah gelecek yıl, Doğan Kardeş Yüzme Yarışına yüzlerce kardeş girer” (Nr.25:3).

Bu yüzden yarışma yapılamamıştır. Ama onun yerine haftalar boyunca yüzmenin yararları üzerine yazılar yayımlanmış, küçüklere yüzme teknikleri öğreten köşeler hazırlanmıştır.

Bu bir türlü gerçekleşmeyen yüzme yarışının ardından “Güzelleşmek ve Büyüme İçin” adlı sayfada heveslendirici bir yazı yayımlanmıştır. Başlığı oldukça iddialıdır: “Her Türk çocuğu yürür gibi yüzmelidir!” Bu yazıda derginin spor ve sağlık köşelerini hazırlayanlardan biri olan Abbas Amca aynen şöyle demektedir:

“Eskiden Türkler denizci bir milletmiş. Denizi sevmek, sahilleri bu kadar geniş ve uzun olan bir memleketin çocukları için âdeta millî borçtur. Her Türk çocuğu, yürür gibi yüzebilmelidir”(Nr.27:15).

Çocukları bu tür yazılarla yüzmeye cesaretlendiren Doğan Kardeş, onların endişelerini de küçümsememiştir. Bunun için birkaç sayı sonra dergide “İnsan Niçin Boğulur” başlıklı bir yazı yayımlanmıştır:

“—Denize düştü boğuldu.

— Eve giren hırsız ev sahibinin gırtlığına bastı ve onu boğdu.

— Uykuda yangının farkına varmadığı için dumanlardan boğulmuş ve yatağında ölü olarak bulunmuş.

işte size üç türlü boğulmak!

insan acaba neden boğulur?

Denizde insan yüzmesini bilmezse, başını suyun üstünde tutamaz, suyun içinde ağzından burnundan su yutar, nefes borularına hava yerine su dolar ve insan boğulur.

Bir insanın gırtlığı sıkılınca ne olur?

Nefes borusu tıkanır, ciğerlere hava girmez ve ciğerlerdeki hava dışarıya çıkamaz; yani nefes alamaz, soluyamaz, insan yine boğulur.

Duman, insanı nasıl boğar?

Fazla duman olan yerde hava kalmaz. Tıpkı ciğerlere hava yerine su dolduğu zaman nasıl nefes alamıyorsa, duman dolduğu zaman da yine nefes alamaz ve boğulur. Üç ayrı boğulma şekli ama hepsinin sebebi aynı: Havasızlık. Demek ki yaşamamız için hava başlıca şartlardan biridir, insan yemeksiz haftalarca yaşayabilir, susuzluğa saatlerce dayanabilir. Fakat havasız kalan bir insan, beş on dakika içinde boğulup ölüyor.

Onun için, daima temiz ve bol hava içinde yaşayan insanlar, sağlam, neşeli ve uzun ömürlü olurlar.

Burnumuzdan ve ağızımızdan giren temiz hava, ciğerlerimizi şişirir, kanımızı yıkayıp temizledikten sonra, bütün pislikleri alıp dışarıya çıkarır...”(Nr.29:14).

Doğan Kardeş’in küçük okurlarını teşvik ettiği bir başka alan da gazeteciliktir. İlk sayılardan itibaren “Gazetecilik Oynuyoruz” başlıklı bir sayfa açılmıştır. Burada küçük çocukların birtakım tanınmış kişilerle yaptığı röportajlar yayımlanmıştır. Sorular önceden aşağı yukarı belirlenmiştir. İş, konuşulacak tanınmış kişiyi bulmaya ve konuşmaları kâğıda dökmeye kalmıştır. Her hafta bir küçük okurun yaptığı röportaj dergide yayımlanmıştır. Bu röportajlarından birini dergiyi ziyarete gelen Ömer Güngör adlı küçük okur büyük bir girişkenlik örneği gösterip

Doğan Kardeş'in babası Vedat Nedim Tör'le yapmıştır. Tör, sorulan sorulara büyük bir ciddiyetle cevap vermiştir:

“— İlk aldığımız ceza ne idi? Ve niçindi? Haklı mıydı, haksız mıydı?”

— ilk yediğim ceza doğrusu pek gücüme gitmişti. Bakın anlatayım size de, haklı mıydı, haksız mıydı siz söyleyin.

Biz küçükken Beylerbeyi'nde oturuyorduk. Evimizin karşısında koskocaman bir çınar, onun altında da büyük bir havuz vardı. Mahallenin bütün çocukları bu çınarın tepesine tırmanmaktan pek hoşlanırdık. Dizlerimiz çentik çentik olurdu. Ara sıra mintanımız, pantolonumuz dallara takılıp yırtılırdı.

Mahallenin bir kaç tane de köpeği vardı. Alt alta, üst üste bunlarla da oynardık. Çok doğurduğu için adını 'Sütüne' koyduğumuz bir dişi köpek vardı ki, yavrularına doyum olmazdı. Elime bir ekmek parçası alıp, 'kıcı, kıcı, kıcı, kıcı' diye arkama takarak yavruları peşimde koşturmaktan çok keyiflenirdim. Yine bir gün böyle 'kıcı, kıcı, kıcı, kıcı' diye köpekleri peşime takmış koşarken, cumburlop havuzun içine yuvarlanmayayım mı?

Ondan ötesini bilmiyorum. Beni komşunun biri kurtarmış, baş aşağı sarkıtıp, mideme dolan suları çıkartmış ve kucağına alıp eve götürmüş. Annem beni bu halde görünce, suratıma bir şamar aşk etti ki, acısını hâlâ unutamam!..

— ilk okuduğunuz kitabı hatırlıyor musunuz?

— ilk okuduğum kitap 'Bir Çalgıcının Seyahati' idi. Ağlıya ağlıya bir hal olmuşum. Yer yer de gülmekten katılmışım.

--ilk gördüğünüz filmi hatırlıyor musunuz?

— ilk gördüğüm film, o zamanların en meşhur komiği Maks Linder'in bir komedisiydi. Bir yerinde su borusu patladı da, bütün odayı su bastı. Ben de heyecandan ayaklarımı iskemlenin üzerine çekmişim!..

— Hayatta ne olmak istiyordunuz, ne oldunuz?

— Bir sanatkar olmak istiyordum. Bugün de en büyük zevki, iyi kötü bir eser yazabildiğim zaman duyuyorum.

— Mesleğinizin en zevkli ve en güç tarafı nedir?

— Memleketim çocuk ordusu için faydalı olabilecek yayınlar yapabildikçe bahtiyarım. İşimizin en güç tarafı da, zevksiz, aşāğılık, kötü ve zararlı çocuk yayınlarile savaşmaktır.

...

— **Doğan Kardeş hakkındaki düşüncelerinizi söyler misiniz?**

— Doğan Kardeş, benim oğlum. Her çocuk gibi onun iyi tarafları da var, fena tarafları da. Belki babası olduğum için bana öyle geliyor, iyi tarafları daha çok. Fena taraflarını da düzeltmek için elimden geldiği kadar çalışıyorum. Dünyada hiç kusursuz insan olur mu? En büyük kabahat kusurlu olmak değil, kusurunu bilmemektir. Doğan Kardeş kusurlarını biliyor ve daha az kusurlu olmağa çalışıyor. İşte bunun için onu çok seviyorum...” (Nr.25:3).

III.4.1.5. Güncel Olaylar

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa kendi yaralarını sarmakla uğraşırken, dünya gözlerini yeni zenginlikler ve düşler ülkesi olarak beliren Amerika’ya çevirir. Doğan Kardeş de bu rüzgardan etkilenir ve İstanbul’da açılan Çocuk Resim Sergisi’nden seçilen resimler çeşitli şehirlerde sergilenmek üzere Amerika’ya gönderilir. Bununla ilgili haberler, üçüncü sayfadan “Doğan Kardeş Amerika’da” başlığıyla çocuklara duyurulur:

“1946 yılının Şubat ayında Beyoğlu’nda şimdi Türk Motor şirketinin bulunduğu mağazada bir ‘Çocuk Resim Sergisi’ açtığımızı birçok kardeşler hatırlarlar. O zaman bu sergiyi ziyaret eden Amerikan Haberler Bürosu Şefi Bay Damon’a ‘madem ki bu resimleri bu kadar beğendiniz, isterseniz onlardan bir koleksiyon Amerika’ya da göndereyim.’ demiştik. O da bu teklifimizi kabul etmiş ve 100-er resimlik 2 koleksiyon Amerika’ya göndermişti. Şimdi aşağıda okuyacağınız haber işte bu resimlere aittir.

Vaşington 3 (A.A.) - Türk çocukları tarafından yapılan yüze yakın boyalı ve karakalem resmi, Doğan Kardeş dergisi Amerika’nın muhtelif şehirlerinde teşhir edilmek üzere Birleşik Amerika’ya yollanmıştır. Bu eserler Virjinya devleti eğitim cemiyetinin bugünkü senelik sergisinde çok beğenilmiştir. Muhtelif şehirlerdeki sergilerde teşhir edilen resimler Ticaret Bakanlığında, Türk Haberler Bürosunun idaresi altında açılacak olan Türk Sanat ve Kültür sergisinde de teşhir edilecektir. Virjinya Devleti Eğitim müşaviri, bunların kopyelerini çekmek için müsaade istemiş ve almıştır.../ Bu haberi okuyan her Türkün çocuğu iftiharla kabarıp. Doğan Kardeş’in duyduğu sevincin ne kadar büyük olduğunu da siz tahmin edebilirsiniz. Türk çocuklarının yüksek kabiliyetlerini Amerikada tanıtmaya vesile olduğumuz için bahtiyarız” (Nr.72:3).

Derginin yayımlandığı dönemdeki güncel olaylar da, duyurular bölümünde çocuklara iletilmiş, çocukların dünyasını ilgilendiren haber, olay ve etkinlikler de bu bölümde yansıtılmıştır:

“KARDEŞLER! DİKKAT!

Son zamanlarda sokak kazaları arttı. Verdiğimiz kurbanlar çoğalıyor. Gün geçmiyor ki, tramvay, otobüs, kamyon ve tren altında kalıp ölen, hiç değilse yaralanıp sakat kalan bir çocuğun acıklı halini gazetelerde okumyalım. İşte size gazetelerde okuduğumuz bir haber:

Şişli’de oturan Tülin adında 9 yaşlarında bir kız çocuğu Osmanbeyde annesi ile tramvay beklerken karşıya geçmek istemiştir. O sırada yavrucağ gelmekte olan Mehmet Mollanın idaresindeki 160 numaralı taksinin altında kalmış, başından ve vücudunun muhtelif yerlerinden ağır surette yaralanmış ve hastanede ölmüştür.

Aman kardeşlerim, sokakta yürürken daima dikkatli olalım! Daima sağımıza, solumuza bakarak yolun açık olduğunu görmeden karşıya geçmiyelim” (Nr.37:23).

III.4.2. Okur Şiirleri

Doğan Kardeş dergisinde “küçük” kardeşlerin şiirleri de yayımlanmıştır. Düzenlenen şiir yarışmalarına gönderilen çocuk şiirleri yayınlanarak çocuklar okur kategorisinden çıkarılmış, birebir üretime katılmış ve dergiyi sahiplenmeleri sağlanmıştır. Derginin üçüncü sayfasında düzenlenen şiir yarışmalarının konuları hatırlatılmış ve okurlardan şiir yazmaları istenmiştir. Bu şiirlerin konuları şunlardır:

I-Hayvanlar

“TAVŞAN

Tavşanı ben çok severim

Hele minik yavruları

Bir gün çıktım kıra,

Bir ana tavşan buldum,

Dört tane yavrusu vardı.

Fakat bunlar bana az,

Tam yüz tane olsaydı!" Esin KUNT (Nr.47:10).

2-Aile

"ANNEM'E

Odur beni besliyen,

Odur beni büyüten.

Ben annemi severim

Ona hürmet ederim." Nursel URAL (Nr.42:16).

3-Taşıtlar

"ARABAM

Güzel bir arabam var

Boyalıdır her yeri

Pırl pırl dört tekeri

Kızdırmayın döner geri

İşte Çetin geliyor

Arabama binecek

Uslu oturmazsa

Yolda indirilecek” (İstanbul: Vasfiye Çelebi) (Nr.33:22).

Çocuklar en çok sevdikleri insan, hayvan ve her gün karşılaştıkları taşıtlarla ilgili yazdıkları şiirlerle aynı zamanda kendilerini ve içinde yaşadıkları çevreyi düşünme, sorgulama fırsatı da bulmuşlardır. Yarışmaya gönderilen şiirlerin hepsi dergide yayımlanmıştır.

Dergi, şiir yazan yetenekli çocukların ürünlerine sayfalarında yer verirken, bu ürünleri ciddiye alan bir söylem de kullanmıştır. Yetenekli çocuklar artık, “bir şair kardeş”tir:

“Size bir şair kardeşimizi tanıtıyoruz: Vahit ULUABA. Resmini gördüğünüz bu kardeş çok güzel şiirler yazıyor. Onun aşağıdaki şiirini siz de benim kadar seveceksiniz:

KUŞUM

Bir kuşum var minicik

Durmadan öter cik cik

Küçük tel kafesinde

Bazen olur neşeli

Çırpınır deli deli

Küçük tel kafesinde

Bazen öter sevinçli

Bazen da içli içli

Küçük tel kafesinde” (Nr.37:24).

Çeşitli nedenlerle yurtdışında bulunan küçük okurların şiirlerine de dergi sayfalarında yer verilmiştir:

“Yurda selam!

Garip bir tesadüf, geçen hafta, biri İsviçre’den, öteki Danimarka’dan yazılmış iki mektup aldım. İsviçre’den gelen mektup Esin Sirel adlı kardeşten, Danimarka’dan gelen mektup ta Hatice Arutay adlı kardeşten. Her ikisi de yine garip bir tesadüf birer de şiir yazıp göndermişler. Bu şiirler benim pek hoşuma gitti. Onları sizin de seveceğinizi umuyorum.

VATANDAN AYRILDIĞIM GECE

Vatanımdan ayrıldığım o gece,

Yıldızlar parlıyordu

Sanki “Güle güle yavrum,

Bana tekrar gel ”diyordu.

O gece yine ay dede gülüyordu,

Bana iyi seyahatler diliyordu.

Deniz hışıl hışıl ötüyor,

Gemi salıncak gibi sallanıyordu.

Şimdi uzaktayım vatanımdan,

O güzel yeşil yurdumdan.

Özlüyorum, vatanımı özlüyorum,

Yurda dönme zamanımı gözlüyorum!

Kopenhag-Hatice ARUTAY

İSVİÇREDEN MEKTUP

Ben Şimdi uzaktayım,

Arada yollar var, deniz var,

Burnumda tütüyor, benim güzel Türkiyem

Ay yıldızlı bayrağım

Selam sana cennet vatan!

Selam, dağına, taŐına, toprağına!

Geneve:Esin SİREL ” (Nr.50:3).

Doğan Kardeş 12. sayısında başkalarının yazdığı Şiirleri kendi imzasıyla gönderen çocukların adlarını dergide büyük harflerle yazarak açıklayacağı konusunda onları uyarımıŐtır. Ancak derginin izleyen sayılarında, söylendiği gibi herhangi bir okuyucunun isminin bu nedenle açıklandığına rastlanmaz:

“AH NE AYIP! NE AYIP!...

18-inci sayımızda Kadıköyünden Yüksel BaŐeđmez imzası ile “Bizim Ev” ve Kızıltopraktan İnci Nur Alaray imzası ile yayınlanan “ Nineciğim” adlı Şiirlerin başkalarına ait olduğunu haber aldık ve çok üzüldük. Kardeşlerimizden özür dileriz. Boş yere “yalancının mumu yatsıya kadar yanar” dememiŐler!...” (Nr.20:15).

Çocuk geliŐiminin her döneminde Őiir, ilgi duyulan bir tür olmuŐtur. Dođan KardeŐ, çocukların yazdığı Őiirleri yayınlayarak, onların bu konudaki yeteneklerini geliŐtirmelerine olanak sađlamıŐ, özellikle Őükrü Enis Regü aracılığıyla onları usta kalemlerin çocuklar için yazdığı Őiirlerle karŐılaŐtırmıŐtır. Őiir konularının çocukların dünyasından sečilmesi, onların kendilerini daha iyi tanımalarını ve duygularını bu yolla daha iyi ifade etmelerini sađlamıŐtır.

III.4.3. Mektuplar

Doğan Kardeş dergisinin 1-75. sayılarında “Merak Ettikleri”, “Tatil Aylarında Ne Yapsak?”, “Doğan Kardeş Postası” adı altında okurların yazdıkları mektuplar yayımlanmıştır.

Doğan Kardeş dergisinin ilk sayılarında “Tatil Aylarında Ne Yapsak?” üst başlığıyla bir sütun oluşturulmuş (2-3-4-5) fakat sürekli hale getirilememiş ve aralıklarla devam ettirilmiştir (44-45-46-47-48-49-50-51). Dergi, “küçük” okurlara, “Tatil aylarında ne yapsak?” şeklinde bir soru yönelmiş ve gelen yanıtları bu sütunda yayımlamıştır. Bu mektuplarda tatilde satranç oynamak, ipek böceği yetiştirmek, yün örmek, aşcılık öğrenmek, koleksiyon yapmak, bir işte çalışmak gibi farklı uğraşlar edinen çocuklar ön plana çıkarılmış, mektuplar dergi tarafından yazılan kısa bir paragrafla yanıtlanmıştır:

“Adana’dan Gülçin Taşpınar kardeş bildiriyor:

Babamın bir yazı makinesi var. Babam evde olmadığı zamanlar, gizli gizli oturup yazı makinesiyle bir şeyler yazmağa çalışıyorum. Bir gün tam ben dalmış yazarken babam üstüme gelmesin mi? Korkudan az daha küçük dilimi yutacaktım. Halbuki babam hiç kızmadı, “Aferin kızım, demek yazı makinesiyle yazmasını öğreniyorsun. Buna çok memnun oldum.” dedi. Şimdi her gün, bir iki saat, yazı makinesiyle arkadaşlarıma mektuplar yazıyorum. İşte bu mektubu da sana yazı makinesiyle yazdım.”

Bakın bu kardeş de kendisine göre güzel bir tatil eğlencesi bulmuş. Bu kardeş, başı sıkışınca daktiloluk yaparak para bile kazanabilir. Bu yaşta iş kızı olarak yetişmek ne iyi. Aferin Gülçin kardeşe” (Nr. 51:11).

Okur mektuplarının yer aldığı bölümlerden biri de “Merak Ettikleri” üst başlığıyla verilen sütunlardır. Derginin 2. sayısında başlayıp aralıklarla 64. sayısına

kadar devam eden ve sadece 36 sayıda yer alan bu sütunlarda, okurlardan gelen mektuplardan bazı bölümler “küçük” kardeşlerin fotoğraflarıyla birlikte yayımlanmıştır:

“Bu kardeşin adı:

Nazım Akalın. En çok resim yapmağı seviyor. Okulunu bitirince büyük bir uçan kalenin pilotu olacakmış.”

...

“Bu kardeşin adı:

Müşerref Votna. En çok bulmaca çözmeğe merakı var. Dil bilgisi ve tabiat derslerini de çok seviyor. Okulunu bitirince enstitülerden birine gidip terzi olacak!” (Nr.22:12).

...

“Bu kardeşin adı:

Hale Dedeoğlu. En çok el işlerine merakı var. Okulunu bitirince iyi bir ev hanımı olacak!” (Nr.27:12).

Doğan Kardeş dergisinin 44 ile 52. sayıları kapsamında toplam 9 sayı devam eden ve “Doğan Kardeş Postası” üst başlığıyla verilen sütunlarda da okurlardan gelen mektuplar yayımlanmış ve okurların sorunlarına yönelik çözüm önerileri içeren kısa yanıtlar verilmiştir:

“İzmir’den Türker kardeş yazıyor:

‘Doğan Kardeş, senin tavsiyen üzerine, hatıralarımı yazmağa başladım. Benim küçük bir kardeşim var. Üçüncü sınıfta. Meraklı mı meraklı. İllaki benim hatıra defterimi okumak istiyor. Beni hiç rahat bırakmıyor. Defteri nereye saklasam arayıp buluyor. Dolabıma anahtar bile uydurup açmış. Ne yapayım sen söyle ben şaşkırdım kaldım?’

Kardeşine söyle bu kötü huyundan vazgeçsin. Yoksa onun resmini basar, bütün kardeşlere onun ne olduğunu anlatırım. Hatır defterine bu kadar merakı varsa, o da bir defter alsın, senin gibi hatıralarını yazmağa başlasın” (Nr.46:14).

Doğan Kardeş dergisini öven okur mektuplarına da dergi sayfalarında yer verilmiştir:

“HERKES MEMNUN!

Bir babanın mektubundan:

“Benim oğlum eskiden Doğan Kardeş alamıyordu ve çok üzülyordu. Şimdi sizden Allah razı olsun, fiyatını indirdiniz, o da Doğan Kardeş’ine kavuştu.”

.....

Bir başka öğretmenin mektubundan:

“Sınıfımda Doğan Kardeş alamıyan çocuklar vardı. Onları mahzun olmaktan kurtardınız, sizi tebrik ederim.”

....

Bir başka kardeş te şöyle yazıyor:

“Doğan Kardeş, şimdi Türkiye’nin yalnız en güzel, en iyi değil, aynı zamanda en ucuz çocuk dergisi de oldu” (Nr.54:3).

Dergiyle ilgili bazı sorunlar sanal mektuplarla aşılmaya çalışılmıştır:

“BİR KARDEŞ DERT YANIYOR...

Şu mektubu beraber okuyalım: Ah Doğan Kardeş ah, bana bir arkadaşım dedi ki: (Doğan Kardeş ucuzladı da ne oldu, sahifeleri azaldı o kadar.) Ben de ona şu cevabı verdim: (Oh beyim oh, demek sen, hem ucuzlasın, hem de sahifeleri aynı kalsın istiyorsun öyle mi? Her şeyin pahalılaştığı bir zamanda Doğan Kardeş’in ucuzlamasına teşekkür edeceğin yerde, şikayet ediyorsun. Doğan Kardeş’in sahifeleri azaldı ama, içindeki yazılar hemen hemen aynı kaldı. Çünkü harfler küçüldü, başlıklar, klişeler ufaldı. Daha ne istiyorsun bilmem ki? Hele iki romana birden başlaması ne iyi oldu.) İşte Doğan Kardeş, ben o hiç bir şeyden memnun olmiyan kardeşe böyle cevap verdim. Nasıl iyi mi ettim. Sen bu gibilere hiç aldırma. Doğan Kardeş yine Türkiye’nin en güzel, en temiz ve en tatlı çocuk dergisidir.”

Siz ne dersiniz kardeşlerim, bu kardeş haklı mı?” (Nr.58:3).

Doğan Kardeş'in yayımladığı kitapları öven okur mektupları dergi sayfalarında yayımlanmış, bu yolla yayımlanan kitapların da reklamı yapılmıştır:

“Bir kardeşimiz de şöyle yazıyor:

Doğan Kardeş yayınlarının üçüncüsü olan “Nar Tanesi”ni ben de aldım. O kadar hoşuma gitti ki, arka arkaya üç defa okudum. Her seferinde daha ziyade tadına vardım. Daha ilk satırlarında insan, bambaşka bir masal dünyasının içine giriyor. Rüya görmüş gibi oluyor. Walt Disney'in filmleri gibi renk ve hayal dolu bir alem!

Eflatun Cem amcanın öteki masallarını “Kara Yılan”ı da dört gözle bekliyorum.” (Nr. 29:3).

Dergi, “küçük” okurlara mektup yazma alışkanlığı kazandırmak için çeşitli yöntemler denemiştir:

“KLAUS ECKSTEİN KARDEŞ MEKTUPLAŞMAK İSTİYOR.

Hani bizim Ankara'da bir Klaus Eckstein adlı bir kardeşimiz vardı. Şimdi o, İngiltere'de okuyor. Bana oradan arasıra yazar. Son gelen mektubunda bakın ne diyor:

“Pul meraklısı kardeşlerimle mektuplaşmak istiyorum. Bana Türkçe veya İngilizce yazsınlar. Mektuplarını uçak postasile gönderirlerse daha çabuk mektuplaşırız.”

Klaus kardeşin adresini bildiriyorum.

Klaus Eckstein

8 Latham Road

Cambride

England” (Nr.37:3).

Sanata yatkın, yetenekli çocukları keşfedip onları destekleyen Doğan Kardeş, sayfalarında yayımladığı mektuplarla, Doğan Kardeş okurlarının bu yetenekli çocukların

alışmalarını izlemesini ve küçük yeteneklerden haberdar olmasını sağlamıştır. Aşağıda Suna Kan'ın ocuk duyarlılığıyla yazdığı mektubun metni yer almaktadır:

“Sevgili Doğan Kardeş,

Sana epeydir mektup yazamadım. Kusurumu affet. Ben şimdi Paris'teyim. Tahsilime burada devam edeceğim.

.../Roma çok bk ve güzel bir şehir. Hemen konservatuarların imtihanlarını vererek derslere başladım. Böylece aradan altı ay geçti. Bir gün Ankara'dan Fransa'ya gitmemiz için haber geldi. O sırada imtihanlarımız vardı, imtihanda başarı göstermiş olacağım ki, beni herkes alkışladı. ğretmenlerimden başka kimse benim Türk olduğumu bilmiyordu. Konserden sonra annemi babamı tebrik ederken öğrendiler. Konservatuardan ayrılırken müdür: ‘Senin gibi bir ğrencimin Roma konservatuarını bitirmesini ne kadar isterdim...’ dedi.

Bütün dostlarımıza veda ederek ertesini gün Paris'e hareket ettik. şimdi buradayım. Sıhhatim iyi. Hocam Gabriel Bouillon. Günde dört saat keman, iki saat de Fransızca alışıyorum” (Nr.56:3).

Doğan Kardeş İdil Biret'in yurt dışında eğitimini yapabilmesi için özel olarak bir yasanın çıkarılmasına n ayak olmuş ve onun çalışmalarına sık sık dergide yer vermiştir. İdil Biret, tüm Doğan Kardeş okurlarının yakından tanıdığı, çalışmalarını takip ettiği kk sanatçılardan biridir. Dergi, 67. sayısında Paris'ten gelen İdil Biret'in teşekkür mektubunu da yayımlar:

“Paris'teki İdil Biret kardeşten son gelen mektuptaki şu satırları hep beraber okuyalım: “Doğan Kardeş'in açtığı şiir yarışında benim için şiir yazan kardeşlere çok çok teşekkür ederim.”

İdil Biret'in başarısı için bütün Türk çocukları dua ediyorlar. Son zamanlarda: ‘İdil'den ne haber? İdil ne yapıyor? İdil nasıl çalışıyor?’ gibi bir çok soru ile dolu mektup aldık. Bunların hepsine cevap vermiş olmak için, İdil'in babasından gelen son mektuptan şu parçalan kardeşlerimizin merakını gidermek için veriyoruz:

“İdil her gün piyano, haftada iki saat solfej, haftada bir saat teori dersi alıyor. Ayrıca haftada iki saat de Fransızca gramer, okuma, dikte, coğrafya, hesap ve genel bilgilere alışıyor.

Buraya gelirken hiç Fransızca bilmediği halde bugün sınıfının ikincisi oldu. Haftada bir saat de 60 kişilik koroda yetişmiş kocaman insanlar arasında yer alıyor. İdil'in sesi de pek güzel!"

Görüyorsunuz ki, kardeşlerim İdil çok sıkı, çok yorucu bir çalışma hayatına girmiştir. Bu dünyada, her şey yalnız çalışmakla elde edilir. Allah vergisi istidatlar da çalışmakla işlenir ve gelişir. İdil seve seve çalıştığı için muvaffak da olacaktır. Allah onun sağlığını korusun" (Nr.67:3).

Yetenekli kardeşlerden biri de Rosita Alonso'dur. Dergi hem Rosita'nın gönderdiği mektubu yayımlamış hem de Rosita hakkında bilgi vererek "Zamanında yakalanan ve işlenen bir istidat, daima böyle güzel yemişler verir." mesajını vermiştir:

"MEŞHUR OLDUM!

Rosita Alonso kardeşten şu mektubu aldım:

Sevgili Doğan Kardeş,

Bu mektubumu alınca belki şaşıracaksınız. Ben sana bu satırları New-York'dan yazıyorum. Ben İstanbul'dayken, seni çok severek okurdum. Gayet güzel öğrendiğim Türkçeyi unutmamak için, sana abone oluyorum.

Ben, burada meşhur bir dansöz oldum. New-York'un en tanınmış salonlarından biri olan "Carnegie Hall" de müsamereler verdim. Şimdi Meksiko'ya gidiyorum. Sana oradan da yazacağım. Türkiyedeki bütün kardeşlere selamlar".

Rosita Alonso'yu bilmem tanıdınız mı? O, buradayken Taksim Belediye Gazinosunda dans ederdi. Size onun hayatını kısaca anlatayım:

Rosita, dört yaşındayken anası ve babasıyla İstanbul'a gelmiş, bir İspanyol kızıdır. Bir Türk hanımı, onun dansa olan büyük istidadını görmüş ve onu himayesi altına alarak yetiştirmiş. İşte, şimdi o, Amerikada bile şöhret yapabilecek kadar değerli bir sanatkar olmuş. Zamanında yakalanan ve işlenen bir istidat, daima böyle güzel yemişler verir" (Nr. 38:7).

Doğan Kardeş'te yayımlanan okur mektuplarıyla çocuklar sanata, kitap okumaya ve farklı uğraşlar edinmeye yönlendirilmiştir.

III.4.4. Reklamlar

Doğan Kardeş dergisinde “küçük” okurların dikkatini çekmeyi amaçlayan reklamlara da yer verilmiştir. Yapılan incelemede reklamların çocuklardan daha çok büyükleri hedef aldığı görülmüştür. Dergide yer alan reklamları beş grupta toplamak mümkündür:

III.4.4.1. Çeşitli Yiyecekleri Tanıtıcı Reklamlar

Miky Rooney “Ah bir askerlikten kurtulsam da, HACI BEKİR şekerlerine kavuşsam!” diyor. (Nr. 2:30).

Bu kız, ne güzel büyümüş? Hilesiz VERAL yağlarıyla besleniyor da ondan...(Nr. 2:30).

ÇAPA marka unlarından yapılmış muhallebisini yedirdiği için annesine öpücük yolluyor!

(Nr. 2:30) Babacığım, akşam gelirken bana, HACI BEKİR şekeri getirmeği unutma e mi? (Nr. 3:30).

Bu kardeş VERAL sütlerine bayılıyor! (Nr.4:14).

Gürbüz

Çünkü, Hacıbekirin

Badem Ezmesiyle

Besleniyor!(Nr.5:31)

Doğan Kardeş kardeşleri

Veral

Sütlerini, tereyağlarını, yoğurtlarını

Çok severler (Nr. 20:15).

Hacı Bekir amcanın tatlı ve kokulu reçellerine can mı dayanır? (Nr. 24:18).

III.4.4.2. Okurları Yerli Malı Kullanmaya Özendiren Reklamlar

Babası, Yerli Mallar Pazarından bir oyuncak getirmiş! Seviniyor! (Nr.2:30).

Ne sevinç!

Ne sevinç!

Çünkü , annesi

YERLİ MALLAR

Pazarından

Bir

Papuç almış! (Nr. 3:30).

III.4.4.3. Doğan Kardeş Dergisinin Tanıtımı ve Yayınlarına Yönelik Reklamlar

Unutmayınız ki!

En iyi

En faydalı

Doğum

Bayram

Yılbaşı hediyesi

Doğan Kardeş abonesidir! (Nr.6:8).

Her yaşa göre çorap

Her yaşa göre papuç

Her yaşa göre elbise

Ve

Her yaşa göre dergi

KÜÇÜK KARDEŞ

Birinci ve ikinci sınıf

Öğrencilerinin

Biricik dergisidir (Nr. 62 :5).

Ucuz Tatil Abonesi

8 Sayı

15 Kuruş

Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül

Aylarında çıkacak 8 sayı

Doğan Kardeş için

Tatil abonesine yazılmak isteyenler

P.K.2217 Beyoğlu adresine derhal

150 kuruş gönderip tatil adreslerini bildirsinler (Nr.17:3).

Beklediğiniz kitap çıktı

NAR TANESİ

En güzel halk masalı

Derleyen:

Eflatun Cem Güney

*

50 kuruş

Abonelerimiz için 40 kuruş

Posta pulu kabul olunur

Posta kutusu:2217

Beyoğlu-İstanbul (Nr.28 :3).

Türkiyenin en büyük, en zengin çocuk dergisi! (Nr. 28:3).

EN GÜZEL TATİL HEDİYESİ DOĞAN KARDEŞ ABONESİDİR (Nr. 44:11).

“BAYRAM YERİ” ŞİİR KİTABINI HERKES BEĞENİYOR! (Nr. 46:10).

DOĞAN KARDEŞ EN ÇOK BEĞENİLEN DERĐİ! (Nr. 47:14).

Birinci müsameremiz çok parlak oldu (Nr. 59:3).

EN GÜZEL YILBAŞI HEDİYESİ DOĞAN KARDEŞ KİTAPLARIDIR (Nr. 65:3).

III.4.4.4. Banka Etkinliklerine Yönelik Reklamlar

Doğan Kardeş okuyucusu!

Eğer erkeksen

Bir

Tahsil Sigortası

Eğer kızsan

Bir

Çehiz Sigortası

Baban, sana yatırsın!

Doğan Sigorta A.Ş. (Nr.15:12).

En verimli hediye

İkramiyeli Aile Cüzdanı

Dır

Çünkü

Her yıl çekilen bahçeli ev

Veya

20.000 liralık çeşitli para ikramiyeleri

Size de vurabilir

YAPI ve KREDİ BANKASI (Nr. 36:8).

En karlı

Hayat

Tahsil

Çehiz

Sigortaları

Çocukken yapılanlardır

Doğan Sigorta A. Ş. (Nr. 38:23).

Para biriktirmek

Alışkanlık işidir

Küçük yaşta

Para biriktirmeğe

Alış!...

İkramiyeli Aile Cüzdanı

Yapı ve Kredi Bankası (Nr. 55:9).

III.4.4.5. Çeşitli Reklamlar

Bu kardeşin Şimdi yapacağı ilk iş

yanık zerine

SULFADERME

yara merhemi sürdürmektir.

O vakit hem acısı dınecek, hem de

yarası çabuk kapanacaktır.

Yanıklara, yaralara karşı

en iyi ilaç

SULFADERME

yara merhemidir” (Nr.67:11).

SERVET MORAY ablanın

ocuk elbiseleri atelyesi açıldı.

Beyoğlu- istiklal caddesi, Elhamra Pasajı No:9 (Nr. 26:9).

Doğan kardeş

Okuyucuları

Bütün defter, kalem, kağıt

Gibi okul ihtiyalarınının

En iyisini

Galata, Tünel yanındaki

Kağıt ve Basın İşleri

Mağazasından

Her yerden ucuza alırlar (Nr. 54:10).

JANE EYRE

Charlotte Broute'nin bu meşhur romanını A. Sweney çocuklar için kısaltmış ve Fahrünnisa Seden tarafından dilimize çevrilmiştir. Bütün kardeşlere tavsiye ederiz.(Nr.20:12)

Üç Suvarı!...

Walt Disney amcanın yeni filmi

1945-1946 sinema mevsiminde göreceğimiz bir çok güzel filmler arasında, "Walt Disney amcanın Pamuk Prenses" filminden beri, çevirdiği en sevimli eserinden "Üç Suvarı" adlı filmini seyredeceğiz (Nr.7:8).

IV. BÖLÜM ÇOCUKLARIN GELİŞİM EVRELERİ VE DOĞAN KARDEŞ DERGİSİNİN BU SÜREÇLERDEKİ YERİ

IV.1.Çocukların Gelişim Evreleri

Çocuk dergilerinin en önemli özellikleri; haftalık, on beş günlük veya bir aylık bir süre içinde çocukların dünyasını ilgilendiren haber, olay ve bilimsel gelişmelerin yansıtıldığı iletişim aracı olmalarıdır. Yani çocuk edebiyatının diğer ürünleri gibi tek boyutlu değildir. Çocuk dergileri edebiyatın birçok türünün, habercilik teknolojisinin ve iletişimin göz önünde bulundurulduğu çocuk edebiyatı ürünleridir.

Çocuk dergilerinin taşınması gereken özelliklerden biri de, içeriklerinin çocukların yaşına ve gelişim düzeylerine uygun olmasıdır. Ayrıca çocuk dergilerinde hedeflenen değerler ve bunların aktarım biçimleri çocukların gelişim evreleriyle yakından ilişkilidir. Bu nedenle, hedeflenen değerler, çocukların gelişim süreci ve çocuk dergilerinin bu süreçteki olası rolü üzerinde durmak yararlı olacaktır.

Bireyler, her yaş düzeyinde birbirinden farklı özellikler taşımaktadır. Kişi doğumuyla birlikte bilişsel, ahlakî, duyuşsal ve toplumsal yönlerden gelişim sürecine girer. Çocuk edebiyatı kişinin bu gelişimlerini sağlamada birebir yardımcı olabilir. Çocuğun içinde bulunduğu yaşa göre, farklı gelişim özelliği taşınması; çocuk edebiyatı ürünlerinin kapak, resim, punto, konu, ileti, anlatım gibi biçimsel ve içerik özelliklerini değiştirebilmektedir. Bu bölümde çocuk dergilerinin çocuğun gelişim sürecine olan etkileri incelenirken “Bilişsel Gelişim”, “Ahlakî Gelişim”, “Kişilik Gelişimi”, “Toplumsal Gelişim” ve “Dil Gelişimi” özellikleri üzerinde durulacaktır.

Bilişsel gelişim, çocuğun, zihinsel beceri ve yeteneklerinde süreç içerisinde oluşan değişiklik olarak tanımlanabilir. Gander ve Gardiner'e göre, " Bilişsel terimi, bilgiyi, belleği, akıl yürütmeyi, sorun çözmeyi, kavramları ve düşünmeyi, yani zihni içine alır" (Gander&Gardiner,1995: 166).

Piaget, bilişsel gelişimi dört temel evreye ayırmıştır. Bunlar sırasıyla; duyuşal-motor, işlem öncesi, somut işlemler ve soyut işlemler dönemleridir.

Duyusal motor dönemi 0-2 yaşları arasını kapsamaktadır. Bebek, bu aşamada dış dünyayı keşfetmede duyuları ve motor becerilerini kullandığından, bu döneme duyuşal motor dönemi denilmektedir (Senemoğlu, 2002: 47).

İşlem öncesi dönem 2-7 yaşlarını kapsamakta; sembolik dönem ve sezgisel dönem olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. 2-4 yaşları arasında sembolik ya da kavram öncesi dönemde olan çocuğun dili hızla gelişir. Ancak geliştirdiği kavramlar ve sembollerin anlamları kendine özgüdür ve bunlar çoğu zaman gerçek değildir.Korunum henüz gelişmemiştir.Korunum, herhangi bir nesne ya da nesne grubunun fiziksel biçimi ya da mekandaki konumu değiştiğinde, nesnenin miktar, sayı, alan, hacim, vb. özelliklerinin değişmeyeceği ilkesidir.Çocuklar bu dönemde nesnenin dikkat çekici özelliklerine odaklanmakta ve diğer özelliklerini gözden kaçırmaktadırlar. Nesnelere sadece bir açıdan, örneğin rengine göre sınıflandırabilir. 4-7 yaşları arasını kapsayan sezgisel dönemde ise çocuk, mantık kuralları yerine sezgilerine dayanarak akıl yürütür. Bu dönemde çocuklar nesnelere biçim ve renklerine göre sınıflandırabilir; fakat aralarındaki ilişkileri tam olarak kavrayamaz.Sonuç olarak, bu dönemdeki çocuklar duyuşal ile elde edilen verilerin ötesine geçemezler. Yani nesnenin korunumunu kazanmamışlardır. Yine bu dönemde çocuk temel dil becerisini tam olarak kazanmıştır (Senemoğlu, 2002: 51).

Piaget' nin "Somut İşlemler Dönemi", Gander ve Gardiner' in de "Okul Çocuğu" veya "Orta Çocukluk" olarak adlandırdığı dönem 7-11 yaşlarını kapsamaktadır. 7 yaş, çocuğun okula başlama yaşıdır. İlkokul yıllarındaki çocuklar, bilişsel yeterlilikler bakımından çok hızlı değişme gösterirler. Nesnelere fiziksel yapılarında ya da mekândaki konumlarında değişmelerle miktar, hacim, sayı vb. özelliklerinde değişme meydana gelmeyeceğini anlarlar. Bazı işlemleri zihinsel olarak yapabilecek durumdadırlar. Nesnelere uzunlukları, genişlikleri, ağırlıkları vb. özelliklere göre düzenleyebilirler. Olayları ve dünyayı başkaları açısından da görürler. Ancak bu dönemin en önemli özelliği, düşünme süreçleri çocuk tarafından gözlenebilen gerçek olaylara yöneliktir (Senemoğlu, 2002: 48). Çocuklar bu dönemde dili etkili olarak kullanmakla birlikte vatan, sevgi, özgürlük vb. soyut kavramları anlayamazlar. Soyut kavramların, atasözü ve deyimlerin somut yollarla açıklanmaları gerekmektedir.

11 yaşından sonra başlayan "Soyut İşlemler Dönemi" ya da "Ergenlik Dönemi" yetişkinliğe kadar süren dönemi içermektedir. Soyut işlemler dönemi 11 yaş ve üzerindeki çocukları kapsamaktadır. Ergenlik döneminin başlangıcından itibaren çocukların düşünme biçimleri yetişkinlere benzer hale gelir. Bu dönemde artık soyut düşünme başlar. Bir problemin çözümü, somut yollarla sınırlanmaz. Çocuklar, problemde bulunan değişkenler arası ilişkileri bulur. Olası denenceleri geliştirir. Daha sonra da bu denenceleri sırasıyla test eder. Çözüme sistemli bir şekilde ulaşır. Bu dönemde tümevarım ve tümdengelim yoluyla akıl yürütme gözlemlenir. Çocuklar, soyut kavramları anlayarak etkili bir biçimde kullanabilirler. Çeşitli fikirleri, değerleri, inançları geliştirmeye başlarlar. Toplumun yapısıyla, felsefesiyle, politikasıyla ilgilenir, bir değerler sistemi örgütlemeye yönelirler. Birçok yetişkinin soyut işlemleri geliştiremediğini ifade eden, Piaget bunun nedenini de, içinde yaşadıkları çevrenin nitelikleri olarak göstermiştir. Somut işlemler dönemindeki

çocuklarla soyut işlemler dönemindeki ergenler arasındaki temel fark, ergenlerin bir olayın çok değişik yönlerini görebilmeleri ve bilgiyi soyut olarak üretebilmeleridir. Ayrıca yazı dilini de bir yetişkin kadar etkili kullanabilirler (Senemoğlu, 2002: 55-56).

Piaget, bütün çocukların bu gelişim aşamalarını sırasıyla geçirmesi gerektiğine inanmaktadır. Bir gelişim dönemini atlanarak diğerine geçilmez. Ancak çocukların gelişim dönemlerine girme ve tamamlama yaşları birbirinden farklılık gösterebilir (Ulusoy, 2003: 48).

Bilişsel gelişimin yanında, çocuk gelişiminin önemli bir bölümünü oluşturan ahlakî gelişim, bireyin çevresiyle etkin bir uyum sağlayabilmesi, toplumsal kuralları içselleştirmesinin yanı sıra, geçerliliğini yitirmiş bazı kuralları atması ve gerekli olanları yeniden geliştirebilmesine bağlıdır. Ahlak gelişimi, toplumun tüm kurallarına kayıtsız şartsız bağlılığı değil, topluma etkin bir uyumu sağlamak için değerler sistemi oluşturmayı gerektirir (Ulusoy, 2003: 53).

Piaget, çocuğun bilişsel gelişimi ile ahlakî yargıları arasında ilişki olduğuna inanmaktadır. Çocuklara niçin yasak davranışa girmemeleri gerektiğinin anlatılması, çocuğun bilişsel (içsel) gelişimine yardımcı olmaktadır. Bilişsel yapılandırma (yasak için neden gösterme), çocukları davranışları hakkında düşünmeye ve yaptıklarını yargılayarak, neyin doğru neyin yanlış olduğuna kendilerinin karar vermelerine olanak sağlamaktadır. Dışarıdan uygulanan cezadan farklı olarak, böyle bir durumda çocuk kararı kendisi verdiği için de bu davranışı içselleştirmektedir (Gander & Gardiner, 1995: 364). Piaget'ye göre altı yaşın altında, çocukların kuralları yoktur. Kural olmaksızın sadece oynayan çocuklar kuralların ne amaçla konduğunu ya da onları neden izlemek gerektiğini anlayamazlar (Ulusoy, 2003: 55). 6-10 yaş arasındaki çocukların kuralları izlemekte tutarsızlıklar göstermekle birlikte kuralları kabul ettiği belirlenmiştir. Piaget'ye göre bu yaş çocukları

kuralların yüksek bir otorite tarafından konulduğunu ve değiştirilemez olduğunu düşünürler. 10-12 yaşına kadar kuralları bilinçli olarak kullanamayan çocuklar, 12 yaşından sonra oyunu aynı kurallarla oynayabilir, kuralların oyuna yön vermek ve oyuncular arasındaki anlaşmazlıkları en aza indirmek için konulduğunu anlayabilirler (Ulusoy, 2003: 56).

Piaget'nin ahlak kuramını yeniden ele alarak adlandıran Kohlberg ise, çocuk ve yetişkinlerin belirli durumlarda verdikleri tepkileri incelemiş, aldığı yanıtları sınıflamış ve insanların altı yargı aşaması geçirdiklerini belirtmiştir (Gander & Gardiner, 1995: 285). Bu altı aşama gelenek öncesi, geleneksel ve gelenek sonrası düzey olmak üzere üç düzey içinde yer almaktadır. Gelenek öncesi düzeyde çocuk, toplumda kabul edilen doğru ve yanlışın ölçütlerine göre davranır. Bu düzeyin birinci aşamasında çocuklar otoritenin istediğini yapar ve cezalandırılmaktan kaçır. Olayların gerisindeki neden önemli değildir. İkinci aşamada çocuk kendisi dışındaki insanların da ilgi ve isteklerinin farkına varır. Ancak ahlakî yargıda bulunacağı zaman, hâlâ birinci planda kendisi vardır. Geleneksel düzey, ahlak gelişiminde üçüncü ve dördüncü aşamaları kapsar. Üçüncü düzeyde akran gruplarla işbirliği gözetilir. Yaptıkları davranışlarda yalnızca ceza almamak değil, başkalarına yardımcı olmak, onları mutlu etmek ön plana çıkar. Geleneksel düzeyin dördüncü aşamasında birey için önemli olan toplum düzeninin korunmasıdır. Kanunlar sorgulanmadan izlenir. Gelenek sonrası düzeyde ise birey otoritelerden bağımsız olarak, evrensel ilkeleri gözetir. Kanunların göreliliği ve topluma özgü olduğu kabul edilir. Kohlberg'e göre bu ahlak gelişimi düzeyine, yetişkinlerin ancak %25'ten daha azı gelebilmektedir. Altıncı aşamada olan evrensel ahlak gelişiminde kişi ahlak ilkelerini kendisi için oluşturur. Bu ilkeler eşitlik, adalet, insan hakları gibi soyut kavramlara dayalıdır (Gander & Gardiner, 1995: 285).

Yukarıda değinilen bilişsel gelişim ve buna bağlı olarak gelişen ahlak gelişimi genel olarak açıklandıktan sonra, bunu çocuk edebiyatıyla şöyle ilişkilendirmek mümkündür. Norton, kişinin algı, hafıza, muhakeme etme, düşünme ve kavrama gibi bilişsel süreçleri gelişmeden edebiyatın sunduğu iletileri anlamının, duyumsamanın olanaksızlığından söz eder. Ona göre, bilişsel süreçlerin gelişmesinde edebiyatın önemli bir işlevi vardır. “Özellikle, çocuk edebiyatı, ‘gözleme’, ‘karşılaştırma’, ‘sınıflandırma’, ‘uygulama’, ‘eleştirme’ yapma olanakları yaratarak, çocuklarda düşünme ile ilgili bazı temel işlemlerin gelişmesine katkı sağlar.” (Sever, 2003: 39).

Bilişsel gelişim ve ahlak gelişimiyle ilgili diğer bir alan da kişilik gelişimidir. Kişilik terimi “1. Bireyin, toplumsal çevresi içinde karşılaştığı ve edindiği izlenimlerle oluşturduğu davranış özelliği. 2. Bireyin ruhsal ve toplumsal tepkilerinin tümüne verilen ad. 3. Bir kimsenin kendine göre belirgin bir özelliği olması durumu” dur (Oğuzkan, 1981: 94). Ayrıca kişilik, “Bir bireyi diğerlerinden ayıran; bireyin doğuştan getirdiği ve sonradan kazandığı özelliklerin bir bütünüdür.” şeklinde tanımlanmıştır (Yeşilyaprak, 2004: 78). Kişilik gelişimi ise, karşılaşılan sorunlara uygun çözümler üretebilme, duygularını uygun biçimde gösterme, toplumsal çevreye uyum sağlama gibi kişinin geçirdiği bir değişim ve gelişim süreci olarak değerlendirilebilir. “Duygularımız, yeteneklerimiz, güdülerimiz, mizacımız (huyumuz), sosyal, fiziksel-psikomotor ve bilişsel özelliklerimiz, karakter ve değerlerimiz, inançlarımız, tutumlarımız, görüşlerimiz, vb. tüm özelliklerimiz kişiliğimizi oluşturur” (Yeşilyaprak, 2004: 78).

Erikson, “psiko-sosyal gelişim” olarak da adlandırılan kişilik gelişimini sekiz döneme ayırmıştır. Erikson’a göre, insanın yaşamında belli başlı sekiz kritik dönem vardır. Her dönemde de atlatılması gereken bir kriz, bir çatışma bulunmaktadır. İnsanların sağlıklı bir kişilik kazanmalarında bu krizlerin ya da çatışmaların başarılı olarak atlatılması önem

taşımaktadır. Bir evredeki krizin başarılı olarak atlatılması, kendinden sonraki evre için sağlıklı temeller oluşturur. Bu dönemler sırasıyla 0-1 yaş güvene karşı güvensizlik; 1-3 yaş, bağımsızlığa karşı utanma ve şüphecilik; 3-6 yaş girişkenliğe karşı suçluluk duyma; 6-12 yaş başarıya karşı aşağılık; 12-18 yaş kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası; 18-26 dostluk kazanmaya karşı yalnızlık; orta yetişkinlik yılları üretkenliğe karşı duraklama; ileriki yetişkinlik yılları benlik bütünlüğe karşı umutsuzluktur (Senemoğlu; 2002: 81-86). Çalışmada 7-14 yaş arası çocukların gelişim özellikleri dikkate alındığından Erikson'un psiko-sosyal gelişim evrelerinden "başarıya karşı aşağılık duygusu" ve "kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası" evreleri üzerinde durulmuştur.

6-12 yaşına kadar süren "başarıya karşı aşağılık" adlı dönemde "çocuğun okula gitmesiyle sosyal dünyasında büyük bir genişleme meydana gelmiştir. Arkadaşlar ve öğretmenin çocuk üstündeki etkisi artarken ana-babanın etkisi giderek azalmıştır" (Senemoğlu, 2002: 83). Bu evredeki çocuğun özellikleri şöyledir: "Çocukta işi planlama, işbirliği yapma, öğrenme ve işi başarma özel bir öneme sahiptir. Başarma, çalışkanlık duygusunu getirir. Çocuğun kendine ve yeteneklerine karşı olumlu bir tutum geliştirmesine yardım eder. Gelecekteki başarılarının temellerini oluşturan akademik özgüven gelişir. Aksi durumda ise başarısızlıklar, çocuğun kendine karşı olumsuz tutum ve yetersizlik duygusu geliştirmesine neden olur ve gelecekteki öğrenmelerini engeller" (Senemoğlu, 2002: 83). Yine Senemoğlu, çocukların bu dönemde, yetişkinlerin kullandıkları tel, gece lambası, elektrik pili gibi aletleri de kullanmaya ve üretmeye başladıklarını belirtir. Bu dönemdekilerin, çabalarının desteklenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Yaptıkları eleştirilen, desteklenmeyen, beğenilmeyen çocuklar, yaptıklarının değersizliğine inanarak aşağılık duygusu geliştirebilir (2002: 83).

12-18 yaşlarını kapsayan dönemde ergenliğe giren çocuk, “Ben kimim?” sorusunu sormaya başlar. Bu soruyu yanıtlarken, anne babasından çok yaşlılarından etkilenmektedir. Arayış içindeki ergen, arkadaşlarına körü körüne güvenir. Ayrıca fizyolojik değişmesinin sıkıntısını yaşayan ergen, gelecekteki eğitimi, kariyeri hakkında yeni kararlar verme baskısını yaşar. Çocuklukla yetişkinlik arasında kalan ergen geleceğe dair pek çok sorunun yanıtını da bulmaya çalışır. Bütün bu duyguları ve soruları açıklığa kavuşturmada, çözümlemede öğretmen ve anne-babalar ergene yardımcı olmalıdır. Ona bir yetişkin olarak davranılmalı ve çevresinde model alabileceği yetişkinlerin bulunması gerekmektedir (Yeşilyaprak, 2004: 73).

Yukarıda genel olarak kişilik gelişiminin özellikleri açıklandıktan sonra, bunun çocuk dergilerinde nasıl yer alması gerektiğini de belirlemek gerekir. Çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuklarda insan ve yaşam gerçekliğine ait bireysel değerler oluşturmalarında önemli bir işlevi olduğunu söyleyen Sever, çocuk dergilerinin kişilik gelişimine olan katkısını ise şöyle açıklamıştır: “Çocuk dergileri, çocukların kişilik gelişiminde önemli etkileri olan araçlardır. İlk çocukluk döneminden başlayan bu etkiler, ilköğretimin sonlarına kadar sürer. Bu etkinin amaca uygun olarak gerçekleşmesinde en belirleyici etken, çocukların kişilik özelliklerine uygun etkilerin, uygun metinlerle desteklenmesi ve bütünleştirilmesidir” (Sever, 2003: 49).

Kişilik gelişimi toplumsal çevrede oluşur. Bu nedenle kişilik gelişiminin sağlıklı olarak tamamlanması toplumsal gelişime bağlıdır. Toplumsal gelişimin özelliklerinden önce “toplumsal” teriminin açıklanması gerekir. “Toplumsal terimi; birbirine tepki veren, böylece birbirinin davranışını etkileyen iki ya da daha fazla insan arasındaki ilişkiyi ya da etkileşimi anlatır” (Gander & Gardiner, 1995: 213). Toplumsallaşma, toplumun genel geçer değerlerinin kişiler tarafından kazanılması

sürecidir. Bebek, ilk toplumsal ilişkisini annesiyle kurar, çevresindekilerle (baba, kardeş, dede, nine, vd.) genişletir. Dilini öğrenip geliştirmesiyle çevresi ve arkadaşlarıyla ilişkilerini güçlendirir, yaşadığı topluma uyum için gerekli olan toplumsal becerileri edinir (Yavuzer, 2003: 105).

Gander ve Gardiner, ortak yaptıkları çalışmada toplumsal gelişimin çocuk gelişiminde en önemli süreçlerden biri olduğunu belirterek çocukların bir grubun üyesi olma ve grubun öteki üyelerinin değerlerini, davranışlarını, inançlarını kazanma süreci olduğunu açıklamışlardır (Gander & Gardiner 1995: 297). Yedi ile on iki yaşları arasındaki dönemde toplumsal davranış özelliği Gander ve Gardiner, tarafından şöyle açıklanmıştır: “... toplumsal davranış üç gelişim görevinin başarılması üzerinde odaklaşmıştır: Kişisel bağımsızlık kazanma, yaşlılarla geçinmeyi öğrenme, uygun bir erkeklik ya da kadınlık toplumsal rolünü öğrenme” (Gander & Gardiner 1995: 429). Bu dönemde aile, anne-baba ve yaşıt ilişkilerinin toplumsal gelişimi etkileyen temel kişiler olduğunu vurgulanırken, çocukların okul öncesi yıllarda olduğu gibi, ana babalık üsluplarından, annenin çalışmasından, boşanmadan, baba yokluğundan ve kardeşlerden etkilenmeyi sürdürdükleri belirtilmiştir. Yaşıt grubu ilişkilerinin gerçek başlangıcı sayılan bu dönemde, ilişkiler önceleri kendiliğinden ve informal, ama kısa sürede oldukça kararlı üyeliklerle formal bir yapıda gelişmektedir. Yaşıt grupların, etkileşme, becerileri ve yetenekleri konusunda gerçekçi karşılaştırmalar yapma, sorunları karşılıklı tartışma olanakları vardır (Gander & Gardiner, 1995: 430).

On iki yaşından ergenliğin bitimine kadar kişilik gelişimine paralel olarak ergen, toplumda saygınlık kazanmaya ve statü sahibi olmaya gereksinme duyar. Ergenlik yılları bir anlamda, toplumsal gelişim ve uyum yılları olarak da nitelenir. “Bu çağın temel özellikleri, duygusal coşku ve taşkınlık, çabuk kurulan ve bozulan ilişkiler, kolay

etkilenme, toplum içinde sivrilme, ilgi çekme, rol sahibi olma çabası içinde özetlenebilir” (Yavuzer, 2003: 276).

Diğer gelişim alanlarında olduğu gibi, dil gelişiminde de aynı yaştaki çocuklar genel olarak sözcük sayısı, kurdukları cümle yapısı, ses tonlamaları ve vurgulamaları yönünden benzer özellikler gösterirler. Bu nedenle, bu benzer özellikleri göz önünde bulunduran gelişim psikologları, dil gelişiminin bilişsel gelişime paralel olarak ortaya çıktığını kabul ederler.

Yeni doğmuş bebeklerin çıkardıkları sesler, farklı tonlardaki ağlamalarla sınırlıdır. Üç aylık bebekler keyifli olduğu anlarda bunu belirten sesler çıkarmaya çalışırlar, altı aylık bebeklerin çıkardıkları sesler ise daha uzun sürelidir. Bir yaşına geldiklerinde bebeklerin çıkardıkları seslerdeki tonlamalar ve vurgulardan anneleri anlamlı ifadeler çıkarmaya başlarlar ve bebeklerin kendileriyle sözcüksüz bir iletişim kurduğunu hissederler. Bebekler 12 aylıkken ilk anlamlı sözcüklerini söylerler. 12 ayın sonunda bebeklerin sözcük dağarcığında ortalama 3, 18 ayın sonunda 20 kadar sözcük bulunmaktadır. İki yaşın sonunda sözcük sayısı 200 civarındadır, beş yaş sonrasında ise 2000’i bulur.

Bir buçuk yaşından sonra, sözcük dağarcığında hızlı bir gelişme ortaya çıkmaktadır. Bu durum dil gelişiminin diğer alanlardaki gelişim ile yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Özellikle motor gelişim ile dil gelişimi arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Fiziksel gelişim ile birlikte bilişsel gelişim, dil gelişimine zemin hazırlamaktadır.

Büyümekte olan her çocuk kendisini, başka dillerden ayrılan, hem ses nitelikleri değişik bir ses dizgesinin içinde bulur, hem de zihinde evreni belli bir biçime sokan bir düşünce dizgesi içinde bulur, bu çocuğun anadilidir. Çocuk bu dilin seslerini

duyarak, yineleyerek bu ses dizgesini zihninde yerleştirdiği gibi, başka ulusların dillerinden ayrı bir anlama ve anlatma yoluna sahip olan kendi dilinin evrene bakış biğimini ve anlatım yolunu da benimser (Aksan, 1998 : 51-52).

Bunun yanı sıra, çevre, öğrenim düzeyi, yaşam koşulları bakımından birbirinden farklı durumlarda bulunmakla birlikte aynı dili konuşan herkesin sözcükleri söyleyiş, seçiş, belli sözcükleri tekrarlayış bakımından- aynı aileden iki kişinin, örneğin birlikte yetişmiş, aynı okulda okumuş, aynı ortamı paylaşmış olan iki kardeşin bile- dili kullanmaları arasında farklılıklar vardır. Çünkü dil, kişinin aynı zamanda ruhsal durumuna, yeteneklerine sıkı sıkıya bağlıdır ve konuşurken bunları yansıtır (Topbaş, 2006: 18).

Bebeklerin çıkardığı seslerin, zamanla karmaşık ve zengin dilbilgisi kuralları içer bir yetişkin konuşmasına dönüşmesinin nasıl gerçekleştiği konusunda çeşitli görüşler ileri sürölmüştür. Bunlardan biri davranışçı görüştür. Bu görüşü savunan Skinner'e göre, bütün davranışlar öğrenilir ya da koşullanır. Dil yetisi de insanların diş firçalamasını, ayakkabı bağlamasını öğrendikleri ortamlarda öğrenebilecekleri herhangi bir davranıştan biridir. Bu yaklaşım çerçevesinde dil, hayvanların eğitilmesinde kullanılan kurallar dahilinde öğrenilir; örneğin, bir aslanın yanan bir çemberden geçmesini öğrendiği biçimde, dil davranışının da öğrenilmesi taklit, koşullandırma ve pekiştirmeye dayanır. Dolayısıyla dil, koşullanma kuralları çerçevesinde öğrenilen sözel bir davranıştır. Tanıma uygun olarak, çocuk dili (sözel davranışı), "seçici olarak pekiştirilen kalıplaşmamış vokalizasyonların zaman içinde, belli ortamlarda, uygun sonuçlar üreten biçimleri"dir. Takip eden davranışın olasılığını arttıran kişi pekiştiren, olasılığı azaltan ise ceza verendir. Sonuçtaki davranışın değişikliği ise "öğrenme veya koşullu öğrenme"dir. Karmaşık davranışlar şekillendirme yoluyla öğrenilir. şekillendirmede, beklenen davranışın oldukça benzerlerinin pekiştirme yoluyla geliştirilmesi söz konusudur (Maviş, 2006: 32).

Noam Chomsky'nin savunduğu doğuştancılık kuramı ise, davranışçılığa tepki olarak gelişmiştir. En önemli katkısı, dilin soyut sistemlerinin anlaşılmasına olanak tanımayan ve “uyaran yanıt” bağlantılarını öne çıkaran sistemin, dilin edinimini açıklamaya yetmediğini bildirmek olmuştur. Chomsky, az sayıda dili derinlemesine inceleyerek, tüm dillerde ortak bir kurallar sistemi olduğu sonucuna varmış ve bunları dil evrenselleri olarak adlandırılmıştır. Dil evrenselleri, bütün dillerde ortak olan bir derin yapıdan her dilin kendisine özgü yüzey yapılarına geçişini gerçekeştirirken, sınırlı sayıda sözcükle sınırsız sayıda tümceler üretebilmesine olanak sağlayan dilin yaratıcı yönünü açıklamıştır. Dilin biyolojik temelli ve genetik olarak programlanmış olduğunu savunan doğuştancı kuram dil ediniminde doğuştan var olan mekanizmaların işlev kazanmasına olanak sağlamak için yaşamın erken evrelerinde çevreden uygun uyarıların (yetişkin girdisi) gelmesinin gerekliliğini kabul etse de, dilin biçim boyutunu derinlemesine incelerken anlam ve kullanım boyutlarını ihmal etmiştir. Farklı költürlere doğmuş, değişik dilleri edinen çocukların dil gelişimi aşamalarının gösterdiği benzerlikler ve özellikle de dil gelişiminin hızı, dilin sıfırdan başlayarak öğrenilmesinin zor olduğunu ve dil edinimi için özel bir genetik programlanma olabileceğini düşündürmektedir. Dolayısıyla, dil evrensellerinin doğuştan var olduğu kabul edilse bile, tartışmalı olan diğer bir konu da, dil ediniminin genel bilişsel gelişimden bağımsız olup olmadığıdır. İnme geçiren bazı hastalarda büyük dil kayıpları yaşanırken zekânın sözel olmayan bölümlerinin zarar görmemesi, özgün dil bozukluğu olan çocuklarda bozukluğun sadece dil ile sınırlı olması ya da Williams sendromunda olduğu gibi ağır zihin engeline rağmen dilin korunabilmesi Chomsky'nin Dil Edinim Düzenegi'nin (DED) diğer bilişsel sistemlerden bağımsız olabileceğini düşündürmektedir (Maviş, 2006: 35).

En tanınmış temsilcisinin Piaget olduğu bilişsel gelişim kuramcılara göre,

çocuklarda dil edinimi bilişsel gelişime bağımlıdır, fakat bilişsel gelişim dile bağımlı değildir. Dil, zihinsel gelişimin nedeni değil sadece işlemsel düşüncede kullanılan bir araçtır. Çocukların jestleri kullanmaya ve konuşmaya başlaması belli bir dönemde semboller aracılığı ile düşünme yeteneğini kazanmaya başlamaları ile ilişkilidir. Piaget dil gelişiminin doğuştan gelen özelliklerinin olabileceği görüşünü tümüyle reddetmemekle birlikte dil için DED gibi spesifik bir modül olduğunu kabul etmemektedir. Bu kuram, dilin kavram gelişimini izlediğini öne sürerek, bilişsel gelişimsel süreçlere bağlı olarak dil ve düşüncenin iç içe geçmişliğini, düşünce geliştikçe dilin de geliştiğini savunmaktadır. Bilişsel modellerin bir alt sınıfı olarak değerlendirilebilecek “işlemci model”ler dilin, bilişsel gelişimin “otomatik” bir sonucu olduğunu kabul etmekten çok, bilgiyi işleme kaynaklarının dil edinimindeki rolünü incelemekte ve çocukların bilişsel kapasitelerini kullanarak dilin kullanımı hakkında çıkarımlarda bulunup bulunamayacağını irdelemiştir. Bu bakımdan, doğuştancılara ciddi bir alternatif olarak sunulurlar (Maviş, 2006: 41).

Bilişsel etkileşim kuramını savunan Lev Vygotsky ise, dil edinimini öğrenme-gelişim ilişkisi açısından incelemekte ve öğrenmenin çocuğun gelişimsel düzeyi ile bir biçimde uyumlu olması gerektiğini savunmaktadır. Vygotsky çocuğun kendi başına gerçekleştirebileceği beceriler ile çevresindeki yetişkinler ya da akranları yardımıyla gerçekleştirebileceği beceriler arasındaki farka dikkat çekmekte ve bu farkı “yakınsal gelişim alanı” olarak adlandırmaktadır. Bu tanım, kavram öğrenmede taklidin rolünü sorgulamamıza yardımcı olmakta ve çocuğun yalnızca gelişim düzeyi sınırları içindekileri taklit edebileceğini, daha da önemlisi, bunun ancak sosyal etkileşim içinde gerçekleşebileceğini savunmaktadır. Gelişim süreçlerini öğrenmenin önüne alması açısından Piaget ile benzerlik gösterse de, kendi kendine (egosentrik) konuşmanın düşünce ve dil gelişimindeki önemi açısından Piaget’den ayrılmaktadır. Piaget, egosentrik

konuşmayı bilişsel olgunlaşmamışlığın bir göstergesi olarak kabul ederken, Vygotsky çocukların bunu sosyalleşme sürecinde karşılaştığı zorlukların üstesinden gelmek için kullandığını ve sessiz iç konuşmaya dönüşerek düşüncelerin geliştirilmesine yardımcı olduğunu savunmaktadır (Maviş, 2006: 50).

Yukarıda değinilen kuramların her biri çocuğun dil edinimi sürecine farklı katkılar sağlamıştır ve çocuklarda dil edinimini tek bir kuramla açıklamak mümkün değildir. Önemli olan doğuştan getirilen özelliklerle gelişim süreci içindeki çevresel etkenlerin ve bilişsel gelişimin nasıl etkileştiğini incelemektir.

Dil gelişimi, dil öncesi gelişim ve dilsel gelişim olmak üzere iki bölüme ayrılabilir. Bebekler ilk anlaşılır sözcüklerini konuşmadan önce dil öncesi olarak adlandırılırlar. Bu dönemde birbirinden farklı üç evrenin ortaya çıktığı görülür:

Doğumdaki ilk ağlama, konuşma gelişiminin başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Bebek ağlama, geğirme, öksürme ve esneme gibi sesler çıkarabilir. Bebeğin ağlarken çıkardığı sesin içinde birçok değişik ses vardır. Bunlar, sonradan giderek konuşmada kullanılacak seslerin temellerini oluşturur ve konuşma için gerekli bazı alıştırmaları yapmış olurlar. Kısa ve derin soluk alışlar, daha uzayan soluk verişler konuşmanın temelini oluşturmaktadır. Çocuk ağlama sırasında seslerin çıkarılması için gerekli dudak, çene, dil hareketlerini tekrarlama olanağını bulur, ses ve solunumu düzenleme becerisini geliştirir. İletişim biçimi olarak ağlamanın en önemli işlevi bebeğin sıkıntısını yansıtmaya fırsat vermesidir. Bunlar açlık, üşüme, gürültü, gaz olması, dikkati çekme şeklinde sıralanabilir. Başlangıçta her etkiye aynı tip ağlayışla cevap verirken, giderek ağlamada bazı farklılaşmalar görülür. Ağlar ve bunun sonucunda insanların onunla

ilgilendiğini görür. Genellikle dil geliştikçe ağlama da azalmaktadır (Gander & Gardiner, 1995: 173).

İkinci aydan itibaren bebekler agulama olarak nitelendirilen sesler çıkarır ve ikinci evre başlar. Bu sesler çoğu zaman “oooo” ya da “aaah” gibi açık ünlüler ve fokurdama sesleridir. Hiçbir zaman taklit edebilecekleri insan sesi duymamalarına rağmen sağır bebeklerin bile agulamaları bu eğilimin doğuştan gelen bir yetenek olduğunu düşündürmektedir. Bu dönemde çıkarılan sesler öğrenilmemiş ve geneldir. Tüm dünya çocuklarında görülen ve dünyadaki tüm dillerde var olan sesli harfleri bebekler kendiliğinden üretirler. Çocuğun işitme yeteneği veya çevreden duyduğu seslerden bağımsız olarak gelişir. Çocuk, sesleri zevk aldığı için tekrarlar ve kendi sesini dinlemekten hoşlanır ve gülümser. (Gander & Gardiner, 1995: 174).

Bebekler altı aylık olduklarında içinde ünsüzlerin de bulunduğu çok çeşitli sesler için dudaklarını, dillerini, dişlerini ve gırtlaklarını çok fazla kullanırlar. Bu evreye cıvıldaama denir. Konuşmaya yaklaştıkları dönemdir. İlk zamanlarda çevrelerindeki konuşma dilinde duymuş olsalar da olmasalar da herhangi bir sesi çıkarabilirler. Ancak, bebek çevresindeki dile yabancı sesler zamanla bırakılır. Evrenin sonuna doğru bebekler sıklıkla işittikleri sesleri çıkarırlar ve çıkarılan sesler artmaya başlar. Aynı zamanda “ga ga”, “ba ba ba” gibi heceleri söylemek için ünlüleri ve ünsüzleri tekrar tekrar birleştirmeye ve büyüklerinin dilinin tonlama, ritm ve vurgulama örüntülerini kullanmaya başlarlar. Çocuklar bu dönemde kendi çıkardığı sesleri dinlemekten hoşlanır. Anne-babalar kendileriyle konuştuğu sürece daha iyi seslendirme yapabilirler. Sağır bebekler, her ne kadar kendilerini ve başkalarını duyamıyorlarsa da, aynı başlangıç evrelerinden geçiyor görünmektedir. Ama özel bir eğitim olmadan cıvıldamanın başlangıcından sonuna ilerleme

göstermezler. Ses üretmeleri derece derece azalır ve son döneme ulaşamazlar (Gander & Gardiner, 1995:175).

Dilsel gelişim ise, çocukların ilk sözcükleri konuşmalarından sonraki dönemi dile getirir. Bu dönemde de üç evre vardır:

Genellikle bir yaş civarında çocuk, ilk anlaşılır sözcüğü söylediğinde cıvılda evresi sona erer ve tek sözcük evresine girer. İlk sözcükler cıvılda evresini ile karışabileceğinden kesin bir sınır yoktur. Kimi yazara göre bu dönem 18. aya kadar sürebilmektedir. Bu evrede bebek çevresindeki cümleleri anlamaktadır. Örneğin “Hayır” denildiğinde anlar, basit talimatlara uyar. Müzik oyunları oynayabilir. “mö”, “miyav”, “hav” gibi hayvan seslerini taklit edebilir. Bu dönemdeki sözcük dağarcığı ortalama 5-20 arasındadır. Bebeklerin ilk az sayıdaki sözcükleri geliştirmesi aylar alırken on ya da daha fazla sözcüğü bir kez kazanırlarsa sözcük dağarcığı daha hızlı artar. Bebekler ilk sözcükleri bir kez söylediklerinde, çoğunun cümlelerden çok tek tek sözcüklerle konuşması aylar sürer. Bazı araştırmacılar bu tek sözcüklü cümleleri Tüm cümle olarak tanımlarlar. Bir tüm cümlenin anlamı, tonlaması ve vurgulanması bebek tarafından belirlenir. Bir buçuk yaşındaki bir bebek, “Güle güle babacığım!” anlamında “Bay-bay!” diyebilir ya da evden ayrılmakta olan annesine “Ben de seninle gelebilir miyim?” diyebilir (Gander & Gardiner, 1995: 176).

Beşinci evre olan telgraf konuşması, yaklaşık olarak on sekiz ay ile iki yaş civarında başlamaktadır. Çocuk iki ya da üç kelimelik cümleler kuramaya başlar. Çocuk olası en kısa yoldan kendini ifade etmeye çalışmaktadır. Çocuk “Babam evde.” anlamında “Baba ev” demektedir veya çocuk bebeğine bakarak “Anne ver!” diyebilir ama esas söylemek istediği “Anne bebeği bana ver!”dir. Cümlelerde kullanılan sözcüklerin

çoğunluğunu isimlerden oluşmaktadır. İlerleyen dönemde sırasıyla fiiller, sıfatlar ve zarflarda kullanılmaya başlamaktadır. Genellikle en son kullanılan sözcükler zamirlerdir (Gander & Gardiner, 1995: 177).

Telgraf konuşmasının sonraki aşaması olan tam cümle evresinde çocuk gitgide çekimler yapmaya başlar. Çekimlerin kazanılması ve kullanılması (çoğul şekilleri, mülkiyet sözcükleri, fiil takıları, yardımcı fiiller, tanımlıklar ve ön takılar) Brown (1973) tarafından incelenmiştir. Bu dönemdeki çocuklar, öğrendikleri kuralları uygularken bazen yanlış genellemeler yapabilirler. Brown bunun büyük bir olasılıkla çekimin karmaşıklığından kaynaklandığını düşünmektedir. Örneğin, “cı” ekiyle meslek adı türetilmektedir. Ayakkabı- ayakkabıcı, lokanta-lokantacı gibi türetmeler doğru iken, çocuklar genellemeler yaparak “ manav, kuaför, bakkal, şoför” sözcüklerine de “ci” ekini getirerek “manavcı, kuaförcü, bakkalacı” gibi yanlışlıklar yapabilirler. Bu dönemde çocuklar sürekli olarak nesnelere ve insanların isimlerini de sormaktadırlar (Gander & Gardiner, 1995: 178).

Yukarıda dil gelişiminin özellikleri genel olarak açıklandıktan sonra, bunun çocuk dergilerine nasıl yansayacağını da belirlemek gerekir. Çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuklarda insan ve yaşam gerçekliğine ait bireysel değerler oluşturmalarında önemli bir işlevi olduğunu söyleyen Sever, çocuk dergilerinin dil gelişimine olan katkısını ise şöyle açıklamıştır: “Çocukların ana dili ediniminde öykünmenin başat bir işlevi vardır. Çocuk dergileri, görsel ve dilsel bir uyarıcı olarak, çocuklara ana dillerini geliştirebilecekleri doğal bir uygulama alanı yaratır” (Sever, 2003: 37).

Çocuk dergilerinin, çocuğun bilişsel, ahlakî ve toplumsal gelişimi ile kişilik ve dil gelişimlerinin sağlıklı olarak ilerlemesi için önemli bir araç olduğu düşünülmektedir.

Çocuk gelişimi hakkında bilgi sahibi olan yazarlar, çocuklara hangi değerleri ne şekilde verecekleri konusunda sıkıntı çekmeyecek; dolayısıyla düşüncelerini kolayca anlaşılabilir şekilde iletebilecektir. Çocuklarda hedeflenen değerler, araştırmamızın ilk bölümünü oluşturduğundan bu bölümde, yukarıdaki gelişim özelliklerine göre çocuklara nelerin kazandırıldığı tespit edilmeye çalışılmaktadır.

Çocuk edebiyatı ürünleri; sorgulayan, tartışan, bilime, sanata saygı duyan, duygu ve düşünce boyutlarıyla dengeli, okuma kültürü edinmiş duyarlı bireylerin yetiştirilmesi sürecinde etkili bir uyarıcı olmalıdır. Bu nedenle de çocuk ve edebiyat ilişkisi bağlamında dergilerin bazı temel ilkelere dayandırılması gerekir. Çocuk edebiyatı ile ilgili kaynaklarda çocuk dergilerinin taşıması gereken nitelikler şöyle belirlenmiştir:

1. Dergiler, dilsel ve görsel özellikleriyle çocuğun hem sanat hem de düşünme eğitimi sürecini desteklemelidir (Sever, 2003: 191).

2. Dergilerde çocukların kavramsal gelişimlerine katkı sağlayacak bir anlatım yeğlenmeli, çocuklara Türkçenin anlatım olanakları ve kuralları sezdirilmelidir (Oğuzkan, 2001: 343).

3. Çocuk dergilerinde yazılara, resimlere, şekillere, fotoğraflara, bulmacalara dengeli bir biçimde yer ayrılmalıdır. Dergilerdeki resimler çocukların beğeni ve algılama düzeyine uygun olmalı, metnin iletisine görsel bir zenginlik katmalı, estetik nitelikleriyle de görsel algılarını geliştirici özellikler taşımaktadır (Sever, 2003: 191).

4. Dergiler, çocuğun yaşına, ilgi ve gereksinimlerine uygun olarak insan ve yaşam gerçekliğini anlamasına katkı sağlamalı, her şeyden önemlisi de çocuk ile yaşam arasında güçlü bir bağ oluşturmalıdır. Özellikle, çocuğun kendini özgürce gerçekleştirebilmesine, yani; düşünmesine, düşlemesine, gülmesine, eğlenmesine, imge

üretmesine olanak sağlayacak yaşam durumları, dilin anlatım olanakları ile kurgulanarak çocuklara sunulmalıdır (Sever, 2003: 191).

5. Dergiler, çocukları okumaya heveslendirecek bir tasarımı benimsemeli; çocuklar kendileri için üretilen bir araca verilen önemi, gösterilen saygıyı derginin biçimsel özellikleriyle bütünleşmiş olan tasarım özeninden anlayabilmelidir (Sever, 2003: 192).

6. Yayımlanan yazılar çocuklarda okuma ve eğlendirme isteğini arttırmalı, onları doğa olayları, toplum ve insanlık sorunları üzerinde düşünmeye yöneltmeli, dinlendirmeli ve eğlendirmelidir. Çocukları el işlerine, pratik çalışmalara ve yaratıcı uğraşılara götürecek nitelikte resim, şekil ve yazılara da önem verilmelidir (Oğuzkan, 2001: 344).

7. Çocuklar için yayımlanan gazete ve dergilerde hemen hemen her türde yazı (makale, masal, öykü, biyografi, şiir, anı, vb.) yayımlanmasına çalışılmalıdır. Çocukların, sürekli olarak okudukları gazete ve dergilerde birbirinden farklı yazı biçimleriyle karşılaşmaları, bilgi ve düşüncelerin hangi yazı türlerinde anlatılabileceğini erken yaşlarda öğrenmeleri bakımından çok önemlidir (Oğuzkan, 2001: 344).

8. Dergicilik ve gazetecilik ilkelerinin küçük bir modeli olarak düşünülen dergi ve gazeteler, hedef kitlesi olan çocuklarla sürekli iletişim halinde olmalı, okuyucu isteklerinin yayımlandığı özel köşeler oluşturulmalıdır (Yalçın & Aytaş, 2002: 210).

9. Dergide çocuk için düzenlenen eğitici bilgi ve üniteler okulda işledikleri ders ve konulara paralellik gösterecek ve onları tamamlayacak bir biçimde planlanmalıdır (Yalçın & Aytaş, 2002: 210).

10. Çocuk edebiyatının temel sorumluluğu, çocuklara, dilin ve resmin

olanaklarıyla kurgulanmış yeni yaşantılar sunma olmalı, sunulan yaşantılardan çıkarsamalar yapma sorumluluğu ise çocuğa bırakılmalıdır (Sever, 2003: 192).

Bu özelliklere sahip olan çocuk dergileri, bilişsel gelişim açısından çocukların somut ve soyut kavramları daha kolay öğrenmesine, nesnelere sınıflandırma ve gruplandırmasına yardımcı olur. Dikkat etme, düşünme gibi bilişsel süreçlerini geliştirir. Onların düş kurma becerilerini artırır ve onlara gülme, eğlenme, oynama fırsatları yaratır. Çocukların, metinlerdeki kahramanlarla özdeşim kurarak olumlu davranışlara yöneltilmesini sağlar. Böylece hem kişilik gelişimi hem de ahlakî gelişimi desteklenmiş olacaktır. Onlara, anne, baba, kardeş dışında ilişki kurabileceği yeni arkadaşların ve komşuların yer aldığı çevrenin tanıtılmasıyla toplumsal gelişiminin sağlıklı bir şekilde ilerlemesi sağlanacaktır. Ayrıca çocuğun kendini ve yaşadığı toplumun insan ilişkilerini tanımasına, toplumda kabul gören veya karşı çıkılan tutum ve davranışların sezilmesine yardımcı olduğu düşünülmektedir.

Çocuk edebiyatı ürünleri, vermeye çalıştıkları iletilerle çocukların bilişsel, ahlakî ve toplumsal gelişimi ile kişilik ve dil gelişimlerini etkileyebilirler. Çocuk dergilerinin bu gelişim süreçlerine olumlu yönde katkıda bulunabilmesi amacıyla, çocuklar için değer seçiminde dikkate alınması gereken ölçütler önemli bir konudur. Çocuk dergilerinde yer alan metinlerde hedeflenen değerler ve bu değerlerin gönderiminde çocukların bilişsel, ahlakî ve toplumsal gelişimi ile kişilik, ve dil gelişiminin evrelerini bilmesi ve bu gelişimleri desteklemesi gerekmektedir. Eserlerin bu ölçütler göz önüne alınarak hazırlanması çocuk gelişimi ve eğitimi ile sorumlu herkese katkı sağlayabilir.

IV. 2. Doğan Kardeş Dergisinde Yer Alan Değerlerin Çocuk Gelişimi Açışından Değerlendirilmesi

Doğan Kardeş dergisinde yer alan metinler türlerine göre sınıflandırılmış, hedeflenen değerler de tespit edilmiş, bu değerlerin, metinlerde nasıl yer aldığı belirlenmiş ve daha sonra bilişsel, ahlakî ve toplumsal gelişimi ile kişilik ve dil gelişimine uygunluğu açısından incelenmiştir. Dergideki metinlerde hedeflenen değerlerin bu gelişim evrelerine uygunluğunun yanında çocuğun gelişimine olası katkıları da belirlenmeye çalışılmıştır.

Dergide yer alan değerler genel olarak değerlendirildiğinde öncelikle çocuğun sevgi ihtiyacının karşılandığı söylenebilir. Dergide yayımlanan roman, hikâye, masal, anı, tiyatro, efsane ve şiir gibi edebî türlerde en çok vurgulanan değerin sevgi olması bu görüşü desteklemektedir. Doğan Kardeş dergisini okuyan çocuklar anne-baba ve diğer aile üyelerine, çevrelerinde yaşayan insanlara, arkadaşlarına, hayvanlara ve doğaya karşı sevgiyle bakacaktır. Bu başlıklarla verilen değerlerin çocuğun gelişimine, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olduğu anlaşılmaktadır.

Çocuktaki sevgi ihtiyacı Erikson'un psiko-sosyal gelişimine göre 0-1 yaş arasında "güvene karşı güvensizlik" döneminde tam olarak verilmesi gerekmektedir. Doğumdan itibaren çocuğun en temel ihtiyacı annesinden alacağı güven ve sevgidir" (Senemoğlu, 2002: 81). 7-11 yaş arasındaki çocukların toplumsal gelişiminde anne ve babanın etkili olduğu belirtilmiştir. Çocuklar, okul öncesi yıllarda olduğu gibi, ana babalık üsluplarından, annenin çalışmasından ve kardeşlerden etkilenmeyi sürdürürler. Dergide yer alan metinlerde kahramanların, anne ve babalarından olduğu kadar diğer aile üyeleri, çevresinde yaşayan insanlar, arkadaşları, hayvanlar ve doğa ile sevgi bağı kurması temel sevgiyi ve güveni almış olduğunu göstermektedir. Bebeklik döneminden itibaren sevgi ve

güven duygusunu tam olarak alan çocuğun kişilik ve toplumsal gelişimi de sağlıklı ilerleyecektir.

Sevgiyle bağlantılı olan mutluluk da sıkça vurgulanan bir değerdir. Bu değerın vurgulanması çocukların mutluluğu öğrenmesini, kendisinin ve çevresindeki insanların mutlu olması için çaba sarf etmesini sağlar. Hikâye ve romanlardaki kahramanların üreterek, başkalarına yardım ederek, gülerek, hayaller kurarak, sahip olduklarının kıymetini bilerek mutlu olunacağını öğrenmesi mutluluğun oluşmasında bireyin rolünü ön plana çıkarmaktadır. Kahramanların çoğunun mutlu olması ya da mutlu olmak için uğraşması çocuk okurlar açısından güzel bir model olacak ve çocuğun hem kişilik hem de toplumsal gelişimine olumlu katkılar sağlayacaktır.

Doğan Kardeş dergisinde vurgulanan bir başka değer de bilme, öğrenme ve araştırma heyecanıdır. Biyografi, hikâye ve romanlarda hemen her kahramanın gerçekleştirmek istediği bir hayali vardır. Hikâyelerde hayalleri olan çocuklar, ya hayallerini gerçekleştirmeye ya da hayalleriyle mutlu olmaya çalışmışlardır. Biyografilerde ise, hayallerine ulaşmak için uğraşan kahramanlar, bu amaçlarına erişmek için her türlü zorluğa katlanmış ve başarılı olmuşlardır. Çocuk okurlar, biyografilerdeki bu kahramanlardan etkilenerek kendilerine ulaşılacak hedefler yaratabilir, bu hedeflerine ulaşmak için uğraşmayı öğrenebilirler.

Kişinin kendine bir hedef belirleyerek, bunu gerçekleştirmeye çalışması kişilik gelişimiyle ilintilidir. Erikson'un psiko-sosyal gelişim evrelerinden "kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası" on iki on sekiz yaş arasını kapsamaktadır. "Çocuklukla yetişkinlik arasında kalan ergen geleceğe dair pek çok sorunun yanıtını da bulmaya çalışır." (Senemoğlu, 2002: 85).

Dergide yayımlanan birçok hikâyenin kahramanının hayvanlardan seçilmesi ve bu kahramanların, yaşamlarını sorgulayarak, bir arayış içerisine girmesi, hayallerini gerçekleştirmek için mücadele etmesi ve sonunda mücadeleyi kazanması çocuk okurlar için olumlu modellerdir. Çocukların kişilik gelişimini doğrudan etkileyen bu hikâyeler konusu bakımından daha çok 11-14 yaş arasındaki çocuklara hitap etmektedir.

Dergide yer alan metinlerde sıkça işlenen sevgi, mutluluk ve araştırma heyecanının yanı sıra çocukların kişiliklerini geliştirmelerini sağlayan önemli bir konu da “farklı olma, kendine özgü özellikleri taşıma”dır. Dergideki üç hikâyede kişinin diğer insanlardan farklı özellikler taşıyabileceği hatta taşınması gerektiği vurgulanan bir değerdir. Bu hikâyelerde yaşadığı hayatı beğenmeyen insan, ya kendi isteklerine göre bir hayat çizmiş ya da hep aynı şeyleri yapmak yerine farklı yollarla insanların dikkatlerini çekmiştir. Böylece çocukların, var olanı kabul etmek yerine, kendilerini keşfetmesi, farklılıklarını ön plana çıkarması sağlanabilir. Bu konudaki değerler, çocukların kendilerini tanımasını, kendini başka insanlarla karşılaştırmasını, onlarla benzeyen ya da ayrılan yanlarını görmesini sağlayacağından kişilik gelişimini destekleyecektir.

Çocukların kişiliklerini geliştiren değerlerin yanında toplumsallaşmasını sağlayan çeşitli değerlere de yer verilmiştir. Bu değerlerin başında arkadaşlık gelir. Arkadaşlığın sevgiyle oluşabileceği üzerinde durulan hikâye ve romanlarda arkadaşların işbölümü yaparak etkinlikler düzenleyebileceği, oyun oynayarak eğlenebileceği bazen de anlaşmazlıklar, dargınlıklar, kıskançlıklar yaşayabileceği anlatılmıştır. Dolayısıyla çocuk okurlara gerçekçi bir tutumla arkadaşlıklar hakkında bilgi verilmiştir.

Doğan Kardeş dergisinde, arkadaşlığın önemiyle ilgili değerler verilirken hemen her hikâye, anı, masal, tiyatro ve romanda kahramanların arkadaşlarının olması çocukların sosyalleşmesini sağlamada etkili olduğu düşünülmektedir. Yine kişinin kendine

uygun arkadaş araması, arkadaşlar arasında paylaşım olması gerektiği ve arkadaşlar arasında sorun yaşanabileceği çeşitli metinlerde konu edilmiştir. Çocuklar, 7-11 yaş arasındaki dönemde toplumsal gelişim açısından büyük bir gelişme göstermektedirler. Bu dönem, yaşıt grubu ilişkilerinin gerçek başlangıcı sayılmaktadır. Başlangıçta ilişkiler kendiliğinden ve informal ama kısa sürede oldukça kararlı üyeliklerle formal bir yapıda gelişmektedir. Yaşıt grupların, etkileşme becerileri ve yetenekleri konusunda gerçekçi karşılaştırmalar yapma, sorunları karşılıklı tartışma olanakları vardır. (Gander& Gardiner, 1995: 430). Çocukların toplumsal gelişimlerini destekleyen bu metinlerde çocuklar, gerek yaşıtlarıyla gerek hayvanlarla gerekse yetişkinlerle arkadaş olabilmektedir. Çocukların yetişkinlerle arkadaş olabileceği iki hikâyede aktarılırken, beş hikâyede hayvanlarla, bir romanda da hayal ürünü varlıklarla arkadaşlıklar anlatılmıştır.

Erikson'un psiko-sosyal gelişim kuramına göre altı yaşından on iki yaşına kadar süren "başarıya karşı aşağılık duygusu" adlı dönemde "çocuğun okula gitmesiyle sosyal dünyasında büyük bir genişleme meydana gelmiştir. Arkadaşlar ve öğretmenin çocuk üstündeki etkisi artarken ana-babanın etkisi giderek azalmıştır" (Senemoğlu, 2002: 83). Bu konuyla ilgili değerler aracılığıyla çocuklara yaşıtlarıyla, hayvanlarla ya da yetişkinlerle ilişkilerini geliştirmeleri, arkadaşlar arasında sorunlar yaşanabileceği ve arkadaşlıkların dostluklara dönüşebileceği öğretilmeye çalışılmıştır. Arkadaşlık kavramının öğretilmesi ve arkadaşlar arasında yaşanan olumlu ve olumsuz durumların gösterilmesi çocukların sosyalleşmesine yardımcı olacaktır.

Toplumsal gelişimi doğrudan destekleyecek diğer bir konu, çocukların hobilerinin olması ve farklı uğraşlar içerisine girmesidir. Doğan Kardeş dergisinde yayımlanan metinlerin birçoğunda çocuklara resim yapma, enstrüman çalma, kitap okuma, para kazanma, bisiklet sürme, spor yapma üzerine bilgiler verilmiş, bütün bu uğraşlardan

zevk alınması gerektiği vurgulanmıştır. Resim yapan, gitar ve flüt çalmaya çalışan çocuklar oldukça mutludur. Kitap okumayı seven çocuk, kitaplardaki kahramanlarla gerçek dünyada karşılaştığını düşünerek mutlu olur. Paraları olmadığı için başkalarının oyunlarını çalıp satan çocuklar, zamanla hem hırsızlığın kötü bir şey olduğunu hem de para kazanmanın inceliklerini öğrenirler. Bisiklet sürmeyi bilmeyen kız, arkadaşlarının yardımıyla bu işi öğrenir.

Hobiler ve uğraşlar çocukların sosyal çevrede kabul görmesini ve başarı duygusunu yaşamasını sağlamaktadır. Çünkü kendilerini geliştirmeye çalışan çocuklar bu becerilerini sosyal çevrede göstermektedirler. Erikson'un psiko-sosyal gelişim kuramına göre, "başarıya karşı aşağılık" döneminde çocuklar, yetişkinlerin kullandıkları tel, gece lambası, elektrik pili gibi aletleri de kullanmaya ve üretmeye başlamaktadırlar (Senemoğlu, 2002: 83). Senemoğlu, bu dönemdekilerin, çabalarının desteklenmesi gerektiğini vurgulamıştır Yaptıkları eleştirilen, desteklenmeyen, beğenilmeyen çocuklar, yaptıklarının değersizliğine inanarak aşağılık duygusu geliştirebilirler (2002: 83). Bu evredeki çocuğun özellikleri şöyledir: Çocukta işi planlama, işbirliği yapma, öğrenme ve işi başarma özel bir öneme sahiptir. Başarma, çalışkanlık duygusunu getirir. Çocuğun kendine ve yeteneklerine karşı olumlu bir tutum geliştirmesine yardım eder.

Doğan Kardeş dergisinin geniş bir okur kitlesine ulaşmasına olanak sağlayan ve onu efsane bir dergi yapan özelliklerin başında, derginin okurlarıyla kurduğu etkili iletişim gelir. Dergi; yayımladığı yazılar, düzenlediği etkinliklerle ön plana çıkmış ve çocuklara seslenirken kullandığı dil ile çevreci, yaratıcı, sağlıklı, yenilikçi ve araştırmacı bir çocuk profili çizmiştir. Doğan Kardeş çocuklara sadece okur gözüyle bakmamış, onları üretimin içerisine sokmanın yollarını da aramıştır. Dergide yayımlanan okur mektupları ve

şiiirleri, düzenlenen müsamere ve yarışmalarda sergilenen eserlerin çocukların kendi ürünleri olması, okurların dergiyi sahiplenmelerini sağlamıştır.

Doğan Kardeş'in birkaç nesil boyunca devam etmesini sağlayan özelliklerinden biri de, derginin düzenlediği etkinliklerdir. Bu etkinlikler, dergide çocuklara verilmek istenen değerlerin de tamamlayıcısı niteliğindedir. Yayımladığı yazılarla sanata ön plana çıkararak dergi, düzenlediği etkinliklerle de bunu pekiştirmiş, sanata yatkın, yetenekli çocukların yetişmesine ön ayak olmuştur. Bugün adlarını dünyaya duyuran İdil Biret, Suna Kan, Ayşegül Sarıca gibi adlar ilk konserlerini Doğan Kardeş'in müsamerelerinde vermişlerdir. Ayrıca derginin üçüncü sayfasındaki duyurular bölümünde yayımlanan mektup, haber vb. yazılarla da, okurların "sanatçı" kardeşlerinin çalışmalarını takip etmelerine aracı olmuştur.

Doğan Kardeş dergisi çocukların doğa olaylarına olan merakını gerçekçi bir şekilde ortaya koyarken yetişkinlere de seslenmektedir. Gece ve gündüz, gökkuşağı ve yağmurun oluşumu konularında bilgisi olmayan çocuklar yetişkinlerden yardım almışlardır. Bu konularda sorulan sorulara verilen yanıtlar genelde yetersiz kalmış, çocuk bu durumlara kendince yanıtlar bulmaya çalışmıştır.

Çocukların doğa olaylarını merak edip anlamaya çalışmaları ve önceden öğrendikleri doğrultusunda projeler üretmeleri bilişsel gelişimleriyle ilintilidir. Doğa ve fen olaylarının anlatıldığı metinlerde, ağırlıklı olarak sağlık, bitkiler, hayvanlar ve doğa olaylarının oluşumu gibi konular işlenmiştir. Bu yazıları ilgi çekici kılmak amacıyla sık sık çocukların günlük yaşamlarıyla ilişki kurulmuş, onların çevrelerinde olup bitenleri daha iyi gözlemlemelerine olanak sağlayacak sorular sorulmuştur.

Doğa olayları ve fen bilimlerini konu alan metinlerde çocuklar, akıl yürütmeyi, mantıksal kuralları, soyut sorunlara kendilerince çözümler bulmayı öğrenmişlerdir.

Çocuklara düşünme fırsatı yaratan bu konudaki metinler, çocukların düşünme, karşılaştırma, eşleştirme gibi bilişsel süreçlerini işletmesine yardımcı olacaktır. 7-11 yaş arasındaki çocuklar bilişsel gelişime göre “Somut İşlem Dönemi”ndedirler. Piaget’nin geliştirdiği kurama göre çocukların doğa olaylarını ve soyut kavramları anlayamaması somut işlem döneminde olduğunun göstergesidir. Çocukların bilişsel yönden gelişmelerine yardımcı olmak için çocukların sorularına gerçek olaylardan yola çıkarak yanıt vermek gerekmektedir.

Doğan Kardeş’te yer alan sağlık, fen ve doğa olaylarını konu alan eserlerde dikkati çeken özelliklerden bir diğeri de, çocuklara kazandırılması amaçlanan davranışların, neden gösterilerek açıklanmasıdır. Günlük hayatta anne-babaların sık sık dile getirdiği “Güneşte çok kalma!”, “Her gün dişlerini fırçala!”, “Terli terli su içme!” gibi sağlıkla ilgili uyarılar, Doğan Kardeş dergisinde yer alan metinlerde gerekçelendirilerek ve çocuğun anlamasına olanak sağlayan öykülemelerden yararlanarak aktarılmıştır. Bu da çocuğun, kazanması istenen davranışı içselleştirmesine olanak tanımaktadır.

Çocukların yapmaması gereken davranışlar arasında yalan söylemek de vardır. Dergide, çocukların yalan söylememesi gerektiğine ilişkin çeşitli metinler vardır. Çocuklar, ceza almamak, ödüllendirilmek ya da dikkat çekmek amacıyla yalana başvurmuştur. Bu durum Kohlberg’in geliştirdiği ahlak gelişimi kuramına göre kahramanların ahlaki gelişiminin “3. ve 4. evreler geleneksel (role uymacı) düzey”de bulunduğu göstergesidir. Bu evrede çocuklar, hem yetişkinlerin hem de yaşlıların onay ve kabulünü kazanmak isteyen, “iyi oğlan, cici kız” olurlar. Kararlarını alırken ceza veya ödüllerin etkisinde kalırlar. Metinlerin sonunda yalan söylemenin olumsuz sonuçlar doğurduğu gösterilmiş, dolayısıyla çocuk okurlara yalan söylememeleri gerektiği mesajı verilmiştir.

Hikâyelerde dikkati çeken özelliklerden biri, hikâyelerin bir ders verme amacı taşımasıdır. Ancak verilen iletilerin birçoğu metinde olaya yayılarak, karakterlerin geçirdiği değişimle verilmiştir. Kahramanların başlarından geçen olaylar sonucunda verdikleri kararlar, bu değişime neden olmuştur. Hikâyenin kahramanıla kendini özdeşleştiren çocuk, onun yaşadığı deneyimler sayesinde akıl yürüterek neyin doğru veya yanlış olduğunu kendisi fark etmiştir.

Doğan Kardeş'te yer alan biyografilerde ise, vurgulanan değerler gelenek sonrası düzeyle örtüşmektedir. Yaşamları aktarılan sanatçı ve bilim adamlarının çoğunun insanlığa hizmet etmenin erdemine inanan ve bunun için yaşamlarında çeşitli zorluklarla mücadele eden kişiler olmaları öne çıkarılmıştır. Georges Haendel sanatından ve inandığı değerlerden ödün vermemek uğruna sıkıntılar içinde yaşamayı göze almış, Robert Koch maddi zorluklarla karşılaştığı halde bilimle uğraşmaktan vazgeçmemiştir. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür.

Doğan Kardeş dergisinde yer alan “Dil Köşesi”nin, eğlendirmeye yönelik yazılar içerisinde sınıflandırılan bulmacalar ve fıkraların çocukların bilişsel, toplumsal ve dil gelişimlerine katkı sağladığı söylenebilir. Okul dönemi boyunca sözcük dağarcığı giderek genişleyen çocuk, zamanla, kişisel yorumundan ya da özel bir bağlamdan bağımsız olan soyut anlam bilgisi edinir. Bu dönemde çocuğun anlam bilgisi yatay ve dikey yönlerde gelişmeye devam etmektedir. Yatay anlam, çocuğun yetişkin tanımlarına uygun gelen tek sözcüklerini dağarcığına eklemesi, dikey anlam ise, tek sözcüğün bütün anlamları bir araya toplamasıdır. Her iki anlam tipi de okul yıllarında gelişir. Çocuklar yer, zaman, ilişkiler/akrabalıklar, mantık ilişkilerine ait anlamları bu yaşlarda anlamlandırır ve anlarlar. 7-11 yaşları arasında çocuk, cinslere ve türlere ait, nitelermeye ve mantığa yönelik

sözcüklerin anlaşılmasını arttırır. Çift anlamlı birçok sözcüğün anlamlarının edinilmesi çocuğun gelişimini ilerletir.

Sözcüklerin görünen anlamının dışındaki anlamını kapması çocuğu zengin ve derin bir dil anlamı edinmeye götürür. Mecaz anlamlar, atasözleri, deyimler, fıkralar göndergesi olmayan, soyut ve genel anlamlar ifade ederler. “Gözleri buz gibi bakıyordu.”, “Erken kalkan yol alır.”, gibi örnekleri olan bu özel dil çocukların anlama ve kullanımlarını bu yaşlarda etkiler. Örneğin, “Taş gibi kalbi var.” cümlesindeki benzetme anlamının çocuk tarafından anlaşılması erken yaşlarda başlar ama gelişimi zaman içinde devam eder. Aslında benzetmelerin anlaşılması ve tam olarak kullanılması çocuğun bilişsel gelişimi ile de yakından ilgilidir. Benzetmelerden daha soyut olan atasözlerinin ve deyimlerin yorumlanması ise, çocuğun ergenlik yaşlarına kadar uzayan bir gelişim örüntüsü izler. Mizah kaynaklı bilmeceler, bulmacalar ve fıkralar ise, anlam gelişiminin gerçek düzeyini göstermesi açısından ilginçtir. 6 yaş öncesi çocuklar bulmaca ve bilmecelerin yapılarını henüz çözememiş, fıkraları da karıştırmaktadırlar. 6-9 yaş arası çocuklar bilmecelerin yapısını anlamakla birlikte anlamını çıkaramamaktadırlar. Bilmeceler, bulmaca anlatırken ekleyip çıkardıkları bazı bölümler sayesinde asıl yapıdan uzaklaşarak bilgilendirici olurlar. Fıkraları anlatmaları istendiğinde ise düz anlatıma geçerler. Anlatılan fıkranın bir kısmını komik bulabilirler ama dilin mizaha katkısını gözleyemezler. Çocukların fıkraları anlamalarında fıkranın tiplerinin rolü olduğu düşünülür. 6 yaş öncesi çocuklar dil özelliklerine dayanmayan fıkralara, 6-9 yaş arası çocuklar, sözcükleri sesbilgisel yapısı ile komikleşen fıkralara duyarlıdırlar. 9-12 yaş arası çocuklar çift anlamlı sözcüklerin komikliğine, 12 yaş sonrasında ise, fıkranın yüzey yapısından değil derin yapısından aldıkları anlama yoğunlaşırlar.

Dergide yayımlanan oyunların çocukların bilişsel, dil ve toplumsal gelişimlerine katkı sağladığı düşünülebilir. Oyunun temel işlevi, çocuğun dünyaya uyum sağlamasını kolaylaştırmaktır. Çocuk gerçek dünyanın ne olduğunu oyun oynayarak anlar. İstemediği durumlarla oyun oynayarak başa çıkar. Dil ve kavram gelişimlerinin temel taşlarını oyun yoluyla kurar. Çeşitli toplumsal rolleri oyun yoluyla dener. Gerçek dünyada her zaman hazır bulmadığı uyarıcıları oyun yoluyla bulur.

Oyunlarla ilgili bir başka durum da kurallarla ilgili gelişimdir. Üç yaşından önce çocuklar kuralların varlığının farkında değillerdir. Oyun oynasalar bile kural yoktur. Onlar oyunu ya bilişsel gelişimlerine uyarıcı sağlaması ya da oyun sürecinden haz duymak için oynarlar. Üç yaşından beş-altı yaşına kadar kuralları Tanrı'nın (yani tüm gücü elinde bulunduran otorite sahibi birinin veya birilerinin) koyduğuna ve dolayısıyla değiştirilemeyeceğine (hatta değiştirilmesinin düşünülemeyeceğine) inanırlar. Ancak oyun sırasında kuralları sık sık çiğnerler ve bozarlar. Hatta çoğu zaman kendileri kural üretirler ama bunun farkında değildirler. 11-12 yaşına kadar olan dönem artık oyunun sosyal niteliğinin kavrandığı dönemdir. Oyun sosyal olduğu için değiştirilebilir olduğu düşünülür, ama oyun sırasında kurallar katı bir şekilde sürdürülür. Oyun oynarken kurallara sıkı sıkıya bağlı kalınır. Bu yaştan sonra kuralların niteliği anlaşılır ve karşılıklı uzlaşma sonucunda kurallar belirlenebilir ve değiştirilebilir. Hedef alınan çocuk kitlesi düşünüldüğünde dergide çeşitli mekânlarda oynanabilecek oyunların çocuklara kurallarıyla birlikte sunulması önemlidir.

Doğan Kardeş dergisinde bir yandan çocuğun bilişsel, kişisel ve toplumsal gelişimi desteklenirken diğer bir yandan da çocuğa hayata hazırlayacak durumlar yaratılmıştır. Bu düşüncelerden yola çıkılarak sevgi, mutluluk, araştırma heyecanı, kendini

sevme, arkadaşlık, doğa olayları, hobiler, uğraşlar hakkında iletiler verilerek çocuğun gelişiminin desteklendiği görülmektedir.

Doğan Kardeş dergisinde yayımlanan metinler incelendiğinde dergide verilen iletilerde çocukların içinde bulunduğu yaş, gelişim düzeyi ile ilgileri, zevkleri ve ihtiyaçlarının dikkate alındığı anlaşılmaktadır.

SONUÇ

Eğitimin temel amacı, bireylerin ve toplumun daha ileri bir düzeye ulaştırılmasını sağlamak; daha üretken, daha başarılı ve daha mutlu bir toplum yaratmaktır. Bir eğitim kurumu olan okullarımız, bu işlevini yerine getirirken diğer alanlardan da gereken desteği almalıdır.

Çocuk dergileri bir ülkede çocuk kültürüne, sanatına ve edebiyatına katkı sağlayan yayınlardır. Çocuk dergiciliği alanındaki ilk gelişmeler, Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere’de görülür. Dünyada bilinen ilk çocuk dergisi, 1788 yılında İngiltere’de yayımlanan “Juvenile Magazine”dir. Onu The Children’s Magazine (1799) izler. Fakat her ikisi de uzun ömürlü olmaz. Türkiye’de ise, Tanzimat döneminde 1869’da “Mümeyyiz” ile başlayan çocuk dergiciliği, sonraki yıllarda giderek yaygınlaşmıştır. Cumhuriyet öncesi dönemdeki en uzun soluklu dergi, 627 sayı çıkan “Çocuklara Mahsus Gazete” adlı dergidir. Türk basın dünyasının Tanzimat’la birlikte tanımaya başladığı çocuk dergileri, verilen ürünlerde eğitici ve bilgilendirici özelliklerini öne çıkarmışlardır.

Cumhuriyet sonrasında yayımlanmaya başlayan Doğan Kardeş dergisi, Türkiye’de 1945-1978 yılları arasında 33 yıl boyunca yayımlandıktan sonra yayın hayatından çekilmiştir. On yıl aradan sonra Yapı Kredi Bankası’nın çabasıyla 1988 yılında tekrar yayın hayatında var olmaya başlayan dergi, 1993 yılında yayın hayatından tamamen çekilmiştir.

Bu tezde, çocuk dergilerinde hedeflenen değerler ve bunların çocuk eğitime katkısı Doğan Kardeş dergisi aracılığıyla araştırılmıştır. 7-14 yaş arasındaki çocuklar hedef kitle olarak alınmış, dergide yer alan metinlerdeki değerler ve bu değerlerin çocuk gelişimine katkısı incelenmiştir. İnceleme, bir çocuk dergisinin taşıması gereken özellikler ve 7-14 yaş arasındaki çocukların bilişsel, kişilik, ahlakî, dil ve toplumsal gelişim evreleri

göz önünde bulundurularak yapılmıştır.

Yedi yaş üzerindeki çocuklara hitap eden metinlerin iletileri, çocukların ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak seçilmiştir. Kitaplarda çocuğun gelişimini olumsuz olarak etkileyebilecek ya da işlenmesi sakıncalı konularda ileti aktarımında bulunulmamıştır.

Dergide yayımlanan bütün türlerde sevgi, mutluluk, hayaller, arkadaşlık-dostluk, yardımlaşma, iş birliği, bencillik, kıskançlık, hırsızlık, yalan, ihanet, düşüncesizce hareket etme, vb. konularda iletiler aktarılmıştır. Dergide yer alan metinlerdeki iletilerin, çocuğun içinde bulunduğu gelişim özelliklerine uygun olduğu ve çocuğun bilişsel, kişilik, ahlakî, dil ve toplumsal gelişimlerine katkı sağladığı düşünülmektedir. Aile ve yakın çevre sevgisi, mutluluk, çalışkanlık, kendini sevme ve özgüven, sorumluluk bilinci, zorluklar karşısında yılmama, farklı olma ile ilgili iletiler çocuğun kişilik gelişimini desteklerken, arkadaşlık, dostlukla ilgili iletiler de toplumsal gelişimi desteklemektedir. Fıkralar, el işleri, bulmacalar, oyunlarla ilgili iletilerde ise, çocukların hem bilişsel gelişimi hem de toplumsal gelişiminin desteklenebileceği tespit edilmiştir. Yalan, bencillik, kıskançlıkla ilgili iletiler ahlakî gelişimin sağlıklı ilerlemesi açısından önem kazanmaktadır.

Doğan Kardeş dergisinin geniş bir okur kitlesine ulaşmasına olanak sağlayan özelliklerin başında, derginin okurlarıyla kurduğu etkili iletişim gelir. Dergi; yayımladığı yazılar, düzenlediği etkinliklerle ön plana çıkmış ve çocuklara seslenirken kullandığı dil ile çevreci, yaratıcı, sağlıklı, yenilikçi ve araştırmacı bir çocuk profili çizmiştir. Doğan Kardeş çocuklara sadece okur gözüyle bakmamış, onları üretimin içerisine sokmanın yollarını da aramıştır. Dergide yayımlanan okur mektupları ve şiirleri, düzenlenen müsamere ve yarışmalarda sergilenen eserlerin çocukların kendi ürünleri olması, okurların dergiyi sahiplenmelerini sağlamıştır. Okurlara yönelik olarak düzenlenen bütün bu etkinliklerin

çocukların hem kişilik hem de toplumsal gelişimlerine önemli katkılar sağladığı düşünülmektedir.

Doğan Kardeş dergisinde yer alan bilgilendirmeye yönelik metinlerde, ağırlıklı olarak sağlık, bitkiler, hayvanlar, doğa olaylarının oluşumu ve çeşitli tarihî bilgiler gibi konular işlenmiştir. Bu yazıları ilgi çekici kılmak amacıyla sık sık çocukların günlük yaşamlarıyla ilişki kurulmuş, onların çevrelerinde olup bitenleri daha iyi gözlemlenmelerine olanak sağlayacak sorular sorulmuştur. Yine bu metinlerde konular gerekçelendirilerek, çocuğun anlamasına olanak sağlayan somutlamalardan ve öykülemelerden yararlanılarak aktarılmıştır. Bu da çocuğun, kazanması istenen davranışı içselleştirmesine olanak sağlamakta ve hem bilişsel hem de kişilik gelişimini olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir.

Dergide, sadece bilgi vermek amaçlanmamış, kaleme alınan birçok türdeki yazılarla da başarılı çocuk edebiyatı ürünlerine de yer verilmiştir. Roman, hikâye, masal, efsane, anı, tiyatro, şiir türlerinde yazılan yazılar, başarılı örnek olmalarının yanı sıra, yalan, ön yargı, bencillik, kıskançlık, ihanet ve hırsızlık gibi olumsuz davranışların ele alınması yönünden ahlakî gelişime yardımcı olmaları dolayısıyla önemlidir.

Derginin inceleme kapsamındaki sayılarında yayımlanan roman, hikâye, anı, efsane, tiyatro ve masalarda en çok vurgulanan değer sevgidir. Ayrıca iyilik, çalışkanlık, dürüstlük, yardımseverlik gibi kişilik özellikleri de kahramanları hayvanlar arasından seçilen hikâyeler aracılığıyla verilmiş ve çocuğun hem kişilik hem de toplumsal gelişimlerine olumlu katkılar sağlanmıştır.

Eğlendirmeye yönelik yazılarda ise çocukların hem eğlenmeleri, hem de bilişsel ve toplumsal gelişimlerine olumlu katkı sağlayacak beceriler kazanmaları hedeflenmiştir. Çocukluğun ayrılmaz bir parçası olan oyun ve eğlence ihtiyacı, Doğan Kardeş dergisinde de

kabul görmüş ve hoşça vakit geçirirken faydalı şeyler öğrenmelerini sağlayacak olan çocuk oyunları, elişleri ve bulmacalar bu amacı gerçekleştirmeye olanak sağlamıştır.

Doğan Kardeş dergisinde yer alan metinler aracılığıyla çocuğa kazandırılmak istenen değerler, çocuğun ahlak, kişilik ve toplumsal gelişimine önemli katkılar sağlamıştır. Çocuğa ahlaki değerlerin kazandırılmasında, ana-babanın, öğretmenlerin ya da edebiyat ürünlerinin payı büyüktür. Doğan Kardeş'te hedeflenen değerlerin verilmesinde öyküleme ve somutlama gibi yöntemlerin kullanılması, biyografilerde tanıtılan kişilerin çocuklar için örnek oluşturması, çocukların metinler aracılığıyla akıl yürüterek bir çıkarımda bulunmalarına, kendi kararlarını vermelerine olanak tanımış ve çocuğa kazandırılması istenen değerleri içselleştirmesini sağlamıştır.

Bu araştırma sonucunda elde edilen veriler, birkaç kuşağın çocukluğunda yer alan Doğan Kardeş dergisinin çocuk eğitime katkısını belirlememize olanak sağlamıştır. 1945'li yıllarda yayın hayatına başlayan dergi, çocukları geleceğin nesilleri olarak görmüş, ülkenin ancak bilim ve sanatla kalkınacağına altını çizmiş ve üretimi yüceltmıştır. Hem yayımladığı yazılar hem de düzenlediği etkinliklerle araştırmacı, çevreci, yaratıcı, yaşadığı dünyayı bilen ve sorgulayan çocukları ön plana çıkarmıştır. Ayrıca Doğan Kardeş'in hitap ettiği çocuk kitlesinin genellikle İstanbul'da yaşayan ve belli bir gelir düzeyine sahip çocuklar olduğu, derginin sadece onların yaşamlarına yönelik etkinliklere yer verdiği; bu ülkede yaşayan ve büyük bir çoğunluğu oluşturan çocukların gerçeklerinden haberdar olmadığı da gözlemlenmiştir.

Çocuk dergileri, çocukları eğitime, yönlendirme ve hayata hazırlama gibi işlevlere sahip olmalıdır. Bu işlevlerin çocuğa etkili bir şekilde ulaşması, çocuk dergisinin hedeflediği değerler ve hedeflenen değerlerin aktarım biçimiyle ilintilidir. Dergide yer alan metinlerde, çocuklarla paylaşılmak istenen duygu veya düşüncelerin seçimi ve aktarımı

hem yazınsal ölçütlere hem de çocuk psikolojisine uygun olmalıdır.

Çocuk dergilerinde değerlerin seçiminde öncelikle çocuğun içinde bulunduğu gelişim düzeyi göz önünde bulundurulmalıdır. İnsanlar, bebeklikten itibaren bilişsel, kişisel, ahlakî, dilsel ve toplumsal açıdan farklı gelişim evreleri geçirirler. Dolayısıyla, çocuk edebiyatı yazarlarının, öncelikle hedef okur kitlesinin içinde bulunduğu bu gelişim evrelerini dikkate alması gerekmektedir. Çocukların her yaş düzeyinde farklı gelişim özelliklerinin olması değerler kadar, değerlerin aktarım biçimiyle de ilişkilidir. Bu düşünceden yola çıkılarak Doğan Kardeş dergisinde hedeflenen değerler ve bu değerlerin çocuk eğitime katkısı konusunda araştırma yapılmıştır.

Elde edilen sonuçlar çerçevesinde günümüz çocuk dergilerini değerlendirdiğimizde ortaya çıkan tablo pek de iç açıcı değildir. İçerdikleri yazılar ve resimlerle çocuğun bilgi sahibi olmasına, içinde yaşadığı dünyayı tanımaya ve evrensel değerleri edinmesine katkıda bulunacak dergilerin sayısı oldukça azalmıştır. Yayın organları tarafından kâr amaçlı olarak piyasaya sürülen çizgi-roman niteliğindeki dergilerin sayısında bir artış söz konusudur. Çizgi film kahramanlarının adını taşıyan ve verdiği oyuncaklarla yayınlarını devam ettirmeye çalışan dergilerin içerikleri de bu kahramanların serüvenlerinden ibarettir. Bu halleriyle dergiler, televizyon ve sinemanın bir uzantısı görünümündedir. Ayrıca ticari kaygılarla yayımlanan bu dergiler, sayfalarında reklamlara yer vermek suretiyle, çocuğun tüketme davranışı üzerinde de etkili olmaktadır. 1945'lerin şartlarında Doğan Kardeş gibi bir çocuk dergisinin hem bir banka aracılığıyla çıkması hem de çocuk eğitime verdiği destek son derece önemlidir ve altmış yıl sonra bile Doğan Kardeş dergisi standartlarında bir derginin günümüzdeki olanaklara rağmen çıkarılmıyor olması düşündürücüdür.

Bu araştırmayla, çocuk edebiyatı ve Türk çocuk dergiciliğinde önemli bir yere

sahip olan Doğan Kardeş'in 1945'li yıllarda çocuk eğitimine nasıl bir katkı sağladığı açığa çıkarılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın sonunda bu konuda gelecekte araştırma yapmak isteyen araştırmacılara şu önerilerde bulunulabilir:

1. Çocuklar çocuk dergileri ve okuma edimiyle ilköğretim çağlarında tanıştıkları için bu dönemde sık sık yüz yüze geldikleri günümüz çocuk dergilerinin incelenmesi ve dergilerde yer alan metinlerin "Çocuk Dergilerinin Taşıması Gereken Nitelikler" üzerine bir çalışma yapılabilir.
2. Çocuk Dergiciliği alanına yeni adım atmış bir araştırmacının kullanabileceği; bu konuda yol almış araştırmacıların da ellerindeki kaynakları kontrol edebilecekleri ve eksiklerini giderebilecekleri geniş çaplı bir "Çocuk Dergileri Kaynakça Denemesi" çalışması yapılabilir.
3. Çocuk dergileri üzerine yapılmış akademik çalışmalar incelendiğinde, yapılan çalışmaların daha çok dergileri tanıtmaya yönelik olduğunu ve çocuk eğitimi konusundaki değerlendirmelerin eksik kaldığını söylemek mümkündür. Çocuk gelişimi alanındaki uzmanlarla yapılacak ortak çalışmaların bundan sonraki akademik çalışmalara olumlu katkılar sağlayacağı düşünülebilir.
4. Geçmişte Türkiye'de yayımlanan uzun soluklu çocuk dergileri incelenerek, çocukların değişen okuma zevkleri ve ilgileri saptanarak çocuk dergiciliği alanında çalışmak isteyen yazarlara yol gösterici bir çalışma yapılabilir.
5. Çocuk dergileri üzerine alışıl gelmiş nitel çalışmalar yerine ölçme ve değerlendirme tekniklerinin kullanıldığı akademik çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Adalı, Bilgin (2005). “Çocuk ve Gençlik Edebiyatında Başka Türlü Bir Anlayış”.
Pencere. S.5., s.12-14.
- Aksan, Doğan (1998). *Her Yönüyle Dil*. Ankara: TDK Yayınları.
- Alpay, Meral (1980). “Türk Çocuk Edebiyatı”. *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, S.8-9, s.167-175.
- Aytaş, Gıyasettin (1999). “Çocuk Edebiyatı Etrafında”. *Cemre*, S.11, s.9-10.
- Balcı, Ahmet (2002). *Çocuklara Rehber Dergisinin Çocuk Eğitimine Katkısı Bakımından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi. Hatay.
- Bayat, Nihat (2002). *Eski Harfli Çocuk Dergilerinin (Çocuk Bahçesi, Çocuk Dünyası) Çocuk Eğitimindeki İşlevleri* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi. İzmir.
- Bayrak, M. Orhan (1994). *Türkiye’de Gazeteler ve Dergiler Sözlüğü*. İstanbul: Küll Yayınları.
- Ciravoğlu, Öner (2000). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Ciravoğlu, Öner (1999). “Çocuk Edebiyatı”. *Virgöl*, S.17, s.58-59.
- Dilidüzgün, Selahattin (1997). “Türkiye’de Çocuk ve Gençlik Edebiyatı”, *Çocuk Kültürü*, (Yayına Haz: İpşiroğlu, Nazan & İpşiroğlu, Zehra) İstanbul: Mavibulut Yayınları.
- Dilidüzgün, Selahattin (1994). “Masalın Eğitimdeki Yeri”. *Çağdaş Eğitimde Sanat*. İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları.
- Doğan Kardeş. “Abonelikten Kaçış Yok!”. Nr. 22, 15 Haziran 1946, s.3.
- Doğan Kardeş. “Duyurular”. Nr. 36, 15 Ocak 1947, s.3.

- Doğan Kardeş .“ Sadık Abonelerimize!”. Nr. 82, 22 Nisan 1948, s.3.
- Doğan Kardeş.“ Doğan Kardeş Marşı”. Nr. 95, 2 Temmuz 1948, s.3.
- Doğan Kardeş .“ İdil Kardeş’in Doğa Kardeşe Büyük Bir Hediyesi”. Nr. 97, 5 Ağustos 1948, s.3.
- Doğan Kardeş .“ Aaa... Günde 7 Kuruş Çok Değilmiş!...”. Nr. 127, 3 Mart 1949, s.3.
- Doğan Kardeş .“ Yeni Cumhurbaşkanımız Celal Bayar!”. Nr. 193, 8 Haziran 1950, s.3.
- Doğan Kardeş.“ Kore’de şanlı Kahramanlarımız!”.Nr. 220, 14 Aralık 1950, s.3.
- Doğan Kardeş. “Kapağımız: Kore’deki Kahraman Babaya Mektup”. Nr. 225, 18 Ocak 1951, s. 3.
- Doğan Kardeş.“O Benim Atamdır! ”. Nr. 252, 6 Temmuz 1951, s.3.
- Doğan Kardeş. “11 Arkadaştılar...”.Nr. 433, Nisan 1955, s.4.
- Doğan Kardeş. “Beyaz Olmağa Özenen Zenci Çocukları”. Nr. 390, 18 Mart 1954, s.3.
- Doğan Kardeş. “Karanlık Afrika’da Medeniyet Işığı”. Nr. 437, Ağustos 1955, s.13.
- Doğan Kardeş.”Ayşe Taşkent’in Mektubu”. Nr. 481, Nisan 1959, s.3.
- Doğan Kardeş. “Pop şarkıcısı Tayfun Kendini Anlatıyor”. Nr. 57, Haziran 1993, s.5.
- Doğan Kardeş.“ Elveda Doğan Kardeş!”. Nr. 63, Aralık 1993, s.3.
- Dumont, Paul (1991). “Çocuk Edebiyatı”, (Çev: Ertem, Cengiz) . *Literra*. Karşı Yayınları, s.34-37.
- Emiroğlu, Öztürk (1992). *Tanzimat’tan 1928’e Kadar Yayınlanan Çocuk Gazete ve Dergileri Üzerine Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi. Kayseri.
- Enginün, İnci (1985). “Çocuk Edebiyatına Toplu Bir Bakış”, *Türk Dili*, Nisan, S.400, s.186-194.

- Erdoğan, Fatih (1994). "Toplumsal Tarihimizde Çocuk Edebiyatının Yeri". *Toplumsal Tarihte Çocuk Sempozyumu*. (Yayına Haz: Onur, Bekir). İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Ertuğ, Hasan Refik (1970). *Basın ve Yayın Hareketleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Gander, M. & J. Gardiner, H. W. (1995). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. (Yayına Haz: Onur, Bekir). Ankara: İmge Kitabevi.
- Geçgel, Hulusi & Güleç, H. Ç. (2005). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Gökşen, Enver Naci (1968). *Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız*. Ankara: Hikmet Yayınevi.
- Göktürk, Gülsüm (2001). *Medyanın Çocuk Eğitimindeki Rolü ve 'Türkiye Çocuk Dergisi' Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi. İstanbul.
- Gülyüz, Hasan (2003). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: PegemA Yayıncılık
- Gürel, Zeki (2001). *İkibine Doğru Çocuk Edebiyatımız*. Ankara: Alternatif Yayınları.
- İnuğur, M. Nuri (1993). *Basın ve Yayın Tarihi*. İstanbul.
- İpşiroğlu, Zehra (2001). "Çağdaş Çocuk ve Gençlik Yazınının Türkiye'deki İşlevi, Gelişimi ve Konumu". *Çağdaş Türk Yazını*, (Yayına Haz: İpşiroğlu, Zehra). İstanbul: Adam Yayınları.
- Kıbrıs, İbrahim (2000). *Uygulamalı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Eylül Yayınevi.
- Kür, İsmet (1987). *Türkiye'de Süreli Çocuk Yayınları*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

- Maviş, İlknur (2006). “Çocukta Dil Edinim Kuramları”. *Dil ve Kavram Gelişimi* (Edt: Topbaş, Seyhan). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Meriç, Cemil (1986). “Çocuk Edebiyatı” *Kültürden İrfana Dergisi*. İnsan Yayınları, s.307-323.
- Necatigil, Behçet (1998). *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Neydim, Necdet (2003). *Çeviri Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Bu Yayınevi.
- Neydim, Necdet (2003). “Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Tarihine Sosyolojik Değişimler Açısından Genel bir Bakış”. *Çocuk- Çocuk Dergisi*, S.24, s.24-53.
- Oğuzkan, A. Ferhan (2001). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Okay, Cüneyd (1999). *Eski Harfli Çocuk Dergileri*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Okay, Cüneyd (1995). “Çocuk Dergilerini Tanımak”. *Yedi İklim Dergisi*, S.61, s.76-78.
- Onur, Bekir (2005). *Türkiye’de Çocukluğun Tarihi*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Onur, Bekir (1995). *Gelişim Psikolojisi*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Oral, Fuat Süreyya (1967). *Türk Basın Tarihi*. Ankara: Adım Matbaası.
- Özcan, Hüseyin (2004). “Çocuk Edebiyatının Milli Kaynakları”. *Yağmur Kültür-Sanat- Edebiyat Dergisi*, S.24.s.23-26.
- Piaget, Jean (1938). *Çocukta Dil ve Düşünce* (Çev: Siyavuşgil, S. Esat), İstanbul: Devlet Basımevi.
- Postman, Neil (1995). *Çocukluğun Yok Oluşu*.(Çev: İnal, Kemal.) . Ankara: İmge Kitabevi.
- Senemoğlu, Nuray (2002). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sever, Sedat (2003). *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Söğüt, Mine (2003). *Sevgili Doğan Kardeş*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Şimşek, Hüseyin (2001). “XIX.Yüzyıl Çocuk Dergiciliği ve Eğitsel İşlevleri Üzerine”, *Milli Eğitim Dergisi*, S.151, s.34-38.

Şimşek, Hüseyin (2002). *Tanzimat ve Mutlakiyet Dönemi Çocuk Dergilerinin Eğitim Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi. Ankara.

Şimşek, Tacettin (2002). *Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Rengarenk Yayınları.

Şirin, Mustafa Ruhi (1994). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Çocuk Vakfı Yayınları.

Şirin, Mustafa Ruhi (2003). “Çocuk Modernleşmesi ve Çocuk Edebiyatı: Niçin Çocukluğun Edebiyatı Yoktur?”. *Virgöl*, S.59, s.59-62.

Şirin, Mustafa Ruhi (2003). “Çocuk Edebiyatımızda Değişimin Yönü”. *Virgöl*, S.60, s.66-68.

Taha, Ercüment (2003). “Çocuk Edebiyatının Tarihi Gelişimi”. *Yağmur Kültür- Sanat Edebiyat Dergisi*, S.18.s.12-13.

TDK, (1985).*Türk Dili*, Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı. S.400.

Topuz, Hıfzı (2003). *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Tör,Vedat Nedim (1999). *Yıllar Böyle Geçti*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Uğurlu, Selim (1988).“Çocuk Dergiciliğine Genel Bir Bakış”.*Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1988*. Gökyüzü Yayınları. s. 229-233

Ulusoy, Ayten (Edt.) (2003). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Yalçın, Alemdar & Aytaş, Gıyasettin (2002). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Yanar, Halit (2001). *Bizim Mecmua Dergilerinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fatih Üniversitesi. İstanbul.

Yaşar, Şeyma (2001). *İlk Çocuk Dergilerinden Mümeyyiz*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi. İstanbul.

Yavuz, Muhsine Helimoğlu (2002). *Masallar ve Eğitimsel İşlevleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Yavuzer, Haluk (2003). *Çocuk Psikolojisi*, İstanbul: Remzi Kitabevi,

Yeşilyaprak, Binnur (Edt.) (2004). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Yıldırım, Ali & Şimşek, Hasan (2003). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EKLER

EK 1

TÜRKİYE'DE YAYIMLANMIŞ ÇOCUK DERGİLERİ (1869-1945)

- 1- Mümeyyiz. 1869-1870, 1-37. Sıtkı. İstanbul. Haftalık.
- 2- Hazine-i Etfal.1873.1 sayı
- 3- Sadakat .1875.6 sayı
- 4- Etfâl. 1875. 16 sayı.Tahsin. İstanbul. Haftalık
- 5- Ayine. 1875-1876 .41 sayı
- 6- Tercüman-ı Hakikat. 1880.26 sayı
- 7- Aile. 1880.3 sayı
- 8- Bağçe. 1880-1881. 40 sayı.. Kemal. İstanbul. Haftalık.
- 9- Çocuklara Arkadaş. 1881. 12 sayı. Mehmet Şemsettin. İstanbul.15günlük.
- 10- Nev-residegân Mecmuası. 1881. 4 sayı. H. Tayfur, S. Asaf, Y. Vasfi,İstanbul.
- 11- Vasıta-i Terakki. 1882.4 sayı. Sarafim. İstanbul. 15 günlük.
- 12- Çocuklara Kıraat. 1881-1882. 18 sayı. İstanbul. 15 günlük.
- 13- Etfal.1886.23 sayı
- 14- Mecmua-i Mükaleme. 1886. A. (I). Zahid. Bursa.
- 15- Numune-i Terakki.1887-1888.9 sayı.
- 16- Debistan-ı Hired 1887.1 sayı
- 17- Çocuklara Talim. 1887-1888. 9 sayı.İstanbul. 15 günlük.
- 18-Vezâif-i Ebeveyn Yahut Lahika-i Talim-i Kıraat ve Mekteb-i Edeb.1888. Kitapçı Arakel-Muallim Naci. İstanbul.
- 19- Parça Bohçası. 1889. Hatice Semiha-Rebia Kâmile. İstanbul.
- 20- Mektep. 1891-1895, 1-100. Kitapçı Karabet. İstanbul.
- 21- Çocuklara Mahsus Gazete. 1896-1908. 626 sayı. İbnü'l-Hakkı Tahir. İstanbul.Haftalık.
- 22- Çocuklara Rehber. 1896-1901.166 sayı.
- 23-Çocuk Bahçesi. 1902-1904, 1-14. Necati. İstanbul.
- 24- Çocuk Bahçesi. 1904-1905. Selanik
- 25-Musavver Küçük Osmanlı. 1909. 3 sayı
- 26-Alem-i Sıbyan. 1906-1914. İstanbul. Haftalık.
- 27- Arkadaş. 1909-1910, 1-14. Mithat Sadullah. İstanbul. 15 günlük.
- 28- Çolpan. 1909. Yakup Hilmi. İstanbul. 15 günlük.
- 29- Kardeş Sesi. 1909-1910. İstanbul. Haftalık.
- 30- Mekteplilere Mahsus Musavver Şakirdan. 1910-1911. İstanbul. Haftalık.
- 31- Vezâif-i Etfal. 1910. İstanbul.
- 32- Çocuk Bahçesi. 1911-1912. İstanbul.
- 33- Çocuk Dünyası. 1911-1914. 1-70. Türk Yurdu Kütüphanesi, İstanbul.Haftalık.
- 34- Fırtına. 1911. Köstenceli Himmet-zâde Sûdi, İstanbul.
- 35- Talebe Defteri. 1911-1917, 1-49. Muallim Ahmet Halit. İstanbul.
- 36- Genç Kalemler. 1911-1912. Nesimi Sarım. Selanik. 15 günlük.
- 37- Çocuk Duygusu. 1911-1914, 1-61. Lütfü Leon. İstanbul. Haftalık.

- 38- Talebe. 1911-1912. İstanbul. 15 günlük.
- 39- Çocuk Dostu. 1912, 1-2. Tefik Nurettin, İstanbul. Haftalık.
- 40- Terbiye ve Oyun. 1911. Selim Sırrı, İstanbul.
- 41- Çocuk Dünyası. 1913. Tefik Nurettin, İstanbul. Haftalık.
- 42- Çocuk Yurdu. 1913, 1-10. Giridî Rahmi - Mahmud Sâ'im. İstanbul.Haftalık.
- 43- Gençlik Alemi. 1913, 1-4. Mehmet Halet, İstanbul.15 günlük.
- 44- Güzel Prens. 1913. Sisak Ferid. İstanbul. Haftalık.
- 45- Ciddi Karagöz. 1913. 3 sayı. Karagöz Gazetesi, İstanbul.
- 46- Mektep Müzesi. 1913. Ahmet Edîp. İstanbul. 15 günlük.
- 47- Mektepli. 1913-1914. Mağmumî. İstanbul.
- 48- Musavver Hukuk-i Etfâl. 1913. Emir Mahmud Hilmi, İstanbul.
- 49- Türk yavrusu. 1913. 2 sayı. Türk kütüphanesi. Haftalık.
- 50- Çocuklar Alemi.1913.10 sayı.
- 51- Kırlangıç.1913.3 sayı.
- 52- Çocuklara Rehber. 1914. Ahmet Mithat, İstanbul.
- 53- Çocuk Dostu. 1914. 13 sayı. İstanbul.
- 54- Çocuk Duygusu. 1913-1914.61 sayı. İstanbul. 15 günlük.
- 55- Gençler Defteri. 1914. Muallim Ahmet Halit. İstanbul. 15 günlük.
- 56- Mektep. 1914. Gafur Reşat Mirza-zâde. İstanbul. 15 günlük.
- 57- Seyyâle. 1914. Adile Necati, İstanbul.
- 58- Türk Çocuğu. 1914. İzmir. 15 günlük.
- 59- Mini Mini.1914.7 sayı.
- 60- Öksüz Yurtlar Mecmuası. 1917. Tayyar. Konya. 15 günlük.
- 61- Hür çocuk. 1918.3 sayı. M. Asaf, Hüseyin, Kasım, İstanbul.
- 62- Küçükler Gazetesi. 1918. 8 sayı. Aziz. İstanbul. Haftalık.
- 63- Türk Genci. 1918. Ahmet Esat. İstanbul. Aylık.
- 64- Lâne. 1920, 1-3. İbrahim Ekrem, İstanbul. Haftalık.
- 65- Hacıyatmaz.1920.1 sayı.
- 66- Türkiye Halk Mektepleri Mecmuası. 1921. İstanbul.
- 67- Bizim Mecmua. 1922-1927.74 sayı Hulusi-Mehmet Ali.İstanbul.Haftalık.
- 68- Çocuk Postası. 1923. 18 sayı.İstanbul.
- 69- Şübbân. 1923. Recai. İstanbul.
- 70- Talebe Mecmuası. 1923. Hikmet Arif. İstanbul. 15 günlük.
- 71- Çıtı Pıtı.1923.4 sayı.
- 72- Yeni Yol.1923-1926. 113 sayı.
- 73- Genç Mektepliler. 1924. Muallim Ahmet Hilmi, İstanbul. 15günlük.
- 74- Haftalık Resimli Gazetemiz. 1924. 7 sayı.Tahsin Demiray. İstanbul. Haf-talık.
- 75- Resimli Dünya. 1924-1925, 1-21. Orhan Seyfi. İstanbul.
- 76- Resimli Eytâm Mecmuası. 1925. .Hamid Nuri. İstanbul.
- 77- Resimli Mecmua. 1925. Tahsin Demiray. İstanbul.
- 78- Sevimli Mecmua. 1925. 13 sayı. M. Zekeriyya (Sertel). İstanbul.
- 79- Mektepliler Alemi. 1925. 6 sayı.
- 80- Çiçek. 1926. Ruhi. İstanbul. 15 günlük.
- 81-Gürbüz Türk Çocuğu. 1926-1928, 1-24. Dr. Fuat Mehmet, İstanbul.Aylık.
- 82-Çocuk Dünyası. 1927. 30 sayı. İstanbul. Haftalık.
- 83-Yeni Yol. 1925-1926, 1-83. Muallim Nedim Tuğrul, İstanbul. Haftalık.

- 84- Annelere ve Çocuklara Salname. 1927. Himaye-i Etfal Cemiyeti.Yıllık.
85-Çocuk Yıldızı. 1927. 10 sayı. İzmir. Haftalık.
86-Çocuk Sesi. 1928.
87-Gençlik. 1928. Cemal, İstanbul. Aylık.
88-Altun Kalem. Ahali Yurdu. Bulgaristan. 15 günlük.
89-Hacıyatmaz. Diken Neşriyatı, İstanbul.
90-Çocuk Sesi. 1932-1937, 106-400, cilt 5-16. M. Faruk Gürtunca. İstanbul.
Haftalık.
91- Şen Çocuk. 1932-1933, 1-17. Mehmet Şükrü,İstanbul.15 günlük.
92- Afacan. 1934-1939. M. Faruk Gürtunca. İstanbul. Haftalık.
93- Çalışkan Çocuk. 1934-1935, 1-38. Refik Emin. İstanbul. Haftalık.
94- Mektepli Gazetesi. 1934-1935. M. Sami Karayel, İstanbul. Haftalık.
95- Oklahoma. 1935-1955. Alaadin Kıral. İstanbul. 15 günlük.
96- Olgun Çocuk. 1935. Burhan Bilbaşar. İstanbul. Haftalık.
97- Ateş. Çocuklar için. 1936-1938, 1-25. Tahsin Demiray.İstanbul.Haftalık.
98-Çocuk. 1936-1948, 1-400. 1-25. Cilt 3-9. Fuat Umay. Ankara. Haftalık.
99-Gelincik. 1936. M. Faruk Gürtunca. İstanbul.
100- Öğretmen ileri. Çocuklara hikâye demeti. 1936-1937. Nahide Bilbaşar -
Burhan Atasayar. İstanbul. Düzensiz.
101- Yavrutürk. Çocuk gazetesi. 1936-1942, cilt 1-12. Tahsin Demiray.İstanbul.
Haftalık.
102- Yeni Kültür. Ailede Çocuk, Mektepte Çocuk.1936-1945, 1-92. Kâzım
Nami Duru. Ankara. Aylık.
103- Cumhuriyet Çocuğu. 1938-1939, 1-52. Zahide Tan. İstanbul. Haftalık
104-Çocuk Gazetesi. Çocuk haklarını korur havadis gazetesi.1938, 1-5.M.
Muzaffer, İstanbul.
105- Asrın Çocuğu. 1939-1940, 1-25. Süha Tükel. İzmir. Haftalık.
106- Binbir Roman. 1939-1952. Tahsin Demiray. İstanbul. Haftalık.
107- Binbir Roman. 1941-1947. Tahsin Demiray. İstanbul. Aylık.
108- Çocuk Romanları. 1941, 1-29. M. Faruk Gürtunca. İstanbul. Haftalık.
109- Bilmece. 1943-1945, 1-108. Cemile Tuna. İstanbul. Haftalık.
110- Çocuk Dünyası. 1943. D.N. Arsan. İstanbul. Haftalık.
111- Çocuk Haftası. 1943-1949, 1958-1959, 26-350, 1-84, 1960-1963, 1964.1-52,
1-42. İstanbul. Haftalık.
112- Türk Çocuğu. 1944-1946. Naki Tezel. Ankara. 15 günlük.
113- Çocuk Gözü. 1945-1946, 1-52. 1-6. Faruk Gürtunca. İstanbul. Haftalık.
114- Doğan Kardeş. 1945-1978. V. Nedim Tor. İstanbul. Aylık.
115- Şen Çocuk. 1945-1947, 1-60. Bahaddin Yücel. İstanbul. Haftalık

(Alpay,1980;Okay,1999).

EK 2

ALFABETİK DİZİN

TEKERLEME

AYETA,Sevinç Uğur(An.), “Gülünç Bir Rüya Gördüm!”, Nr.13, 1 Şubat 1946, s.16-17

ANI

“Atatürk’ün Çocuk Dostları”, Nr. 30, 15 Ekim 1946 , s.6.

(Cemal Nadir Amcanın), “3 Çocukluk Hatırası”, Nr. 11, 1 Ocak 1946 , s.7.

(Küçük Muhittin’in başından neler geçti?), “1Lokomotif, 35Vagon!”,(C.B), Nr. 27, s.17-18, 1Eylül 1946

ARUTAY, Hatice (Yaz.), İstanbul’dan Danimarka’ya”, Nr. 50, 15 Ağustos 1947, s.5.

ARUTAY, Hatice (Yaz.), İstanbul’dan Danimarka’ya”, Nr. 51, 1 Eylül 1947 s.5-6

ARUTAY, Hatice (Yaz.), İstanbul’dan Danimarka’ya”, Nr. 55, 16 Ekim 1947, s. 9.

ARUTAY, Hatice (Yaz.), İstanbul’dan Danimarka’ya”, Nr. 73, 19 Şubat 1948, s.5.

TALUY, Nihal Yalaza, “Yılan”, Nr. 59, 13 Kasım 1947, s. 5.

TALUY, Nihal Yalaza, “ Oyanın Rüyası”, Nr. 60, 20 Kasım 1947 s. 5.

TALUY, Nihal Yalaza, “Yıldız Olmak İstiyordum!”, Nr. 61, 27 Kasım 1947, s. 5.

TALUY, Nihal Yalaza, “En Güzel Çiçekler”, Nr. 62, 4 Aralık 1947, s. 5.

TALUY, Nihal Yalaza, “Leyla’nın Kiracısı”, Nr. 63, 11 Aralık 1947, s. 5.

BİYOĞRAFI

ALPAR, Münevver(Yaz.),”O da Bir Çocuktu”,Nr. 1, 1 Mayıs 1945. s. 28.

ALPAR, Münevver (Yaz.),”Mozart”, Nr.4, 1Ağustos 1945, s. 31.

Ayşe ABLA (An.),”Küçük Hans...Büyük Andersen!”, Nr.7, 1 Kasım 1945, s. 12.

SEDEN, Fahrünnisa (An.),”William Shakespeare”, Nr. 22, 15 Haziran 1946, s. 5.

SEDEN, Fahrünnisa (An.),”Florance Nightingale” Nr. 32, 15 Kasım 1946, s. 21

(Oda Bir Çocuktu), “Arşimed”, Nr. 37, 1 Şubat 1947, s. 6-7.

(Oda Bir Çocuktu),”Galile”, Nr. 38, 15 Şubat 1947, s. 5.

(O da Bir Çocuktu), “Pastör”, Nr. 40, 15 Mart 1947, s. 4.

(O da Bir Çocuktu), “ Cemal Nadir Güler”, Nr. 41, 1 Nisan 1947, s. 6

(O da Bir Çocuktu), “Robert Koch”, Nr. 42, 15 Nisan 1947, s. 9.

(O da Bir Çocuktu), “Jorj Stefenson”, Nr. 43, 1 Mayıs 1947, s. 6.

(O da Bir Çocuktu), “Beethoven”, Nr. 44, 15 Mayıs 1947, s. 9-10.

(O da Bir Çocuktu), “Frederic Chopin”, Nr. 45, 1 Haziran 1947, s. 9-10.

(O da Bir Çocuktu), “Mozart”, Nr. 46, 15 Haziran 1947, s. 4-5.

(O da Bir Çocuktu), “Bach”, Nr. 47, 1 Temmuz 1947, s. 4.

(O da Bir Çocuktu), “Georges Haendel”, Nr. 48, 15 Temmuz 1947, s. 6.

(O da Bir Çocuktu), “Schubert”, Nr. 49, 1 Ağustos 1947, s. 6.

(O da Bir Çocuktu), “Wagner”, Nr. 50, 15 Ağustos1947, s. 6.

(O da Bir Çocuktu), “Verdi”, Nr. 51, 1 Eylül 1947, s. 9.

(O da Bir Çocuktu), "Joseph Haydn", Nr. 52, 15 Eylül 1947, s. 6.
(O da Bir Çocuktu), "Televizyonu İcat Eden Adam Fransworth", Nr. 66, 1 Ocak 1948, s. 5.

EFSANE

GÜNEY, Eflatun Cem, "Sarı Kız Efsanesi", Nr. 30, 1 Ekim 1946, s.8.
Hikayeci TEYZE (Çev.), "Gümüş Topuklu Teke", Nr. 39, 1 Mart 1947, s.4-5-6.
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "Güneş, Gündüz ve Gece", Nr.36, 15 Ocak 1947, s.4.
TENDAR, Nahit (An.), "Güneş, Ay ve Yıldızlar", Nr. 13, 1 Şubat 1946, s.4-5-6.
TENDAR, Nahit (An.), "Altın Post Masalı", Nr. 14, 15 Şubat 1946, s.4-5.
TENDAR, Nahit (An.), "Neme Arslanı", Nr. 15, 1 Mart 1946, s.4-5.
TENDAR, Nahit (An.), "Lern Gölündeki Yılan", Nr. 16, 15 Mart 1946, s.17-18-19.
GÜNEY, Eflatun Cem (Yaz.), "Şahitler Kayası", Nr. 48, 15 Temmuz 1947, s.9-10.
GÜNEY, Eflatun Cem (Yaz.), "Salkım Söğüt", Nr. 42, 15 Nisan 1947, s.10
SELÇUK, Ömer (An.), "Tanrının Bağışları", Nr. 48, 15 Temmuz 1947, s.10
Hikayeci Teyze (An.), "Yeşil Ejderha", Nr. 68, 15 Ocak 1948, s.5.
ŞAKAR, Adem (An.), "Anne İlenci", Nr. 49, 1 Ağustos 1947, s.16
TALUY, Nihal Yalaza (An.), "Kahraman Cabca", Nr. 40, 15 Mart 1947, s.5-6.
TALUY, Nihal Yalaza (An.), "Cücelerin Hediyesi", Nr. 43, 1 Mayıs 1947, s.4-5.
TALUY, Nihal Yalaza (An.), "Talih'le Akıl", Nr. 44, 15 Mayıs 1947, s.4-5.
TALUY, Nihal Yalaza (An.), "Üç Çiçek", Nr. 45, 1 Haziran 1947, s.4.
TALUY, Nihal Yalaza (An.), "Sihirli Keman", Nr. 46, 15 Haziran 1947, s.6.
TALUY, Nihal Yalaza (An.), "Mumcunun Sırrı", Nr. 47, 1 Temmuz 1947, s.6
TALUY, Nihal Yalaza (An.), "Çiçeklerin Gelini", Nr. 47, 1 Temmuz 1947, s.5-6

FIKRA

"Kah, Kah, Kah!", Nr. 1, 1 Mayıs 1945, s.8
"Kah, Kah, Kah!", Nr. 2, 1 Haziran 1945, s.9.
"Kah, Kah, Kah!", Nr. 3, 1 Temmuz 1945, s.9.
"Kah, Kah, Kah!", Nr. 4, 1 Ağustos 1945, s.15.
"Kah, Kah, Kah!", Nr. 5, 1 Eylül 1945, s.13.
"Kah, Kah, Kah!", Nr. 6, 1 Ekim 1945, s.15.
"Kah, Kah, Kah!", Nr. 7, 1 Kasım 1945, s.9.
"Kah, Kah, Kah!", Nr. 8, 15 Kasım 1945, s.9.
"Kah, Kah, Kah!", Nr. 9, 1 Aralık 1945, s.9.
"Kah, Kah, Kah!", Nr. 10, 15 Aralık 1945, s.9.
"Kah, Kah, Kah!", Nr. 11, 1 Ocak 1946, s.8.
"Kah, Kah, Kah!", Nr. 12, 15 Ocak 1946, s.9.
"Kah, Kah, Kah!", Nr. 13, 1 Şubat 1946, s.9.
"Kah, Kah, Kah!", Nr. 14, 15 Şubat 1946, s.9.
"Kah, Kah, Kah!", Nr. 15, 1 Mart 1946, s.8.
"Kah, Kah, Kah!", Nr. 16, 15 Mart 1946, s.9.
"Kah, Kah, Kah!", Nr. 17, 1 Nisan 1946, s.9.
"Kah, Kah, Kah!", Nr. 18, 15 Nisan 1946, s.9.
"Kah, Kah, Kah!", Nr. 19, 1 Mayıs 1946, s.9.

“Kah, Kah, Kah!”, Nr. 20, 15 Mayıs 1946, s.9.
“Kah, Kah, Kah!”, Nr. 21, 1 Haziran 1946, s.9.
“Kah, Kah, Kah!”, Nr. 22, 15 Haziran 1946, s.9.
“Kah, Kah, Kah!”, Nr. 23, 1 Temmuz 1946, s.9.
“Kah, Kah, Kah!”, Nr. 24, 15 Temmuz 1946, s.9.
“Kah, Kah, Kah!”, Nr. 25, 1 Ağustos 1946, s.9.
“Kah, Kah, Kah!”, Nr. 26, 15 Ağustos 1946, s.9.
“Kah, Kah, Kah!”, Nr. 27, 1 Eylül 1946, s.9.
“Kah, Kah, Kah!”, Nr. 28, 15 Eylül 1946, s.9
“Kahkaha”, Nr. 29, 1 Ekim 1946, s.9.
“Kahkaha”, Nr. 30, 15 Ekim 1946, s.9.
“Kahkaha”, Nr. 31, 1 Kasım 1946, s.11.
“Kahkaha”, Nr. 32, 15 Kasım 1946, s.11.
“Kahkaha”, Nr. 33, 1Aralık 1946, s.11.
“Kahkaha”, Nr. 34, 15 Aralık 1946, s.11.
“Kahkaha”, Nr. 35, 1 Ocak 1947, s.11.
“Kahkaha”, Nr. 36, 15 Ocak 1947, s.11.
“Kahkaha”, Nr. 37, 1 Şubat 1947, s.11.
“Kahkaha”, Nr. 38, 15 Şubat 1947, s.11.
“Kahkaha”, Nr. 39, 1 Mart 1947, s.7.
“Kahkaha”, Nr. 43, 1 Mayıs 1947, s.7.
“Kahkaha”, Nr. 42, 15 Nisan 1947, s.7.
“Kahkaha”, Nr. 41, 1 Nisan 1947, s.7.
“Kahkaha”, Nr. 40, 15 Mart 1947, s.7.
“Nasıl Öğrenecek?“,Nr. 53, 2 Ekim 1947, s.5.
“Kahkaha”, Nr. 52, 15 Eylül 1947, s.7.
“Kahkaha”, Nr. 51, 1 Eylül 1947, s.7
“Kahkaha”, Nr. 50, 15 Ağustos 1947, s.7.
“Kahkaha”, Nr. 49, 1 Ağustos 1947, s.7.
“Kahkaha”, Nr. 48, 15 Temmuz 1947, s.7.
“Kahkaha”, Nr. 47, 1 Temmuz 1947, s.7.
“Kahkaha”, Nr. 46, 15 Haziran 1947, s.7.
“Kahkaha”, Nr. 45, 1 Haziran 1947, s.7.
“Kahkaha”, Nr. 44, 15 Mayıs 1947, s.7.

ROMAN

CLEWES, Dorothy , “Vahşi Ormandaki Kulübe”, (Çev:Fusun BARBAROSOĞLU),
Nr. 16, 15 Mart 1946, s.8-9-12-13.
CLEWES, Dorothy , “Vahşi Ormandaki Kulübe”, (Çev:Fusun BARBAROSOĞLU),
Nr. 17, 1 Nisan 1946, s.8-9-12-13
CLEWES, Dorothy , “Vahşi Ormandaki Kulübe”, (Çev:Fusun BARBAROSOĞLU),
Nr. 18, 15 Nisan 1946, s.8-9-12-13.
CLEWES, Dorothy , “Vahşi Ormandaki Kulübe”, (Çev:Fusun BARBAROSOĞLU),
Nr. 19, 1 Mayıs 1946, s.8-9-12-13.
ELIOT, George, “Kaybolan Çocuk”, (Çev:Fusun BARBAROSOĞLU), Nr. 26, 15
Ağustos 1946, s.8-9-12-13.

ELIOT, George, "Kaybolan Çocuk", (Çev:Füsun BARBAROSOĞLU), Nr. 27, 1Eylül 1946, s.8-9-12-13.

ELIOT, George, "Kaybolan Çocuk", (Çev:Füsun BARBAROSOĞLU), Nr. 28, 15 Eylül 1946, s.8-9-12-13.

ELIOT, George, "Kaybolan Çocuk", (Çev:Füsun BARBAROSOĞLU), Nr. 29, 1 Ekim 1946, s.8-9-12-13.

ELIOT, George, "Kaybolan Çocuk", (Çev:Füsun BARBAROSOĞLU), Nr. 30, 15 Ekim 1946, s.8-9-16-17.

HAGEN, Victor, "Kızıl Derili Kahraman!", (Çev:Füsun BARBAROSOĞLU), Nr. 7, s.8-9-12-13, 1 Kasım 1945

HAGEN, Victor, "Kızıl Derili Kahraman!", (Çev:Füsun BARBAROSOĞLU), Nr. 8, 15 Kasım 1945, s.8-9-12-13.

HAGEN, Victor, "Kızıl Derili Kahraman!", (Çev:Füsun BARBAROSOĞLU), Nr. 9, 1 Aralık 1945, s.8-9-12-13.

HAGEN, Victor, "Kızıl Derili Kahraman!", (Çev:Füsun BARBAROSOĞLU), Nr. 10, 15 Aralık 1945, s.8-9-12-13.

HAGEN, Victor, "Kızıl Derili Kahraman!", (Çev:Füsun BARBAROSOĞLU), Nr. 11, 1 Ocak 1946, s.8-9-12-13.

HAGEN, Victor, "Kızıl Derili Kahraman!", (Çev:Füsun BARBAROSOĞLU), Nr. 12, 15 Ocak 1946, s.8-9-12-13.

HAGEN, Victor, "Kızıl Derili Kahraman!", (Çev:Füsun BARBAROSOĞLU), Nr. 13, 1 Şubat 1946, s.8-9-12-13.

HAGEN, Victor, "Kızıl Derili Kahraman!", (Çev:Füsun BARBAROSOĞLU), Nr. 14, 15 Şubat 1946, s.8-9-12-13.

HAGEN, Victor, "Kızıl Derili Kahraman!", (Çev:Füsun BARBAROSOĞLU), Nr. 15, 1 Mart 1946, s.8-9-12-13.

HAGEN, Victor, "Kızıl Derili Kahraman!", (Çev:Füsun BARBAROSOĞLU), Nr. 16, 15 Mart 1946, s.8-9-12-13.

O'BRIEN, Jack, "Gümüş Kaptanın Dönüşü", (Çev:Füsun BARBAROSOĞLU), Nr. 20, 15 Mayıs 1946, s.8-9-12-13.

O'BRIEN, Jack, "Gümüş Kaptanın Dönüşü", (Çev:Füsun BARBAROSOĞLU), Nr. 21, 1 Haziran 1946, s.8-9-12-13.

O'BRIEN, Jack, "Gümüş Kaptanın Dönüşü", (Çev:Füsun BARBAROSOĞLU), Nr. 22, 15 Haziran 1946, s.8-9-12-13.

O'BRIEN, Jack, "Gümüş Kaptanın Dönüşü", (Çev:Füsun BARBAROSOĞLU), Nr. 23, 1 Temmuz 1946, s.8-9-12-13.

O'BRIEN, Jack, "Gümüş Kaptanın Dönüşü", (Çev:Füsun BARBAROSOĞLU), Nr. 24, 15 Temmuz 1946, s.8-9-12-13.

O'BRIEN, Jack, "Gümüş Kaptanın Dönüşü", (Çev:Füsun BARBAROSOĞLU), Nr. 25, 1 Ağustos 1946, s.8-9-12-13.

EMRE, Selçuk K. (Çev.), "Dünyayı Dolaşıyorum", Nr. 40, 15 Mart 1947, s.10.

EMRE, Selçuk K. (Çev.), "Dünyayı Dolaşıyorum", Nr. 41, 1 Nisan 1947, s.16.

EMRE, Selçuk K. (Çev.), "Dünyayı Dolaşıyorum", Nr. 42, 15 Nisan 1947, s.20.

EMRE, Selçuk K. (Çev.), "Dünyayı Dolaşıyorum", Nr. 43, 1 Mayıs 1947, s.10.

EMRE, Selçuk K. (Çev.), "Dünyayı Dolaşıyorum", Nr. 44, 15 Mayıs 1947, s.20-21

EMRE, Selçuk K. (Çev.), "Dünyayı Dolaşıyorum", Nr. 45, 1 Haziran 1947, s.10.

EMRE, Selçuk K. (Çev.), "Dünyayı Dolaşıyorum", Nr. 46, 15 Haziran 1947, s.15.

EMRE, Selçuk K. (Çev.), "Dünyayı Dolaşıyorum", Nr. 47, 1 Temmuz 1947, s.9-10.

EMRE, Selçuk K. (Çev.), "Dünyayı Dolaşıyorum", Nr. 48, 15 Temmuz 1947, s.15.
EMRE, Selçuk K. (Çev.), "Dünyayı Dolaşıyorum", Nr. 49, 1 Ağustos 1947 s.15.
EMRE, Selçuk K. (Çev.), "Dünyayı Dolaşıyorum", Nr. 50, 15 Ağustos 1947 s.15.
EMRE, Selçuk K. (Çev.), "Dünyayı Dolaşıyorum", Nr. 51, 1 Eylül 1947, s.15-16.
EMRE, Selçuk K. (Çev.), "Dünyayı Dolaşıyorum", Nr. 52, 15 Eylül 1947, s.9-10.
ŞAKAR, Adem (Yer.), "Yıldırımın İnanılmaz Serüvenleri" Nr. 53, 2 Ekim 1947, s.4.
ŞAKAR, Adem (Yer.), "Yıldırımın İnanılmaz Serüvenleri" Nr. 54, 9 Ekim 1947, s.4.
ŞAKAR, Adem (Yer.), "Yıldırımın İnanılmaz Serüvenleri" Nr. 55, 16 Ekim 1947, s.4.
ŞAKAR, Adem (Yer.), "Yıldırımın İnanılmaz Serüvenleri" Nr. 56,23 Ekim 1947, s.4.
ŞAKAR, Adem (Yer.), "Yıldırımın İnanılmaz Serüvenleri" Nr. 57, 30 Ekim 1947, s.4.
ŞAKAR, Adem (Yer.), "Yıldırımın İnanılmaz Serüvenleri" Nr. 58, 6 Kasım 1947, s.4.
ŞAKAR, Adem (Yer.), "Yıldırımın İnanılmaz Serüvenleri" Nr. 59, 13 Kasım 1947, s.4.
ŞAKAR, Adem (Yer.), "Yıldırımın İnanılmaz Serüvenleri" Nr. 60, 20 Kasım 1947, s.4.
ŞAKAR, Adem (Yer.), "Yıldırımın İnanılmaz Serüvenleri" Nr. 61, 27 Kasım 1947, s.4.
ŞAKAR, Adem (Yer.), "Yıldırımın İnanılmaz Serüvenleri" Nr. 62, 4 Aralık 1947, s.4.
ŞAKAR, Adem (Yer.), "Yıldırımın İnanılmaz Serüvenleri" Nr. 63, 11 Aralık 1947, s.4.
ŞAKAR, Adem (Yer.), "Yıldırımın İnanılmaz Serüvenleri" Nr. 64, 18 Aralık 1947, s.4.
ŞAKAR, Adem (Yer.), "Yıldırımın İnanılmaz Serüvenleri" Nr. 65, 25 Aralık 1947, s.4.
ŞAKAR, Adem (Yer.), "Yıldırımın İnanılmaz Serüvenleri" Nr. 66, 1 Ocak 1948, s.4.
ŞAKAR, Adem (Yer.), "Yıldırımın İnanılmaz Serüvenleri" Nr. 67, 8 Ocak 1948, s.4.
ŞAKAR, Adem (Yer.), "Yıldırımın İnanılmaz Serüvenleri" Nr. 68, 15 Ocak 1948, s.4.
ŞAKAR, Adem (Yer.), "Yıldırımın İnanılmaz Serüvenleri" Nr. 69, 22 Ocak 1948, s.4.
ŞAKAR, Adem (Yer.), "Yıldırımın İnanılmaz Serüvenleri" Nr. 70, S.4, 29 Ocak 1948
ŞAKAR, Adem (Yer.), "Yıldırımın Aya Seyahati" Nr. 71, 5 Şubat 1948, s.4.
ŞAKAR, Adem (Yer.), "Yıldırımın Aya Seyahati" Nr. 72, 12 Şubat 1948, s.4.
ŞAKAR, Adem (Yer.), "Yıldırımın Aya Seyahati" Nr. 73, 19 Şubat 1948, s.4.
ŞAKAR, Adem (Yer.), "Yıldırımın Aya Seyahati" Nr. 74, 26 Şubat 1948, s.4.
ŞAKAR, Adem (Yer.), "Yıldırımın Aya Seyahati" Nr. 75, 4 Mart 1948, s.4.
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "Küçük Robinsonlar" Nr. 53, 2 Ekim 1947, s.10.
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "Küçük Robinsonlar" Nr. 54, S.10 ,9 Ekim 1947, s.10.
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "Küçük Robinsonlar" Nr. 55, S.10 ,16 Ekim 1947, s.10.
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "Küçük Robinsonlar" Nr. 56, S.10 ,23 Ekim 1947, s.10.
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "Küçük Robinsonlar" Nr. 57, S.10 ,30 Ekim 1947, s.10.
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "Küçük Robinsonlar" Nr. 58, S.10 ,6 Kasım 1947, s.10.
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "Küçük Robinsonlar" Nr. 59, S.10 ,13 Kasım 1947, s.10.
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "Küçük Robinsonlar" Nr. 60, S.10 ,20 Kasım 1947, s.10.
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "Küçük Robinsonlar" Nr. 61, S.10 ,27 Kasım 1947, s.10.
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "Küçük Robinsonlar" Nr. 62, 4 Aralık 1947, s.10.
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "Küçük Robinsonlar" Nr. 63, 11 Aralık 1947, s.10.
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "Küçük Robinsonlar" Nr. 64, 18 Aralık 1947, s.10.
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "Küçük Robinsonlar" Nr. 65, 25 Aralık 1947, s.10.
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "Küçük Robinsonlar" Nr. 66, 1 Ocak 1948, s.10.
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "Küçük Robinsonlar" Nr. 67, 8 Ocak 1948, s.10.
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "Küçük Robinsonlar" Nr. 68, 15 Ocak 1948, s.10.
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "Küçük Robinsonlar" Nr. 69, 22 Ocak 1948, s.10.
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "Küçük Robinsonlar" Nr. 70, 29 Ocak 1948, s.10.
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "Küçük Robinsonlar" Nr. 71, 5 Şubat 1948, s.10.
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "Küçük Robinsonlar" Nr. 72, 12 Şubat 1948, s.10.

TALUY, Nihal Yalaza (Çev.),” Küçük Robinsonlar” Nr. 73, 19 Şubat 1948, s.10.
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.),” Küçük Robinsonlar” Nr. 74, 26 Şubat 1948, s.10.
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.),” Küçük Robinsonlar” Nr. 75, 4 Mart 1948, s.10.

ŞİİR

ALNİGENİŞ, Celal, “Sokağımız”, Nr.71, 5 Şubat 1948, s.3
ALNİGENİŞ, Celal, “Sokak Feneri”, Nr.74, 26 Şubat 1948, s.3
ALNİGENİŞ, Celal, “Ağacı Sev”, Nr. 69, 22 Ocak 1948, s.3
ALNİGENİŞ, Celal, “Mevsimler”, Nr.75, 4 Mart 1948, s.3
ALNİGENİŞ, Celal, “Saatim”, Nr.72, 12 Şubat 1948, s.3
ALNİGENİŞ, Celal, “Kardeşim”, Nr.73, 19 Şubat 1948, s.3
ALNİGENİŞ, Celal, “Kış”, Nr.70, 29 Ocak 1948, s.3
ARIBURNU, Orhan, “Düşmek”, Nr. 21, 1 Haziran 1946, s.15
ARIBURNU, Orhan, “Bilirim”, Nr. 21, 1 Haziran 1946, s.15
ARIBURNU, Orhan, “Horoz”, Nr. 23, 1 Temmuz 1946, s.5
“Güzel Yazı ve Şiirler”, Nr. 16, 15 Mart 1946, s. 8
“Güzel Yazı ve Şiirler”, Nr. 14, 15 Şubat 1946 s. 6
HALMAN, Talat, “19 Mayıs”, Nr. 2, 1 Haziran 1945, s.5
HALMAN, Talat, “Yüzüyorum”, Nr. 6, 1 Ekim 1945, s.28
HALMAN, Talat, “Balık”, Nr. 6, 1 Ekim 1945, s.28
“Kardeşlerimden Şiirler”, Nr. 24, 15 Temmuz 1946, s. 14
“Kardeşlerimden Şiirler”, Nr. 25, 1 Ağustos 1946, s. 16
“Kardeşlerimden Şiirler”, Nr. 27, 1 Eylül 1946, s. 8
“Kardeşlerimden Şiirler”, Nr. 28, 15 Eylül 1946, s. 8
“Kardeşlerimden Şiirler”, Nr. 30, 15 Ekim 1946, s. 6
“Kardeşlerimizden Şiirler”, Nr. 34, 15 Aralık 1946, s. 22
“Kardeşlerimizden Şiirler”, Nr. 37, 1 Şubat 1947, s. 24
“Kardeşlerimizden Şiirler”, Nr. 38, 15 Şubat 1947, s. 9
“Kardeşlerimizin Yazı ve Şiirleri”, Nr. 33, 1 Aralık 1946, s.22
“3 Şiircik”, Nr.9, 1 Aralık 1945, s.6
“3 Şiir”, Nr. 12, 15 Ocak 1946, s.17
“3 Küçük Şiir”, Nr. 13, 1 Şubat 1946, s.7
REGÜ, Şükrü Enis, “Ağaçlar”, Nr. 4, 1 Ağustos 1945, s.30
REGÜ, Şükrü Enis, “Kar”, Nr. 15, 1 Mart 1946, s.13
REGÜ, Şükrü Enis, “Bebek”, Nr. 15, 1 Mart 1946, s.13
REGÜ, Şükrü Enis, “Kitaplarım”, Nr.17, 1 Nisan 1946, s.8
REGÜ, Şükrü Enis, “Kardeşim”, Nr.17, 1 Nisan 1946, s.8
REGÜ, Şükrü Enis, “Her Sabah”, Nr.17, 1 Nisan 1946, s.8
REGÜ, Şükrü Enis, “Hoş Geldin”, Nr. 18, 15 Nisan 1946, s.6
REGÜ, Şükrü Enis, “Bayram Yeri”,Nr. 18, 15 Nisan 1946, s.6
REGÜ, Şükrü Enis, “Missouri”, Nr. 19, 1 Mayıs 1946, s.6
REGÜ, Şükrü Enis, “Yolun Açık Olsun!”,Nr. 19, 1 Mayıs 1946, s.6
REGÜ, Şükrü Enis, “Bahar Bayramı”, Nr.20, 15 Mayıs 1946, s.5
REGÜ, Şükrü Enis, “Hele Tatil Gelsin!”, Nr.20, 15 Mayıs 1946, s.5
REGÜ, Şükrü Enis, “Bir Yaşında!”, Nr. 21, 1 Haziran 1946, s.7
REGÜ, Şükrü Enis, “Her Akşam”, Nr. 21, 1 Haziran 1946, s.7
REGÜ, Şükrü Enis, “Allahaismarladık”, Nr. 21, 1 Haziran 1946, s.7

REGÜ, Şükrü Enis, “Fotoğraf” , Nr. 22, 15 Haziran 1946, s.7
REGÜ, Şükrü Enis, “Bizim Köy”, Nr. 22, 15 Haziran 1946, s.7
REGÜ, Şükrü Enis, “Maç “, Nr. 23, 1 Temmuz 1946, s.5
REGÜ, Şükrü Enis, “Pazar Günleri”, Nr. 23, 1 Temmuz 1946, s.5
REGÜ, Şükrü Enis, “Plaja Gidelim”, Nr. 25, 1 Ağustos 1946, s.5
REGÜ, Şükrü Enis, “Ben de Okula Gideceğim!”, Nr. 26, 15 Ağustos 1946, s.7
REGÜ, Şükrü Enis, “Şeker Bayramı”, Nr. 27, 1 Eylül 1946, s.5
REGÜ, Şükrü Enis, “Leylek”, Nr. 29, 1 Ekim 1946, s.5
REGÜ, Şükrü Enis, “Elma Ağacı”, Nr. 32, 15 Kasım 1946, s.7
REGÜ, Şükrü Enis, “Memleketim”, Nr. 33, 1 Aralık 1946, s.7
REGÜ, Şükrü Enis, “ Dünyayı Dolasam!”, Nr.36, 15 Ocak 1947, s.6
“Şiir Yarışından Seçmeler” Nr. 14, 15 Şubat 1946, s. 13
“Şiir Yarışından Seçmeler” Nr. 15, 1 Mart 1946, s. 14
“Şiir Yarışından Seçmeler” Nr. 16, 15 Mart 1946, s. 7
“Şiir Yarışından Seçmeler” Nr. 17, 1 Nisan 1946, s. 13
“Şiir Yarışından Seçmeler” Nr. 18, 15 Nisan 1946, s. 14
“Şiir Yarışından Seçmeler” Nr. 19, 1 Mayıs 1946, s. 13
“Şiir Yarışından Seçmeler” Nr. 20, 15 Mayıs 1946, s. 15
“Şiir Yarışından Seçmeler” Nr. 21, 1 Haziran 1946, s. 16
“Şiir Yarışından Seçmeler” Nr. 22, 15 Haziran 1946, s. 15
“Şiir Yarışından Seçmeler”, Nr. 23, 1 Temmuz 1946, s. 15
TÖR, Vedat Nedim, “ Atatürk’ü Anış”, Nr.31, 1 Kasım 1946, s.2

TİYATRO

ALP, Saadet İkesus (Yaz.), “İnci Gerdanlık”,Nr. 12, 15 Ocak 1946, s.13-14-15-16.
Ayşe ABLA (Haz.), “İyi Kalbli Korkuluk” Nr. 1, 1 Mayıs 1945 s.18-19-20-21.
Ayşe ABLA (Haz.), “Ayakkabıcı ile İyi Kalpli Cinler” Nr. 2, 1 Haziran 1945, s.19-20-21-22-23.
Ayşe ABLA (Haz.), “Altın Kaz!” Nr. 3, 1 Temmuz 1945, s.10-11-12-13-14.
Ayşe ABLA (Haz.), “Tarla Kuşu ile Yavruları” Nr. 4, s.19-20-21-22, 1 Ağustos 1945
Ayşe ABLA (Haz.), “Sırma Saç’la Üç Ayı” Nr. 5, 1 Eylül 1945, s.18-19-20-21.
Ayşe ABLA (Haz.), “Tilki ile Deve” Nr. 6, 1 Ekim 1945, s.12-13-14-19.
Ayşe ABLA (Haz.), “Çirkin Ördekçik!” Nr. 7, s.13-14-15-16, 1 Kasım 1945.
Ayşe ABLA (Haz.), “Yaramaz Cıvciv!” Nr. 8, 15 Kasım 1945, s.13-14-15.
Ayşe ABLA (Haz.), “Rüzgarla Güneş!” Nr. 9, 1 Aralık 1945, s.13-14-15-16.
Ayşe ABLA (Haz.), “Kül Kedisi” Nr. 19, 1 Mayıs 1946, s.16-17-18.
Ayşe ABLA (Haz.), “Kül Kedisi” Nr. 20, 15 Mayıs 1946, s.16-17-18.
Ayşe ABLA (Haz.),”Aşçı Kadının Marifetleri”, Nr. 29, 1 Ekim 1946, s.6-7-8.
Ayşe ABLA (An.),”Gelincikler Vadisi” Nr. 14, 15 Şubat 1946, s.15-16-17-18.
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), “Kedi Yavrusu!” , Nr. 23, 1 Temmuz 1946, s.13.
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), “Üç Deneme” , Nr. 31, 1 Kasım 1946, s.23-24-25-26.
TALUY, Nihal Yalaza (Haz.), “Bir Konser Davetiyesi”, Nr. 39, 1 Mart 1947, s.10.
TÖR, Vedat Nedim (Yaz.), “Çocuk Bayramı” Nr. 17, 1 Nisan 1946, s.17-18.
TÖR, Vedat Nedim (Yaz.), “Büyüünce Ne Olacağım?” Nr. 18, 15 Nisan 1946, s.13.
TÖR, Vedat Nedim (Yaz.),”Belediye Başkanımızı Seçiyoruz!” Nr. 18, 15 Nisan 1946, s.15-16-17-18.

TÖR, Vedat Nedim (Haz.), "Mesut Çocuklar Ülkesi!" Nr. 10, 15 Aralık 1945, s.13-14-15.

MASAL

- ACAROĞLU, Türker (Çev.), "Kartal Yuvası", Nr.15, 1 Mart 1946, s.6-7-8.
Ayşe ABLA (An.), "Deniz Bebekleri", Nr. 16, 15 Mart 1946, s.4-5.
Ayşe ABLA (An.), "Köpükçük", Nr. 7, 15 Kasım 1945, s.16-17.
Ayşe ABLA (An.), "Uyuyan Güzel Konca Gül", Nr.15, 1 Mart 1946, s.16-17-18.
Ayşe ABLA (An.), "Kırmızı Saplı Tahta Kürek", Nr.14, 15 Şubat 1946, s.7-8.
Ayşe ABLA (An.), "Parmak Çocuk", Nr.12, 15 Ocak 1946, s.4-5-6-7.
Ayşe ABLA (An.), "Kırmızı Cücenin Hediyeleri", Nr.32, 15 Kasım 1946, s.24-25-26.
BARBAROSOĞLU, Osman (Çev.), "Karbeyaz'la Gülpenbe", Nr.6, 1 Ekim 1945, s.24-25-26.
BÜKER, Ayhan (An.), "Oduncu Babayla Kızı!", Nr.7, 1 Kasım 1945, s.4-5-6.
BÜKER, Ayhan (An.), "Bir Göze Bir Demet Gül!", Nr.11, 1 Ocak 1946, s.4-5-6.
ESENKOVA, Enver (Çev.), "Pazar Ana ve İki Kız", Nr. 24, 15 Temmuz 1946, s.16-17-18.
GÜNEY, Eflatun Cem (Yaz.), "Ver Elini Masal Dünyası!", Nr. 31, 1 Kasım 1946, s. 5.
GÜNEY, Eflatun Cem (Yaz.), "Basdıbacakla Buluşma!", Nr. 32, 15 Kasım 1946, s. 8.
GÜNEY, Eflatun Cem (Yaz.), "Yerdinleyen", Nr. 33, 1 Aralık 1946, s. 8-9.
GÜNEY, Eflatun Cem (Yaz.), "Yer Cücesi", Nr. 34, 15 Aralık 1946, s. 10.
GÜNEY, Eflatun Cem (Yaz.), "Nişancıbaşı", Nr. 35, 1 Ocak 1947, s. 8.
GÜNEY, Eflatun Cem (Yaz.), "Kuyucubaşı", Nr. 37, 1 Şubat 1947, s.10.
Hikayeci TEYZE (An.), "Talihli Kız", Nr. 36, 15 Ocak 1947, s.25-26.
Hikayeci TEYZE (An.), "Firavunun Hazinesi", Nr. 37, 1 Şubat 1947, s.4-5.
İNEL, Beyhan (Çev.), "Beyaz Ülkenin Üç Prensesi!", Nr.10, 1 Aralık 1945, s.5-6-7.
SEDEN, Fahrünnisa (An.), "İhtiyar Leylek", Nr. 17, 1 Nisan 1946, s.14-15.
SEDEN, Fahrünnisa (An.), "Kuzum Anne Bir Masal Söyle!", Nr. 1, 1 Mayıs 1945, s.5-6-7.
SEDEN, Fahrünnisa (An.), "Kuzum Anne Bir Masal Söyle!", Nr. 3, 1 Temmuz 1945, s.4-5-6.
SEDEN, Fahrünnisa (An.), "Kapalı Çarşının Çalan Saati", Nr. 4, 1 Ağustos 1945, s.5-6-7-8.
SEDEN, Fahrünnisa (An.), "Altın Yüzük", Nr.5, 1 Eylül 1945, s.4-5-6.
SEDEN, Fahrünnisa (An.), "Telsiz Keman", Nr.6, 1 Ekim 1945, s.5-6-7.
SEDEN, Fahrünnisa (An.), "Parmak Abla", Nr.9, 1 Aralık 1945, s.4-5-6
SEDEN, Fahrünnisa (An.), "Kar Kraliçesi", Nr.11, 1 Ocak 1946, s.13-14
SEDEN, Fahrünnisa (An.), "Yeşil Bezelye", Nr.13, 1 Şubat 1946, s.13-14
SELÇUK, Ömer (An.), "Tavşan Neden Üç Dudaklıdır?", Nr. 37, 1 Şubat 1947, s. 9
ŞAKAR, Adem (Çev.), "Garbalan Nine", Nr. 28, 15 Eylül 1946, s.13
ŞAKAR, Adem (Çev.), "Kahraman At", Nr. 29, 1 Ekim 1946, s.21-22
ŞAKAR, Adem (Çev.), "Arı", Nr. 30, 15 Ekim 1946, s.14
ŞAKAR, Adem (Çev.), "Eşeğin Dileği", Nr. 30, 15 Ekim 1946, s. 17
ŞAKAR, Adem (Çev.), "Kurbağa Prenses", Nr. 37, 1 Şubat 1947, s.22-23
ŞAKAR, Adem (Çev.), "Leopard'la Ceylan", Nr. 16, 15 Mart 1946, s.13-15
ŞAKAR, Adem (Çev.), "Kurnaz Tavşan!", Nr. 17, 1 Nisan 1946, s.4-5-6
ŞAKAR, Adem (Çev.), "Çaylak'la Tavuk", Nr. 18, 15 Nisan 1946, s.4-5

ŞAKAR, Adem (Çev.), "Tavşan'la Küçük Kız", Nr. 19, 1 Mayıs 1946, s.8
ŞAKAR, Adem (Çev.), "Çakal'la Timsah", Nr. 20, 15 Mayıs 1946, s.13-14
ŞAKAR, Adem (Çev.), "Tavşanın Başına Gelenler", Nr. 22, 15 Haziran 1946, s.14-15
ŞAKAR, Adem (Çev.), "İki Çakal Masalı", Nr. 23, 1 Temmuz 1946, s. 6-7
ŞAKAR, Adem (Çev.), "Sakakuşu ile Ayı", Nr. 24, 15 Temmuz 1946, s.4
ŞAKAR, Adem (Çev.), "Tavşanla Kirpi", Nr. 25, 1 Ağustos 1946, s.8
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "Yılan", Nr. 29, 1 Ekim 1946, s. 19-20
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "Fare Kız", Nr. 33, 1 Aralık 1946, s. 9
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "Cüce Geyik Pelando", Nr. 35, 1 Ocak 1947, s.4-5-6
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "Hükümdar ve Şahin", Nr. 24, 15 Temmuz 1946, s.13
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "İki Kardeş", Nr. 24, 15 Temmuz 1946, s.13-14
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "Yedi Elmas Taş", Nr. 24, 15 Temmuz 1946, s.14
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "Değerli Yargıç", Nr. 27, 1 Eylül 1946, s.13-14
ULUMAN, Belma (An.), "Oh! Afiyet Olsun!", Nr. 16,15 Mart 1946, s.6-15
"Övünmenin Cezası",Nr. 39, 1 Mart 1947, s.6
"Maymun'la Tavşan", Nr. 17, 1 Nisan 1946, s. 8
Hikayeci Teyze (An.), "Sarmısağın Sırrı", Nr. 46, 15 Haziran 1947, s.22
SELÇUK, Ömer, "Tavşan Kardeşin Atı", Nr. 49, 1 Ağustos 1947, s.9-10
ŞAKAR, Adem (An.), "Sivrisinekler Prenseslerini Arıyorlar!", Nr. 45, 1 Haziran 1947, s.15
ŞAKAR, Adem (An.), "Kıskançlık", Nr. 48, 15 Temmuz 1947, s.16
TALUY, Nihal Yalaza (An.), "Aslanın Aradığı Adam",Nr. 45, 1 Haziran 1947, s. 16
TALUY, Nihal Yalaza (An.), "Canı Sıkılan Prenses",Nr. 50, 15 Ağustos1947, s. 20
TALUY, Nihal Yalaza (An.), "Feleğin Hediyesi",Nr. 51, 1 Eylül 1947, s. 6
TALUY, Nihal Yalaza (An.), "Tek Gözlü Hasan",Nr. 56, 23 Ekim 1947, s. 5
TALUY, Nihal Yalaza (An.), " Gökgez'ün Elma Ağacı",Nr. 65, 25 Aralık 1947, s. 5

ÖYKÜ

Ayşe Ablâ (An.), "Zavallı Yıldırım", Nr. 1, 1 Mayıs 1945, s. 9-10-11
Ayşe Ablâ (An.), "Cemileyi Tanır mısınız?", Nr. 2, 1 Haziran 1945, s.6-7-8
WİLDE, Oscar "Neşeli Prens", (Çev: Ayhan BÜKER), Nr. 2, 1 Haziran 1945, s. 12-13
Ayşe Ablâ (An.), "Cemile'nin Komşuları", Nr. 3, 1 Temmuz 1945, s.28-29-30
GİRGİN, F. , "Kartalla Çarpışan Hasan", Nr. 4, 1 Ağustos 1945, s. 9
Ayşe Ablâ (An.), "Kurttan Köpek Olur mu?", Nr. 4, 1 Ağustos 1945, s. 12-13-14
ECKSTEİN, Klaus (Çev.), "İlk İnsanların Hikayesi", Nr. 4, 1 Ağustos 1945, s. 28
"Bahçenin İlk Hayvanı: Dilber", Nr. 5, 1 Eylül 1945, s. 10-11-12
ECKSTEİN, Klaus (Çev.), "İlk İnsanların Hikayesi", Nr. 6, 1 Ekim 1945, s. 28
Ayşe Ablâ (An.), "Gökten Yağan Dadı", Nr. 7, 1 Kasım 1945, s. 18-19
TENDAR Nahit (An.), "Ormanda Kış Hazırlığı..", Nr. 9, 1 Aralık 1945, s. 7-8
Ayşe Ablâ (Yaz.), "Ahmet'in Güvercinleri", Nr. 10, 15 Aralık 1945, s. 16-17
GÜLEN, Nur, "Kırık Saat", Nr. 10, 1 Ocak 1946, s. 18-19
Ayşe Ablâ (Yaz.), "Ahmet'in Güvercinleri II", Nr. 11, 1 Ocak 1946, s. 18-19
TÖR, Sevinç (Yaz.), "Tekir'in Tövbesi", Nr. 12, 15 Ocak 1946, s. 18-19
TOLSTOY "İhtiyar Dede ile Torun", (Çev. Valâ Nurettin,), Nr. 15, 1 Mart 1946, s. 13
TÖR, Sevinç (An.), "Büyük Acı!", Nr. 16, 15 Mart 1946, s. 14-15
SEKİZLER, Agâh (An.), "Aptal Ali", Nr. 17, 1 Nisan 1946, s. 7

CREANGA, İon , “Tembel Bir Adamın Hikayesi”, (Çev: E. ESENKOVA), Nr. 17, s. 16, 1 Nisan 1946

BLATTER, Dorothy, “Kendi Kitabı!”, Nr. 18, 15 Nisan 1946, s. 7-8

Ayşe ABLA (An.), “Karıncalar”, Nr. 19, 1 Mayıs 1946, s. 4-5

TÖR Sevinç (An.), “Karınca Düğünü”, Nr. 20, 15 Mayıs 1946, s. 4

TOLSTOY ,“İhtiyar At”, (Çev: N.Y. TALUY), Nr. 21, 1 Haziran 1946, s. 4

TOLSTOY “İki Tüccar – Aptal Fare”, (Çev: N. Y. TALUY), Nr. 22, 15 Haziran 1946, s. 4

NAJİVİN, İv. “Üç Fındık”, (Çev: N.Y. TALUY), Nr. 23, 1 Temmuz 1946, s. 4-5

NAJİVİN, İv. “Yoğurt Hırsızları”, (Çev: N.Y. TALUY), Nr. 251 Ağustos 1946, s. 13-14-15

TOLSTOY ,“Hayvan Hikayeleri”, (Çev: N.Y. TALUY), Nr. 26, 15 Ağustos 1946, s. 4

ŞAKAR Adem (An.), “Yağmur Bulutu”, Nr. 26, 15 Ağustos 1946, s. 8

ÇİSTYAKOVA-VER ,E.M. “İki Adaşım Hikâyesi”, (Çev: N.Y. TALUY), Nr. 26, 15 Ağustos 1946, s.14-15-16-17

AYSU, Münir (An.), “Bildircim”, Nr. 26, 15 Ağustos 1946, s. 18

TALUY, N. Y. (Çev:), “Yalan”, Nr. 27, 1 Eylül 1946, s. 6-7-8

AYSU, Münir (An.), “Küçük Hayvan Hikayeleri”, Nr. 27, 1 Eylül 1946, s. 14

ŞAKAR, Adem (An.), “Kuzeyden Gelen Adam”, Nr. 28, 15 Eylül 1946, s. 4

GÖRKEY, Aykut (An.), “Üç Arkadaş Kelebek”, Nr. 28, 15 Eylül 1946, s. 5

TOLSTOY,“Kötülüğe İyilik”, (Çev: N.Y. TALUY), Nr. 28, 15 Eylül 1946, s. 14-15-16

Ayşe ABLA (An.), “Nedir? Nasıl? Niçin?”, Nr. 29, 1 Ekim 1946, s. 17-18

Ayşe ABLA (An.), “Termitlerin Hayatı”, Nr. 30, 15 Ekim 1946, s. 4-5

TALUY, N. Y. (Çev:), “Küçük Eskimo”, Nr. 30, 15 Ekim 1946, s. 7-8

TALUY, N. Y. (Çev:), “Kargayla Yavruları”, Nr. 30, 15 Ekim 1946, s. 19

ŞAKAR Adem (An.), “Masallara İnanan Çocuk”, Nr. 30, 15 Ekim 1946, s. 20-21

Hikâyeci Teyze (An.), “Bütünleme İmtihanı”, Nr. 31, 1 Kasım 1946, s. 4-5

Ayşe Abla (Haz.), “Arılar Yollarını Nasıl Bulurlar ?” ,Nr.75, 4 Mart1948, s.9

Ayşe Abla (Haz.), “Arı Kaç Yıl Yaşar?” ,Nr.73, 26 Şubat 1948, s.9

Ayşe Abla (Haz.), “Arı Nasıl Petek Yapar ?” ,Nr.73, 19 Şubat 1948, s.9

Ayşe Abla (Haz.), “Arı mı Daha Çabuk Uçar, Kelebek mi?” ,Nr.72,12 Şubat 1948, s.9

ŞAKAR Adem (An.), “Tembel Gelin”, Nr.72,12 Şubat 1948, s.5

Ayşe Abla (Haz.), “Arı Niçin Sokar?” ,Nr.70,5 Şubat 1948, s.9

Ayşe Abla (Haz.), “Kuş Tüyü Adası”, Nr.70,29 Ocak 1948, s.9

Hikâyeci Teyze (An.), “Bir Taşkömürünün Anlattıkları” ,Nr, 69, 22 Ocak 1948,s.5

Ayşe Abla (Haz.), “Kuş Tüyü Adası”, Nr.69, 22 Ocak 1948, s.9

Ayşe Abla (Haz.),“Kutup Kazaları”, Nr. 68,15 Ocak 1948, s. 9

DERSAN, Nazım (An.), “Çalışan Hayvan “, Nr. 67, 8 Ocak 1948, s.5

Ayşe Abla (Haz.), “Kutuplarda Bitki Var mı?”, Nr. 67, 8 Ocak 1948, s.9

Ayşe Abla (Haz.), “Kutup Hayvanları”, Nr. 66, 1 Ocak 1948, s.9

Ayşe Abla (Haz.), “Meteor Nedir?” ,Nr. 65, 25 Aralık 1947, s.8

TALUY, Nihal Yalaza (An.), “Bizim Fındık” ,Nr. 64, 18 Aralık 1947, s.8

Ayşe Abla (Haz.), “Yeni Amerika” ,Nr.64, 18 Aralık 1947, s.9

ŞAKAR, Adem (An.), “Kış Misafiri”, Nr. 63, 11 Aralık 1947, s.8

Ayşe Abla (Haz.), “Kutuplara Nasıl Gidilir?” Nr. 63, 11 Aralık 1947, s.9

“Paşlı Çivi”, Nr. 62, 4 Aralık 1947, s.8

Ayşe Abla (Haz.), “Bir Kutup Seyahati Nasıl Hazırlanır?” ,Nr. 62, 4 Aralık 1947, s.9

AYSU, Münir (An.), “Parsla Sincap”, Nr. 61, 27 Kasım 1947, s.8

Ayşe Abla (Haz.), "Kutuplara Niçin Giderler?" ,Nr. 61,2 7 Kasım 1947, s.9
ŞAKAR, Adem (An.), "Anne Sevgisi", Nr. 60, 20 Kasım 1947, s.8
Hikâyeci Teyze (An.), "Hayvanların Cenneti" ,Nr. 60, 20 Kasım 1947, s.9
ŞAKAR, Adem (An.), "İki Çömlek" ,Nr. 59, 13 Kasım 1947,s.8
Hikâyeci Teyze (An.), "Kışı Seven Hayvanlar" ,Nr. 59, 13 Kasım 1947, s.9
ŞAKAR, Adem (An.), "Ayrılış Günü", Nr. 58, 6 Kasım 1947, s.5
ELBİ, Mine, "Ne Hayal! ", Nr. 58, 6 Kasım 1947, s.6
Hikâyeci Teyze (An.), "Pisboğaz Devekuşu" ,Nr. 58, 6 Kasım 1947, s.9
Hikâyeci Teyze (An.), "Afacan Maymun" ,Nr.57, 30 Ekim 1947, s.5
TALUY, Nihal Yalaza (An.), "Papatyanın İsyanı", Nr.57, 30 Ekim 1947, s.8-9
ŞAKAR, Adem (An.), "İlk Ders", Nr. 56, 23 Ekim 1947, s.8
Hikâyeci Teyze (An.), "Meraklı Leylek" ,Nr. 56, 23 Ekim 1947, s.9
Hikâyeci Teyze (An.), "Tekerlekli Kafes", Nr .55, 16 Ekim 1947, s.5
TALUY, Nihal Yalaz (An.), "Öğretmenin Hikayesi", Nr.54, 9 Ekim 1947, s.8
Hikâyeci Teyze (An.), "Kaplanın Ameliyatı", , Nr. 54, 9 Ekim 1947, s.9
Hikâyeci Teyze (An.), "Filin Düşmanları", Nr. 53, 2 Ekim 1947, s.5
ARPAT Burhan (An.), "Gezgin Karıncalar", Nr. 53, 11, 2 Ekim 1947, s.8,9
ŞAKAR Adem (An.), "Kibirli Bir Çam Fidanı", Nr. 52, 15 Eylül 1947, s.4
"Birkaç Satırlık Hikayeler", Nr.52, 15 Eylül 1947, s.5
TALUY, Nihal Yalaza(An.), "Duygu'nun Verdiği Söz", Nr. 52, 15 Eylül 1947, s.15-16
TALUY, Nihal Yalaza, "Küçük Sığırtmaç", Nr. 52, 15 Eylül 1947, s.16
Hikâyeci Teyze(An.), "Bayan Fil", Nr. 52, 15 Eylül 1947, s.21-22
Hikâyeci Teyze(An.), "Hasta Topaç ve Arkadaşları", Nr. 51, 1 Eylül 1947, s.4
EKONOM, Muammer, "Hırsız" Nr. 51, 1 Eylül 1947, s.16
ŞAKAR, Adem (An.), "İş Zora Gelince...", Nr. 51, 1 Eylül 1947, s.19
TÖR, Engin (Çev.), "Kahraman Paytak",Nr. 50, 15 Ağustos 1947, s.4-5
TALUY, Nihal Yalaza, "Nilüferler Peşinde" , Nr. 50, 15 Ağustos 1947, s. 16
ŞAKAR, Adem (An.), "Beyaz Patikler", Nr. 50, 15 Ağustos 1947, s. 19-20
Hikayeci Teyze (An.), "Bir Hayvanat Bahçesi Müdürüyle Konuştum", Nr. 49,
1 Ağustos 1947, s.4-5
ELBİ, Mine (An.), "Bir Deniz Kazası", Nr. 49, 1 Ağustos 1947, s.5
TALUY, Nihal Yalaza (An.), "Son Deneme" , Nr. 48, 15 Temmuz 1947, s. 4-5
EKONOM, Muammer (An.), "Hindinin Başına Gelenler" , Nr. 48, 15 Temmuz 1947, s.
22
Hikayeci Teyze (An.), "Dört Balta", Nr. 47, 1 Temmuz 1947, s.15-16
ŞAKAR, Adem (An.), "Serçe", Nr.47, 1 Temmuz 1947, s. 16
SELÇUK, Ömer, "Kabakla Diken", Nr.46, 15 Haziran 1947, s. 9
ŞAKAR, Adem, "Kümeşteki Kavga", Nr.46, 15 Haziran 1947, s. 16
SELÇUK, Ömer, "Birkaç Satırlık Hikayeler", Nr.45, 1 Haziran 1947, s. 5
SEDEN, Fahrünnisa, "Fransa'da Sihirli Bir Mağara", Nr.45, 1 Haziran 1947, s. 6
ŞAKAR, Adem (Yaz.) , "İnce Belli Karatay", Nr.44, 15 Mayıs 1947, s.6
Hikayeci Teyze(An.), "Cemile Telefonla Konuşuyor!", Nr.44, 15 Mayıs 1947, s.15
"Elma Ağacı", Nr. 43, 1 Mayıs 1947, s.5
"İki Anne", Nr. 43, 1 Mayıs 1947, s.9
"Sinema", Nr. 43, 1 Mayıs 1947, s.11
Hikayeci Teyze(An.), "Uçurtma", Nr.43, 1 Mayıs 1947, s.15
ŞAKAR, Adem, "Kurtla Oğlak", Nr. 43, 1 Mayıs 1947, s.18
TALUY, Nihal Yalaza, "Bir Akşam Üstü" , Nr. 42, 15 Nisan 1947, s.15- 16

ŞAKAR, Adem, "Ördek Yavrusunun Marifetleri", Nr. 42, 15 Nisan 1947, s.22-23
ŞAKAR, Adem, "Mart Nine ile Nisan Amca!", Nr. 41, 1 Nisan 1947, s.4
Hikayeci Teyze (An.), "Nisan Balığı", Nr.41, 1 Nisan 1947, s.5
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "İki Avcı", Nr. 41, 1 Nisan 1947, s.9-10
EMİROĞLU, Selma (Yaz.), "Yiğit", Nr. 41, 1 Nisan 1947, s.15
Ayşe Abla (Haz.), "Kitap Sevgisi", Nr.41, 1 Nisan 1947, s.19-20-21
"Tacı Kim Giyecek?", Nr. 41, 1 Nisan 1947, s.23
Hikayeci Teyze (An.), "Kaybolan İnci Gerdanlık!", Nr.40, 15 Mart 1947, s.15-16
TALUY, Nihal Yalaza (Çev.), "Yıldız", Nr. 31, 1 Kasım 1946, s.6-7-8-9
BLATTER, Dorothy, (Çev. Hidayet CUMALI), "Bayrağın Hatırlattıkları", Nr. 31, 1 Kasım 1946, s.18
GÜLER, Gönül (Çev.), "Kartalın Oğlu", Nr. 31, 1 Kasım 1946, s. 19-20
TALUY, Nihal Yalaza (An.), "Merdiven Başındaki Köpek", Nr. 32, 15 Kasım 1946, s. 4-5
(Yaman KORAY'IN "Hayvanlarım" adlı kitabından), "Tomi ile Coni", Nr. 32, 15 Kasım 1946, s. 5
"Karga", Nr. 32, 15 Kasım 1946, s.9-10
Hikayeci Teyze (An.), "İki Çalgıcı", Nr.32, s.10, 15 Kasım 1946
"Bir Kitabın Hikayesi", Nr.32, 15 Kasım 1946, s.16
ŞAKAR, Adem (An.), "Altın Kalp", Nr.32, 15 Kasım 1946, s.23
GÖK, Gülseren (Çev.), "Beklenmeyen Misafir", Nr.33, 1 Aralık 1946, s.6-7
ŞAKAR, Adem (An.), "Ayı Avcılığı", Nr.33, 1 Aralık 1946, s.10
"Bal Arısı", Nr.33, 1 Aralık 1946, s.19-20
"Bir Kaz Paylaşması", Nr.33, 1 Aralık 1946, s.20
Hikayeci Teyze (An.), "Dört Direk Üstündeki Tavuk", Nr.33, 1 Aralık 1946, s.21
TALUY, Nihal Yalaza (An.), "Define", Nr. 33, 1 Aralık 1946, s. 23-24-25-26
Hikayeci Teyze (An.), "Orman Cininin Öcü", Nr.34, 15 Aralık 1946, s.4-5
KARATAŞ, Yılmaz (An.), "Can'ın Kurtardığı Kedi", Nr.34, 15 Aralık 1946, s.9-10
ŞAKAR, Adem (Çev.), "Karanlık Yer", Nr.34, 15 Aralık 1946, s.20
AYSU, Münir (Çev.), "Napolyonun Sabah Kahvaltısı", Nr.34, 15 Aralık 1946, s.21
AYSU, Münir (An.), "Şeftaliler", Nr.35, 1 Ocak 1947, s.6
TALUY, Nihal Yalaza (An.), "Define", Nr. 34, 15 Aralık 1946, s. 23-24-25-26
ŞAKAR, Adem (An.), "Emektar Köpek", Nr.35, 1 Ocak 1947, s.7
SELÇUK, Ömer (An.), "Her Şeyin Başına Sağlık", Nr.35, 1 Ocak 1947, s. 19
ŞAKAR, Adem (An.), "Kar Baba", Nr.35, 1 Ocak 1947, s.22
TALUY, Nihal Yalaza (An.), "Yaban Kazı", Nr. 35, 1 Ocak 1947, s. 23-24
(Yaman KORAY'IN "Hayvanlarım" adlı kitabından), "Tavşanlarım", Nr. 35, 1 Ocak 1947, s. 25-26
ŞAKAR, Adem (An.), "Eden Bulur!", Nr.36, 15 Ocak 1947, s. 8
Ayşe Abla (Haz.), "İssız Evin Hikayesi", Nr.36, 15 Ocak 1947, s.21-22-23-24
ŞAKAR, Adem (An.), "Açgözlü Değirmenci", Nr.37, 1 Şubat 1947, s. 19
ÖZDİZDAR, Ş., "Bayram Hediyesi", Nr.37, 1 Şubat 1947, s.20-21
TOLSTOY (Çev:N.Y.TALUY.), "Bulka", Nr.37, 1 Şubat 1947, s.25-26
TOLSTOY (Çev:N.Y.TALUY.), "Kaplumbağa", Nr.38, 15 Şubat 1947, s.4
Hikayeci Teyze (An.), "Bir Dinlenme Tatilinde", Nr.38, 15 Şubat 1946, s.6-7
ELBİ, Mine (Çev.), "Evin Acısı", Nr. 38, 15 Şubat 1947, s.8
PELİN, Elin (Çev: Adem ŞAKAR), "İki Sincap", Nr. 38, 15 Şubat 1947, s.9
Ayşe Abla (Haz.), "Gezgin Çalgıcılar", Nr.38, 15 Şubat 1947, s.21-22-23-24

TALUY, Nihal Yalaza (An.), “Abdullah” , Nr. 38, 15 Şubat 1947, s. 25-26
Ö, S.,”Üç Beş Satırlık Hikayeler”,Nr. 39, 1 Mart 1947, s.15
ŞAKAR, Adem (An.), “Ayının Muzipliği”, Nr.39, 1 Mart 1947, s. 20
TALUY, Nihal Yalaza (An.), “Dostluk Bağı” , Nr. 39, 1 Mart 1947, s. 21-22

OYUNLAR

“Uçak Oyunu”, Nr. 1, 1 Mayıs 1945, s. 22
“Hesap Oyunları”, Nr. 1, 1 Mayıs 1945, s. 26-27
“Oyunlarımız”, Nr. 2, 1 Haziran 1945, s. 25
“Hesap Oyunları”, Nr. 3, 1 Temmuz 1945, s. 25
“Oyunlarımız”, Nr. 3, 1 Temmuz 1945, s. 22
“Oyunlarımız”, Nr. 4, 1 Ağustos 1945, s. 26
“Kaleyi Koruyalım! “,Nr. 5, 1 Eylül 1945, s. 7
“Oyunlarımız”, Nr. 6, 1 Ekim 1945, s. 30
“Toplamaca”, Nr. 7, 1 Kasım 1945, s. 2
“Telgraf Yarışı”, Nr. 8, 15 Kasım 1945, s. 2
“Teyyare Fabrikası”, Nr. 10, 1 Aralık 1945, s. 2
“3 Ev – içi Oyunu”, Nr. 11, 1 Ocak 1946, s. 2
“2 Oda Oyunu”, Nr. 13, 1 Şubat 1946, s. 2
“2 Oda Oyunu”, Nr. 14, 15 Şubat 1946, s. 2
“2 Oda Oyunu”, Nr. 15, 1 Mart 1946, s. 2
“2 Oda Oyunu”, Nr. 16, 15 Mart 1946, s. 2
“2 Oda Oyunu”, Nr. 17, 1 Nisan 1946, s. 2
“1 Bahçe Oyunu”, Nr. 18, 15 Nisan 1946, s. 2
“1 Bahçe Oyunu”, Nr. 19, 1 Mayıs 1946, s. 2
“1 Bahçe Oyunu”, Nr. 20, 15 Mayıs 1946, s. 2
“1 Bahçe Oyunu”, Nr. 21, 1 Haziran 1946, s. 2
“1 Bahçe Oyunu”, Nr. 22, 15 Haziran 1946, s. 2
“1 Bahçe Oyunu”, Nr. 23, 1 Temmuz 1946, s. 2
“1 Bahçe Oyunu”, Nr. 24, 15 Temmuz 1946, s. 2
“1 Bahçe Oyunu”, Nr. 25, 1 Ağustos 1946, s. 2
“1 Bahçe Oyunu”, Nr. 26, 15 Ağustos 1946, s. 2
“1 Güzel Oyun”, Nr. 27, 1 Eylül 1946, s. 2
“1 Bahçe Oyunu”, Nr. 28, 15 Eylül 1946, s. 2
“1 Bahçe Oyunu”, Nr. 29, 1 Ekim 1946, s. 2
“1 Oda Oyunu”, Nr. 30, 15 Ekim 1946, s. 2
“1 Oda Oyunu”, Nr. 31, 1 Kasım 1946, s. 2
“2 Güzel Oyun”, Nr. 32, 15 Kasım 1946, s. 2
“1 Güzel Oyun”, Nr. 33, 1 Aralık 1946, s. 2
“1 Güzel Oyun”, Nr. 34, 15 Aralık 1946, s. 2
“1 Güzel Oyun”, Nr. 35, 1 Ocak 1947, s. 2
“1 Güzel Oyun”, Nr. 36, 15 Ocak 1947, s. 2
“1 Güzel Oyun”, Nr. 37, 1 Şubat 1947, s. 2
“1 Güzel Oyun”, Nr. 38, 15 Şubat 1947, s. 2
“1 Güzel Oyun”, Nr. 39, 1 Mart 1947, s. 2
“Yüzen Top Oyunu”, Nr. 61, 27 Kasım 1947, s. 11

“Kırlangıç Oyunu”, Nr. 61, 27 Kasım 1947, s. 8
“Kedi – Fare Oyunu”, Nr. 58, 6 Kasım 1947, s. 8
“Şehir Oyunu”, Nr. 57, 30 Ekim 1947, s. 11
“Bir Top Oyunu”, Nr. 55, 16 Ekim 1947, s. 8
“Harf Oyunu”, Nr. 54, 9 Ekim 1947, s. 5
“Tekerlek Oyunu”, Nr. 48, 15 Temmuz 1947, s. 2
“Bil Bakalım”, Nr. 47, 1 Temmuz 1947, s. 2
“Çömleğe Top Sokmak Oyunu”, Nr. 46, 15 Temmuz 1947, s. 2
“Gece – Gündüz Oyunu”, Nr. 45, 1 Haziran 1947, s. 2
“Kiremit Oyunu”, Nr. 44, 15 Mayıs 1947, s. 2
“17 Deve ve Bir Hesap Oyunu”, Nr. 44, 15 Mayıs 1947, s. 22
“Gol Oyunu”, Nr. 43, 1 Mayıs 1947, s. 2
“Pazartesi Günü Ne Var?”, Nr. 42, 15 Nisan 1947, s. 2
“Sayı Oyunu”, Nr. 41, 1 Nisan 1947, s. 2
“Topu Yuvarla”, Nr. 40, 15 Mart 1947, s. 2

DİĞERLERİ

“Kardeşlerle Başbaşa”, Nr. 1, 1 Mayıs 1945, s. 2
“Allo! Allo! Ayşe Abla”, Nr. 1, 1 Mayıs 1945, s. 3-4
“Bakalım Bulabilecek miyiz?”, Nr. 1, 1 Mayıs 1945, s. 12-13
“Bakalım kim biliyor?”, Nr. 1, 1 Mayıs 1945, s. 15
“Anneler! Çocuklar!”, Nr. 1, 1 Mayıs 1945, s. 14
“Tarzan Türkiyede”, Nr. 1, 1 Mayıs 1945, s. 16-17
“Büyüklerimizden 12 Dilek”, Nr. 1, 1 Mayıs 1945, s. 23
“Allo! Allo! Ayşe Abla”, Nr. 2, 1 Haziran 1945, s. 3-4-5
“Bakalım Bulabilecek miyiz?”, Nr. 2, 1 Haziran 1945, s. 10-11
“Bir Elişi”, Nr. 2, 1 Haziran 1945, s. 27
“Kardeşlerle Başbaşa”, Nr. 2, 1 Haziran 1945, s. 27
“Tatil Aylarında Ne Yapsak?”, Nr. 2, 1 Haziran 1945, s. 28-29
“Merak Ettikleri”, Nr. 2, 1 Haziran 1945, s. 31
“Allo! Allo! Ayşe Abla”, Nr. 3, 1 Temmuz 1945, s. 3
“Radyo Çocuk Kulübü:1” (Rebap TANAL), (Konuşan: Ayşe Abla), Nr. 3, 1 Temmuz 1945, s. 7-8
“Tarzan Türkiyede”, (Cemal NADİR), Nr. 3, 1 Temmuz 1945, s. 16-17
“Bakalım Bulabilecek miyiz?”, Nr. 3, 1 Temmuz 1945, s. 18-19
“Tatil Aylarında Ne Yapsak?”, Nr. 3, 1 Temmuz 1945, s. 20-21-22-23-24
“Merak Ettikleri”, Nr. 3, 1 Temmuz 1945, s. 25
“Kardeşlerle Başbaşa”, Nr. 3, 1 Temmuz 1945, s. 31
“Uçan Kaplumbağa! “, (La Fontaine’ nin masalından resimleyen: Dan Curescu), Nr. 4, , 1 Ağustos 1945, s. 32
“Allo! Allo! Ayşe Abla”, Nr. 4, 1 Ağustos 1945, s. 3-4
“Bakalım Bulabilecek miyiz?”, Nr. 4, 1 Ağustos 1945, s. 10-11
“Tarzan Türkiyede”, (Cemal NADİR), Nr. 4, 1 Ağustos 1945, s. 16-17
“Tatil Aylarında Ne Yapsak?”, Nr. 4, 1 Ağustos 1945, s. 24
“Kardeşlerle Başbaşa”, Nr. 4, 1 Ağustos 1945, s. 27
“Merak Ettikleri?”, Nr. 4, 1 Ağustos 1945, s. 29

“Tilki ile Leylek! “,(La Fontaine’ nin masalından resimleyen: Dan Curescu), Nr. 5, s. 32, 1 Eylül 1945

“Allo! Allo! Ayşe Abla”, Nr. 5, 1 Eylül 1945, s. 3

“Aman Ne Marifetli Bir Hayvan! “, (Engin TÖR), Nr. 5, 1 Eylül 1945, s. 8-9

“Bakalım Bulabilecek miyiz?”, Nr. 5, 1 Eylül 1945, s. 14-15

“Tarzan Türkiyede”, (Cemal NADİR), Nr. 5, 1 Eylül 1945, s. 16-17

“Radyo Çocuk Kulübü”, (An. Ayşe Abla), Nr. 5, 1 Eylül 1945, s. 24-25

“Merak Ettikleri”, Nr. 5, 1 Eylül 1945, s. 26-27

“Tatil Aylarında Ne Yapsak?”, Nr. 5, 1 Eylül 1945, s. 30

“Obur Gelincik!” (Res: Dan GIURESCU), Nr. 6, 1 Ekim 1945, s. 32

“Allo! Allo! Ayşe Abla”, Nr. 6, 1 Ekim 1945, s. 4

“Bakalım Bulabilecek miyiz?”, Nr. 6, 1 Ekim 1945, s. 8-9

“Tarzan Türkiyede”, (Cemal NADİR), Nr. 6, 1 Ekim 1945, s. 16-17

“Radyo Çocuk Kulübü”, (Meral GÖZENDOR), Nr. 6, 1 Ekim 1945, s. 20-21

“Merak Ettikleri”, Nr. 6, 1 Ekim 1945, s. 27

“Elektriğini Unutmuş! “,Nr. 7, 1 Kasım 1945, s. 7

“Bakalım Bulabilecek miyiz?”, Nr. 7, 1 Kasım 1945, s. 7

“Çocuk Tiyotrosu”, Nr. 7, 1 Kasım 1945, s. 8

“Tarzan Türkiyede”, (Cemal NADİR), Nr. 7, 1 Kasım 1945, s. 10-11

“Merak Ettikleri”, Nr. 7, 1 Kasım 1945, s. 17

“Kara Kedi Çetesinin Başına Gelenler:1 “, (Selma EMİROĞLU), Nr. 8, 15 Kasım 1945, s. 20

“Merak Ettikleri”, Nr. 8, 15 Kasım 1945, s. 6

“Tarzan Türkiyede”, (Cemal NADİR), Nr. 8, 15 Kasım 1945, s. 10-11

“Bakalım Bulabilecek miyiz?”, Nr. 8, 15 Kasım 1945, s. 19

“Kara Kedi Çetesinin Başına Gelenler:2 “, (Selma EMİROĞLU), Nr. 9, 1 Aralık 1945, s. 19

“Tarzan Türkiyede”, (Cemal NADİR), Nr. 9, 1 Aralık 1945, s. 10-11

“Bakalım Bulabilecek miyiz?”, Nr. 9, 1 Aralık 1945, s. 12

“Merak Ettikleri”, Nr. 9, 1 Aralık 1945, s. 17

“Kara Kedi Çetesinin Başına Gelenler:3 “, (Selma EMİROĞLU), Nr. 10, 15 Aralık 1945, s. 20

“Merak Ettikleri”, Nr. 10, 15 Aralık 1945, s. 8

“Tarzan Türkiyede”, (Cemal NADİR), Nr. 10, 15 Aralık 1945, s. 10-11

“Bakalım Bulabilecek miyiz?”, Nr. 10, 15 Aralık 1945, s. 12

“Kara Kedi Çetesinin Başına Gelenler “, (Selma EMİROĞLU), Nr. 11, 1 Ocak 1946, s. 20

“Merak Ettikleri”, Nr. 11, 1 Ocak 1946, s. 9

“Tarzan Türkiyede”, (Cemal NADİR), Nr. 11, 1 Ocak 1946, s. 10-11

“Radyo Çocuk Kulübü”, (Atıla ELDEM), (An. Ayşe Abla), Nr. 11, 1 Ocak 1946, s. 15-16

“Bakalım Bulabilecek miyiz?”, Nr. 11, 1 Ocak 1946, s. 17

“Kara Kedi Çetesinin Başına Gelenler: 4“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 12, 15 Ocak 1946, s. 20

“Merak Ettikleri”, Nr. 12, 15 Ocak 1946, s. 8

“Tarzan Türkiyede”, (Cemal NADİR), Nr. 12, 15 Ocak 1946, s. 10-11

“Bakalım Bulabilecek miyiz?”, Nr. 12, 15 Ocak 1946, s. 12

“Kara Kedi Çetesinin Başına Gelenler: 5“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 13, s. 20, 1 Şubat 1946

“Sevilmenin 12 Şartı”, Nr. 13, 1 Şubat 1946, s. 7

“Bakalım Bulabilecek miyiz?”, Nr. 13, 1 Şubat 1946, s. 8

“Tarzan Türkiyede”, (Cemal NADİR), Nr. 13, 1 Şubat 1946, s. 10-11

“Merak Ettikleri”, Nr. 13, 1 Şubat 1946, s. 12

“Kayıkçılar Şarkısı”, (Armonize eden: Nedim OTYAM), Nr. 13, 1 Şubat 1946, s. 19

“Kara Kedi Çetesinin Başına Gelenler: 6“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 14, 15 Şubat 1946, s. 20

“Tarzan Türkiyede”, (Cemal NADİR), Nr. 14, 15 Şubat 1946, s. 10-11

“Bakalım Bulabilecek miyiz?”, Nr. 14, 15 Şubat 1946, s. 12

“Merak Ettikleri? ”, Nr. 14, 15 Şubat 1946, s. 14

“Yemişler Şarkısı”, (Besteleyen: Rüstem ALKAN), Nr. 14, 15 Şubat 1946, s. 19

“Kara Kedi Çetesinin Başına Gelenler: 7“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 15, 1 Mart 1946, s. 20

“Tarzan Türkiyede”, (Cemal NADİR), Nr. 15, 1 Mart 1946, s. 10-11

“Merak Ettikleri? ”, Nr. 15, 1 Mart 1946, s. 12

“Bakalım Bulabilecek miyiz?”, Nr. 15, 1 Mart 1946, s. 15

“Çekirge”, (Söz ve müzik: Nedim V. OTYAM), Nr. 15, 1 Mart 1946, s. 19

“Kara Kedi Çetesinin Başına Gelenler: 8“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 16, 15 Mart 1946, s. 20

“Tarzan Türkiyede”, (Cemal NADİR), Nr. 16, 15 Mart 1946, s. 10-11

“Merak Ettikleri? ”, Nr. 16, 15 Mart 1946, s. 12

“Bakalım Bulabilecek miyiz?”, Nr. 16, 15 Mart 1946, s. 19

“Kara Kedi Çetesinin Başına Gelenler: 9“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 17, 1 Nisan 1946, s. 20

“Tarzan Türkiyede”, (Cemal NADİR), Nr. 17, 1 Nisan 1946, s. 10-11

“Merak Ettikleri? ”, Nr. 17, 1 Nisan 1946, s. 12

“Bakalım Bulabilecek miyiz?”, Nr. 17, 1 Nisan 1946, s. 19

“Kara Kedi Çetesinin Başına Gelenler: 10“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 18, 15 Nisan 1946, s. 20

“Tarzan”, (Cemal NADİR), Nr. 18, 15 Nisan 1946, s. 12

“Bakalım Bulabilecek miyiz?”, Nr. 18, 15 Nisan 1946, s. 19

“Kara Kedi Çetesinin Başına Gelenler: 11“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 19, 1 Mayıs 1946, s. 20

“Güzelleşmek ve Büyüme İçin”, Nr. 19, 1 Mayıs 1946, s. 7

“Cin’le Can”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 19, 1 Mayıs 1946, s. 10

“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 19, 1 Mayıs 1946, s. 11

“Merak Ettikleri? ”, Nr. 19, 1 Mayıs 1946, s. 12

“Gazetecilik Oynuyoruz!”, Nr. 19, 1 Mayıs 1946, s. 14-15

“Bakalım Bulabilecek miyiz?”, Nr. 19, 1 Mayıs 1946, s. 19

“Amcabeyle Başbaşa”, (Cemal NADİR), Nr. 20, 15 Mayıs 1946, s. 20

“Gazetecilik Oynuyoruz!”, Nr. 20, 15 Mayıs 1946, s. 6-7

“Güzelleşmek ve Büyüme İçin”, Nr. 20, 15 Mayıs 1946, s. 8

“Cin’le Can”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 20, 15 Mayıs 1946, s. 10

“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 20, 15 Mayıs 1946, s. 11

“Merak Ettikleri? ”, Nr. 20, 15 Mayıs 1946, s. 12

“Bakalım Bulabilecek miyiz?”, Nr. 20, 15 Mayıs 1946, s. 19

“Amcabeyle Başbaşa”, (Cemal NADİR), Nr. 21, 1 Haziran 1946, s. 20
“Güzelleşmek ve Büyüme İçin”, Nr. 21, 1 Haziran 1946, s. 5
“Düşmanlarımızı Tanıyalım!”, Nr. 21, 1 Haziran 1946, s. 6-7
“Gazetecilik Oynuyoruz!”, Nr. 21, 1 Haziran 1946, s. 8
“Cin’le Can”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 21, 1 Haziran 1946, s. 10
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 21, 1 Haziran 1946, s. 11
“Merak Ettikleri? ”, Nr. 21, 1 Haziran 1946, s. 12
“Ellerimizi Kullanalım”, Nr. 21, 1 Haziran 1946, s. 13
(Tarih Dede Anlatıyor), “Binfen Ahmet”, (Haz: Rıza ÇAVDARLI), Nr. 21, 1 Haziran 1946, s. 14-15
“Bakalım Bulabilecek miyiz?”, Nr. 21, 1 Haziran 1946, s. 19
“Amcabeyle Başbaşa”, (Cemal NADİR), Nr. 22, 15 Haziran 1946, s. 20
(Tarih Dede Anlatıyor), “Hurrem Sultanın Ayşeciği”, (Haz: Rıza ÇAVDARLI), Nr. 22, 15 Haziran 1946, s. 6-7
“Güzelleşmek ve Büyüme İçin”, Nr. 22, 15 Haziran 1946, s. 8
“Cin’le Can”, (S. EMİROĞLU), Nr. 22, 15 Haziran 1946, s. 10
“Kara Kedi Çetesi“, (S. EMİROĞLU), Nr. 22, 15 Haziran 1946, s. 11
“Merak Ettikleri? ”, Nr. 22, 15 Haziran 1946, s. 12
“Ellerimizi Kullanalım”, Nr. 22, 15 Haziran 1946, s. 13
“Gazetecilik Oynuyoruz!”, Nr. 22, 15 Haziran 1946, s. 17-18
“Bakalım Bulabilecek miyiz?”, Nr. 22, 15 Haziran 1946, s. 19
“Amcabeyle Başbaşa”, Nr. 23, 1 Temmuz 1946, s. 20
“Güzelleşmek ve Büyüme İçin”, Nr. 23, 1 Temmuz 1946, s. 8
“Cin’le Can”, (S. EMİROĞLU), Nr. 23, 1 Temmuz 1946, s. 10
“Kara Kedi Çetesi“, (S. EMİROĞLU), Nr. 23, 1 Temmuz 1946, s. 11
“Merak Ettikleri? ”, Nr. 23, 1 Temmuz 1946, s. 12
(Tarih Dede Anlatıyor), “Mimar Sinan”, Nr. 23, 1 Temmuz 1946, s. 14-15
“Ellerimizi Kullanalım”, Nr. 23, 1 Temmuz 1946, s. 16
“Gazetecilik Oynuyoruz!”, (Konuşmayı Yapan: Seyhan SEZGİN), Nr. 23, 1 Temmuz 1946, s. 17-18
“Bakalım Bulabilecek miyiz?”, Nr. 23, 1 Temmuz 1946, s. 19
“Amcabeyle Başbaşa”, (Cemal NADİR), Nr. 24, 15 Temmuz 1946, s. 20
“Gazetecilik Oynuyoruz!”, (Kon. Yapan: Fatma YILDIZ), Nr. 24, 15 Temmuz 1946, s. 5
(Tarih Dede Anlatıyor), “İlk Türk Paraşütçüsü”, (Haz: Rıza ÇAVDARLI), Nr. 24, s. 6-7, 15 Temmuz 1946
“Güzelleşmek ve Büyüme İçin”, Nr. 24, 15 Temmuz 1946, s. 8
“Cin’le Can”, (S. EMİROĞLU), Nr. 24, 15 Temmuz 1946, s. 10
“Kara Kedi Çetesi“, (S. EMİROĞLU), Nr. 24, 15 Temmuz 1946, s. 11
“Merak Ettikleri? ”, Nr. 24, 15 Temmuz 1946, s. 12
“Ellerimizi Kullanalım”, Nr. 24, 15 Temmuz 1946, s. 15
“Bakalım Bulabilecek miyiz?”, Nr. 24, 15 Temmuz 1946, s. 19
“Amcabeyle Başbaşa”, (Cemal NADİR), Nr. 25, 1 Ağustos 1946, s. 20
(Tarih Dede Anlatıyor), “Evliya Çelebi”, (Haz: Rıza ÇAVDARLI), Nr. 25, s. 4-5, 1 Ağustos 1946
“Gazetecilik Oynuyoruz!”, Nr. 25, 1 Ağustos 1946, s. 6-7
“Kardeşlerle Başbaşa”, Nr. 25, 1 Ağustos 1946, s. 7
“Cin’le Can”, (S. EMİROĞLU), Nr. 25, 1 Ağustos 1946, s. 10

“Kara Kedi Çetesi“, (S. EMİROĞLU), Nr. 25, 1 Ağustos 1946, s. 11
“Merak Ettikleri? ”, Nr. 25, 1 Ağustos 1946, s. 12
“Ellerimizi Kullanalım”, Nr. 25, 1 Ağustos 1946, s. 16
“Güzelleşmek ve Büyüme İçin”, Nr. 25, 1 Ağustos 1946, s. 17-18
“Bakalım Bulabilecek miyiz?”, Nr. 25, 1 Ağustos 1946, s. 19
“Amcabeyle Başbaşa”, (Cemal NADİR), Nr. 26, 15 Ağustos 1946, s. 20
“Güzelleşmek ve Büyüme İçin”, Nr. 26, 15 Ağustos 1946, s. 5
(Tarih Dede Anlatıyor), “Madrabaz Hasan”, (Haz: Rıza ÇAVDARLI), Nr. 26, 15 Ağustos 1946, s. 6-7
“Cin’le Can”, (S. EMİROĞLU), Nr. 26, 15 Ağustos 1946, s. 10
“Kara Kedi Çetesi“, (S. EMİROĞLU), Nr. 26, 15 Ağustos 1946, s. 11
“Merak Ettikleri? ”, Nr. 26, 15 Ağustos 1946, s. 12
“Ellerimizi Kullanalım”, Nr. 26, 15 Ağustos 1946, s. 16
“Bakalım Bulabilecek miyiz?”, Nr. 26, 15 Ağustos 1946, s. 19
“Amcabeyle Başbaşa”, (Cemal NADİR), Nr. 27, 1 Eylül 1946, s. 20
(Tarih Dede Anlatıyor), “Seyyit Ali Reis”, (Haz: Rıza ÇAVDARLI), Nr. 27, 1 Eylül 1946, s. 4-5
“Cin’le Can”, (S. EMİROĞLU), Nr. 27, 1 Eylül 1946, s. 10
“Kara Kedi Çetesi“, (S. EMİROĞLU), Nr. 27, 1 Eylül 1946, s. 11
“Merak Ettikleri? ”, Nr. 27, 1 Eylül 1946, s. 12
“Güzelleşmek ve Büyüme İçin”, Nr. 27, 1 Eylül 1946, s. 15-16
“Ellerimizi Kullanalım”, Nr. 27, 1 Eylül 1946, s. 16
“Bakalım Bulabilecek miyiz?”, Nr. 27, 1 Eylül 1946, s. 19
“Amcabeyle Başbaşa”, (Cemal NADİR), Nr. 28, 15 Eylül 1946, s. 20
(Tarih Dede Anlatıyor), “İlk Türk Dalgıcı”, (Haz: Rıza ÇAVDARLI), Nr. 28, 15 Eylül 1946, s. 6-7
“Ellerimizi Kullanalım”, Nr. 28, 15 Eylül 1946, s. 8
“Cin’le Can”, (S. EMİROĞLU), Nr. 28, 15 Eylül 1946, s. 10
“Kara Kedi Çetesi“, (S. EMİROĞLU), Nr. 28, 15 Eylül 1946, s. 11
“Merak Ettikleri? ”, Nr. 28, 15 Eylül 1946, s. 12
“Güzelleşmek ve Büyüme İçin”, Nr. 28, 15 Eylül 1946, s. 17-18
“Bakalım Bulabilecek miyiz?”, Nr. 28, 15 Eylül 1946, s. 19
“Amcabeyle Başbaşa”, (Cemal NADİR), Nr. 29, 1 Ekim 1946, s. 24
(Tarih Dede Anlatıyor), “Hayrullah Çelebi”, (Haz: Rıza ÇAVDARLI), Nr. 29, 1 Ekim 1946, s. 3-4
“Cin’le Can”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 29, 1 Ekim 1946, s. 10
“Okul İlavesi”, Nr. 29, 1 Ekim 1946, s. 12-13
“Kara Kedi Çetesi“, (S. EMİROĞLU), Nr. 29, 1 Ekim 1946, s. 14
“Elişleri”, Nr. 29, 1 Ekim 1946, s. 16
“Pul Köşesi”, Nr. 29, 1 Ekim 1946, s. 19
“Kim Bulacak”, Nr. 29, 1 Ekim 1946, s. 23
“Amcabeyle Başbaşa”, (Cemal NADİR), Nr. 30, 15 Ekim 1946, s. 24
“Cin’le Can”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 30, 15 Ekim 1946, s. 10
“Okul İlavesi”, Nr. 30, 15 Ekim 1946, s. 12-13-14
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 30, s. 15, 15 Ekim 1946
“Merak Ettikleri? ”, Nr. 30, 15 Ekim 1946, s. 16
(Tarih Dede Anlatıyor), “Markopolo Orta Asyada Neler Gördü? ”, (Haz: Rıza ÇAVDARLI), Nr. 30, 15 Ekim 1946, s. 18-19

“Terzilik Öğreniyoruz”, Nr. 30, 15 Ekim 1946, s. 21
“Pul Köşesi”, Nr. 30, 15 Ekim 1946, s. 22
“Kim Bulacak”, Nr. 30, 15 Ekim 1946, s. 23
“Amcabeyle Başbaşa”, (Cemal NADİR), Nr. 31, 1 Kasım 1946, s. 28
“Elişleri”, Nr. 31, 1 Kasım 1946, s. 10
“Cin’le Can”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 31, 1 Kasım 1946, s. 12
“Okul İlavesi”, Nr. 31, 1 Kasım 1946, s. 14-15-16
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 31, 1 Kasım 1946, s. 17
(Tarih Dede Anlatıyor), “Köle Yusuf Paşa ”, (Haz: Rıza ÇAVDARLI), Nr. 31, 1 Kasım 1946, s. 21-22
“Kim Bulacak”, Nr. 31, 1 Kasım 1946, s. 27
“Amcabeyle Başbaşa”, (Cemal NADİR), Nr. 32, 15 Kasım 1946, s. 28
(Tarih Dede Anlatıyor), “Nasrettin Hoca ”, (Haz: Rıza ÇAVDARLI), Nr. 32, 15 Kasım 1946, s. 6-7
“Cin’le Can”, (S. EMİROĞLU), Nr. 32, 15 Kasım 1946, s. 12
“Okul İlavesi”, Nr. 32, 15 Kasım 1946, s. 13-14
“Kara Kedi Çetesi“, (S. EMİROĞLU), Nr. 32, 15 Kasım 1946, s. 18
“Merak Ettikleri? ”, Nr. 32, 15 Kasım 1946, s. 18
“Elişleri”, Nr. 32, 15 Kasım 1946, s. 20
“Dil Köşesi”, Nr. 32, 15 Kasım 1946, s. 22
“Kim Bulacak”, Nr. 32, 15 Kasım 1946, s. 27
“Amcabeyle Başbaşa”, (Cemal NADİR), Nr. 33, 1 Aralık 1946, s. 28
(Tarih Dede Anlatıyor), “Timurlenkle Nasrettin Hoca ”, Nr. 33, 1 Aralık 1946, s. 4-5
“Cin’le Can”, (S. EMİROĞLU), Nr. 33, 1 Aralık 1946, s. 12
“Okul İlavesi”, Nr. 33, 1 Aralık 1946, s. 14-15-16
“Kara Kedi Çetesi“, (S. EMİROĞLU), Nr. 33, 1 Aralık 1946, s. 17
“Elişleri”, Nr. 33, 1 Aralık 1946, s. 18
“Kim Bulacak”, Nr. 33, 1 Aralık 1946, s. 27
“Amcabeyle Başbaşa”, (Cemal NADİR), Nr. 34, 15 Aralık 1946, s. 28
“Dil Köşesi”, Nr. 34, 15 Aralık 1946, s. 7
(Tarih Dede Anlatıyor), “Eski Türklerde Sanat ”, Nr. 34, 15 Aralık 1946, s. 8
“Cin’le Can”, (S. EMİROĞLU), Nr. 34, 15 Aralık 1946, s. 12
“Okul İlavesi”, Nr. 34, 15 Aralık 1946, s. 14-15
“Kara Kedi Çetesi“, (S. EMİROĞLU), Nr. 34, 15 Aralık 1946, s. 17
“Elişleri”, Nr. 34, 15 Aralık 1946, s. 18
“Merak Ettikleri? ”, Nr. 34, 15 Aralık 1946, s. 19
“Kim Bulacak”, Nr. 34, 15 Aralık 1946, s. 27
“Amcabeyle Başbaşa”, (Cemal NADİR), Nr. 35, 1 Ocak 1947, s. 28
“Cin’le Can”, (S. EMİROĞLU), Nr. 35, 1 Ocak 1947, s. 12
“Okul İlavesi”, Nr. 35, 1 Ocak 1947, s. 14-15
“Kara Kedi Çetesi“, (S. EMİROĞLU), Nr. 35, 1 Ocak 1947, s. 17
“Elişleri”, Nr. 35, 1 Ocak 1947, s. 18
(Tarih Dede Anlatıyor), “Doktor Ahmedi ”, Nr. 35, 1 Ocak 1947, s. 20
“Dil Köşesi”, Nr. 35, 1 Ocak 1947, s. 21
“Kim Bulacak”, Nr. 35, 1 Ocak 1947, s. 27
“Amcabeyle Başbaşa”, (Cemal NADİR), Nr. 36, 15 Ocak 1947, s. 28
“Dil Köşesi”, Nr. 36, 15 Ocak 1947, s. 6
“Cin’le Can”, (S. EMİROĞLU), Nr. 36, 15 Ocak 1947, s. 12

“Okul İlavesi”, Nr. 36, 15 Ocak 1947, s. 14-15-16
“Kara Kedi Çetesi“, (S. EMİROĞLU), Nr. 36, 15 Ocak 1947, s. 17
“Elişleri”, Nr. 36, 15 Ocak 1947, s. 18
“Merak Ettikleri? ”, Nr. 36, 15 Ocak 1947, s. 19
(Tarih Dede Anlatıyor), “Akşemsettin ”, Nr. 36, 15 Ocak 1947, s. 20
“Kim Bulacak”, Nr. 36, 15 Ocak 1947, s. 27
Amcabeyle Başbaşa”, (Cemal NADİR), Nr. 37, 1 Şubat 1947, s. 28
“Dil Köşesi”, Nr. 37, 1 Şubat 1947, s. 7
(Tarih Dede Anlatıyor), “İlk Barut ve Top ”, Nr. 37, 1 Şubat 1947, s. 8
“Cin’le Can”, (S. EMİROĞLU), Nr. 37, 1 Şubat 1947, s. 12
“Okul İlavesi”, Nr. 37, 1 Şubat 1947, s. 14-15
“Kara Kedi Çetesi“, (S. EMİROĞLU), Nr. 37, s. 17, 1 Şubat 1947
“Elişleri”, Nr. 37, 1 Şubat 1947, s. 18
“Kim Bulacak”, Nr. 37, 1 Şubat 1947, s. 27
Amcabeyle Başbaşa”, (Cemal NADİR), Nr. 38, 15 Şubat 1947, s. 28
“Cin’le Can”, (S. EMİROĞLU), Nr. 38, 15 Şubat 1947, s. 12
“Okul İlavesi”, Nr. 38, 15 Şubat 1947, s. 14-15-16
“Merak Ettikleri? ”, Nr. 38, 15 Şubat 1947, s. 19
“Dil Köşesi”, Nr. 38, 15 Şubat 1947, s. 20
(Tarih Dede Anlatıyor), “İlk Basımevi ”, Nr. 38, 15 Şubat 1947, s. 24
“Kim Bulacak”, Nr. 38, 15 Şubat 1947, s. 27
Amcabeyle Başbaşa”, (Cemal NADİR), Nr. 39, 1 Mart 1947, s. 24
“Cin’le Can”, (S. EMİROĞLU), Nr. 39, 1 Mart 1947, s. 8
(Tarih Dede Anlatıyor), “Barboros ”, Nr. 39, 1 Mart 1947, s. 9
“Okul İlavesi”, Nr. 39, 1 Mart 1947, s. 12-13
“Dil Köşesi”, Nr. 39, 1 Mart 1947, s. 16
“Kara Kedi Çetesi“, (S. EMİROĞLU), Nr. 39, 1 Mart 1947, s. 17
“Elişleri”, Nr. 39, 1 Mart 1947, s. 18
“Kim Bulacak”, Nr. 39, 1 Mart 1947, s. 23
“Doğan Kardeş Ansiklopedisi”, Nr. 75, 4 Mart 1948, s. 2
“Tonton Dede Ne Diyor?”, (Haz. Tülin), Nr. 75, 4 Mart 1948, s. 12
“Bir Avuç Killi Topraktan Neler Yapılır?”, (Anlatan: Nazım DERSAN), Nr. 75, 4 Mart 1948, s. 5
“Oya’nın Hikayesi”, (Çizgi Roman 41), (Düşünen ve Resimleyen: Selma EMİROĞLU), Nr. 75, 4 Mart 1948, s. 6
“Kara Kedi Çetesi“, (Düşünen ve Resimleyen: Selma EMİROĞLU), (Çizgi Roman 5), Nr. 75, 4 Mart 1948, s. 7
“Elişleri”, Nr. 75, 4 Mart 1948, s. 8
“Kim Bulacak”, Nr. 75, 4 Mart 1948, s. 11
“Tonton Dede Ne Diyor?”, (Haz. Tülin), Nr. 74, 26 Şubat 1948, s. 12
“Doğan Kardeş Ansiklopedisi”, Nr. 74, 26 Şubat 1948, s. 2
“Demirci Ustasını Ziyaret”, (Anlatan: Nazım DERSAN), Nr. 74, 26 Şubat 1948, s. 5
“Oya’nın Hikayesi”, (Düşünen ve Resimleyen: Selma EMİROĞLU), Nr. 74, 26 Şubat 1948, s. 6
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 74, 26 Şubat 1948, s. 7
“Dede ile Torun”, (Karikatür), Nr. 74, 26 Şubat 1948, s. 8
“Kim Bulacak”, Nr. 74, 26 Şubat 1948, s. 11
“Tonton Dede Ne Diyor?”, (Haz. Tülin), Nr. 73, 19 Şubat 1948, s. 12

“Doğan Kardeş Ansiklopedisi”, Nr. 73, 19 Şubat 1948, s. 2
“Oya’nın Hikayesi”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 73, 19 Şubat 1948, s. 6
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 73, 19 Şubat 1948, s. 7
“Elişleri”, Nr. 72, 19 Şubat 1948, s. 8
“Kim Bulacak”, Nr. 72, 12 Şubat 1948, s. 11
“Tonton Dede Ne Diyor?”, (Haz. Tülin), Nr. 71, 5 Şubat 1948, s. 12
“Doğan Kardeş Ansiklopedisi”, Nr. 71, 5 Şubat 1948, s. 2
“Oya’nın Hikayesi”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 71, 5 Şubat 1948, s. 6
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 71, 5 Şubat 1948, s. 7
“Elişleri”, Nr. 71, 5 Şubat 1948, s. 8
“Kim Bulacak”, Nr. 71, 5 Şubat 1948, s. 11
“Tonton Dede Ne Diyor?”, (Haz. Tülin), Nr. 70, 29 Ocak 1948, s. 12
“Doğan Kardeş Ansiklopedisi”, Nr. 70, 29 Ocak 1948, s. 2
“Bir Avuç Kumdan Neler Yapılır?”, (Anlatan: Nazım DERSAN), Nr. 70, 29 Ocak 1948, s. 5
“Oya’nın Hikayesi”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 70, 29 Ocak 1948, s. 6
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 70, 29 Ocak 1948, s. 7
“Elişleri”, Nr. 70, 29 Ocak 1948, s. 8
“Kim Bulacak? ”, Nr. 70, 29 Ocak 1948, s. 11
“Tonton Dedenin Şakaları”, (Haz. Tülin), Nr. 69, 22 Ocak 1948, s. 12
“Doğan Kardeş Ansiklopedisi”, Nr. 69, 22 Ocak 1948, s. 2
“Oya’nın Hikayesi”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 69, 22 Ocak 1948, s. 6
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 69, 22 Ocak 1948, s. 7
“Elişleri”, Nr. 69, 22 Ocak 1948, s. 8
“Kim Bulacak? ”, Nr. 69, 22 Ocak 1948, s. 11
“Tonton Dede Ne Diyor?”, (Haz. Tülin), Nr. 68, 15 Ocak 1948, s. 12
“Doğan Kardeş Ansiklopedisi”, Nr. 68, 15 Ocak 1948, s. 2
“Mercan Balığının Serüvenleri”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 68, 15 Ocak 1948, s. 6
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 68, 15 Ocak 1948, s. 7
“Elişleri”, Nr. 68, 15 Ocak 1948, s. 8
“Kim Bulacak? ”, Nr. 68, 15 Ocak 1948, s. 11
“Tonton Dedenin Şakaları”, (Haz. Tülin), Nr. 67, 8 Ocak 1948, s. 12
“Doğan Kardeş Ansiklopedisi”, Nr. 67, 8 Ocak 1948, s. 2
“Mercan Balığının Serüvenleri”, (Düşünen ve Resimleyen: Selma EMİROĞLU), Nr. 67, 8 Ocak 1948, s. 6
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 67, 8 Ocak 1948, s. 7
“Hayvanlar Konuşuyor”, Nr. 67, 8 Ocak 1948, s. 8
“Kim Bulacak? ”, Nr. 67, 8 Ocak 1948, s. 11
“Tonton Dedenin Şakaları”, (Haz. Tülin), Nr. 66, 1 Ocak 1948, s. 12
“Doğan Kardeş Ansiklopedisi”, Nr. 66, 1 Ocak 1948, s. 2
“Mercan Balığının Serüvenleri”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 66, 1 Ocak 1948, s. 6
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 66, 1 Ocak 1948, s. 7
“Elişleri”, Nr. 66, 1 Ocak 1948, s. 8
“Kim Bulacak? ”, Nr. 66, 1 Ocak 1948, s.11
“Tonton Dede Ne Diyor?”, (Haz. Tülin), Nr. 65, 25 Aralık 1947, s.12
“Doğan Kardeş Ansiklopedisi”, Nr. 65, 25 Aralık 1947, s.2
“Mercan Balığının Serüvenleri”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 65, 25 Aralık 1947, s.6
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 65, 25 Aralık 1947, s.7

“Niçin Alacalı Bulacalıyız?”, Nr. 65, 25 Aralık 1947, s.9
“Kim Bulacak? ”, Nr. 65, 25 Aralık 1947, s.11
“Tonton Dede Ne Diyor?”, (Haz. Tülin), Nr. 64, 18 Aralık 1947, s.12
“Doğan Kardeş Ansiklopedisi”, Nr. 64, 18 Aralık 1947, s.2
“Merak Ettikleri”, Nr. 64, 18 Aralık 1947, s.5
“Mercan Balığının Serüvenleri”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 64, 18 Aralık 1947, s.6
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 64, 18 Aralık 1947, s.7
“Kim Bulacak? ”, Nr. 64, 18 Aralık 1947, s.11
“Tonton Dede Ne Diyor?”, (Haz. Tülin), Nr. 63, 11 Aralık 1947, s.12
“Doğan Kardeş Ansiklopedisi”, Nr. 63, 11 Aralık 1947, s.2
“Mercan Balığının Serüvenleri”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 63, 11 Aralık 1947, s.6
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 63, 11 Aralık 1947, s.7
“Kim Bulacak? ”, Nr. 63, 11 Aralık 1947, s.11
“Elişleri”, Nr. 63, 11 Aralık 1947, s.8
“Tonton Dede Ne Diyor?”, (Haz. Tülin), Nr. 62, 4 Aralık 1947, s.12
“Doğan Kardeş Ansiklopedisi”, Nr. 62, 4 Aralık 1947, s.2
“Mercan Balığının Serüvenleri”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 62, 4 Aralık 1947, s.6
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 62, 4 Aralık 1947, s.7
“Elişleri”, Nr. 62, 4 Aralık 1947, s. 8
“Kim Bulacak? ”, Nr. 62, 4 Aralık 1947, s.11
“Küçük Edison (Şakacıklar)”, Nr. 61, 27 Kasım 1947, s.12
“Doğan Kardeş Ansiklopedisi”, Nr. 61, 27 Kasım 1947, s.2
“Mercan Balığının Serüvenleri”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 61, 27 Kasım 1947, s.6
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 61, 27 Kasım 1947, s.7
“Elişleri”, Nr. 61, 27 Kasım 1947, s.8
“Kim Bulacak? ”, Nr. 61, 27 Kasım 1947, s.11
“Talihsiz Avcı”, Nr. 60, 20 Kasım 1947, s.12
“Doğan Kardeş Ansiklopedisi”, Nr. 60, 20 Kasım 1947, s.2
“Mercan Balığının Serüvenleri”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 60, 20 Kasım 1947, s.6
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 60, 20 Kasım 1947, s.7
“Elişleri”, Nr. 60, 20 Kasım 1947, s.8
“Kim Bulacak? ”, Nr. 60, 20 Kasım 1947, s.11
“Hayvan Sevgisi”, Nr. 59, 13 Kasım 1947, s.12
“Doğan Kardeş Ansiklopedisi”, Nr. 59, 13 Kasım 1947, s.2
“Mercan Balığının Serüvenleri”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 59, s.6, 13 Kasım 1947
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 59, 13 Kasım 1947, s.7
“Elişleri”, Nr. 59, 13 Kasım 1947, s.8
“Kim Bulacak? ”, Nr. 59, 13 Kasım 1947, s.10
“Tonton Amca Gazete Okuyor! ”, Nr. 58, 6 Kasım 1947, s.12
“Şakacıklar”, Nr. 58, 6 Kasım 1947, s.12
“Doğan Kardeş Ansiklopedisi”, Nr. 58, 6 Kasım 1947, s.2
“Mercan Balığının Serüvenleri”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 58, 6 Kasım 1947, s.6
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 58, 6 Kasım 1947, s.7
“Elişleri”, Nr. 58, 6 Kasım 1947, s.8
“Kim Bulacak? ”, Nr. 58, 6 Kasım 1947, s.11
“Dalgın Gök Bilgini ile Yaramaz Veli”, Nr. 57, 30 Ekim 1947, s.12
“Doğan Kardeş Ansiklopedisi”, Nr. 57, 30 Ekim 1947, s.2
“Mercan Balığının Serüvenleri”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 57, 30 Ekim 1947, s.6

“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 57, 30 Ekim 1947, s.7
“Merak Ettikleri“, Nr. 57, 30 Ekim 1947, s.9
“Kim Bulacak? ”, Nr. 57, 30 Ekim 1947, s.11
“Doğan Kardeş Ansiklopedisi“, Nr. 56, 23 Ekim 1947, s.2
“Mercan Balığının Serüvenleri“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 56, 23 Ekim 1947, s.6
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 56, 23 Ekim 1947, s.7
“Elişleri“, Nr. 56, 23 Ekim 1947, s.8
“Kim Bulacak? ”, Nr. 56, 23 Ekim 1947, s.11
“Tonton Amcanın Balıkçılığı“, Nr. 55, 16 Ekim 1947, s.12
“Şakacıklar“, Nr. 55, 16 Ekim 1947, s.12
“Doğan Kardeş Ansiklopedisi“, Nr. 55, 16 Ekim 1947, s.2
“Mercan Balığının Serüvenleri“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 55, 16 Ekim 1947, s.6
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 55, 16 Ekim 1947, s.7
“Elişleri“, Nr. 55, 16 Ekim 1947, s.8
“Kim Bulacak? ”, Nr. 55, 16 Ekim 1947, s.11
“Cin’le Can“, (Bir Tatil Serüveni), (Selma EMİROĞLU), Nr. 54, 9 Ekim 1947, s.12
“Doğan Kardeş Ansiklopedisi“, Nr. 54, 9 Ekim 1947, s.2
“Elişleri“, Nr. 54, 9 Ekim 1947, s.5
“Mercan Balığının Serüvenleri“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 54, 9 Ekim 1947, s.6
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 54, 9 Ekim 1947, s.7
“Mercan Balığının Serüvenleri“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 53, 2 Ekim 1947, s.12
“Doğan Kardeş Ansiklopedisi“, Nr. 53, 2 Ekim 1947, s.2
“Mercan Balığının Serüvenleri“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 53, 2 Ekim 1947, s.6
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 53, 2 Ekim 1947, s.7
“Elişleri“, Nr. 53, 2 Ekim 1947, s.11
“Kim Bulacak? ”, Nr. 53, 2 Ekim 1947, s.11
“Mercan Balığının Serüvenleri“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 52, 15 Eylül 1947, s.24
“Cin’le Can“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 52, 15 Eylül 1947, s.8
“Merak Ettikleri“, Nr. 52, 15 Eylül 1947, s.11
“Tatil İlavesi“, Nr. 52, s.12-13, 15 Eylül 1947
“Doğan Kardeş Postası“, Nr. 52, 15 Eylül 1947, s.14
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 52, 15 Eylül 1947, s.17
“Elişleri“, Nr. 52, 15 Eylül 1947, s.18
“Okunacak Kitaplar “, (Aptal Dayının Seyahatleri), Nr. 52, 15 Eylül 1947, s.19-20
“Kim Bulacak? ”, Nr. 52, 15 Eylül 1947, s.23
“Mercan Balığının Serüvenleri“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 51, 1 Eylül 1947, s.24
“Cin’le Can“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 51, 1 Eylül 1947, s.8
“Tatil Aylarında Ne Yapsak? ”, Nr. 51, 1 Eylül 1947, s.11
“Tatil İlavesi“, Nr. 51, 1 Eylül 1947, s. 12-13
“Doğan Kardeş Postası“, Nr. 51, 1 Eylül 1947, s.14
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 51, 1 Eylül 1947, s.17
“Ellerimizi Kullanalım“, Nr. 51, 1 Eylül 1947, s.18
“Okunacak Kitaplar “, (Balıkçının Oğlu), Nr. 51, 1 Eylül 1947, s.20-21-22
“Kim Bulacak? ”, Nr. 51, 1 Eylül 1947, s.23
“Mercan Balığının Serüvenleri“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 50, 15 Ağustos 1947, s.24
“Cin’le Can“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 50, 15 Ağustos 1947, s.8
“Merak Ettikleri“, Nr. 50, 15 Ağustos 1947, s.10
“Tatil Aylarında Ne Yapsak? ”, Nr. 50, 15 Ağustos 1947, s.11

“Tatil İlavesi”, Nr. 50, 15 Ağustos 1947, s.12-13
“Doğan Kardeş Postası”, Nr. 50, 15 Ağustos 1947, s.14
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 50, 15 Ağustos 1947, s.17
“Ellerimizi Kullanalım”, Nr. 50, 15 Ağustos 1947, s.18
“Okunacak Kitaplar “, (Şeytanlı Şişe), Nr. 50, 15 Ağustos 1947, s.21-22
“Kim Bulacak? ”, Nr. 50, 15 Ağustos 1947, s.23
“Cin’le Can”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 49, 1 Ağustos 1947, s.8
“Tatil Aylarında Ne Yapsak? ”, Nr. 49, 1 Ağustos 1947, s.11
“Tatil İlavesi”, Nr. 49, 1 Ağustos 1947, s.12-13
“Doğan Kardeş Postası”, Nr. 49, 1 Ağustos 1947, s.14
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 49, 1 Ağustos 1947, s.17
“Elişleri”, Nr. 49, 1 Ağustos 1947, s.18
“Okunacak Kitaplar “, (Beyaz Filin Maceraları), Nr. 49, 1 Ağustos 1947, s.20-21-22
“Kim Bulacak? ”, Nr. 49, 1 Ağustos 1947, s.23
“Cin’le Can”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 48, 15 Temmuz 1947, s.8
“Tatil Aylarında Ne Yapsak? ”, Nr. 48, 15 Temmuz 1947, s.11
“Tatil İlavesi”, Nr. 48, 15 Temmuz 1947, s.12-13
“Doğan Kardeş Postası”, Nr. 48, 15 Temmuz 1947, s.14
“Kara Kedi Çetesi“,Nr. 48, 15 Temmuz 1947,s.17
“Ellerimizi Kullanalım”, Nr. 48, 15 Temmuz 1947, s.18
“Okunacak Kitaplar “, (Tom Sawyer’in Maceraları), Nr. 48, s.19-20-21, 15 Temmuz 1947
“Kim Bulacak? ”, Nr. 48, 15 Temmuz 1947, s.23
“Cin’le Can”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 47, 1 Temmuz 1947, s.8
“Tatil Aylarında Ne Yapsak? ”, Nr. 47, 1 Temmuz 1947, s.11
“Tatil İlavesi”, Nr. 47, 1 Temmuz 1947, s.12-13
“Doğan Kardeş Postası”, Nr. 47, 1 Temmuz 1947, s.14
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 47, 1 Temmuz 1947, s.18
“Elişleri”, Nr. 47, 1 Temmuz 1947, s.19
“Okunacak Kitaplar “, (Dahi Babam), Nr. 47, 1 Temmuz 1947, s.20-21-22
“Kim Bulacak? ”, Nr. 47, 1 Temmuz 1947, s.23
“Cin’le Can”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 46, 15 Haziran 1947, s.8
“Okunacak Kitaplar “, (Denizci Sinbad’ın Seyahatleri), Nr. 46, 15 Haziran 1947, s.10
“Tatil Aylarında Ne Yapsak? ”, Nr. 46, 15 Haziran 1947, s.11
“Tatil İlavesi”, Nr. 46, 15 Haziran 1947, s.12-13
“Doğan Kardeş Postası”, Nr. 46, 15 Haziran 1947, s.14
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 46, 15 Haziran 1947, s.17
“Elişleri”, Nr. 46, 15 Haziran 1947, s.18
“Kim Bulacak? ”, Nr. 46, 15 Haziran 1947, s.23
“Cin’le Can”, Nr. 45, 1 Haziran 1947, s.8
“Tatil Aylarında Ne Yapsak? ”, Nr. 45, 1 Haziran 1947, s.11
“Tatil İlavesi”, Nr. 45, 1 Haziran 1947, s.12-13
“Doğan Kardeş Postası”, Nr. 45, 1 Haziran 1947, s.14
“Kara Kedi Çetesi“, Nr. 45, 1 Haziran 1947, s.16
“Ellerimizi Kullanalım”, Nr. 45, 1 Haziran 1947, s.18
“Kim Bulacak? ”, Nr. 45, 1 Haziran 1947, s.23
“Cin’le Can”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 44, 15 Mayıs 1947, s.8
“Bahar Şarkısı”, (Söz: Hasan Ali YÜCEL), Nr. 44, 15 Mayıs 1947, s.10

“Tatil Aylarında Ne Yapsak? ”, Nr. 44, 15 Mayıs 1947, s.11
“Tatil İlavesi”, Nr. 44, 15 Mayıs 1947, s.12-13
“Doğan Kardeş Postası”, Nr. 44, 15 Mayıs 1947, s.14
“Kara Kedi Çetesi“, Nr. 44, 15 Mayıs 1947, s.17
“Elişleri”, Nr. 44, 15 Mayıs 1947, s.18
“Merak Ettikleri”, Nr. 44, 15 Mayıs 1947, s.19
“Kim Bulacak? ”, Nr. 44, 15 Mayıs 1947, s.23
“Cin’le Can”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 43, 1 Mayıs 1947, s.8
“Okul İlavesi”, Nr. 43, 1 Mayıs 1947, s.12-13
“Sağlık”, (Kanımız), Nr. 43, 1 Mayıs 1947, s.14
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 43, 1 Mayıs 1947, s.17
“Elişleri”, Nr. 43, 1 Mayıs 1947, s.18
“Dil Köşesi”, Nr. 43, 1 Mayıs 1947, s.22
“Kim Bulacak? ”, Nr. 43, 1 Mayıs 1947, s.23
“Cin’le Can”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 42, 15 Nisan 1947, s. 8
“Sağlık”, (Derimizi Koruyalım!), Nr. 42, 15 Nisan 1947, s.11
“Okul İlavesi”, Nr. 42, 15 Nisan 1947, s.12-13
“Kara Kedi Çetesi“,Nr. 42, 15 Nisan 1947, s.17
“Elişleri”, Nr. 42, 15 Nisan 1947, s.18
“Kim Bulacak? ”, Nr. 42, 15 Nisan 1947, s.23
“Cin’le Can”, (Selma EMİROĞLU), Nr. 41, 1 Nisan 1947, s.8
“Dil Köşesi”, Nr. 41, 1 Nisan 1947, s.10
“Okul İlavesi”, Nr. 41, 1 Nisan 1947, s.12-13
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 41, 1 Nisan 1947, s.17
“Elişleri”, Nr. 41, 1 Nisan 1947, s.18
“Cin’le Can”, Nr. 40, 15 Mart 1947, s.8
“Tarih Dede Anlatıyor”, (Turgut Reis), Nr. 40, 15 Mart 1947, s.9
“Okul İlavesi”, Nr. 40, 15 Mart 1947, s.12-13
“Kara Kedi Çetesi“, (Selma EMİROĞLU), Nr. 40, 15 Mart 1947, s.17
“Elişleri”, Nr. 40, 15 Mart 1947, s.18
“Dil Köşesi”, Nr. 40, 15 Mart 1947, s.21
“Kim Bulacak? ”, Nr. 40, 15 Mart 1947, s.23

